พัฒนาการของพหุหน้าที่ของคำว่า ซึ่ง ในภาษาไทย

นางสาวนัทธ์ชนัน เยาวพัฒน์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาภาษาศาสตร์ ภาควิชาภาษาศาสตร์
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2551
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

THE DEVELOPMENT OF THE MULTIPLE FUNCTIONS OF /SIN/ IN THAI

Miss Natchanan Yaowapat

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy Program in Linguistics

Department of Linguistics
Faculty of Arts
Chulalongkorn University

Academic year 2008

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์	พัฒนาการของพหุหน้าที่ของคำว่า ซึ่ง ในภาษาไทย
โดย	นางสาวนัทธ์ชนัน เยาวพัฒน์
สาขาวิชา	ภาษาศาสตร์
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก	ศาสตราจารย์ ดร.อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาดุษฎีบัณฑิต

..... คณบดีคณะอักษรศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประพจน์ อัศววิรุฬหการ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.ปราณี กุลละวณิชย์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ศาสตราจารย์ ดร.อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.กิ่งกาญจน์ เทพกาญจนา)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุดา รังกุพันธุ์)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.กิติมา อินทรัมพรรย์)

นัทธ์ชนัน เยาวพัฒน์ : พัฒนาการของพหุหน้าที่ของคำว่า ซึ่ง ในภาษาไทย.
(THE DEVELOPMENT OF THE MULTIPLE FUNCTIONS OF /SIN/ IN THAI)
อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์: ศาสตราจารย์ ดร.อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 254หน้า.

งานวิจัยนี้มุ่งวิเคราะห์หน้าที่ทางไวยากรณ์และพัฒนาการทางด้านหน้าที่ของคำว่า ซึ่ง ในภาษาไทย ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมุ่งวิเคราะห์คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของคำว่า ซึ่ง ในหน้าที่ต่าง ๆ โดยมีสมมติฐานว่า ความแตกต่างทางวากยสัมพันธ์ของ ซึ่ง ในหน้าที่ต่าง ๆ จำแนกโดยกลวิธีการสร้างอนุประโยคขยายนามและลำดับนามวลีที่ขยายด้วยอนุประโยค ส่วนความแตกต่างทางอรรถศาสตร์จำแนกโดยคุณสมบัติมีชีวิต/ไม่มีชีวิต คุณสมบัติชี้เฉพาะ/ไม่ชี้เฉพาะ และบทบาทของนามวลี

ข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัยนี้ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างเอกสารประเภทร้อยแก้วที่มีใช้อยู่จริงใน 5 ช่วงสมัย ได้แก่ สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา สมัยรัชกาลที่ 1-4 สมัยรัชกาลที่ 5-8 และสมัยรัชกาลที่ 9

ผลการวิจัยพบว่า ซึ่ง มีหน้าที่ทางไวยากรณ์ 3 ระดับ คือ ระดับวากยสัมพันธ์ ระดับวัจนปฏิบัติศาสตร์ และระดับสัมพันธสาร โดย ซึ่ง ที่ทำหน้าที่ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค เช่น *นี่คือสิ่งซึ่งน่าจดจำ* และตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม เช่น *ซึ่งทุกคนสามัคคีกันเป็นสิ่งที่ดี* เป็นหน้าที่ในระดับวากยสัมพันธ์ ส่วน ซึ่ง ที่เป็นตัวบ่งชี้เรื่อง เช่น *ซึ่งเรื่องนี้เขายังไม่ทราบ* และ ซึ่ง ที่เป็นตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย เช่น *อย่าละเลยซึ่งหน้าที่* เป็นหน้าที่ในระดับวัจนปฏิบัติศาสตร์ และ ซึ่ง ที่เป็นตัวบ่งชี้สัมพันธสาร *เช่น เศรษฐกิจย่ำแย่ซึ่งคนต้องตกงานกันมาก* เป็นหน้าที่ระดับสัมพันธสาร ผู้วิจัยพบว่าหน้าที่ที่เก่าแก่ที่สุดที่เริ่มปรากฏในสมัยสุโขทัยคือ หน้าที่ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ตัวบ่งชี้เรื่อง และตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย ส่วนหน้าที่ตัวนำอนุประโยคเติมเต็มเริ่มปรากฏในสมัยอยุธยา และหน้าที่ตัวบ่งชี้สัมพันธสารซึ่งเป็นหน้าที่ใหม่ เริ่มปรากฏในสมัยรัชกาลที่ 5-8 อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่า หน้าที่ตัวนำอนุประโยคเติมเต็มเป็นหน้าที่เดียวที่ไม่ได้ปรากฏอย่างต่อเนื่องมาจนถึงสมัยรัชกาลที่ 9 ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะถูกแทนที่ด้วยคำว่า *ที่* จากการเปรียบเทียบความถี่ในการปรากฏตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน พบว่า ซึ่ง ในหน้าที่ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค และตัวบ่งชี้สัมพันธสารปรากฏในความถี่ที่สูงขึ้นเรื่อย ๆ ในขณะที่ ตัวบ่งชี้เรื่อง และตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้ายมีความถี่ลดลงเรื่อย ๆ สำหรับ ซึ่ง ที่เป็นตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม พบว่ามีความถี่ในการปรากฏต่ำมากในทุกสมัยที่ปรากฏ ทั้งนี้น่าจะเป็นเพราะถูกแทนที่ด้วยตัวบ่งชี้ *ที่* ซึ่งเป็นตัวนำอนุประโยคเติมเต็มในภาษาไทยเช่นกัน นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบว่า ซึ่ง ที่ทำหน้าที่ตัวบ่งชี้สัมพันธสารพัฒนามาจากตัวบ่งชี้เรื่อง

ผลการวิเคราะห์วากยสัมพันธ์พบว่า ซึ่ง เป็นคำบุพบทและเป็นส่วนหลักในหน่วยสร้างไร้ศูนย์บุพบทวลี ผลการศึกษาแบบลักษณ์พบว่า คุณานุประโยค ซึ่ง เป็นชนิดที่นามวลีหลักปรากฏอยู่ภายนอกและเป็นชนิดที่ปรากฏหลังนามวลีหลัก อีกทั้งยังพบว่า คุณานุประโยค ซึ่ง สร้างด้วยกลวิธีช่องว่างหรือกลวิธีบุรุษสรรพนาม โดยตัวอ้างอิงร่วมอาจมีบทบาทประธาน กรรมตรง กรรมรอง การกอ้อม หรือการกเจ้าของ โดยตัวอ้างอิงร่วมบทบาทประธานมีความถี่ในการปรากฏมากที่สุด

ผลการวิเคราะห์อรรถศาสตร์พบว่า คุณานุประโยค ซึ่ง ปรากฏกับนามวลีหลักที่มีคุณสมบัติไม่มีชีวิตและนามวลีหลักที่มีคุณสมบัติชี้เฉพาะ

ภาควิชา ภาษาศาสตร์ ลายมือชื่อนิสิต นัทธ์ชนัน เยาวพัฒน์

สาขาวิชา ภาษาศาสตร์ ลายมือชื่ออ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ปีการศึกษา 2551

4480131122 : MAJOR LINGUISTICS

KEYWORDS : SUENG / GRAMMATICAL FUNCTION / LANGUAGE CHANGE / TYPOLOGY

NATCHANAN YAOWAPAT : THE DEVELOPMENT OF THE MULTIPLE FUNCTIONS OF /SIN/ IN THAI.

ADVISOR : PROF.AMARA PRASITHRATHSINT, Ph.D., 254pp.

The objectives of the present study are to analyze grammatical functions of the word /siŋ/ in Thai and to study the development of the functions from Sukhothai Period up to present. This study also aims to analyze syntactic and semantic properties of /siŋ/ in each function. It is hypothesized that /siŋ/ in each function can be differentiated in terms of two syntactic properties; namely, noun modifying clause formation and Noun Phrase Accessibility Hierarchy. It is also hypothesized that /siŋ/ in each function can be differentiated in terms of two semantic properties of head noun phrases, that is, animacy and definiteness.

The data used in this study was randomly taken from samples of prose writings in five periods; namely Sukhothai, Ayutthaya, King Rama I-IV, King Rama V-VIII, and King Rama IX periods.

It is found that /siŋ/ has three levels of functions: syntactic, pragmatic, and discourse functions. Syntactically, /siŋ/ functions as a relativizer and a complementizer. Pragmatically, it functions as a topic marker and an end-focus marker. The only discourse function found is a discourse marker. Historically, it is found that the functions as a relativizer, a topic marker, and an end-focus marker are the oldest functions of /siŋ/ found in Sukhothai period. /siŋ/ as a complementizer first occurred in Ayutthaya period. The discourse marker was first found in King Rama V-VII period. All functions, except the complementizer, are continuously used until the present time. The absence of /siŋ/ as a complementizer in present day Thai may be due to the fact that the /thii/ complementizer has replaced /siŋ/ in this function. When comparing the frequency distribution of /siŋ/ in each function, it is found that /siŋ/ as a relativizer and /siŋ/ as a discourse marker increased over time through the periods under study. On the other hand, the frequencies of /siŋ/ as a topic marker and /siŋ/ as an end-focus marker continuously decreased. Concerning /siŋ/ as a complementizer, it is found that its frequency is very low in all periods of its occurrence. Regarding the development of the grammatical function of /siŋ/, it is found that /siŋ/ as a discourse marker is the development of a topic marker.

Regarding the syntactic analysis, it is found that /siŋ/ is a preposition, an obligatory head of a prepositional phrase. Typologically, the head noun phrase of a relative clause marked by /siŋ/ appears outside the clause and precedes the clause. Moreover, a relative clause marked by /siŋ/ can be formed by gap strategy or personal pronoun strategy. Focusing on co-referents, it is revealed that a relative clause marked by /siŋ/ may contain a co-referent with one of these syntactic-semantic roles; subject, direct object, indirect object, oblique, and possessive. The frequency distribution reveals that a co-referent with subject role is preferred in the relative clause marked by /siŋ/.

Semantically, the frequency shows that the head noun phrases of relative clauses marked by /siŋ/ are inanimate and definite.

Department : Linguistics ..... Student's Signature Natchanan Yaowapat

Field of Study : Linguisitics ..... Advisor's Signature

Academic Year : 2008 .....

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ เป็นอย่างสูง ที่ให้ความกรุณาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ขอกราบของพระคุณสำหรับความรัก ความห่วงใย ความเมตตากรุณา ความเอื้ออาทร ความปรารถนาดี ความทุ่มเท ความเสียสละ และความอดทน จนงานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี และขอกราบขอบพระคุณที่กรุณาถ่ายทอดความรู้ทางวากยสัมพันธ์ให้แก่ผู้วิจัย รวมทั้งอบรมสั่งสอนให้ผู้วิจัยเป็นนักภาษาศาสตร์และนักวิจัยที่มีศักยภาพ

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.ปราณี กุลละวณิชย์ เป็นอย่างสูง ที่ให้ความกรุณาเป็นประธานคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และขอกราบขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.กิ่งกาญจน์ เทพกาญจนา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุดา รังกุพันธุ์ และรองศาสตราจารย์ ดร.กิติมา อินทรัมพรรย์ ที่ให้ความกรุณาเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ขอบคุณสำหรับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ผู้วิจัยได้นำมาปรับปรุงวิทยานิพนธ์เล่มนี้ให้ดีขึ้น

ขอบคุณโครงการปริญญาเอกกาญจนาภิเษก (คปก.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ผู้ให้ทุนอุดหนุนในการทำวิจัยครั้งนี้ ที่ทำให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสไปศึกษาวิจัย ณ มหาวิทยาลัยซานตาบาบารา ประเทศสหรัฐอเมริกา และที่สถาบันวิจัย Max Planck Institute for Evolutionary Anthropology เมือง Leipzig ประเทศเยอรมนี ภายใต้การให้คำปรึกษาของ Professor Dr.Bernard Comrie และทำให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสได้ไปเสนอผลงานในการประชุมวิชาการระดับนานาชาติ

นอกจากนี้ ผู้วิจัยอยากจะขอกราบขอพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สรัญญา เศวตมาลย์ อาจารย์ประจำภาควิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผู้เป็นอาจารย์คนแรก ที่กรุณาถ่ายทอดความรู้การวิเคราะห์วากยสัมพันธ์ ตามแนวทฤษฎีไวยากรณ์พึ่งพา-ศัพทการก

และที่จะลืมเสียไม่ได้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคุณพ่อคุณแม่ของผู้วิจัย คุณพ่อคุณแม่ของสามี ญาติผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือ สำหรับความรัก ความห่วงใย กำลังใจ และความปรารถนาดี ที่มีให้ผู้วิจัยเสมอมา ขอบคุณน้องชายของผู้วิจัย ขอบคุณพี่ ๆ น้อง ๆ ภาษาศาสตร์ จุฬาฯ ที่คอยเอาใจช่วย งานวิจัยนี้จะสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีไม่ได้เป็นอันขาด หากขาดการช่วยเหลือ การสนับสนุน การดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด และกำลังใจในยามที่ผู้วิจัยรู้สึกท้อแท้ จากสามีผู้แสนดี

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย..... ง

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ..... จ

กิตติกรรมประกาศ..... ฉ

สารบัญ..... ช

สารบัญตาราง..... ฎ

สารบัญภาพ..... ฐ

คำย่อ..... ฒ

บทที่

1 บทนำ..... 1

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา..... 1

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย..... 5

1.3 สมมติฐานของการวิจัย..... 5

1.4 ขอบเขตของการวิจัย..... 5

1.5 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย..... 6

2 ทบทวนวรรณกรรม..... 7

2.1 ผลงานเกี่ยวกับการศึกษาคำว่า ซึ่ง ในภาษาไทย..... 7

2.1.1 การใช้คำว่า ซึ่ง เป็นตัวบ่งชี้กรรมการก..... 7

2.1.2 การใช้คำว่า ซึ่ง ในคุณานุประโยค..... 8

2.1.3 การใช้คำว่า ซึ่ง ในอนุประโยคเติมเต็ม..... 10

2.1.4 การใช้คำว่า ซึ่ง กับ “เรื่อง” ของประโยค..... 10

2.1.5 การใช้คำว่า ซึ่ง เป็นคำเชื่อมประโยค..... 11

2.2 ผลงานเกี่ยวกับคุณานุประโยค..... 11

2.2.1 การวิเคราะห์คุณานุประโยคในทฤษฎีต่างๆ..... 12

2.2.1.1การวิเคราะห์คุณานุประโยคในทฤษฎีไวยากรณ์ดั้งเดิม..... 12

2.2.1.2 การวิเคราะห์คุณานุประโยคในทฤษฎีไวยากรณ์โครงสร้าง..... 12

2.2.1.3 การวิเคราะห์คุณานุประโยคในทฤษฎีไวยากรณ์ปริวรรต..... 13

2.2.1.4 การวิเคราะห์คุณานุประโยคในทฤษฎีไวยากรณ์ศัพทการก..... 16
2.2.1.5 การวิเคราะห์คุณานุประโยคในทฤษฎีไวยากรณ์หน้าที่..... 18
2.2.2 ผลงานเกี่ยวกับการศึกษาคุณานุประโยคในภาษาต่างประเทศ..... 20
2.2.2.1 ผลงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคุณานุประโยคในภาษาอังกฤษ..... 20
2.2.2.2 ผลงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคุณานุประโยคในภาษาญี่ปุ่น. 21
2.2.2.3 ผลงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคุณานุประโยคในภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้..... 23
2.2.2.4 ผลงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคุณานุประโยคในภาษาทิเบต. 25
2.2.3 ผลงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคุณานุประโยคในภาษาไทย..... 26
2.3 การจำแนกชนิดของคำ..... 31
2.3.1 การจำแนกชนิดของคำตามเกณฑ์ทางความหมาย..... 31
2.3.2 การจำแนกชนิดของคำตามเกณฑ์โครงสร้าง..... 33
2.3.3 การจำแนกชนิดของคำตามเกณฑ์หน้าที่..... 35
2.3.4 การจำแนกชนิดของคำตามเกณฑ์การปรากฏร่วม..... 36
2.4 ผลงานเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางวากยสัมพันธ์..... 38
2.4.1 ผลงานเกี่ยวกับการกลายเป็นคำไวยากรณ์..... 38
2.4.2 ผลงานเกี่ยวกับวากยสัมพันธ์ข้ามสมัยในภาษาไทย..... 42
2.5 สรุป..... 44
3 วิธีดำเนินการวิจัย..... 46
3.1 การเก็บข้อมูล..... 46
3.1.1 การแบ่งช่วงสมัยในการเก็บข้อมูล..... 46
3.1.2 การคัดเลือกเอกสารที่ใช้เป็นแหล่งข้อมูลในงานวิจัย..... 48
3.1.2.1 การคัดเลือกเอกสารที่ใช้เป็นแหล่งข้อมูลในสมัยสุโขทัย..... 48
3.1.2.2 การคัดเลือกเอกสารที่ใช้เป็นแหล่งข้อมูลในสมัยอยุธยา..... 49
3.1.2.3 การคัดเลือกเอกสารที่ใช้เป็นแหล่งข้อมูลในสมัยรัชกาลที่ 1 – 4 49
3.1.2.4 การคัดเลือกเอกสารที่ใช้เป็นแหล่งข้อมูลในสมัยรัชกาลที่ 5 – 8 50
3.1.2.5 การคัดเลือกเอกสารที่ใช้เป็นแหล่งข้อมูลในสมัยรัชกาลที่ 9..... 51
3.1.3 การบันทึกข้อมูลและการจัดการกับข้อมูล..... 51
3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล..... 52

3.2.1 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล..... 52
3.2.2 การคำนวณค่าทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล..... 55
4 หน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำว่า ซึ่ง ในภาษาไทย..... 56
4.1 หน้าที่ในมิติวากยสัมพันธ์..... 59
4.1.1 ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยค..... 59
4.1.2 ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม..... 67
4.2 หน้าที่ในมิติวัจนปฏิบัติศาสตร์..... 76
4.2.1 ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้เรื่อง..... 76
4.2.2 ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย..... 81
4.3 หน้าที่ในมิติสัมพันธสาร..... 90
4.3.1 ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้สัมพันธสาร..... 90
4.4 สรุป..... 95
5 พัฒนาการด้านหน้าที่ของ ซึ่ง ตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน..... 97
5.1 หน้าที่ทางไวยากรณ์ของ ซึ่ง ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยรัชกาลที่ 9..... 98
5.1.1 สมัยสุโขทัย..... 98
5.1.1.1 รูปเขียนของ ซึ่ง ในสมัยสุโขทัย..... 98
5.1.1.2 หน้าที่ทางไวยากรณ์ของ ซึ่ง ที่ปรากฏในสมัยสุโขทัย..... 99
5.1.2 สมัยอยุธยา..... 102
5.1.3 สมัยรัชกาลที่ 1 – รัชกาลที่ 4..... 105
5.1.4 สมัยรัชกาลที่ 5 – รัชกาลที่ 8..... 108
5.1.5 สมัยรัชกาลที่ 9..... 112
5.2 ความถี่ในการปรากฏของ ซึ่ง ในหน้าที่ทางไวยากรณ์ต่าง ๆ ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยรัชกาลที่ 9..... 117
5.2.1 ความถี่ในการปรากฏของ ซึ่ง โดยรวม ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยรัชกาลที่ 9..... 117
5.2.2 ความถี่ในการปรากฏของ ซึ่ง จำแนกตามหน้าที่ทางไวยากรณ์..... 119
5.3 พัฒนาการด้านหน้าที่ทางไวยากรณ์ของ ซึ่ง: พัฒนาการของหน้าที่ตัวบ่งชี้สัมพันธสาร..... 122
5.4 สรุป..... 124
6 คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ของคำว่า ซึ่ง ในหน้าที่ต่าง ๆ..... 126

6.1 ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม..... 127
6.1.1 ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวนำอนุประโยคเติมเต็มปรากฏเป็นส่วนประกอบหน้าของอนุประโยคเติมเต็ม..... 129
6.1.2 ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม เป็นคำบุพบท..... 130
6.1.3 ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม สามารถแทนที่ได้ด้วยตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม *ที่* 147
6.2 ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้เรื่อง..... 150
6.2.1 ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้เรื่อง ปรากฏเป็นส่วนประกอบหน้าของ “เรื่อง” ของประโยค..... 150
6.2.2 ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้เรื่องเป็นคำบุพบท..... 152
6.2.3 ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้เรื่อง สามารถปรากฏร่วมกับตัวบ่งชี้เรื่องอื่นๆ ได้..... 159
6.2.4 ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้เรื่อง สามารถแทนที่ได้ด้วยรูปภาษาที่ทำหน้าที่อย่างเดียวกัน..... 161
6.3 ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย..... 169
6.3.1 ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้ายปรากฏเป็นส่วนประกอบหน้าของนามวลีที่เป็นจุดสำคัญข้างท้าย..... 171
6.3.2 ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้ายเป็นคำบุพบท..... 172
6.3.3 ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้ายสามารถแทนได้ด้วยคำที่ทำหน้าที่อย่างเดียวกัน..... 176
6.4 ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้สัมพันธสาร..... 177
6.4.1 ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้สัมพันธสารปรากฏระหว่างประโยค 2 ประโยค..... 178
6.4.2 ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้สัมพันธสารเป็นคำบุพบท..... 179
6.5 สรุป..... 181
7 ลักษณะทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของ ซึ่ง ในฐานะตัวบ่งชี้คุณานุประโยค..... 182
7.1 คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ของ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยค.... 184
7.1.1 ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ปรากฏเป็นส่วนประกอบหน้าของคุณานุประโยค..... 189
7.1.2 ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยคเป็นคำบุพบท..... 190

7.1.3 ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยคสามารถแทนที่ได้ด้วยตัวบ่งชี้คุณานุประโยครูปอื่น ๆ ในภาษาไทย..... 194
7.2 คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของนามวลีหลักที่ขยายด้วยคุณานุประโยค ซึ่ง ... 197
7.2.1 ความมีชีวิต..... 198
7.2.2 ความชี้เฉพาะ..... 203
7.3 แบบลักษณ์ของคุณานุประโยค ซึ่ง..... 207
7.3.1 ตำแหน่งการปรากฏของนามวลีหลักที่ขยายด้วยคุณานุประโยค ซึ่ง..... 208
7.3.2 การเรียงลำดับตำแหน่งคุณานุประโยค ซึ่ง โดยสัมพันธ์กับตำแหน่งของนามวลีหลัก..... 209
7.3.3 กลวิธีการสร้างคุณานุประโยค ซึ่ง 210
7.3.4 บทบาททางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของตัวอ้างอิงร่วมในคุณานุประโยค ซึ่ง..... 218
7.4 สรุป..... 223
8 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ..... 225
8.1 สรุปผลการวิจัย..... 225
8.1.1 หน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำว่า ซึ่ง ในภาษาไทย..... 226
8.1.2 พัฒนาการด้านหน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำว่า ซึ่ง ในภาษาไทย..... 227
8.1.3 คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ของคำว่า ซึ่ง ในภาษาไทย..... 229
8.1.4 คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของนามวลีที่มีคุณานุประโยค ซึ่ง เป็นส่วนขยาย 229
8.1.5 แบบลักษณ์ของคุณานุประโยค ซึ่ง..... 230
8.2 อภิปรายผล 230
8.3 ข้อเสนอแนะ..... 232
รายการอ้างอิง..... 234
ภาคผนวก..... 242
ภาคผนวก ก..... 243
ภาคผนวก ข..... 249
ภาคผนวก ค..... 250
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์..... 254

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
5.1	การปรากฏของหน้าที่ทางไวยากรณ์ต่าง ๆ ตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงสมัยรัชกาลที่ 9.	115
5.2	ความถี่ในการปรากฏของ ซึ่ง โดยรวมตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยรัชกาลที่ 9....	117
5.3	การปรากฏของ ซึ่ง โดยรวมตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงสมัยรัชกาลที่ 9….....	118
5.4	อัตราร้อยละการปรากฏของ ซึ่ง จำแนกตามหน้าที่ทางไวยากรณ์…....	119
7.1	ความถี่ของการปรากฏของตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ซึ่ง กับนามวลีหลักที่มีคุณสมบัติมีชีวิตและไม่มีชีวิต.....	202
7.2	ความถี่ของการปรากฏของตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ซึ่ง กับนามวลีหลักที่มีคุณสมบัติชี้เฉพาะและไม่ชี้เฉพาะ.....	206
7.3	ความถี่ของการปรากฏของตัวอ้างอิงร่วมในคุณานุประโยค ซึ่ง จำแนกตามบทบาททางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์.....	222

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
2.1	โครงสร้างลึกของคุณานุประโยคที่มีนามวลีเดียวกับนามวลีหลักปรากฏในประโยค	14
2.2	คุณานุประโยคที่ผ่านกฎปริวรรต เพื่อย้ายที่นามวลีในคุณานุประโยคไปยังตำแหน่งต้นคุณานุประโยค	15
2.3	โครงสร้างประพันธวลีที่ผ่านการใช้กฎตีความ	17
5.1	ร้อยละของการปรากฏของ ซึ่ง โดยรวม ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยรัชกาลที่ 9.	115
5.2	อัตราร้อยละของการปรากฏของ ซึ่ง แยกตามหน้าที่ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยรัชกาลที่ 9	117
6.1	นามวลี	123
6.2	คุณศัพท์วลี	136
6.3	วิเศษณ์วลี	136
6.4	กำหนดวลี	136
6.5	บุพบทวลี	136
6.6	อนุประโยค	136
6.7	เส้นแสดงส่วนหลักและส่วนพึ่งพา	137
6.8	ลักษณ์เน้นปริบท	137
6.9	ลักษณ์ไม่เน้นปริบท	138
6.10	ดัชนีกำกับที่คำ	138
6.11	โครงสร้างประโยคที่อนุประโยคเติมเต็มกริยาเป็นหน่วยสร้างไร้ศูนย์บุพบทวลี	143
6.12	โครงสร้างประโยคที่อนุประโยคเติมเต็มกริยาเป็นหน่วยสร้างไร้ศูนย์บุพบทวลี	144
6.13	โครงสร้างประโยคที่อนุประโยคเติมเต็มกริยาเป็นหน่วยสร้างไร้ศูนย์บุพบทวลี	145
6.14	โครงสร้างประโยคที่มีบุพบทวลีที่ทำหน้าที่เป็นอนุประโยคเติมเต็มนาม	146
6.15	บุพบทวลีที่ประกอบด้วยบุพบทและนามวลี	154
6.16	บุพบทวลีที่ประกอบด้วยบุพบทและประโยค	155
6.17	บุพบทวลีที่ประกอบด้วยบุพบทและบุพบทวลี	155
6.18	โครงสร้างประโยคที่ตัวบ่งชี้เรื่อง ซึ่ง เป็นคำบุพบทและปรากฏเป็นส่วนหลักร่วมกับนามวลี ในหน่วยสร้างไร้ศูนย์บุพบทวลี	156

6.19 โครงสร้างประโยคที่ตัวบ่งชี้เรื่อง ซึ่ง เป็นคำบุพบทและปรากฏเป็นส่วนหลักร่วมกับประโยค ในหน่วยสร้างไร้ศูนย์บุพบทวลี..... 157

6.20 โครงสร้างประโยคที่ตัวบ่งชี้เรื่อง ซึ่ง เป็นคำบุพบท และปรากฏเป็นส่วนหลักในหน่วยสร้างไร้ศูนย์บุพบทวลี โดยมีบุพบทวลีเป็นส่วนหลักอีกส่วนหนึ่ง..... 158

6.21 โครงสร้างประโยคที่ตัวบ่งชี้เรื่อง ซึ่ง เป็นคำบุพบทและเป็นส่วนหลักในหน่วยสร้างไร้ศูนย์บุพบทวลี..... 163

6.22 โครงสร้างประโยคที่ตัวบ่งชี้เรื่อง *ส่วน* เป็นคำบุพบทและเป็นส่วนหลักในหน่วยสร้างไร้ศูนย์บุพบทวลี..... 164

6.23 โครงสร้างประโยคที่ตัวบ่งชี้เรื่อง *สำหรับ* เป็นคำบุพบทและเป็นส่วนหลักในหน่วยสร้างไร้ศูนย์บุพบทวลี..... 165

6.24 โครงสร้างประโยคที่“เรื่อง” ของประโยคเป็นบุพบทวลี โดยมีตัวบ่งชี้เรื่อง ซึ่งเป็นบุพบท และเป็นส่วนประกอบหน้าของหน่วยสร้าง..... 166

6.25 โครงสร้างประโยคที่ “เรื่อง” ของประโยคเป็นนามวลี..... 168

6.26 โครงสร้างประโยคที่มีตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้ายเป็นคำบุพบท และเป็นส่วนหลักของบุพบทวลี ร่วมกับคำนามที่เป็น “จุดสำคัญข้างท้าย”..... 173

6.27 โครงสร้างประโยคที่คำนามที่ปรากฏตามหลังคำกริยาเป็นกรรม..... 174

6.28 โครงสร้างประโยคที่คำนามที่ปรากฏตามหลังคำกริยาเป็นจุดสำคัญข้างท้าย..... 175

7.1 โครงสร้างประโยคที่มีตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ซึ่ง เป็นส่วนประกอบของบุพบทวลี 191

7.2 โครงสร้างคุณานุประโยค ซึ่ง ที่สร้างด้วยกลวิธีช่องว่าง..... 216

7.3 โครงสร้างคุณานุประโยค ซึ่ง ที่สร้างด้วยกลวิธีบุรุษสรรพนาม..... 217

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำย่อ

ACC	accusative
ART	article
CLF	classifier
COP	copula
ERG	ergative
DAT	dative
DEF	definite
GEN	genitive
LOC	locative
NEG	negation, negative
NM	nominalizer
NOM	nominative
PART	particle
PL	plural
PRES	present
PST	past
Q	question
REL	relative
REM	remote
SG	singular
SUBJ	subject
TOD	today
TOP	topic

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

คำว่า ซึ่ง เป็นคำไวยากรณ์ในภาษาไทย นักไวยากรณ์ที่เขียนตำราไวยากรณ์ไทย เช่น วิจินตน์ ภาณุพงศ์ (2520) นววรรณ พันธุเมธา (2527) พระยาอุปกิตศิลปสาร (2546) ฮิกบี้และถิ่นแสน (Higbie and Thinsan 2002) อิวาซากิและอิงคาภิรมย์ (Iwasaki and Ingkaphirom 2005) และนักภาษาศาสตร์ที่ได้ศึกษาคำว่า ซึ่ง ในงานวิจัยในอดีต เช่น เพียรศิริ เอกนิยม (Ekniyom 1971) สุธิณี สุขตระกูล (Suktrakul 1975) ภาสิณี ศรหิรัญ (Sornhiran 1978) สรัญญา เศวตมาลย์ (สรัญญา เศวตมาลย์ 2537; Savetamalya 1989, 1996) ปราณี กุลละวณิชย์ (2549) ต่างก็วิเคราะห์ให้ ซึ่ง เป็น “ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค” กล่าวคือ เป็นคำที่ปรากฏอยู่ต้นอนุประโยคขยายนาม และอนุประโยคขยายนามนั้น มักเป็นประโยคไม่สมบูรณ์ คือ มีนามวลีที่ทำหน้าที่เป็นประธานหรือกรรมขาดหายไป ยกตัวอย่างเช่น

(1) *นักศึกษา**ซึ่ง**ถูกคู่อริยิงหน้าร้านสะดวกซื้อเสียชีวิตแล้ว*
(2) *ปัญหา**ซึ่ง**รัฐบาลต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วนคือปัญหาความยากจน*

คำว่า ซึ่ง ในตัวอย่างที่ (1) และ (2) ข้างต้น ปรากฏต้นอนุประโยคขยายนาม ในตัวอย่างที่ (1) คำว่า *ซึ่ง* ที่ปรากฏต้นอนุประโยค *ซึ่งถูกคู่อริยิงหน้าร้านสะดวกซื้อ* ขยายคำนาม *นักศึกษา* ส่วนในตัวอย่างที่ (2) ในอนุประโยค *ซึ่งรัฐบาลต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน* ซึ่งขยายคำนาม *ปัญหา* ทั้ง *ซึ่งถูกคู่อริยิงหน้าร้านสะดวกซื้อ* ในตัวอย่างที่ (1) และ *ซึ่งรัฐบาลต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน* ในตัวอย่างที่ (2) ต่างก็เป็นประโยคไม่สมบูรณ์ ในประโยค *ซึ่งถูกคู่อริยิงหน้าร้านสะดวกซื้อ* ในตัวอย่างที่ (1) ไม่มีนามวลีที่ทำหน้าที่เป็นประธานของกริยา *ถูก* ส่วน *ซึ่งรัฐบาลต้องแก้ไขอย่างเร่งด่วน* ในตัวอย่างที่ (2) ไม่มีนามวลีที่ทำหน้าที่เป็นกรรมของกริยา *แก้ไข*

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่า มีข้อขัดแย้งในการวิเคราะห์ ซึ่ง ที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยคในหมู่นักไวยากรณ์และนักภาษาศาสตร์ที่ได้ศึกษาคำว่า ซึ่ง ในงานวิจัยในอดีต ข้อขัดแย้งในการวิเคราะห์มี 2 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นที่ว่า ซึ่ง ทำหน้าที่อะไรในคุณานุประโยค และประเด็นที่ว่า ซึ่ง ที่ปรากฏในอนุประโยคที่ไม่ได้ขยายนาม จะวิเคราะห์ให้เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยคหรือไม่

เกี่ยวกับประเด็นที่ว่า ซึ่ง ทำหน้าที่อะไรในคุณานุประโยค ผู้วิจัยพบว่า มีข้อขัดแย้งในหมู่นักไวยากรณ์และนักภาษาศาสตร์ 2 กลุ่ม กลุ่มแรกกล่าวว่า ซึ่ง ในคุณานุประโยค ทำหน้าที่ 2 ประการ คือ ทำหน้าที่เชื่อมคุณานุประโยคกับคำนามหลักที่ถูกขยาย และทำหน้าที่แทนคำนามหลักนั้นด้วย นักไวยากรณ์และนักภาษาศาสตร์ที่อยู่ในกลุ่มนี้ เช่น พระยาอุปกิตศิลปสาร (2546) เพียรศิริ เอกนิยม (Ekniyom 1971) สุธิณี สุขตระกูล (Suktrakul 1975) เรียก ซึ่ง ว่า ประพันธสรรพนาม (relative pronoun) คือกล่าวว่า ซึ่ง เป็นคำสรรพนามหรือเป็นคำแทนชนิดหนึ่ง ในขณะที่นักไวยากรณ์และนักภาษาศาสตร์อีกกลุ่มหนึ่ง กล่าวว่า ซึ่ง ในคุณานุประโยค ทำหน้าที่ “เชื่อม” คุณานุประโยคกับคำนามหลักเท่านั้น นักไวยากรณ์และนักภาษาศาสตร์ในกลุ่มนี้ได้แก่ วิจินตน์ ภาณุพงศ์ (2520) นววรรณ พันธุเมธา (2527) ปราณี กุลละวณิชย์ (2549) อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2552) ซึ่งนักภาษาศาสตร์กลุ่มนี้ วิเคราะห์ให้ ซึ่ง เป็นคำเชื่อมชนิดหนึ่ง โดยมีชื่อเรียกแตกต่างกันออกไป เช่น วิจินตน์ ภาณุพงศ์ (2520) เรียกว่า “คำเชื่อมอนุพากย์” และเรียกว่า “คำเชื่อมสัมพัทธ์” ในงานวิจัยปี 1970 (Panupong 1970) ส่วน นววรรณ พันธุเมธา (2527) เรียกว่า “คำเชื่อมบอกการขยายความ” ปราณี กุลละวณิชย์ (2549) และอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2552) เรียกว่า “ตัวเชื่อมคุณานุประโยค”

นอกจากข้อขัดแย้งเรื่อง “หน้าที่” ของ ซึ่ง ในคุณานุประโยคแล้ว ผู้วิจัยสังเกตว่า ยังมีข้อขัดแย้งในการวิเคราะห์ ซึ่ง ที่ปรากฏในประโยคที่ไม่ได้ขยายนาม แต่เป็นประโยคที่ขยายกริยาวลี หรือประโยคที่นำมาข้างหน้าทั้งหมด เช่น ซึ่ง ในตัวอย่างที่ (3) ต่อไปนี้

(3) *ประเทศบราซิลประสบเหตุน้ำท่วมอย่างหนัก**ซึ่ง**ทำให้มีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมาก*

นักภาษาศาสตร์บางคน เช่น เพียรศิริ เอกนิยม (Ekniyom 1971) ภาสิณี ศรหิรัญ (Sornhiran 1978) วิเคราะห์ ซึ่ง ในตัวอย่างที่ (3) ข้างต้น เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยค โดยเพียรศิริ เอกนิยม เรียกคุณานุประโยคชนิดนี้ว่า sentential relative clause ส่วน ภาสิณี ศรหิรัญ เรียกว่า non-nominal relative clause อย่างไรก็ตาม มีนักภาษาศาสตร์อีกกลุ่มหนึ่งที่ไม่ได้วิเคราะห์ให้ ซึ่ง ในตัวอย่างที่ (3) ข้างต้น เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยค เพราะประโยคที่ ซึ่ง ปรากฏ ไม่ใช่ประโยค

ที่ขยายนาม นักภาษาศาสตร์ในกลุ่มนี้ได้แก่ ประภารัตน์ พรหมปภากร (2539) พรทิพย์ ไชยรัตน์ (2544) ปราณี กุลละวณิชย์ (2549)

จะเห็นได้ว่า คำว่า ซึ่ง มีปัญหาและมีข้อขัดแย้งในการวิเคราะห์หลายประการ ดังนั้น ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยต้องการศึกษาและหาข้อสรุปที่ชัดเจนว่า ซึ่ง ในตัวอย่างที่ (3) ข้างต้น ใช่ตัวบ่งชี้คุณานุประโยคหรือไม่ ถ้าไม่ใช่ ซึ่ง ในตัวอย่างดังกล่าว ทำหน้าที่อะไร หรือมีหน้าที่ทางไวยากรณ์อะไร นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังมุ่งศึกษาว่า ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยคในภาษาไทย มีคุณสมบัติอย่างไร รวมทั้งหาเกณฑ์ในการตัดสินว่า ประโยคที่มีลักษณะหรือมีคุณสมบัติอย่างไร จึงจะเรียกว่าเป็นคุณานุประโยค

นอกจากปัญหาและข้อขัดแย้งในฐานะตัวบ่งชี้คุณานุประโยคแล้ว ผู้วิจัยสังเกตเห็นว่า ซึ่ง ที่ปรากฏในปริบททางวากยสัมพันธ์อื่น ยังเป็นปัญหาในการวิเคราะห์อีกด้วย เช่น ซึ่ง ในตัวอย่างที่ (4) ที่ปรากฏหน้านามวลีที่ทำหน้าที่เป็นกรรมตรงของกริยาในประโยคนั้น ในกรณีนี้นักไวยากรณ์และนักภาษาศาสตร์บางคนเช่น พรทิพย์ กิจสมบัติ (2523) พรทิพย์ ไชยรัตน์ (2544) พระยาอุปกิตศิลปสาร (2546) วิเคราะห์ให้เป็น “ตัวบ่งชี้กรรมการก”[1] ซึ่งเป็นการใช้ที่ติดมาจากการแปลสำนวนภาษาบาลี

(4) *สิ่งเหล่านั้นบรรเทา**ซึ่ง**ความกระหาย*

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังสังเกตเห็น ซึ่ง ที่ปรากฏหน้านามวลีที่ตามหลังกริยาอกรรม (intransitive verb) ด้วย เช่น ซึ่ง ที่ปรากฏหน้านามวลี *น้ำตาแห่งความเสียใจ* ในตัวอย่างที่ (5) และ ซึ่ง ที่ปรากฏหน้านามวลี *จริยธรรมและศีลธรรมอันดี* ในตัวอย่างที่ (6) งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาและวิเคราะห์ให้เกิดความกระจ่างว่า ซึ่ง ที่ปรากฏในตัวอย่างที่ (5) – (6) ดังกล่าว ทำหน้าที่อะไร

(5) *นัยน์ตาของเธอเหือดแห้ง**ซึ่ง**น้ำตาแห่งความเสียใจ*
(6) *การกระทำเช่นนั้นผิด**ซึ่ง**จริยธรรมและศีลธรรมอันดี*

[1] ในอุปกิตศิลปสาร (2546: 130) กรรมการก หมายถึง ผู้ถูกกระทำ เป็นการกของนามวลีที่ปรากฏตามหลังสกรรมกริยา เช่น *พระแสดงธรรม* หรือที่ปรากฏตามหลังบุพบท ซึ่ง เช่น *พระแสดงซึ่งธรรม*

นอกจาก ซึ่ง จะเป็นคำที่เป็นปัญหาและมีข้อขัดแย้งในการวิเคราะห์ ซึ่งควรค่าแก่การศึกษาวิจัยให้เกิดความกระจ่างแล้ว ผู้วิจัยยังพบว่า การปรากฏของ ซึ่ง ในบางปริบท ยังไม่มีผลการวิเคราะห์ที่ชัดเจนว่า ซึ่ง ทำหน้าที่หรือมีหน้าที่ทางไวยากรณ์อะไร

คำว่า ซึ่ง ในปริบทที่ผู้วิจัยพบว่า ยังไม่มีงานในอดีตเสนอผลการวิเคราะห์ไว้ คือ ซึ่ง ในตัวอย่างที่ (7) และ (8) ดังต่อไปนี้

(7) *การ**ซึ่ง**ตำรวจจับผู้ร้ายได้เร็วดั่งนี้ เป็นการดีแล้ว* (พระราชหัตถเลขา ร.5)
(8) *ราคาน้ำมันดิบในตลาดโลกปรับตัวสูงขึ้นตลอกทั้งสัปดาห์**ซึ่ง**นายกรัฐมนตรีคิดว่าประเทศไทยยังไม่ควรปรับราคาน้ำมันขึ้นตามราคาในตลาดโลก*

สำหรับ ซึ่ง ที่ปรากฏในตัวอย่างที่ (7) เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยพบในเอกสารสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งจะสังเกตได้ว่า ในภาษาไทยปัจจุบันใช้คำว่า *ที่* แทน *ซึ่ง* เช่น พูดว่า *การที่ตำรวจจับผู้ร้ายได้เร็วดั่งนี้เป็นการดีแล้ว* การปรากฏของ ซึ่ง ในตัวอย่างที่ (7) ที่ยังไม่มีงานในอดีตเสนอผลการวิเคราะห์ไว้ว่าทำหน้าที่อะไร และใช่ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยคหรือไม่ และ ซึ่ง ในปริบทแบบนี้ปรากฏในสมัยใดบ้าง หากไม่ได้ปรากฏว่าใช้ในภาษาไทยปัจจุบัน งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาและวิเคราะห์หน้าที่ทางไวยากรณ์ของ ซึ่ง ในปริบทดังกล่าวด้วย

ส่วน ซึ่ง ที่ปรากฏระหว่างประโยค 2 ประโยค ดังเช่นในตัวอย่างที่ (8) ถูกกล่าวถึงในงานของพรทิพย์ ไชยรัตน์ (2544) ซึ่งพรทิพย์ ไชยรัตน์กล่าวว่า ซึ่ง ในที่นี้เป็นคำเชื่อมประโยค เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องสัมพันธ์กันและเกิดความสละสลวย โดยไม่ได้กล่าวอย่างชัดเจนว่า ประโยคที่เชื่อมด้วย ซึ่ง มีความสัมพันธ์กันในลักษณะใด ต่างจาก ซึ่ง ที่เชื่อมคุณานุประโยคอย่างไร ดังนั้นงานวิจัยนี้มุ่งเสนอผลการวิเคราะห์ ซึ่ง ในปริบทเช่นนี้ ว่า ใช่ ซึ่ง ที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยคหรือไม่ หากไม่ใช่แล้ว ซึ่ง ในที่นี้ทำหน้าที่อะไร มีความแตกต่างจาก ซึ่ง ที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยคอย่างไร

กล่าวโดยสรุป คำว่า ซึ่ง เป็นคำที่ยังไม่ได้รับการศึกษาและวิเคราะห์อย่างกระจ่างชัดว่าตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่ง มีหน้าที่ทางไวยากรณ์ทั้งหมดกี่หน้าที่ ได้แก่หน้าที่อะไรบ้าง และ ซึ่ง ในแต่ละหน้าที่ มีคุณสมบัติแตกต่างกันอย่างไร แต่ละหน้าที่เริ่มปรากฏใช้ครั้งแรกในสมัยใด หน้าที่ใดเป็นหน้าที่ที่เก่าแก่ที่สุด หน้าที่ใดเป็นหน้าที่ใหม่ที่เพิ่งปรากฏ การวิจัยในครั้งนี้มุ่งให้คำตอบแก่คำถามเหล่านั้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 วิเคราะห์หน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำว่า ซึ่ง ในภาษาไทย ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน พร้อมทั้งแสดงพัฒนาการการใช้คำว่า ซึ่ง ในหน้าที่ต่างๆ

1.2.2 วิเคราะห์คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ และวากยสัมพันธ์ของคำว่า ซึ่ง ในแต่ละหน้าที่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

1.3.1 คำว่า ซึ่ง เป็นคำไวยากรณ์ในภาษาไทย ที่มีหน้าที่หลายประการ ได้แก่ เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยค (relative clause marker) เป็นตัวบ่งชี้เรื่อง (topic marker) เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง (nominalizer) เป็นตัวบ่งชี้กรรมการก (accusative case marker) และเป็นคำเชื่อมประโยค (conjunction)

1.3.2 พัฒนาการทางด้านหน้าที่ของคำว่า ซึ่ง ในภาษาไทย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเป็นดังนี้ ตัวบ่งชี้กรรมการก > ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค > ตัวบ่งชี้เรื่อง > ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง > คำเชื่อมประโยค

1.3.3 ลักษณะทางอรรถศาสตร์ที่จำแนกความแตกต่างทางคุณสมบัติของคำว่า ซึ่ง ในหน้าที่ต่างๆ ได้แก่ ความมีชีวิต / ไม่มีชีวิต (animate /inanimate) ความชี้เฉพาะ / ไม่ชี้เฉพาะ (definite / indefinite) และบทบาทของนามวลีที่เกี่ยวข้อง

1.3.4 ลักษณะทางวากยสัมพันธ์ที่จำแนกความแตกต่างทางคุณสมบัติของคำว่า ซึ่ง ในหน้าที่ต่างๆ ได้แก่ การสร้างอนุประโยคขยายนาม (noun modifying clause formation) และลำดับของนามวลีที่ถูกขยายด้วยอนุประโยคที่นำหน้าด้วย ซึ่ง

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ศึกษาพัฒนาการด้านหน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำว่า ซึ่ง ในภาษาไทย ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยรัชกาลที่ 9

1.4.2 ศึกษาพัฒนาการด้านหน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำว่า ซึ่ง ในภาษาเขียนเท่านั้น โดยเก็บข้อมูลจากเอกสารประเภทร้อยแก้ว โดยไม่เจาะจงทำเนียบภาษา

1.4.3 แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการวิจัย

1.4.3.1 ทฤษฎีไวยากรณ์หน้าที่ (Functional Grammar)

1.4.3.2 ทฤษฎีไวยากรณ์พึ่งพา-ศัพทการก (Lexicase Dependency Grammar)

1.4.3.3 แนวคิดแบบลักษณ์ภาษา (linguistic typology)

1.4.3.4 การเปลี่ยนแปลงของภาษา (language change)

1.5 ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1.5.1 ทำให้เห็นทิศทางการเปลี่ยนแปลงทางด้านวากยสัมพันธ์ในภาษาไทย

1.5.2 ทำให้เห็นแนวทางการประยุกต์ใช้ทฤษฎีทางด้านวากยสัมพันธ์ และแบบลักษณ์ภาษา ในการศึกษาคำไวยากรณ์

1.5.3 ผลการวิจัยที่ได้จะเป็นพื้นฐานในการเขียนตำราไวยากรณ์ไทยที่ครอบคลุมการใช้ภาษาจริงต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

ในการศึกษาพัฒนาการของหน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำว่า ซึ่ง ในภาษาไทย ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1) การศึกษาคำว่า ซึ่ง ในภาษาไทย
2) การศึกษาคุณานุประโยค
3) การจำแนกชนิดของคำ
4) การเปลี่ยนแปลงทางวากยสัมพันธ์

2.1 ผลงานเกี่ยวกับการศึกษาคำว่า ซึ่ง ในภาษาไทย

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับคำว่า ซึ่ง ในภาษาไทย พบว่า มีผู้ที่ได้ศึกษาการใช้คำ ๆ นี้ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันไว้พอสมควร งานในอดีตดังกล่าว ผู้วิจัยพอจะสรุปได้ดังนี้

2.1.1 การใช้คำว่า ซึ่ง เป็นตัวบ่งชี้กรรมการก

งานในอดีตที่กล่าวว่า ซึ่ง เป็นตัวบ่งชี้กรรมการก กล่าวคือ เป็นบุพบทที่ปรากฏหน้านามวลีที่เป็นกรรมของสกรรมกริยา และมีความหมายเป็นผู้ถูกกระทำ ได้แก่ งานของ พรทิพย์ กิจสมบัติ (2524) พรทิพย์ ไชยรัตน์ (2544) และพระยาอุปกิตศิลปสาร (2546) โดยอธิบายว่า เป็นลักษณะการใช้ภาษาที่มาจากการแปลสำนวนภาษาบาลี ซึ่งเริ่มปรากฏมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย ยกตัวอย่างเช่น

<u>สมัยสุโขทัย</u>

แลรู้ว่าผู้หนึ่งลักเลียม<u>สิง</u>[1]สินท่าน (พรทิพย์ กิจสมบัติ 2524: 84, พรทิพย์ ไชยรัตน์ 2544: 132)

[1] ในงานวิจัยนี้ สันนิษฐานว่า ซึ่ง ในสมัยสุโขทัย มีรูปเขียนเป็น สิง หรือ ซิง (ดูบทที่5)

สมัยอยุธยา

อันว่าพระตถาคตตรัสรู้ด้วยพระสยมภูญาณ ว่าพระอัฏฐังคิกมรรคธรรมอันกอปรด้วยองค์ 8 ประการนี้ ย่อมย่ำยีเสียถอนเสียซึ่งปืนยาพิษ

(พรทิพย์ กิจสมบัติ 2524: 85, พรทิพย์ ไชยรัตน์ 2544: 132)

สมัยปัจจุบัน

แม้หล่อนจะมุ่งมั่นด้วยวิธีการง่าย ๆ ที่ลงทุนรอนอะไร โฆษณาชวนเชื่อในเรื่องที่เป็นจริงเพื่อมาตุภูมิของหล่อน และสอนให้พวกเขารักบ้านเมืองด้วยวิธีง่าย ๆ ที่หล่อนคิด ศุภราก็ได้มาซึ่งความภูมิใจ ที่หล่อนไม่คาดคิดมาก่อนว่าจะทำสำเร็จ

(พรทิพย์ ไชยรัตน์ 2544: 132)

2.1.2 การใช้คำว่า ซึ่ง ในคุณานุประโยค

จากการทบทวนงานในอดีตที่เกี่ยวข้องกับคำว่า ซึ่ง พบว่า การใช้คำว่า ซึ่ง ในอนุประโยคขยายนามที่เรียกว่า “คุณานุประโยค” ถูกกล่าวถึงในงานทุกงาน ไม่ว่าในหนังสือไวยากรณ์ไทยที่เขียนโดยคนไทย เช่น หนังสือไวยากรณ์ไทยของ วิจินตน์ ภาณุพงศ์ (2520) นววรรณ พันธุเมธา (2527) พระยาอุปกิตศิลปสาร (2546) ในหนังสือไวยากรณ์ไทยที่เขียนโดยชาวต่างชาติ เช่น หนังสือไวยากรณ์ไทยของฮิกบี้และถิ่นแสน (Higbie and Thinsan 2002) หนังสือไวยากรณ์ไทยของอิวาซากิและอิงคาภิรมย์ (Iwasaki and Ingkaphirom 2005) รวมทั้งในงานวิจัยทางด้านภาษาศาสตร์ เช่น ในงานของสรัญญา เศวตมาลย์ (2537) เมธาวี ยุทธพงศ์ธาดา (2544) วิจินตน์ ภาณุพงศ์ (Panupong 1970) เพียรศิริ เอกนิยม (Ekniyom 1971) สุธิณี สุขตระกูล (Suktrakul 1975) ภาสิณี ศรหิรัญ (Sornhiran 1978) สุภาณี เตียรเจริญ (Tiancharoen 1987) ยุพาพรรณ หุ่นจำลอง (Hoonchamlong 1991) เป็นต้น

ตัวอย่างการใช้คำว่า ซึ่ง ในคุณานุประโยค มีดังต่อไปนี้

(1) เด็ก***ซึ่ง****ขยันตลอดปี*จะได้รับรางวัล

(2) กฎหมาย***ซึ่ง****นายกยกเลิกมันไป*จะได้รับการพิจารณานำกลับมาใช้ใหม่

ผู้วิจัยพบว่า คำว่า ซึ่ง ที่ปรากฏในคุณานุประโยคมีชื่อเรียกแตกต่างกันไป เช่น พระยาอุปกิตศิลปสาร (2546) เรียกว่า ประพันธสรรพนาม วิจินตน์ ภาณุพงศ์ (Panupong 1970) เรียกว่า คำเชื่อมสัมพัทธ์ (relative linker) พรทิพย์ กิจสมบัติ (2524) เรียกว่า คำเชื่อมแทน นววรรณ พันธุเมธา (2527) เรียกว่า คำเชื่อมบอกการขยายความ ปราณี กุลละวณิชย์ (2549) และอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2552) เรียกว่า ตัวเชื่อมคุณานุประโยค เป็นต้น

ผู้ที่ใช้คำว่า ประพันธสรรพนาม และ คำเชื่อมแทน วิเคราะห์ว่า ซึ่ง แทนนามวลีหลักที่นำมาข้างหน้า เช่น แทนนามวลี *เด็ก* ในตัวอย่างที่ (1) ข้างต้น และยังทำหน้าที่เชื่อมนามวลีหลักกับคุณานุประโยคด้วย ส่วนผู้ที่ใช้คำเรียกอื่น ๆ กล่าวแต่เพียงว่า ซึ่ง ทำหน้าที่เชื่อมนามวลีหลักกับคุณานุประโยคเท่านั้น แต่ไม่ได้กล่าวถึงการแทนที่นามวลี

นอกจากประเด็นเรื่องคำที่ใช้เรียก ซึ่ง ที่ปรากฏในคุณานุประโยคแล้ว ผู้วิจัยพบว่า งานในอดีตมักกล่าวถึงความแตกต่างระหว่างคำว่า ซึ่ง กับคำว่า *ที่* ซึ่งผู้วิจัยพอจะสรุปได้ว่ามีความแตกต่างระหว่างคำว่า ซึ่ง และคำว่า *ที่* ใน 3 ประเด็น ได้แก่ ความแตกต่างเรื่องสถานการณ์การใช้ภาษาหรือทำเนียบภาษา ความแตกต่างเรื่องชนิดของนามวลีหลัก และความแตกต่างเรื่องชนิดของคุณานุประโยค

เกี่ยวกับสถานการณ์การใช้ภาษาหรือทำเนียบภาษา ภาสิณี ศรหิรัญ (Sornhiran 1978) คุโนะและวงศ์ขมทอง (Kuno and Wongkhomthong 1981) ฮิกบี้และถิ่นแสน (Higbie and Thinsan 2002) อิวาซากิและอิงคาภิรมย์ (Iwasaki and Ingkaphirom 2005) กล่าวตรงกันว่า ซึ่ง จะใช้ในภาษาที่เป็นทางการมากกว่า *ที่*

เกี่ยวกับชนิดของนามวลีหลัก พรทิพย์ ไชยรัตน์ (2544: 130–131) กล่าวว่า ซึ่ง สามารถใช้กับนามวลีหลักที่เป็นสรรพนามไม่เฉพาะเจาะจง เช่น *ใคร อะไร* ไม่ได้ ในกรณีนี้จะใช้แต่คำว่า *ที่* เช่น *ใครก็ตาม**ที่**จะเดินทางภาคพื้นดินจากภาคตะวันออกไปสู่ภาคตะวันตก หนีไม่พ้นที่จะต้องเดินทางตัดผ่านไป* นอกจากนี้ พรทิพย์ ไชยรัตน์ ยังกล่าวอีกว่า ถ้านามวลีหลักมีคำลักษณนามมาประกอบ ก็จะใช้ *ที่* ไม่ใช้ ซึ่ง เช่นกัน ยกตัวอย่างเช่น *พระ**องค์ที่**มีขนาดเล็กกว่ามีสีน้ำเงิน*

เกี่ยวกับชนิดของคุณานุประโยค ปราณี กุลละวณิชย์ (2549) กล่าวว่า ซึ่ง ใช้กับคุณานุประโยคไม่เจาะจง (non-restrictive relative clause) กล่าวคือ ใช้กับคุณานุประโยคชนิดที่ให้ข้อมูลเพิ่มเติมกับนามวลีหลัก ในขณะที่ *ที่* ใช้กับคุณานุประโยคชนิดเจาะจง (restrictive relative clause) กล่าวคือ ใช้กับคุณานุประโยคชนิดที่ช่วยจำกัดความหมายให้กับนามวลีหลัก ยกตัวอย่างเช่น

(3ก) *สัตว์**ที่**อาศัยอยู่ในทะเล**บางตัวก็เป็นสัตวเลี้ยงลูกด้วยนม* (คุณานุประโยคเจาะจง)
(3ข) *สัตว์**ซึ่ง**อาศัยอยู่ในทะเล**บางตัวก็เป็นสัตวเลี้ยงลูกด้วยนม* (คุณานุประโยคไม่เจาะจง)

นอกจากนี้ คำว่า ซึ่ง กับคำว่า *ที่* ยังใช้แตกต่างกันในคุณานุประโยคชนิดอื่น ๆ เพียรศิริ เอกนิยม (Ekniyom 1971) สุธิณี สุขตระกูล (Suktrakul 1975) ภาสิณี ศรหิรัญ (Sornhiran 1978) กล่าวว่า ซึ่ง ใช้กับคุณานุประโยคที่ขยายกริยาวลีในประโยคที่นำมาข้างหน้า หรือขยายประโยคที่นำมาข้างหน้าทั้งหมดได้ แต่ใช้ *ที่* ไม่ได้ เพียรศิริ เอกนิยม (Ekniyom 1971) เรียกคุณานุประโยคชนิดนี้ว่า sentential relative clause ส่วนภาสิณี ศรหิรัญ (Sornhiran 1978) เรียกว่า non-nominal relative clause ยกตัวอย่างเช่น

(4) *เขามาสาย**ซึ่ง**ทำให้ทุกคนโกรธ* (Sornhiran 1978: 237)

2.1.3 การใช้คำว่า ซึ่ง ในอนุประโยคเติมเต็ม

ภาสิณี ศรหิรัญ (Sornhiran 1978: 119–121) กล่าวว่า ซึ่ง ปรากฏนำหน้าอนุประโยคเติมเต็มกริยา (verb complement) หรืออนุประโยคเติมเต็มนาม (noun complement) ได้ เช่น

(5) *นี่คงเป็น**ผลบุญซึ่ง**ข้าพเจ้าได้ถวายภัตตาหารแด่พระสงฆ์* (noun complement)
(6) ***ซึ่ง**ในหลวงเสด็จยุโรปครั้งนี้**เป็น**การส่งเสริมสัมพันธไมตรีระหว่างประเทศ* (verb complement)

2.1.4 การใช้คำว่า ซึ่ง กับ “เรื่อง” ของประโยค

มีการกล่าวถึงการใช้คำว่า ซึ่ง นำหน้า “เรื่อง” ของประโยคในงานของพรทิพย์ กิจสมบัติ (2524: 75–83) พรทิพย์ กิจสมบัติกล่าวว่า “เรื่อง” ของประโยคอาจเป็นนามวลี กริยาวลี หรือประโยคที่ผู้พูดต้องการเน้น โดยนำมาวางไว้ในตำแหน่งต้นประโยค พรทิพย์ กิจสมบัติพบการใช้ ซึ่ง ในกรณีนี้ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน ยกตัวอย่างเช่น

สมัยสุโขทัย

(7) ***ซึ่ง****ว่ารู้จักรุ่งแลค่ำนั้นได้แลมาอาศัยแก่ดอกไม้ทิพย์นั้นแล ฯ*

สมัยอยุธยา

(8) *อนึ่ง****ซึ่ง****ท่านใช้ให้กปิตันลิกีเอากำปั่นมาค้าขายเมืองถลางนั้น กปิตันลิกีมิรู้จักภาษากัน*

สมัยรัตนโกสินทร์

(9) ***ซึ่ง****อยากจะถ่ายรูปเพราะเหตุว่ามาถึงที่สุดแดนมนุษย์อยู่ ควรจะได้ถ่ายรูปในที่นั้น*

2.1.5 การใช้คำว่า ซึ่ง เป็นคำเชื่อมประโยค

พรทิพย์ ไชยรัตน์ (2544: 133–135) ซึ่งวิเคราะห์การใช้คำว่า ซึ่ง ในภาษาไทยปัจจุบัน กล่าวถึงการใช้คำว่า ซึ่ง เป็นคำเชื่อมประโยค พรทิพย์ ไชยรัตน์กล่าวถึง ซึ่ง ในหน้าที่นี้ว่า เป็น ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เชื่อมประโยคหรือข้อความที่มีความต่อเนื่องสัมพันธ์กัน เช่น

(10) *ส่วนการประเมินในมหาวิทยาลัยก็ให้ประเมินกันเอง แต่บางกลุ่มก็เสนอว่าให้ประเมินเป็นคณะซึ่ง ผมก็ยังมองไม่ออกว่าจะทำกันอย่างไร*

2.2 ผลงานเกี่ยวกับคุณานุประโยค

จากการทบทวนวรรณกรรมที่ศึกษาคำว่า ซึ่ง ผู้วิจัยพบว่าหน้าที่ทางไวยากรณ์ที่เป็นหน้าที่หลักของคำว่า ซึ่ง ที่ผู้พูดภาษาไทย นักภาษาศาสตร์ และนักไวยากรณ์ยอมรับคือ หน้าที่ในฐานะเป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทบทวนประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์คุณานุประโยคในทฤษฎีต่าง ๆ ทบทวนงานวิจัยที่ศึกษาคุณานุประโยคในภาษาต่างประเทศ และทบทวนงานที่ศึกษาคุณานุประโยคในภาษาไทย

2.2.1 การวิเคราะห์คุณานุประโยคในทฤษฎีต่าง ๆ

2.2.1.1 การวิเคราะห์คุณานุประโยคในไวยากรณ์ดั้งเดิม

ในไวยากรณ์ดั้งเดิม คุณานุประโยคมีสถานะเป็นอนุประโยคขยายนามในมุขยประโยค โดยมีประพันธสรรพนามทำหน้าที่แทนนามวลีหลัก และทำหน้าที่เชื่อมคุณานุประโยคกับนามวลีหลัก

พระยาอุปกิตศิลปสาร (2546) เป็นผู้ที่วิเคราะห์คุณานุประโยคในภาษาไทยตามแนวทฤษฎีไวยากรณ์ดั้งเดิม โดยกล่าวว่า ประพันธสรรพนามที่ทำหน้าที่เชื่อมคุณานุประโยคกับคำนามได้แก่ *ที่ ซึ่ง อัน* ยกตัวอย่างเช่น

(11) *คน**ที่**เกียจคร้านย่อมลำบาก*

(12) *ฉันไม่ชอบคน**ซึ่ง**เกียจคร้าน*

(13) *ผลของการ**อัน**เหลวไหลย่อมไม่แน่นอน*

2.2.1.2 การวิเคราะห์คุณานุประโยคในไวยากรณ์โครงสร้าง

การวิเคราะห์โครงสร้างคุณานุประโยคในไวยากรณ์โครงสร้าง ใช้วิธีการวิเคราะห์ส่วนประชิด (immediate constituent analysis) ฟรานซิส (Francis 1958) กล่าวว่า หน่วยต่าง ๆ ที่เป็นส่วนประกอบของประโยคจะประกอบขึ้นจากส่วนประชิด (immediate constituent) สองส่วนเสมอ ยกตัวอย่างเช่น

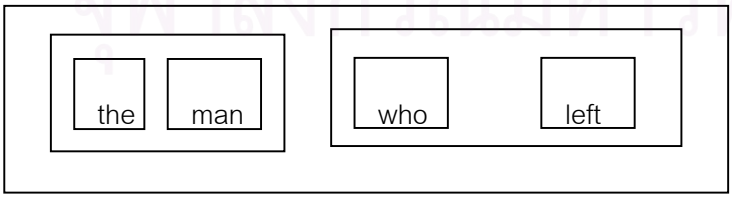

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากตัวอย่าง นามวลี *the man who left* ประกอบไปด้วยส่วนประชิดสองส่วนคือ นามวลี *the man* และคุณานุประโยค *who left* ซึ่งส่วนประชิดทั้งสองส่วนนี้มีความสัมพันธ์กันแบบส่วนหลักกับส่วนขยาย กล่าวคือ นามวลี *the man* เป็นส่วนหลักและคุณานุประโยค *who left* เป็นส่วนขยาย คุณานุประโยค *who left* ประกอบไปด้วยส่วนประชิดสองส่วนคือ ประพันธสรรพนาม *who* และคำกริยา *left* ซึ่งส่วนประชิดทั้งสองส่วนนี้มีความสัมพันธ์กันในลักษณะประธานกับภาคแสดง กล่าวคือ *who* เป็นประธานและ *left* เป็นภาคแสดง ส่วนนามวลี *the man* ประกอบด้วยส่วนประชิดสองส่วนคือ *the* และ *man* โดยที่ส่วนประชิดทั้งสองมีความสัมพันธ์กันในลักษณะส่วนหลักกับส่วนขยาย กล่าวคือ *the* เป็นส่วนขยายและ *man* เป็นส่วนหลัก

ในทฤษฎีไวยากรณ์โครงสร้าง คุณานุประโยคมีสถานะเป็นอนุพากย์ (clause) ในประโยคซับซ้อน (complex sentence) วิจินตน์ ภาณุพงศ์ (วิจินตน์ ภาณุพงศ์ 2520: 97, Panupong 1970: 4) เรียกคุณานุประโยคว่า อนุพากย์คุณศัพท์ ซึ่งหมายถึงอนุพากย์ที่ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายหน่วยหลักในนามวลี ซึ่งนามวลีนั้นอาจทำหน้าที่เป็นประธาน กรรมตรง กรรมรอง หรือหน่วยนามเดี่ยว (เป็นส่วนของประโยคและอยู่ลำพังโดยไม่มีกริยา) ก็ได้ ยกตัวอย่างเช่น

(14) *เด็กที่กำลังเล่นอยู่ น่ารักมาก* (ประธาน)
(15) *ฉันชอบผู้หญิงที่มาหาคุณเมื่อกี๊* (กรรมตรง)

2.2.1.3 การวิเคราะห์คุณานุประโยคในไวยากรณ์ปริวรรต

ไวยากรณ์ปริวรรตอธิบายว่า คุณานุประโยคเป็นประโยคที่ซ้อน (embed) อยู่ในนามวลี ในการวิเคราะห์คุณานุประโยคตามแนวไวยากรณ์ปริวรรต ต้องวิเคราะห์โครงสร้างประโยคใน 2 ระดับ คือ ระดับโครงสร้างลึก (deep structure) และระดับโครงสร้างผิว (surface structure) จาคอบส์และโรเซนบอมส์ (Jacobs and Rosenbaum 1968: 199) กล่าวว่า ในโครงสร้างลึก คุณานุประโยคมีนามวลีที่เป็นตัวเดียวกับนามวลีหลัก ในตัวอย่างที่ (16) คำกริยา *presented* ในคุณานุประโยค เป็นกริยาที่ต้องการกรรมตรง แต่ไม่มีนามวลีที่ทำหน้าที่เป็นกรรมตรงปรากฏในโครงสร้างผิว แผนภูมิต้นไม้ต่อไปนี้แสดงโครงสร้างลึกและโครงสร้างผิวของคุณานุประโยคในตัวอย่างที่ (16)

(16) The argument which Palmerston presented disconcerted the protestors.

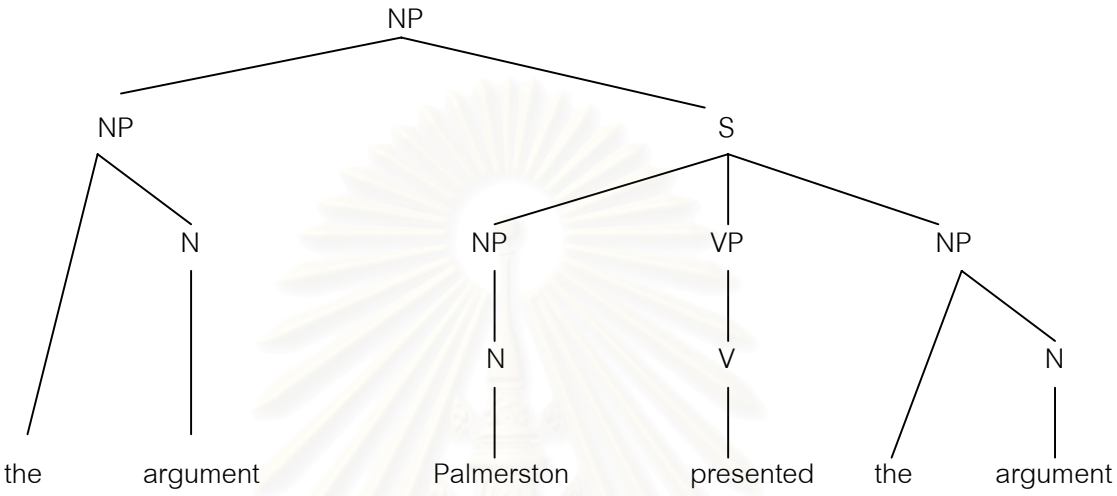

แผนภาพที่ 2.1 โครงสร้างลึกของคุณานุประโยคที่มีนามวลีเดียวกับนามวลีหลักปรากฏในประโยค

เพื่อที่จะให้ได้โครงสร้างผิวเป็น *which Palmerston presented* คุณานุประโยคต้องผ่านกฎปริวรรต (Transformation) 2 กฎด้วยกันคือ กฎการสร้างคุณานุประโยค (Relative Clause Transformation) ซึ่งเป็นกฎที่เพิ่มลักษณ์ (feature) [+WH] และ [+pronoun] ให้กับนามวลีในคุณานุประโยคที่เป็นตัวเดียวกับนามวลีหลัก จากตัวอย่างข้างต้น ลักษณ์ [+WH] และ [+pronoun] จะถูกเพิ่มที่ *the* และ *argument* ที่ปรากฏตามหลังกริยา *presented* ในคุณานุประโยค นอกจากนี้ กฎดังกล่าว ยังย้ายนามวลี *the argument* จากหลังคำกริยา *presented* ไปไว้หน้าประโยค ดังที่แสดงในแผนภูมิต้นไม้ต่อไปนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

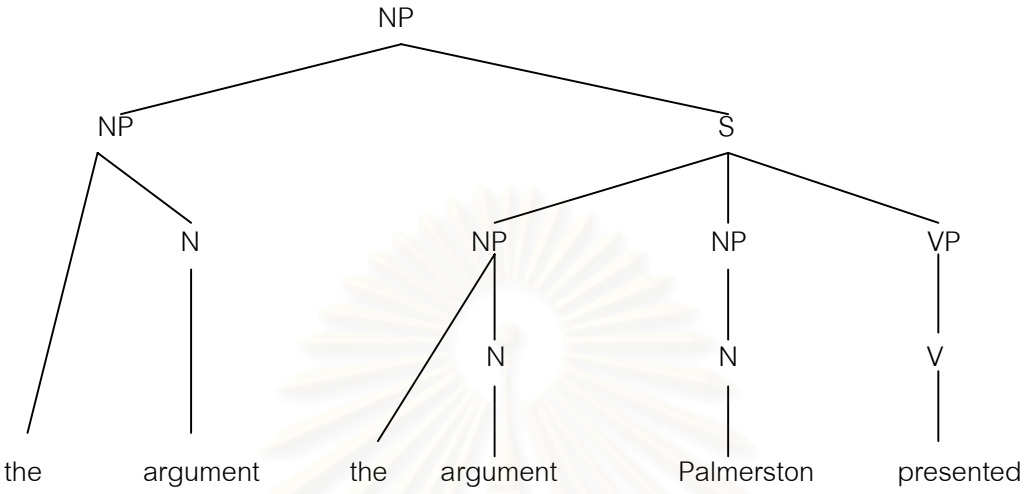

แผนภาพที่ 2.2 คุณานุประโยคที่ผ่านกฎปริวรรต เพื่อย้ายที่นามวลีในคุณานุประโยค ไปยังตำแหน่งต้นคุณานุประโยค

นอกจากนี้ *the* ในคุณานุประโยคจะถูกแทนด้วยประพันธสรรพนาม which หลังจากที่ได้รับการเพิ่มลักษณ์ [+WH] และ [+pronoun] ดังนั้นประโยคจะกลายเป็น *The argument which argument Palmerston presented disconcerted the protestors*

เพื่อให้ประโยคตัวอย่างนี้มีโครงสร้างผิวเป็น *The argument which Palmerston presented disconcerted the protestors*. ต้องใช้กฎปริวรรตอีกกฎหนึ่งเพื่อลบคำนาม *argument* ที่อยู่หลัง *which* ออกจากคุณานุประโยค กฎนั้นคือกฎ relativized noun deletion transformation

กล่าวโดยสรุปคือ ทฤษฎีนี้วิเคราะห์โครงสร้างของคุณานุประโยคใน 2 ระดับคือระดับโครงสร้างลึกและโครงสร้างผิว นามวลีในคุณานุประโยคที่เป็นตัวเดียวกับนามวลีหลักจะถูกแสดงในโครงสร้างลึกเท่านั้น และเพื่อให้ได้ประโยคที่เป็นโครงสร้างผิว ต้องมีการใช้กฎปริวรรต 3 กฎตามลำดับ คือ กฎย้ายที่นามวลีจากในคุณานุประโยคไปต้นคุณานุประโยค กฎแทนที่คำนำหน้านามด้วยประพันธสรรพนาม และกฎตัดคำนามที่ซ้ำกับคำนามหลัก ออกจากคุณานุประโยค

2.2.1.4 การวิเคราะห์คุณานุประโยคในไวยากรณ์ศัพทการก

สรัญญา เศวตมาลย์ (2537) ผู้วิเคราะห์คุณานุประโยคในภาษาไทยตามแนวทฤษฎีไวยากรณ์พึ่งพา-ศัพทการก (Lexicase Dependency Grammar) เรียกคุณานุประโยคว่า ประพันธวลี และวิเคราะห์ให้คุณานุประโยคเป็นนามวลีชนิดหนึ่ง ซึ่งสามารถทำหน้าที่ได้อย่างนามวลีโดยทั่ว ๆ ไป กล่าวคือเป็นประธานหรือกรรมของกริยาในประโยค และทำหน้าที่เป็นกรรมของคำบุพทในบุพบทวลีได้ ยกตัวอย่างเช่น

(17) *ที่คุณซื้อมาเป็นของปลอม* (ประธาน)
(18) *ฉันไม่เชื่อที่คุณเล่า* (กรรม)
(19) *นักข่าวรายงานเกี่ยวกับที่นายกชี้แจง* (กรรมของบุพบท)

สรัญญา เศวตมาลย์ (2537) วิเคราะห์ให้คำว่า *ที่ ซึ่ง อัน* ที่ปรากฏในประพันธวลีเป็นคำนาม และเป็นส่วนหลัก (head) ของวลี สรัญญา เศวตมาลย์ เรียก *ที่ ซึ่ง อัน* ในที่นี้ว่า ประพันธนาม นอกจากนี้ สรัญญา เศวตมาลย์ ยังวิเคราะห์ให้ประโยคที่ตามหลังประพันธนาม *ที่ ซึ่ง อัน* เป็นส่วนพึ่งพา (dependent sister) ของประพันธนามดังกล่าว

ในการการตีความคำนามที่ถูกละไปในประพันธวลี ต้องใช้กฎในการตีความ 2 กฎ คือ กฎเชื่อมความ (Linking Rules) และกฎโยงความ (Chaining Rules) กฎทั้ง 2 ประเภทนี้จะช่วยตีความว่าคำนามที่ละไว้ในประพันธวลีนั้น เป็นตัวเดียวกับคำนามหลักที่ประพันธวลีนั้น ๆ เป็นส่วนขยาย กฎเชื่อมความมีทั้งหมด 5 กฎดังนี้

1) คำนามที่เป็นประธาน เป็นคำนามที่บ่งการกผู้แสดง[2]ด้วย
2) การกผู้กระทำ[3] (Agent) เป็นคำนามที่บ่งการกผู้แสดงด้วย

[2] การกผู้แสดง (Actor) เป็นการกชนิดหนึ่งที่เรียกว่าการกบทบาทมหัพภาค (macro role) ผู้แสดง หมายถึง สิ่งที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิตก็ได้ที่ก่อให้เกิดการกระทำหรือเหตุการณ์

[3] การกผู้กระทำ (Agent) เป็นการกชนิดหนึ่งที่เรียกว่าการกสัมพันธ์ (case relation) เป็นการกซึ่งกำกับที่คำนามผู้กระทำ หมายถึงผู้ก่อให้เกิดเหตุการณ์ เป็นผู้ก่อให้เกิดสภาพ เป็นผู้ประสบเหตุการณ์ หรือเป็นผู้ประสบสภาพ

3) คำนามที่บ่งการกผู้รับ[4] (Patient) ทำหน้าที่เป็นกรรมของประโยคเสมอ

4) ประธานของอกรรมกริยา เป็นคำนามบ่งการกผู้รับเสมอ

5) ตัวเลขกำกับของประพันธนาม เป็นตัวเดียวกับตัวเลขกำกับของคำนามหลัก

กฎโยงความมี 2 กฎ ได้แก่

1) คำนามที่ถูกละในประพันธวลี มีตัวเลขกำกับเป็นตัวเดียวกับประพันธนาม

2) ประพันธนามในประพันธวลีจะมีตัวเลขกำกับเป็นตัวเดียวกับคำนามหลักที่ประพันธวลีนั้นทำหน้าที่ขยาย

ตัวอย่างประพันธวลีที่ใช้กฎตีความต่างๆแล้ว

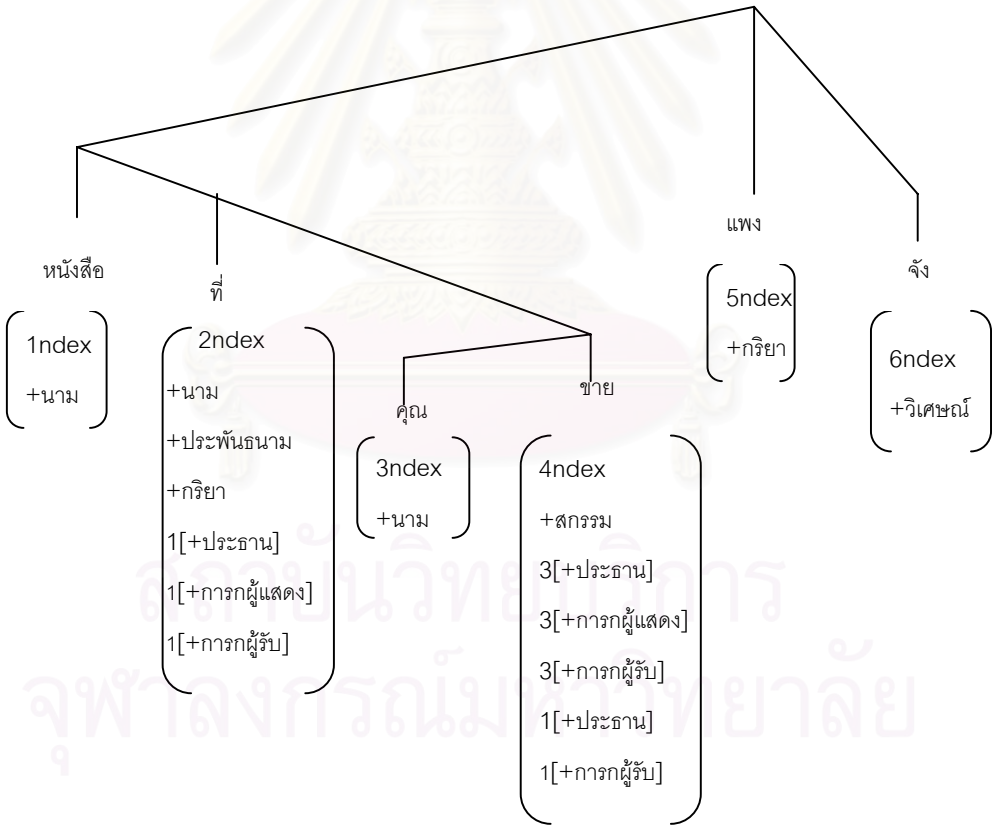

แผนภาพที่ 2.3 โครงสร้างประพันธวลีที่ผ่านการใช้กฎตีความ

[4] การกผู้รับ (Patient) เป็นการกสัมพันธ์เช่นกัน ซึ่งหมายถึงผู้ร่วมเหตุการณ์ที่เป็นศูนย์กลางในสภาพ หรือเหตุการณ์ หรือเป็นผู้รับผลของการกระทำที่แสดงด้วยคำกริยาในประโยค เป็นการกที่ทุกประโยคต้องมี

จากตัวอย่างข้างต้น คำนามบ่งการกผู้รับซึ่งเป็นกรรมของคำกริยา *ขาย* มีตัวเลขกำกับเป็นตัวเดียวกับนามวลีหลัก *หนังสือ* คือมีตัวเลขกำกับเป็น 1 ดังนั้นคำนามที่ทำหน้าที่เป็นกรรมที่ขาดหายไปหรือถูกละไปในคุณานุประโยคก็คือ *หนังสือ* ที่มีเลข 1 กำกับ

นอกจากนี้ สรัญญา เศวตมาลย์ (2537) ยังกล่าวด้วยว่า ประพันธวลีในภาษาไทย อาจไม่มีประพันธนามปรากฏเป็นส่วนหลัก กล่าวคือ มีแต่ ประโยคความไม่สมบูรณ์ปรากฏเท่านั้น ยกตัวอย่าง

(20) *ผู้หญิงทุกคนชอบผ้า<u>สวย</u>*
(21) *เขาให้ส่วนลดคน<u>ซื้อหนังสือ</u>*

2.2.1.5 การวิเคราะห์คุณานุประโยคในทฤษฎีไวยากรณ์หน้าที่

ทฤษฎีนี้กล่าวว่า คุณานุประโยคเป็นอนุพากย์ขยายนามที่ซ้อน (embed) อยู่ในนามวลี นักไวยากรณ์หน้าที่ เช่น กิวอน (Givon 2001) และ ฮัลลิเดย์และแมททิสเซน (Halliday and Matthiessen 2004) จำแนกคุณานุประโยคออกเป็น 2 ชนิดใหญ่ ๆ คือ คุณานุประโยคเจาะจง (restrictive relative clause หรือ non-defining relative clause) และคุณานุประโยคไม่เจาะจง (non-restrictive relative clause หรือ non-defining re;ative clause) ทฤษฎีนี้ให้คำจำกัดความคุณานุประโยคทั้ง 2 ชนิด โดยใช้เกณฑ์ทางด้านอรรถศาสตร์ (semantics) และวัจนปฏิบัติศาสตร์ (pragmatics) ไม่ใช่เกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ (syntax)

ทางด้านอรรถศาสตร์ กิวอน (Givon 2001: 176) กล่าวว่า คุณานุประโยคทั้งแบบเจาะจงและไม่เจาะจง บ่งบอกสภาพ (state) หรือเหตุการณ์ (event) ที่มีผู้ร่วมเหตุการณ์ (participant) คนใดคนหนึ่งเป็นคนเดียวกับคำนามหลักที่ถูกขยายด้วยคุณานุประโยค

ทางด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์ กิวอน (Givon 2001: 176) กล่าวว่า คุณานุประโยคเจาะจงจะบ่งบอกสภาพหรือเหตุการณ์ที่ผู้ฟังมีภูมิหลังอยู่แล้ว เพื่อช่วยให้ผู้ฟังนึกออกว่า ผู้พูดกำลังพูดถึงคนไหนหรือสิ่งไหน ยกตัวอย่างเช่น

(22) The man <u>who married my sister</u> is a crook.

ส่วนคุณานุประโยคไม่เจาะจง มีเงื่อนไขทางด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์ที่แตกต่างจากคุณานุประโยคเจาะจง กิวอน (Givon 2001: 179) กล่าวว่า สภาพหรือเหตุการณ์ในคุณานุประโยคไม่เจาะจงเป็นสารสนเทศใหม่ (new information) สำหรับผู้ฟัง ยกตัวอย่างเช่น

(23) The woman, who was standing next to the door, pulled a gun and…

นอกจากนี้ ในไวยากรณ์หน้าที่ ยังกล่าวถึงความแตกต่างทางด้านหน้าที่ (function) ของคุณานุประโยคทั้ง 2 ชนิดดังกล่าวด้วย ฮัลลิเดย์และแมททิสเซน (Halliday and Matthiessen 2004: 396) กล่าวว่า คุณานุประโยคเจาะจง (defining relative clause) มีหน้าที่ขยายความหมายให้กับนามวลีหลัก ในลักษณะที่ช่วยจำกัด (delimit) หรือช่วยเฉพาะเจาะจง (specify) สิ่งที่นามวลีหลักอ้างถึง ว่าหมายถึง คนไหน สิ่งไหน สถานที่ไหน ฯลฯ เช่น คุณานุประโยค *who came to dinner* ในตัวอย่างที่ (24) ทำหน้าที่จำกัดสิ่งที่นามวลีหลัก *the man* ให้เฉพาะเจาะจงมากขึ้น ว่าอ้างถึงผู้ชายคนที่มาทานอาหารเย็น ส่วนคุณานุประโยคไม่เจาะจง (non-defining relative clause) ไม่ได้ทำหน้าที่เจาะจงสิ่งที่นามวลีอ้างถึง แต่ทำหน้าที่ให้ข้อมูลเพิ่มเติม หรือบอกลักษณะบางอย่างเพิ่มเติมให้กับนามวลีหลัก เช่น คุณานุประโยค *who was at Cambridge then* ในตัวอย่างที่ (25) ไม่ได้เจาะจงสิ่งที่นามวลีหลัก *George Plimpton* อ้างถึง เพราะนามวลีดังกล่าวมีความหมายเฉพาะเจาะจงอยู่แล้ว แต่คุณานุประโยค *who was at Cambridge then* ช่วยให้ข้อมูลเพิ่มเติมกับนามวลี *George Plimpton* ว่าบุคคลนี้อยู่ที่ไหนในขณะนั้น

(24) The man who came to dinner stayed for a month. (defining relative clause)
(25) People had trouble working with Doc Humes, so I got hold of George Plimpton, who was at Cambridge then. (non- defining relative clause)

2.2.2 ผลงานเกี่ยวกับการศึกษาคุณานุประโยคในภาษาต่างประเทศ

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนงานวิจัยที่ศึกษาคุณานุประโยคในภาษาต่าง ๆ ที่ไม่ใช่คุณานุประโยคในภาษาไทย ในที่นี้ผู้วิจัยจะกล่าวถึง คุณานุประโยคในภาษาอังกฤษ ภาษาญี่ปุ่น ภาษาในแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และภาษาทิเบต

2.2.2.1 ผลงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคุณานุประโยคในภาษาอังกฤษ

คอมรีและโฮริเอะ (Comrie and Horie 1995; Comrie 1996, 1999) กล่าวว่า คุณานุประโยคในภาษาอังกฤษมี 3 แบบ แบบที่ 1 คือ แบบที่ขึ้นต้นด้วยประพันธสรรพนาม (relative pronoun) wh- เช่น ตัวอย่างที่ (26) – (28) แบบที่ 2 คือแบบที่ขึ้นต้นด้วย that เช่น ตัวอย่างที่ (29) แบบที่ 3 คือ แบบที่ไม่มีทั้ง wh- หรือ that (แบบ zero) เช่น ตัวอย่างที่ (30)

(26) the student [whom I praised]

(27) the student [who saw you]

(28) the book [which the student bought]

(29) the student [that I praised ___]

(30) the student [I praised____]

ประพันธสรรพนาม wh- ในคุณานุประโยคภาษาอังกฤษ มีการเปลี่ยนแปลงรูปตามการกหรือบทบาทของตัวอ้างอิงร่วมในคุณานุประโยค ยกตัวอย่างเช่น ถ้าตัวอ้างอิงร่วมมีบทบาทเป็นกรรมตรงของกริยาในคุณานุประโยค ก็จะใช้ประพันธสรรพนามรูป *whom* เช่นในตัวอย่างที่ (26) ข้างต้น ถ้าตัวอ้างอิงร่วมมีบทบาทเป็นประธานของกริยาในคุณานุประโยค ก็จะใช้ประพันธสรรพนามรูป *who* เช่นในตัวอย่างที่ (27)

นอกจากนี้ ประพันธสรรพนาม wh- ในภาษาอังกฤษ อาจเปลี่ยนแปลงรูปตามคุณสมบัติทางความหมายของนามวลีหลัก เช่น เปลี่ยนตามคุณสมบัติความเป็นมนุษย์ กล่าวคือ ประพันธสรรพนาม whom และ who ใช้กับนามวลีหลักที่เป็นมนุษย์ เช่น ในในตัวอย่างที่ (26) และ (27) ส่วนประพันธสรรพนาม which ใช้กับนามวลีหลักที่ไม่ใช่มนุษย์ เช่น ในตัวอย่างที่ (28)

คุณานุประโยคแบบที่มี that และแบบ zero มีนามวลีขาดหายไปหรือมีช่องว่างซึ่งแสดงด้วย ____ ในตัวอย่างที่ (29) – (30) ข้างต้น นามวลีที่ขาดหายไปอ้างถึงนามวลีหลัก *the student*

อย่างไรก็ตาม คุณานุประโยคแบบ zero มีข้อจำกัดในการใช้ กล่าวคือ ใช้ได้เฉพาะเมื่อตัวอ้างอิงร่วมในคุณานุประโยคมีบทบาทกรรมตรง

2.2.2.2 ผลงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคุณานุประโยคในภาษาญี่ปุ่น

มัตสึโมโตะ (Matsumoto 1988) กล่าวว่า คุณานุประโยคในภาษาญี่ปุ่น เป็นคุณานุประโยคชนิดที่ปรากฏหน้านามวลีหลัก ซึ่งเป็นคุณานุประโยคชนิดที่พบในภาษาที่มีการเรียงลำดับคำแบบประธาน-กรรม-กริยา (S-O-V) นอกจากนี้ กริยาในคุณานุประโยคภาษาญี่ปุ่น เป็นกริยาแท้ (finite verb) อีกด้วย เช่น

(31) [hon - o katta] gakusei – wa doko desu ka
book – ACC bought student TOP where is Q
'Where is the student who bought the book?'

(Matsumoto 1988: 166)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า คุณานุประโยคในภาษาญี่ปุ่น ไม่มีคำเชื่อม ไม่มีประพันธสรรพนามหรือตัวบ่งชี้คุณานุประโยคใด ๆ ปรากฏเป็นส่วนประกอบ

มัตสึโมโตะ (Matsumoto 1988, 1990, 1991, 1996) กล่าวถึง การตีความความสัมพันธ์ระหว่างนามวลีหลักกับคุณานุประโยคว่า อาจทำได้ด้วยการพิจารณาคำกริยาในคุณานุประโยค เช่น *katta* 'bought' ในตัวอย่างที่ (31) ว่าเป็นคำกริยาที่ต้องการอาร์กิวเมนต์กี่อาร์กิวเมนต์ เช่น ต้องการประธานกับกรรมตรง เป็นต้น และมีอาร์กิวเมนต์ใดไม่ปรากฏในคุณานุประโยคบ้าง อาร์กิวเมนต์ที่ขาดหายไป เป็นอาร์กิวเมนต์ที่ถูกตีความว่าสัมพันธ์กับนามวลีหลัก กล่าวคือ มีการอ้างอิงร่วมกับนามวลีหลัก ในตัวอย่างที่ (31) อาร์กิวเมนต์ที่เป็นประธานของกริยา *katta* 'bought' ขาดหายไป ดังนั้นสามารถตีความได้ว่า อาร์กิวเมนต์ดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับนามวลีหลัก *gakusei* 'student' กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ สามารถตีความได้ว่าประธานของกริยา *katta* 'bought' คือ *gakusei* 'student'

อย่างไรก็ตาม มัตสึโมโตะ (Matsumoto 1988, 1990, 191, 1996) พบว่า การตีความความสัมพันธ์ของนามวลีหลักกับคุณานุประโยค โดยพิจารณาจากจำนวนอาร์กิวเมนท์ของคำกริยาในคุณานุประโยคเพียงอย่างเดียว ไม่สามารถตีความได้ในบางกรณี โดยเฉพาะในกรณีที่นามวลีหลักมีความสัมพันธ์กับส่วนขยาย (adjunct) ในคุณานุประโยค ดังนั้น มัตสึโมโตะจึงเสนอให้ใช้เกณฑ์ทางอรรถศาสตร์และวัจนปฏิบัติศาสตร์เข้ามาช่วยในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างนามวลีหลักกับคุณานุประโยค

ในการวิเคราะห์หรือตีความความสัมพันธ์ระหว่างนามวลีหลักกับคุณานุประโยค โดยใช้เกณฑ์ทางอรรถศาสตร์ มัตสึโมโตะ (Matsumoto 1988, 1990, 191, 1996) ใช้ “กรอบ” (frame) หรือฉาก (scene) ที่สื่อโดยความหมายของคำกริยาเป็นเครื่องมือในการตีความ กล่าวคือ ตีความความสัมพันธ์จากองค์ประกอบหรือผู้ร่วมเหตุการณ์ ที่เป็นไปได้ทั้งหมดในกรอบเหตุการณ์ที่คำกริยาในคุณานุประโยค สื่อออกมา เช่น นามวลีหลัก *gakusei* ‘student’ ในตัวอย่างที่ (31) อาจมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งในเหตุการณ์ ที่สื่อโดยคำกริยา *katta* ‘bought’ เช่น อาจมีความสัมพันธ์กับผู้ซื้อ การตีความก็จะเป็นแบบตัวอย่างที่ (32) หรือมีความสัมพันธ์กับผู้ขาย การตีความก็จะเป็นแบบตัวอย่างที่ (33) หรือมีความสัมพันธ์กับผู้รับผลประโยชน์ การตีความก็จะเป็นแบบตัวอย่างที่ (34)

(32) The student (who) bought a book.
(33) The student (from whom) ( ) bought a book.
(34) The student (for/to whom) ( ) bought a book.

ทางด้านวัจนปฏิบัติศาสตร์ มัตสึโมโตะ (Matsumoto 1988, 1990, 191, 1996) ใช้ปริบทหรือประโยคที่อยู่แวดล้อมนามวลีหลัก มาช่วยในการตีความ ยกตัวอย่างเช่น ถ้าให้ปริบทเพิ่มเติมกับนามวลี hon – o katta gakusei ดังเช่นในตัวอย่างที่ (35) ก็สามารถตีความได้ว่า นามวลีหลัก *gakusei* เป็นคนที่ขายหนังสือให้

(35) [hon o katta] gakusei kara pasokon mo kau koto ni sita
book ACC bought student from PC also buy NM DAT did
‘(I) decided to buy a PC too from the student (I) bought book from.’

(Matsumoto 1996: 105)

นอกจากปริบทแล้ว มัตสึโมโตะ (Matsumoto 1988, 1990, 191, 1996) ยังใช้ภูมิหลัง (background) ที่ผู้พูดกับผู้ฟังมีร่วมกัน หรือใช้ทัศนะเกี่ยวกับโลกในความเป็นจริง (world view) ช่วยในการตีความความสัมพันธ์ระหว่างนามวลีหลักกับคุณานุประโยค โดยเฉพาะในกรณีที่คุณานุประโยคไม่มีอาร์กิวเมนต์ใดขาดหายไป ยกตัวอย่างเช่น

(36) [toire – ni ike – nai] komaasyaru
bathroom – GOAL cannot–go commercial
‘Commercials (because of) which (one) cannot go to the bathroom.’

(Matsumoto 1988: 167)

ในตัวอย่างที่ (36) ข้างต้น ภูมิหลังที่ผู้พูดและผู้ฟังมีร่วมกัน สามารถช่วยอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างนามวลีหลักกับคุณานุประโยคได้ กล่าวคือ ผู้พูดและผู้ฟังมีภูมิหลังร่วมกันว่า โฆษณาทางทีวีในประเทศญี่ปุ่นนั้นน่าสนใจมาก และคนญี่ปุ่นก็ไม่อยากที่จะพลาดการดูโฆษณาชิ้นใดทางทีวีเลย ดังนั้น นามวลีหลัก komaasyaru ‘commercial’ มีความสัมพันธ์กับคุณานุประโยค ในลักษณะที่เป็นสาเหตุให้ผู้ชมทางโทรทัศน์ไม่สามารถผละจากหน้าจอโทรทัศน์ เพื่อไปเข้าห้องน้ำ

2.2.2.3 ผลงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคุณานุประโยคในภาษาเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

จากการทบทวนงานวิจัยในอดีตที่ศึกษาคุณานุประโยคในภาษาแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น งานของฮันนา (Hanna 1999) ซึ่งศึกษาคุณานุประโยคในภาษาไทลื้อ งานของริดเดิล (Riddle 1993) ซึ่งศึกษาคุณานุประโยคในภาษาม้ง งานของเอมเมอโน (Emeneau1951) งานของทอมป์สัน

(Thompson 1965) และงานของมิลเลอร์ (Miller 1976) ซึ่งศึกษาคุณานุประโยคในภาษาเวียดนาม งานของฮัฟมัน (Huffman 1967) และงานของนัทธ์ชนัน เยาวพัฒน์ (Yaowapat 2005) ซึ่งศึกษาคุณานุประโยคในภาษาเขมร ผู้วิจัยพบว่า คุณานุประโยคในภาษาเหล่านี้ เป็นคุณานุประโยคชนิดที่ปรากฏหลังนามวลีหลัก และมีตัวบ่งชี้คุณานุประโยค (คำที่ขีดเส้นใต้ในตัวอย่างที่ 37 – 40) ปรากฏเป็นส่วนประกอบ ยกตัวอย่างเช่น

(37) ไทลื้อ (Hanna 1999: 51)

maa[1] *[ʔan*[4] *haw*[4] *hɯ*[3] *cin*[6] *nan*[6]*]* *ni*[1] *paj*[1]

dog which I give meat that flee go

'The dog that I gave the meat to fled.'

(38) ม้ง (Riddle 1993: 58)

….. Lou Hiang [uas yog suav ib tug nom]

Lou Hiang who be Chinese 1 CLF official

'…Lou Hiang, who was a Chinese official'

(39) เวียดนาม (Emeneau 1951: 97)

Tôi hát cài bài hát [mà anh vừa mới nghe]

1SG sing CLF song REL 2SG this moment recently hear

'I sang the song that you have just heard.'

(40) เขมร (Yaowapat 2005: 122)

kʔaek tɔteahslaaphaə sɑmdav tii moatstɯŋ muəy [dael riiŋtɯkʔah]

crow fly toward river one REL dry

'The crow flies to a river which is dry.'

เมื่อพิจารณากลวิธีการสร้างคุณานุประโยคในภาษาแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ งานวิจัยในอดีต แสดงให้เห็นว่า คุณานุประโยคในภาษาแถบนี้สร้างด้วยกลวิธีช่องว่าง เช่น ในตัวอย่างที่ (37) – (40) หรือสร้างด้วยกลวิธีบุรุษสรรพนาม เช่นในตัวอย่างที่ (41) – (43) ต่อไปนี้

(41) ภาษาไทลื้อ (Hanna 1999: 52)

pin[1] *lot*[1] *[ʔan*[4] *caw*[3] *man*[4] *cap*[2] *jap*[1] *nan*[6]*]*

be car which owner it arrest that

'It is a car whose owner was arrested.'

(42) ภาษาม้ง (Riddle 1993: 60)

Yog tus Xib Hwb [uas nws nyob X]

be CLF teacher that 3SG live X

'It's the teacher that lives at X.'

(43) ภาษาเขมร (Yaowapat 2005: 125)

kɲom skoal mɔnuh klah [dael kei tvəə-kaa nɯɯv tii nuh]

1SG know human some REL 3SG work at place there

'I know someone who works there.'

กล่าวโดยสรุป คุณานุประโยคในภาษาแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ปรากฏหลังนามวลีหลัก และสร้างด้วยกลวิธีช่องว่าง หรือกลวิธีบุรุษสรรพนาม

2.2.2.4 ผลงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคุณานุประโยคในภาษาทิเบต

จากการทบทวนงานวิจัยที่ศึกษาคุณานุประโยคในภาษาทิเบต เช่น งานของดีแลนซี (Delancy 1999) และงานของฮูเบอร์ (Huber 2003) ผู้วิจัยพบว่า คุณานุประโยคในภาษาทิเบตมีทั้งหมด 4 แบบ ดังนี้

1) แบบปรากฏหน้านามวลีหลัก (prenominal type) เช่น ตัวอย่างที่ (44)

2) แบบปรากฏหลังนามวลีหลัก (postnominal type) เช่น ตัวอย่างที่ (45)

3) แบบมีนามวลีหลักปรากฏอยู่ในคุณานุประโยค (internally headed relative clause) เช่น ตัวอย่างที่ (46)

4) แบบไม่มีนามวลีหลักปรากฏ (headless relative clause) เช่น ตัวอย่างที่ (47)

(44) *di̲mì:* *tɛ̄(r) – kɛ̃:* *pi̲:mè:-de* *ka̲:* *pɣ̀:- so:?*
key give-NOM woman-DEF where go-PAST
'Where is the woman who was giving the key (to so.)?'

(45) *di̲* *lu̲ŋbā-la* *mi̲* *tɕi̲ñ:* *mi-sa̲-wa* *jo̲kɛ̄na:?*
this place-LOC person candy NEG-eat-NOM COP
'Is there someone in this place who doesn't eat candy?'

(46) *kʰɔ̀:* *di̲mì:* *tɛ̄(r) – kɛ̃: - de* *ka̲:* *pɣ̀:- so:?*
he.ERG key give-NOM-DEF where go-PAST
'Where is the key he gave (to so.)?'

(47) *kʰɔ̀:* *te̲p* *le̲n-sā-de* *tØ̲ʱ: mā* *jĩ:*
he.ERG book take-NOM-DEF Drolma COP
'The person whom he took the book from is Drolma.'

ฮูเบอร์ (Huber 2003: 12) กล่าวว่า แบบที่ใช้มากที่สุดคือ แบบปรากฏหน้านามวลีหลัก

2.2.3 ผลงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคุณานุประโยคในภาษาไทย

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะเสนอผลการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาคุณานุประโยคในภาษาไทย ในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่

1) คำที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยคในภาษาไทย

2) ชื่อที่นักไวยากรณ์และนักภาษาศาสตร์ใช้เรียกคุณานุประโยคในภาษาไทย

3) ลักษณะหรือโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ของคุณานุประโยคในภาษาไทย

4) การจำแนกชนิดของคุณานุประโยคในภาษาไทยตามเกณฑ์ต่าง ๆ

จากการทบทวนงานวิจัยในอดีตที่ศึกษาคุณานุประโยคในภาษาไทย เช่น สรัญญา เศวตมาลย์ (2537) ประภารัตน์ พรหมปภากร (2539) เมธาวี ยุทธพงศ์ธาดา (2544) ปราณี กุลละวณิชย์ (2549) เพียรศิริ เอกนิยม (Ekniyom 1971) สุธิณี สุขตระกูล (Suktrakul 1975) ภาสิณี ศรหิรัญ (Sornhiran 1978) ฯลฯ ผู้วิจัยพบว่า คุณานุประโยคในภาษาไทย หมายถึงอนุประโยคขยายนามที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า *ที่ ซึ่ง หรือ อัน* และเป็นประโยคที่ปรากฏหลังนามวลีหลัก เช่น

(48) *ผมซื้อหนังสือ**ที่**คุณชอบมา*

(49) *โครงการ**ซึ่ง**เสร็จแล้วประสบความสำเร็จมาก*

(50) *เขามีบ้าน**อัน**หรูหราใหญ่โตราวกับพระราชวัง*

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบว่า นักไวยากรณ์และนักภาษาศาสตร์ที่ศึกษาคุณานุประโยคในภาษาไทย เรียกหน่วยสร้างคุณานุประโยค ด้วยชื่อที่แตกต่างกัน เช่น ดุษฎีพร ชำนิโรคสานต์ (2512) และวิจินตน์ ภาณุพงศ์ (2520) เรียกว่าอนุพากย์คุณศัพท์ นววรรณ พันธุเมธา (2527) เรียกว่า ประโยคขยายในหน่วยนาม สรัญญา เศวตมาลย์ (2537) เรียกว่า ประพันธวลี

นอกจากคำว่า *ที่ ซึ่ง อัน* แล้ว ยังมีคำอื่น ๆ ที่ผู้ที่ได้ศึกษาคุณานุประโยคในภาษาไทย ถือว่าเป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยคด้วย เช่น เมธาวี ยุทธพงศ์ธาดา (2544) ถือว่า *ผู้ ดัง ดังที่ ที่ว่า อย่างที่* เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยคในภาษาไทยด้วย ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับคำจำกัดความของคุณานุประโยคในงานวิจัยนั้น ๆ เมธาวี ยุทธพงศ์ธาดา (2544) นิยามคุณานุประโยคไว้อย่างกว้าง ๆ ว่า เป็นอนุประโยคใด ๆ ก็ตามที่เป็นส่วนขยายนามวลี ดังนั้น สำหรับ เมธาวี ยุทธพงศ์ธาดา (2544) คำใด ๆ ก็ตาม ที่ปรากฏเป็นส่วนประกอบในอนุประโยคดังกล่าว จึงถูกนับว่าเป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยคด้วย

ปราณี กุลละวณิชย์ (2549) ซึ่งให้คำจำกัดความคุณานุประโยคในภาษาไทยแคบกว่าและเฉพาะเจาะจงกว่าเมธาวี ยุทธพงศ์ธาดา (2544) กล่าวว่า คุณานุประโยคในภาษาไทย หมายถึงอนุ

ประโยคขยายนามชนิดหนึ่ง ซึ่งเป็นชนิดที่มีนามวลีใดนามวลีหนึ่ง ที่เป็นอาร์กิวเมนต์ของกริยาขาดหายไป เกิดเป็นช่องว่างในประโยค (แทนด้วยสัญลักษณ์ Ø ในตัวอย่างที่ 68) และนามวลีที่ขาดหายไปนั้น อ้างถึงนามวลีหลัก ยกตัวอย่างเช่น

(51) *เราส่งของพวกนี้ให้**เด็ก**ที่เขาต้องการ Ø ไม่ดีกว่าหรือ*

นอกจากนี้ ปราณี กุลละวณิชย์ (2549: 43) ยังกล่าวด้วยว่า อนุประโยคขยายนามที่เรียกว่าคุณานุประโยคในภาษาไทย อาจไม่มีช่องว่าง แต่มีบุรุษสรรพนามที่อ้างถึงนามวลีหลัก ซึ่งคุณานุประโยคแบบนี้ มีข้อจำกัดในการปรากฏมากกว่าแบบช่องว่าง กล่าวคือ หากตัวอ้างอิงร่วมในคุณานุประโยคทำหน้าที่เป็นวิเศษณ์บอกเวลาและสถานที่ คุณานุประโยคแบบมีบุรุษสรรพนาม ก็ไม่สามารถปรากฏได้ ยกตัวอย่างเช่น

(52ก) ***วัน**ที่เขามาก็วันหยุดพอดี* (วิเศษณ์บอกเวลา)
(52ข) ***วัน**ที่เขามามัน ก็วันหยุดพอดี*
(53ก) ***ตึก**ที่เคยอยู่เมื่อก่อน มีแต่ประกันอะไรก็ไม่รู้แต่ไม่มีประกันแผ่นดินไหว* (วิเศษณ์บอกสถานที่)
(53ข) ***ตึก**ที่เคยอยู่มันเมื่อก่อน มีแต่ประกันอะไรก็ไม่รู้แต่ไม่มีประกันแผ่นดินไหว*

เกี่ยวกับการจำแนกชนิดคุณานุประโยคในภาษาไทย ผู้วิจัยพบว่า มีเกณฑ์ที่ใช้จำแนกชนิดของคุณานุประโยคหลายเกณฑ์ เช่น เกณฑ์ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค เกณฑ์หน้าที่ของคุณานุประโยค เกณฑ์เรื่องชนิดของส่วนหลัก เกณฑ์การปรากฏหรือไม่ปรากฏของตัวบ่งชี้คุณานุประโยค และเกณฑ์การปรากฏหรือไม่ปรากฏของนามวลีหลัก

ประภารัตน์ พรหมปภากร (2539) จำแนกคุณานุประโยคในภาษาไทย ตามเกณฑ์ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น 3 ชนิด คือ คุณานุประโยคที่ขึ้นต้นด้วย *ที่* คุณานุประโยคที่ขึ้นต้นด้วย *ซึ่ง* และคุณานุประโยคที่ขึ้นต้นด้วย *อัน*

หากจำแนกชนิดของคุณานุประโยคในภาษาไทยโดยใช้เกณฑ์หน้าที่ เช่น การจำแนกในงานของนววรรณ พันธุเมธา (2527) ปราณี กุลละวณิชย์ (2549) เพียรศิริ เอกนิยม (Ekniyom 1971) สุธิณี สุขตระกูล (Suktrakul 1975) ก็จะจำแนกคุณานุประโยคในภาษาไทยออกเป็น 2 ชนิด คือ

คุณานุประโยคเจาะจง และคุณานุประโยคไม่เจาะจง คุณานุประโยคเจาะจง หมายถึง คุณานุประโยคที่ทำหน้าที่จำกัดความหมายให้กับนามวลีหลัก ว่ากำลังพูดถึงคนไหน สิ่งไหน อันไหน สถานที่แห่งไหน ฯลฯ และเป็นคุณานุประโยคที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า *ที่* ในขณะที่คุณานุประโยคไม่เจาะจงทำหน้าที่ให้ข้อมูลเพิ่มเติมแก่นามวลีหลัก และเป็นคุณานุประโยคที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า ซึ่ง ยกตัวอย่างเช่น

(54ก) *เขามองหาลูกชาย<u>ที่ยืนอยู่ห่างทางซ้ายมือ</u>* (คุณานุประโยคเจาะจง)
(54ข) *เขามองหาลูกชาย<u>ซึ่งยืนอยู่ห่างทางซ้ายมือ</u>* (คุณานุประโยคไม่เจาะจง)

ในตัวอย่างที่ (71ก) *เขา* อาจจะมีลูกชายหลายคน แต่ลูกชายคนที่ *เขา* มองหา คือ คนที่ยืนอยู่ทางซ้ายมือของเขา ไม่ใช่มองหาลูกชายคนอื่นที่ยืนอยู่ทางด้านขวา ส่วนในตัวอย่างที่ (54ข) *เขา* คนนั้นมีลูกชายคนเดียว และในขณะที่พูด ลูกชายคนเดียวของเขากำลังยืนอยู่ทางซ้ายมือของเขา

หากจำแนกคุณานุประโยคในภาษาไทยโดยใช้เกณฑ์ชนิดของส่วนหลัก (head) เช่น การจำแนกในงานของเพียรศิริ เอกนิยม (Ekniyom 1971) และภาสิณี ศรหิรัญ (Sornhiran 1978) คุณานุประโยคในภาษาไทยจะถูกจำแนกออกเป็น 2 ชนิด คือ คุณานุประโยคที่มีส่วนหลักเป็นนามวลี เช่น ตัวอย่างที่ (55) และคุณานุประโยคที่มีส่วนหลักเป็นกริยาวลี หรือประโยคที่นำมาข้างหน้าทั้งหมด (sentential relative clause หรือ on-nominal relative clause) เช่น ตัวอย่างที่ (56ก) คุณานุประโยคชนิดที่มีส่วนหลักเป็นกริยาวลี หรือประโยค เป็นคุณานุประโยคชนิดที่มี ซึ่ง เป็นส่วนประกอบเท่านั้น ใช้คำว่า *ที่* ไม่ได้ เช่น ตัวอย่างที่ (56ข)

(55) ***หมา<u>ที่เขารักมาก</u>****<u>ตายแล้ว</u>* (ส่วนหลักเป็นนาม)
(56ก) *เขาสอบผ่าน<u>**ซึ่ง**ผมไม่ประหลาดใจเลย</u>* (ส่วนหลักเป็นประโยค)
(56ข) **เขาสอบผ่าน<u>**ที่**ผมไม่ประหลาดใจเลย</u>* (ส่วนหลักเป็นประโยค)

หากพิจารณาคุณานุประโยคในภาษาไทยตามเกณฑ์การปรากฏหรือไม่ปรากฏของตัวบ่งชี้คุณานุประโยค คุณานุประโยคในภาษาไทยสามารถจำแนกออกได้เป็น 2 ชนิดคือ คุณานุประโยคชนิดที่มีตัวบ่งชี้ กับคุณานุประโยคชนิดที่ไม่มีตัวบ่งชี้ งานในอดีตที่กล่าวถึงคุณานุประโยค 2 ชนิดดังกล่าว

ได้แก่ งานของปราณี กุลละวณิชย์ (2549) สรัญญา เศวตมาลย์ (สรัญญา เศวตมาลย์ 2537, Sevetamalya 1996) คุโนะและวงศ์ขมทอง (Kuno and Wongkhomthong 1981)

ตัวอย่างคุณานุประโยคชนิดมีตัวบ่งชี้และตัวอย่างคุณานุประโยคชนิดไม่มีตัวบ่งชี้ มีดังต่อไปนี้

(57ก) *เมื่อวานนี้ผมเจอคน<u>ที่พูดภาษาอังกฤษเก่ง</u>* (คุณานุประโยคชนิดมีตัวบ่งชี้)
(57ข) *คน<u>พูดภาษาอังกฤษเก่ง</u>มักเป็นคนหัวดี* (คุณานุประโยคชนิดไม่มีตัวบ่งชี้)

คุณานุประโยคทั้ง 2 ชนิดนี้ให้ความหมาย หรือการตีความที่แตกต่างกัน คุโนะและปรียา วงศ์ขมทอง (Kuno and Preeya Wongkhomthong 1981) ได้อธิบายว่า คุณานุประโยคชนิดที่มีตัวบ่งชี้ ดังเช่นในตัวอย่างแรก สามารถตีความได้ว่าเป็นความคิดเห็นส่วนตัวของตัวผู้พูดเอง กล่าวคือ ผู้พูดคนเดียวเท่านั้นที่คิดว่า “คน” คนนี้มีความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษ ในขณะที่คุณานุประโยคชนิดที่ไม่มีตัวบ่งชี้เป็นความคิดเห็นของคนโดยทั่วไป กล่าวคือ ไม่เฉพาะแต่ผู้พูดเท่านั้นที่คิดว่า “คน” คนนี้มีความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษได้ดี แต่คนทั่ว ๆ ไปก็คิดอย่างนั้นเช่นกัน ส่วนปราณี กุลละวณิชย์ (2549: 48) ได้อธิบายว่า คุณานุประโยคชนิดที่มีตัวบ่งชี้ขยายนามวลีหลักที่ชี้เฉพาะ (definite) ในขณะที่คุณานุประโยคชนิดที่ไม่มีตัวบ่งชี้ ขยายนามวลีหลักที่ไม่ชี้เฉพาะ (indefinite) เพราะฉะนั้นในตัวอย่าง (57ก) ผู้พูดมีบุคคลที่เฉพาะเจาะจงอยู่ในความคิด ว่าต้องคนนี้เท่านั้นที่พูดภาษาอังกฤษเก่ง แต่ในตัวอย่าง (57ข) ผู้พูดหมายถึงคนทั่ว ๆ ไป ใครก็ตามที่มีความสามารถในการพูดภาษาอังกฤษดี

หากพิจารณาเรื่องการปรากฏหรือไม่ปรากฏของนามวลีหลัก คุณานุประโยคในภาษาไทยก็จะมี 2 ชนิดคือ คุณานุประโยคชนิดมีนามวลีหลัก และคุณานุประโยคชนิดที่ไม่มีนามวลี ดังที่กล่าวในงานวิจัยของสรัญญา เศวตมาลย์ (2537) ตัวอย่างคุณานุประโยคชนิดมีนามวลีหลัก ได้แก่ ตัวอย่างที่ (58ก) และตัวอย่างคุณานุประโยคชนิดไม่มีนามวลีหลัก ได้แก่ ตัวอย่างที่ (58ข) ต่อไปนี้

(58ก) *ฉันไม่เชื่อ**เรื่อง**<u>ที่คุณเล่า</u>* (แบบมีนามวลีหลัก)
(58ข) *ฉันไม่เชื่อ<u>ที่คุณเล่า</u>* (แบบที่ไม่มีนามวลีหลัก)

นอกจากนี้ ยังมีประเด็นเรื่องการตีความนามวลีที่ขาดหายไปในคุณานุประโยค ปราณี กุลละวณิชย์ (2549: 40) กล่าวว่า คุณานุประโยคเป็นประโยคไม่สมบูรณ์ คือมีนามวลีขาดหายไป อรรถลักษณ์ของคำกริยาในคุณานุประโยค ช่วยในการตีความว่า นามวลีที่ขาดหายไป มีการกอะไร เช่น อรรถลักษณ์ของคำกริยา *ต้องการ* ในคุณานุประโยค *ที่กินเมื่อวาน* ในตัวอย่าง *ร้านอาหารที่กินเมื่อวานสะอาดดี* ช่วยในการตีความว่า นามวลี *ร้านอาหาร* ที่ขาดหายไปมีการกสถานที่ คือเป็นสถานที่ที่กินอาหาร ไม่ได้ถูกตีความว่าเป็นผู้กิน หรือสิ่งที่ถูกกิน นอกจากนี้ ปราณี กุลละวณิชย์ (2549: 60) ยังกล่าวด้วยว่า คุณานุประโยคเป็นจากอนุประโยคขยายนามคนละชนิดกับอนุประโยคเติมเต็มนามซึ่งเป็นประโยคสมบูรณ์ ไม่มีนามวลีขาดหายไป เช่น อนุประโยคเติมเต็ม *ที่คุณเถียงกับหัวหน้า* ในตัวอย่าง *เรื่องที่คุณเถียงกับหัวหน้ารู้กันไปทั่ว*

2.3 ผลงานเกี่ยวกับการจำแนกชนิดของคำ

เนื่องจากวัตถุประสงค์หนึ่งของงานวิจัยนี้ คือวิเคราะห์คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ของ ซึ่ง ในหน้าที่ต่าง ๆ ซึ่งรวมถึงการวิเคราะห์ชนิดของคำด้วย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจำแนกชนิดของคำ (word classes หรือ parts of speech) พบว่า มีเกณฑ์ที่ใช้ในการจำแนกอยู่ 4 เกณฑ์ใหญ่ ๆ คือ เกณฑ์ความหมาย เกณฑ์โครงสร้าง เกณฑ์ด้านหน้าที่ และเกณฑ์การปรากฏร่วม

2.3.1 การจำแนกชนิดของคำตามเกณฑ์ทางความหมาย

ไวยากรณ์ดั้งเดิม (Traditional Grammar) เป็นทฤษฎีที่ใช้เกณฑ์ทางความหมายในการจำแนกชนิดของคำ โดยจำแนกออกเป็น 8 ชนิด หรือ 8 หมวดคำ ดังนี้

1) คำนาม (noun)

2) คำสรรพนาม (pronoun)

3) คำคุณศัพท์ (adjective)

4) คำกริยา (verb)

5) คำวิเศษณ์ (adverb)

6) คำบุพบท (preposition)

7) คำสันธาน (conjunction)

8) คำอุทาน (interjection)

พระยาอุปกิตศิลปสาร (2546) นักภาษาศาสตร์ทฤษฎีไวยากรณ์ดั้งเดิม จำแนกชนิดของคำในภาษาไทยตามเกณฑ์ทางความหมาย โดยให้คำจำกัดความชนิดของคำแต่ละชนิด ดังนี้

คำนาม คือ คำบอกชื่อคน สัตว์ สิ่งของ เช่น *คน นก บ้านเมือง ใจ ลม เวลา บาป บุญ อำนาจ* พระยาอุปกิตศิลปสาร (2546) จัดคำลักษณนามไว้ในหมวดนี้ด้วย

คำสรรพนาม คือ คำใช้แทนชื่อต่าง ๆ เช่น *ข้า กู ฉัน ผม ดิฉัน เจ้า เอ็ง มึง สู ท่าน มัน* คำสรรพนามถูกจำแนกออกเป็นชนิดย่อย ๆ อีก เช่น บุรุษสรรพนาม ประพันธสรรพนาม (*ที่ ซึ่ง อัน*)

คำกริยา คือ คำบอกอาการของคน สัตว์ สิ่งของ หรือหมายถึงคำที่แสดงอาการของนามและสรรพนาม เพื่อให้รู้ว่านามหรือสรรพนามนั้น ๆ ทำอะไรหรือเป็นอย่างไร เช่น *บิน นั่ง ดับ* เป็น *เห็น อยาก เปิด คง จง กำลัง ต้อง ให้ ถูก เคย อยู่ แล้ว*

คำวิเศษณ์ คือ คำที่ใช้ประกอบคำอื่น เพื่อให้มีเนื้อความแปลกออกไป เช่น *ดี ชั่ว ต่ำ ดำ ขาว สูง เร็ว ช้า* พระยาอุปกิตศิลปสาร (2546) ได้รวมเอาคำคุณศัพท์ไว้ในหมวดคำหมวดนี้ด้วยเนื่องจากเป็นคำที่มีรูปเดียวกับคำวิเศษณ์

คำบุพบท คือ คำนำหน้าบท คำนำหน้านาม คำนำหน้าสรรพนาม หรือ คำนำหน้ากริยาสภาวมาลา เพื่อบอกตำแน่งของนาม สรรพนาม หรือกริยาเหล่านั้น ว่ามีหน้าที่เป็นอะไร ตัวอย่างคำบุพบทในภาษาไทย เช่น *ด้วย แห่ง ของ กับ ใน ตั้งแต่ สำหรับ เฉพาะ เหนือ บน ข้าง ใต้*

คำสันธาน คือ คำเชื่อมคำ หรือเชื่อมประโยค หรือเชื่อมความให้ติดต่อกัน เช่น คำว่า *กับ และ เพราะฉะนั้น แต่ ถ้า*

คำอุทาน คือ คำบอกเสียงต่าง ๆ และเป็นคำที่ผู้พูดเปล่งออกมา แต่ไม่มีความหมาย เป็นคำที่แสดงความต้องการหรือนิสัยใจคอ เช่น คำว่า *พุทโธ่ อนิจจา เฮ้ย แน่ะ โว้ย ดูดู๋ เอ๊ะ โอ๊ย เออ*

2.3.2 การจำแนกชนิดของคำตามเกณฑ์โครงสร้าง

ในไวยากรณ์โครงสร้าง (Structural Grammar) คำที่สามารถปรากฏในตำแหน่งเดียวกันในกรอบประโยคทดสอบ (test frame) ได้ โดยไม่ทำให้ความหมายของประโยค (structural meaning) เปลี่ยนแปลงไป ก็จัดว่าเป็นคำชนิดเดียวกัน ยกตัวอย่างเช่น

(59)

Class 3	Class 1	Class 2	Class 3	Class 4
(The) ….good…	….concert…	….is….	…..good….	..always…..

(Fries 1952: 83)

ในตัวอย่างที่ (59) ฟรีส (Fries 1952) อธิบายว่า คำที่สามารถปรากฏในตำแหน่งเดียวกับคำว่า *concert* เช่น คำว่า *food taste coffee family company* จัดว่าเป็นคำกลุ่ม (class) เดียวกัน โดยฟรีสเรียกว่าเป็นคำกลุ่มที่ 1 (Class 1 คำนาม) คำที่สามารถปรากฏในตำแหน่งเดียวกับ *is* ได้ เช่น *are was were* จัดว่าเป็นคำกลุ่ม ที่ 2 (Class 1 คำกริยา) คำที่สามารถปรากฏในตำแหน่งเดียวกับ *good* ได้ เช่น *large new* จัดว่าเป็นคำกลุ่ม ที่ 3 (Class 3 คำคุณศัพท์) คำที่สามารถปรากฏในตำแหน่งเดียวกับ *always* ได้ เช่น *here there sometimes* จัดว่าเป็นคำกลุ่ม ที่ 4 (Class 3 คำวิเศษณ์)

นอกจากนี้ ฟรีส (Fries 1952) กล่าวว่า คำกลุ่ม ที่ 1 ถึง 4 ข้างต้น เป็นคำประเภท คำเนื้อหา (content word) ส่วนคำประเภทคำไวยากรณ์ ฟรีสจำแนกเป็นกลุ่ม (group) A ถึง O ยกตัวอย่างเช่น คำในกลุ่ม A คือคำจำพวกตัวกำหนด (determiner) เช่น *the a an all most*

การจำแนกชนิดของคำในภาษาไทยโดยใช้กรอบประโยคทดสอบ ตามเกณฑ์โครงสร้าง เช่น การจำแนกในงานของ วิจินตน์ ภาณุพงศ์ (วิจินตน์ ภาณุพงศ์ 2520, Panupong 1970) ทำให้คำในภาษาไทยถูกจำแนกออกเป็น 26 หมวดคำ ได้แก่

1) คำนาม
2) คำกริยาอกรรม
3) คำกริยาสกรรม
4) คำกริยาทวิกรรม
5) คำกริยาอกรรมย่อย

6) คำคุณศัพท์

7) คำช่วยหลังกริยา

8) คำช่วยหน้ากริยา

9) คำปฏิเสธ

10) คำหน้ากริยา

11) คำหลังกริยา

12) คำลงท้าย

13) คำกริยาวิเศษณ์

14) คำพิเศษ

15) คำสรรพนาม

16) คำลักษณนาม

17) คำจำนวนนับ

18) คำลำดับที่

19) คำหน้าจำนวน

20) คำหลังจำนวน

21) คำบอกกำหนดเสียงตรีและเสียงจัตวา

22) คำบอกกำหนดเสียงโท

23) คำบอกเวลา

24) คำบุพบท

25) คำเชื่อมนาม

26) คำเชื่อมอนุพากย์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวอย่างที่ (60) และ (61) ต่อไปนี้ เป็นตัวอย่างของกรอบประโยคทดสอบสำหรับคำนามและคำกริยาอกรรม

(60) .....1..... .....2..... แล้ว

(61) .....1..... กำลัง .....2.....

วิจินตน์ ภาณุพงศ์ (2520) กล่าวว่า คำที่สามารถปรากฏในช่องที่ 1 ของกรอบประโยคทดสอบได้ จัดว่าเป็นคำนาม เช่นคำว่า *ฝน นาฬิกา เด็ก น้ำ ห้อง* ส่วนคำที่สามารถปรากฏในช่องที่ 2 ของกรอบประโยคทดสอบได้จั ดว่าเป็นคำกริยาอกรรม เช่น *ตก ตี ผอม เดือด หลับ อุ่น*

สำหรับคำว่า ซึ่ง วิจินตน์ ภาณุพงศ์ (2520) จัดให้เป็นคำเชื่อมอนุพากย์ เรียกว่าคำเชื่อมสัมพัทธ์ (relative linker) เป็นคำที่สามารถปรากฏในกรอบประโยคทดสอบต่อไปนี้ได้

(62)

คำนาม กริยาอกรรมย่อย ..... คำช่วยหน้ากริยา กริยาสกรรม คำนาม กริยาอกรรม กริยาวิเศษณ์

2.3.3 การจำแนกชนิดของคำตามเกณฑ์หน้าที่

ไวยากรณ์หน้าที่ (Functional Grammar) จำแนกคำในภาษาออกเป็น 2 ชนิดใหญ่ ๆ ได้แก่ หมวดคำเปิด (open class) และหมวดคำปิด (closed class) แชคเตอร์ (Schachter 1985) กล่าวว่า หมวดคำเปิด หมายถึง หมวดคำที่มีสมาชิกใหม่ได้อย่างไม่จำกัด เช่น หมวดคำนาม คำกริยา คำคุณศัพท์ คำวิเศษณ์ ในขณะที่หมวดคำปิด หมายถึง หมวดคำที่มีจำนวนสมาชิกจำกัด เช่น หมวดคำสรรพนาม คำบุพบท คำลักษณนาม คำช่วยกริยา คำสันธาน คำอุทาน เป็นต้น แชคเตอร์ (Schachter 1985) ให้คำจำกัดความแต่ละหมวดคำ ดังนี้

คำนาม หมายถึง คำที่ทำหน้าที่เป็นอาร์กิวเมนต์ (argument) ของกริยา กล่าวคือ เป็นคำที่ทำหน้าที่เป็นประธานหรือเป็นกรรมของกริยา เช่น คำว่า *boy* และ *candy* ในประโยค *The little boy was eating candy*.

คำกริยา หมายถึง คำที่ทำหน้าที่เป็นภาคแสดง (predicate) เช่น คำว่า *danced* ในประโยค *The people danced.*

คำคุณศัพท์ หมายถึง คำที่ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายนาม เช่น คำว่า *tall* ใน *the tall woman*

คำวิเศษณ์ หมายถึง คำที่ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายกริยา ส่วนขยายคุณศัพท์ ส่วนขยายวิเศษณ์ หรือส่วนขยายประโยค เช่น คำว่า *unfortunately extremely slowly* และ *yesterday* ในประโยค *Unfortunately, John walked home extremely slowly yesterday.*

คำสรรพนาม หมายถึง คำที่ทำหน้าที่แทนนาม เช่น คำว่า *it* ใน *Turn it (radio) on.*

คำสันธาน หมายถึง คำที่ทำหน้าที่เชื่อมคำ วลี หรืออนุพากย์ เช่น คำว่า *and but or* ในภาษาอังกฤษ

2.3.4 การจำแนกชนิดของคำตามเกณฑ์การปรากฏร่วม

การจำแนกชนิดของคำตามเกณฑ์การปรากฏร่วม (co-occurrence) เป็นการจำแนกชนิดของคำตามแนวทฤษฎีไวยากรณ์พึ่งพาศัพทการก (Lexicase Dependency Grammar) สตารอสตา (Starosta 1988: 56) กล่าวว่า การปรากฏร่วม คือ การพิจารณาว่า คำหนึ่ง ๆ สามารถมีคำชนิดใดบ้างมาปรากฏร่วม

ในที่นี้ ผู้วิจัยขอยกงานวิจัยของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2552) เป็นตัวอย่างงานวิจัยที่ใช้เกณฑ์การปรากฏร่วมในการจำแนกชนิดของคำ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2552) จำแนกคำในภาษาไทยออกเป็น 8 ชนิด ดังนี้

1) คำกริยา
2) คำนาม
3) คำคุณศัพท์
4) คำวิเศษณ์
5) คำบุพบท
6) คำปริมาณ
7) คำสันธาน
8) คำอนุภาค

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2552: 8) กล่าวว่า คำกริยา คือคำที่ปรากฏหลังคำว่า *ไม่* ได้ เช่น *วิ่ง กิน ดี พัฒนา ใหญ่ เล็ก มาก น้อย ดี๊-ดี ช้อบ-ชอบ* ฯลฯ เกณฑ์การปรากฏร่วมกับคำว่า *ไม่* นี้ สามารถจำแนกคำกริยาออกจากคำชนิดอื่น ๆ ได้อย่างชัดเจน เนื่องจากไม่มีคำชนิดอื่นเลย ที่สามารถปรากฏกับ *ไม่* ได้

คำนาม คือ คำที่ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2552: 9) กล่าวว่า มีการปรากฏดังนี้

1) ปรากฏหน้าตัวกำหนด *นี้* ได้ เช่น *คนนี้*
2) ปรากฏหน้าคำกริยาได้ เช่น *สะพานสร้างเสร็จแล้ว*
3) ปรากฏหลังคำกริยาได้ เช่น *ซื้อหนังสือ*
4) ปรากฏหลังคำบุพบทได้ เช่น *ในบ้าน*
5) ปรากฏกับคำว่า *ไม่* ไม่ได้ เช่น **ไม่คน* **ไม่หนังสือ* **ไม่สะพาน* **ไม่บ้าน*

คำคุณศัพท์ คือ คำที่ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2552: 9) กล่าวว่า มีการปรากฏหลังคำนาม เช่น *เรื่องนั้นเป็นข่าวลือ บ้านนี้มีแต่ของแพง ๆ* และเป็นคำที่ปรากฏกับ *ไม่* ไม่ได้ เช่น **ไม่นี้* **ไม่แพง ๆ*

คำวิเศษณ์ คือ คำที่ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2552: 10) กล่าวว่า สามารถปรากฏหน้าหรือหลังคำกริยา เช่น *จะไป ไม่กิน สนุกจริงๆ* และเป็นคำที่ปรากฏกับ *ไม่* ไม่ได้ เช่น **ไม่จะ* **ไม่จริงๆ* อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2552: 10) จัดให้คำที่ทำหน้าที่เชื่อมโยงความในสัมพันธสาร เช่น คำว่า *อย่างไรก็ตาม ดังนั้น* เป็นคำวิเศษณ์ด้วย

คำบุพบท คือ คำที่ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2552: 11) กล่าวว่า เป็นคำที่ปรากฏหน้าคำนามหรือกริยาในหน่วยสร้างไร้ศูนย์ (exocentric construction) กล่าวคือ ปรากฏในหน่วยสร้างที่มีส่วนประกอบสองส่วน ซึ่งมีฐานะเป็นส่วนหลักของหน่วยสร้างเหมือนกัน ตัวอย่างคำบุพบทในภาษาไทย เช่น *แด่เธอ สำหรับทุกคน เพื่อพัฒนาประเทศ เพราะหิว* นอกจากนี้ คำบุพบทปรากฏกับ *ไม่* ไม่ได้ เช่น **ไม่แด่* **ไม่สำหรับ* **ไม่เพื่อ* **ไม่เพราะ*

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2552: 11) จัดให้คำที่เป็นตัวนำส่วนเติมเต็ม (complementizer) เช่น *ที่ ว่า* และคำที่เป็นตัวเชื่อมคุณานุประโยค (relativizer) เช่น *ที่* และ *ซึ่ง* หรือประพันธสรรพนาม (relative pronoun) เป็นคำบุพบทด้วย

คำปริมาณ คือ คำที่ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2552: 12) กล่าวว่า มีการปรากฏหน้าคำนามในหน่วยสร้างเข้าศูนย์ (endocentric construction) กล่าวคือ ปรากฏเป็นส่วนขยายของคำนามซึ่งเป็นส่วนหลักของหน่วยสร้าง เช่น คำว่า *หนึ่งคน บางวิชา แต่ละประเทศ* รวมทั้งเป็นคำที่ปรากฏกับ *ไม่* ไม่ได้ เช่น **ไม่หนึ่งคน* **ไม่แต่ละประเทศ* **ไม่บางวิชา*

คำสันธาน คือ คำที่ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2552: 12) กล่าวว่า ปรากฏระหว่างคำสองคำที่มีความเท่าเทียมกันในด้านโครงสร้าง เช่น *แม่กับพ่อ ความคิดและความรู้สึก กาแฟหรือชา* และเป็นคำที่ปรากฏกับ *ไม่* ไม่ได้ เช่น **ไม่และ *ไม่กับ *ไม่หรือ*

ส่วน อนุภาค คือ คำที่ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2552: 12) กล่าวว่า ปรากฏในตำแหน่งหน้าสุดหรือหลังสุดของประโยค โดยสัมพันธ์กับทั้งประโยค เช่น คำว่า *อ้าว เฮ้ย แหม ไชโย เถอะ เลย ไหม หรอก คะ ครับ*

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2552) ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่า หลักการปรากฏร่วมเป็นหลักที่ไม่ได้ใช้ความหมายเป็นเกณฑ์ในการจำแนกหมวดคำ และเป็นหลักที่มีปัญหาน้อย อีกทั้ง ยังเป็นหลักที่สามารถจำแนกหมวดคำที่เป็นปัญหาในการจำแนกได้ เช่น การจำแนกคำกริยา ออกจากบุพบท ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจึงใช้หลักการปรากฏร่วมของทฤษฎีไวยากรณ์พึ่งพาศัพทการกในการวิเคราะห์ชนิดของคำของ *ซึ่ง* ในหน้าที่ต่าง ๆ

2.4 ผลงานเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางวากยสัมพันธ์

เนื่องจากงานวิจัยนี้ เป็นการศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการและการเปลี่ยนแปลงหน้าที่ของคำไวยากรณ์ในภาษาไทย ซึ่งถือว่าเป็นการเปลี่ยนแปลงทางวากยสัมพันธ์อย่างหนึ่ง ในที่นี้ ผู้วิจัยจึงทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงทางวากยสัมพันธ์ โดยทบทวนผลงานที่เกี่ยวข้องกับการกลายเป็นคำไวยากรณ์ ซึ่งเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการของหน้าที่ทางไวยากรณ์ของ ซึ่ง รวมทั้งทบทวนผลงานการศึกษาวากยสัมพันธ์ข้ามสมัยที่ผู้วิจัยได้นำเอาวิธีการศึกษาจากงานเหล่านั้นมาใช้ในการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงทางด้านหน้าที่ของ *ซึ่ง*

2.4.1 ผลงานเกี่ยวกับการกลายเป็นคำไวยากรณ์

กระบวนการหนึ่งที่สำคัญที่ทำให้รูปภาษามีหน้าที่ทางไวยากรณ์มากกว่า 1 หน้าที่คือ กระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์ (grammaticalization) ซึ่งหมายถึงกระบวนการที่คำ ๆ หนึ่ง มีหน้าที่ทางไวยากรณ์เพิ่มขึ้น ฮอปเปอร์และเทรากอต (Hopper and Traugott, 1993: 2) กล่าวว่า grammaticalization เป็นคำที่เสนอเป็นครั้งแรกโดย มิลเย่ (Meillet) ในปี 1912 (Diller 2001: 140)

ฮอปเปอร์และเทรากอต (Hopper and Traugott 1993: 2) ยังกล่าวด้วยว่า การศึกษาการกลายเป็นคำไวยากรณ์ สามารถศึกษาได้ในสองลักษณะหรือสองมุมมอง กล่าวคือ ศึกษาในมุมมองเชิงประวัติ (historical perspective) และศึกษาในมุมมองเฉพาะสมัย (synchronic perspective) การศึกษาในมุมมองเชิงประวัติ คือการศึกษาหาแหล่งที่มาของรูปภาษาที่ทำหน้าที่นั้น ๆ รวมทั้งหาเส้นทางการเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวข้องกับรูปภาษานั้นด้วย ในมุมมองนี้จะมองว่ารูปภาษาที่ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ในปัจจุบันอาจมาจากคำเนื้อหาหรือมาจากคำที่มีหน้าที่ไวยากรณ์อยู่แล้ว เมื่อเวลาผ่านไปคำหรือรูปภาษาเหล่านั้นก็มีหน้าที่ทางไวยากรณ์เพิ่มมากขึ้น ส่วนมุมมองเฉพาะสมัย ก็จะพิจารณาการใช้ในปริบทที่หลากหลาย

ฮอปเปอร์และเทรากอต (Hopper and Traugott 1993: 2) กล่าวว่า คำที่มีแนวโน้มจะกลายเป็นคำไวยากรณ์ มักเป็นคำที่มีความหมายไม่เฉพาะเจาะจงจนเกินไป ยกตัวอย่างเช่น คำว่า say, move, go, dog, rose

ในการกลายเป็นคำไวยากรณ์นั้น คำ ๆ หนึ่งอาจผ่านกระบวนการทางวากยสัมพันธ์ และกระบวนการอรรถศาสตร์ต่าง ๆ ดังนี้

กระบวนการทางวากยสัมพันธ์ได้แก่

1) การวิเคราะห์ใหม่ (reanalysis)

2) การสูญเสียคุณสมบัติประจำหมวดคำ (de-categorailization)

3) การบังคับการปรากฏ (obligatorification)

กระบวนการอรรถศาสตร์ได้แก่

1) การที่ความหมายเดิมจางลง (bleaching)

2) การคงเค้าความหมายเดิม (persistence)

3) การเกิดนัยทั่วไป (generalization)

4) การขยายขอบเขตเชิงอุปลักษณ์ (metaphorical extension)

จรัสดาว อินทรทัศน์ (2539) และและอมรา ประสิทธุ์รัฐสินธุ์ (Amara Prasithrathsint 2000) กล่าวว่า การวิเคราะห์ใหม่ ก็คือ การที่คำ ๆ หนึ่ง ซึ่งแต่เดิมปรากฏในปริบทหนึ่ง ๆ เกิดปรากฏในปริบทอื่น และเปลี่ยนสถานะไปเป็นองค์ประกอบของหน่วยอื่น เช่น คำนามที่ผ่านกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์มาเป็นคำบุพบท ได้ผ่านการวิเคราะห์ใหม่ จากที่เคยวิเคราะห์ให้เป็นคำนาม และเป็นส่วน

หลักในนามวลีซึ่งเป็นหน่วยสร้างแบบเข้าศูนย์ มาเป็นคำบุพบทซึ่งเป็นส่วนหลักในบุพบทวลีซึ่งเป็นหน่วยสร้างแบบไร้ศูนย์ ยกตัวอย่างเช่น คำนาม *หน้า* ในประโยค *เขามอง<u>หน้า</u>ฉัน* ถูกวิเคราะห์ใหม่ให้เป็นบุพบท เช่น ในประโยค *เขายืนหวีผมอยู่<u>หน้า</u>กระจก*

การสูญเสียคุณสมบัติประจำหมวดคำ หมายถึง เมื่อคำ ๆ หนึ่งผ่านกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์มาจากคำเนื้อหา คำ ๆ นั้นจะสูญเสียคุณสมบัติประจำหมวดคำไป เช่น ไม่สามารถปรากฏร่วมกับคำบางคำได้อีกต่อไป นอกจากนี้ ฮอปเปอร์ (Hopper 1991) ยังกล่าวอีกว่า คำ ๆ นั้นยังมีแนวโน้มที่จะไปมีคุณสมบัติประจำหมวดคำไวยากรณ์แทน ยกตัวอย่างเช่น คำนาม face เช่นในตัวอย่างประโยค His face was pale. ผ่านการกลายเป็นคำไวยากรณ์มาเป็นบุพบทดังเช่นในตัวอย่างประโยค in the face of these new demands คำว่า face ที่เป็นคำบุพบทไม่สามารถปรากฏร่วมกับคำแสดงความเป็นเจ้าของอย่าง his และไม่สามารถปรากฏร่วมกับคำระบุเฉพาะอย่าง that ได้เหมือนตอนเป็นคำนาม

การบังคับการปรากฏ หมายถึง เมื่อคำ ๆ หนึ่งถูกใช้เป็นคำเนื้อหา สามารถปรากฏในปริบททางวากยสัมพันธ์ได้อย่างหลากหลาย แต่เมื่อคำนั้นถูกใช้เป็นคำไวยากรณ์ จะสามารถปรากฏได้ในปริบทใดปริบทหนึ่งเท่านั้น จรัสดาว อินทรทัศน์ (2539:127) ยกตัวอย่างว่า คำว่า ลง เมื่อเป็นคำกริยาสามารถปรากฏในปริบท 2 แบบ คือ นำหน้านามวลีที่เป็นกรรม และสามารถปรากฏแยกจากนามวลีที่เป็นกรรมได้ ดังเช่นในตัวอย่างต่อไปนี้

(63ก) *นกกระยาง<u>ลง</u>หนองน้ำนี้*
(63ข) *หนองน้ำนี้ นกกระยาง<u>ลง</u>*

แต่เมื่อ ลง เป็นคำบุพบท สามารถปรากฏได้ในปริบทเดียวเท่านั้นคือ นำหน้านามวลีและไม่สามารถปรากฏแยกจากนามวลีได้ เช่น

(64ก) *เจ้าหน้าที่เก็บเอกสาร<u>ลง</u>กล่อง*
(64ข) * *กล่อง เจ้าหน้าที่เก็บเอกสาร<u>ลง</u>*

สำหรับกระบวนการอรรถศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการกลายเป็นคำไวยากรณ์ ได้แก่ การที่ความหมายเดิมจางลง คำ ๆ หนึ่ง เมื่อถูกใช้เป็นคำไวยากรณ์ จะสูญเสียลักษณะทางความหมายบางอย่างที่เคยมีเมื่อครั้งที่คำ ๆ นั้นเป็นคำเนื้อหา จรัสดาว อินทรทัศน์ (2539: 115) ยกตัวอย่างคำว่า *จาก* ในภาษาไทยว่า เมื่อเป็นคำกริยา มีความหมายแสดงการกระทำที่มีการเคลื่อนที่จากจุดเริ่มต้น รวมทั้งมีความหมายแสดงอารมณ์ “อาลัยอาวรณ์” ของผู้พูดแฝงอยู่ด้วย เช่น ในประโยค *เธอจากเราไปท่ามกลางความอาลัยรัก* แต่เมื่อ *จาก* ถูกใช้เป็นคำบุพบท เช่นในตัวอย่างประโยค *ผลสำเร็จนี้เกิดจากความมุมานะ* คำว่า *จาก* ก็ได้สูญเสียความหมายในส่วนที่แสดงอารมณ์ “อาลัยอาวรณ์” ของผู้พูดไป

ถึงแม้ว่าความหมายของคำที่ผ่านการกลายเป็นคำไวยากรณ์ได้จางลงไปบ้าง แต่ความหมายเดิมบางส่วนของคำเนื้อหาก็ยังคงอยู่ ฮอปเปอร์ (Hopper 1991) ยกตัวอย่างเช่น คำว่า will ในภาษาอังกฤษที่ใช้เป็นคำกริยาช่วยในปัจจุบัน นอกจากคำว่า will จะมีความหมายบ่งบอกอนาคตกาลแล้ว ยังบ่งบอกถึงความตั้งใจของผู้กระทำด้วย เช่น *I will put them in the post today.* ความหมายที่แสดงความตั้งใจนี้เป็นความหมายดั้งเดิมของคำว่า will ตั้งแต่สมัย Old English

นอกจากนี้คำที่ผ่านการกลายเป็นคำไวยากรณ์ อาจมีความหมายเฉพาะเจาะจงน้อยลง และมีความหมายเป็นกลาง ๆ มากขึ้น (การเกิดนัยทั่วไป) ส่งผลให้คำ ๆ นั้น ปรากฏในปริบทที่หลากหลายมากขึ้นด้วย จรัสดาว อินทรทัศน์ (2539) ยกตัวอย่าง คำว่า *จาก* ในภาษาไทย เมื่อเป็นคำกริยา มีความหมายแสดงการกระทำที่มีการเคลื่อนที่จากจุดเริ่มต้นที่เป็นสถานที่ที่เป็นรูปธรรมเท่านั้นเช่นในประโยค *ยานกาลิเลโอจากโลกไปเป็นเวลากว่า 6 ปี* แต่เมื่อคำว่า *จาก* ถูกใช้เป็นคำบุพบท เช่นในตัวอย่างประโยค *ผลสำเร็จนี้เกิดจากความมุมานะ* คำว่า *จาก* ก็ได้มีความหมายทั่วไปมากขึ้น กล่าวคือเพียงแต่บ่งบอกจุดเริ่มต้นซึ่งอาจจะเป็นจุดเริ่มต้นที่เป็นนามธรรมก็ได้ อย่าง *ความมุมานะ* ไม่จำเป็นว่าจะจำกัดอยู่แต่จุดเริ่มต้นที่เป็นรูปธรรมเท่านั้น

กระบวนการทางความหมายอีกประการหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการกลายเป็นคำไวยากรณ์ คือ การขยายขอบเขตเชิงอุปลักษณ์ ซึ่งหมายถึง การเปลี่ยนแปลงทางความหมายจากการเปรียบเทียบสิ่งหนึ่งกับอีกสิ่งหนึ่งที่อยู่ข้ามขอบเขตกัน เช่น เปรียบเทียบข้ามขอบเขตระหว่างสิ่งที่เป็นรูปธรรมกับสิ่งที่เป็นนามธรรม ซึ่งส่งผลให้ความหมายของคำมีการเปลี่ยนแปลงจากความหมายที่เป็นรูปธรรมไปเป็นความหมายที่เป็นนามธรรม จรัสดาว อินทรทัศน์ (2539) ยกตัวอย่างว่า *ให้* เมื่อเป็นคำกริยา มีความหมายแสดงการถ่ายโอนสิ่งที่เป็นรูปธรรมจากผู้ถ่ายโอนที่เป็นมนุษย์ เป็นสิ่งมีชีวิต ไปยังผู้รับประโยชน์ที่เป็นมนุษย์ เป็นสิ่งมีชีวิต เช่นกัน เช่นในประโยค *แม่ให้ขนมลูก* จะเห็นได้ว่าผู้ถ่ายโอน

กรรมสิทธิ์ก็คือ *แม่* ซึ่งเป็นสิ่งมีชีวิต เป็นมนุษย์ และได้กระทำกริยาอาการถ่ายโอนกรรมสิทธิ์สิ่งที่เป็นรูปธรรม ซึ่งในที่นี้คือ *ขนม* ไปยังผู้รับประโยชน์ที่เป็นมนุษย์ เป็นสิ่งมีชีวิต ซึ่งก็คือ *ลูก* จะเห็นได้ว่า นามวลีที่เป็นประธาน กรรมตรง และกรรมรองในประโยคที่มีคำว่า *ให้* เป็นคำกริยา จะเป็นนามวลีที่มีชีวิต หรือเป็นรูปธรรมทั้งสิ้น แต่เมื่อคำว่า *ให้* ถูกใช้เป็นคำบุพบท อาจปรากฏร่วมกับนามวลีที่ทำหน้าที่เป็นประธาน กรรมตรง และกรรมรองหรือผู้รับผลประโยชน์ ที่เป็นนามธรรมได้ เช่นในประโยค *การจัดดรีมทีมเศรษฐกิจแก้ปัญหาให้เศรษฐกิจของชาติ* จากตัวอย่างประโยคที่มีคำว่า *ให้* ทั้งสองประโยค จะเห็นได้ว่า มีการเปรียบเทียบนามวลีซึ่งเป็นสิ่งที่มีชีวิตอย่างมนุษย์กับสิ่งที่ไม่มีชีวิตและเป็นนามธรรม กล่าวคือ มีการเปรียบเทียบ *การจัดดรีมทีมเศรษฐกิจ* ซึ่งเป็นสิ่งที่เป็นนามธรรมว่าสามารถกระทำกริยาอาการที่ส่งผลต่อสิ่งอื่นได้เช่นเดียวกับ *แม่* ซึ่งเป็นสิ่งที่มีชีวิต และมีการเปรียบเทียบ *ปัญหา* ซึ่งเป็นสิ่งที่เป็นนามธรรมกับสิ่งที่เป็นวัตถุจับต้องได้อย่าง *ขนม* มีการเปรียบเทียบ *เศรษฐกิจของชาติ* ซึ่งเป็นสิ่งที่เป็นนามธรรมกับ *ลูก* ซึ่งเป็นสิ่งมีชีวิต ว่าทั้งสองสิ่งสามารถเป็นผู้รับประโยชน์จากการกระทำบางอย่างได้

กระบวนการทางความหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกลายเป็นคำไวยากรณ์ที่ได้กล่าวถึงไปแล้วนั้น เป็นสิ่งที่อธิบายหรือแสดงให้เห็นว่าความหมายต่าง ๆ ของคำหลายหน้าที่มีความเชื่อมโยงหรือความสัมพันธ์กันอย่างไรและในลักษณะใด

ฮอปเปอร์ (Hopper 1991) กล่าวว่า คำ ๆ หนึ่งอาจผ่านการกลายเป็นคำไวยากรณ์ได้มากกว่า 1 ครั้ง เช่น คำกริยา habere ในภาษาลาตินได้ผ่านกระบวนการกลายเป็นคำไวยากรณ์มากกว่า 1 ครั้ง ในภาษาฝรั่งเศส คือ กลายมาเป็นหน่วยคำเติมท้ายที่บ่งบอกอนาคตกาล กลายมาเป็นคำกริยา avoir ‘to have’ และกลายมาเป็นคำกริยาช่วยใน perfect tense อีกด้วย

2.4.2 ผลงานเกี่ยวกับวากยสัมพันธ์ข้ามสมัยในภาษาไทย

ในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางด้านหน้าที่ของ ซึ่ง ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้นำเอาวิธีการศึกษาส่วนหนึ่งมาจากงานวิจัยของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2537) สายสมร วัฒนสมบูรณ์ (2537) และประภารัตน์ พรหมปภากร (2539) ซึ่งล้วนเป็นงานที่ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางด้านวากยสัมพันธ์ในภาษาไทย โดยอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2537) *ศึกษาเรื่องกำเนิดและพัฒนาการของการแปลงให้เป็นนามวลีในภาษาไทย: หลักฐานการปรับเปลี่ยนเป็นสมัยใหม่ของภาษาไทย* ส่วนสายสมร วัฒนสมบูรณ์

(2537) *ศึกษาการเปลี่ยนแปลงของวิเศษณานุประโยคบอกเวลาในภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์* และประภารัตน์ พรหมปภากร (2539) *ศึกษาการแปรและการเปลี่ยนแปลงของคุณานุประโยคในภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์*

ในงานวิจัยของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2537) สายสมร วัฒนสมบูรณ์ (2537) และประภารัตน์ พรหมปภากร (2539) ผู้วิจัยทั้งสามได้จำแนกหน่วยสร้างที่ศึกษาออกเป็นรูปแบบต่าง ๆ เช่น อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2537) จำแนกรูปแบบของนามวลีแปลงในภาษาไทยออกเป็นรูปแบบ *ความ การ ที่ ความที่ การที่ ที่ว่า และ ผู้* ส่วนสายสมร วัฒนสมบูรณ์ (2537) ใช้ความหมายจำแนกวิเศษณานุประโยคบอกเวลาในภาษาไทยออกเป็นวิเศษณานุประโยคบอกเวลาเดียวกัน เช่น วิเศษณานุประโยคที่มีคำว่า *เมื่อ* วิเศษณานุประโยคบอกเวลาเริ่มต้น เช่น วิเศษณานุประโยคที่มีคำว่า *ตั้งแต่* วิเศษณานุประโยคบอกเวลาสิ้นสุด เช่น *จน* วิเศษณานุประโยคบอกเวลาก่อน และวิเศษณานุประโยคบอกเวลาภายหลัง เช่น วิเศษณานุประโยคที่มีคำว่า *หลังจาก* ในการศึกษาคุณานุประโยค ประภารัตน์ พรหมปภากร (2539) จำแนกคุณานุประโยคในภาษาไทยออกเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ รูปแบบ *ที่* รูปแบบ *ซึ่ง* และรูปแบบ *อัน* ในขั้นตอนต่อมา ผู้วิจัยทั้งสามใช้วิธีสุ่มเลือกปีที่เป็นตัวแทนในการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล ในแต่ละช่วงสมัยที่ศึกษา หลังจากนั้น ผู้วิจัยทั้งสามใช้วิธีการนับความถี่และคำนวณร้อยละในการปรากฏของแต่ละรูปแบบ เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในการใช้รูปแบบต่าง ๆ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เช่น วิเคราะห์ลำดับการเกิดก่อนหลังว่ารูปแบบใดเป็นรูปแบบที่เก่าแก่ที่สุด หรือรูปแบบใดมีแนวโน้มในการใช้เพิ่มขึ้นหรือลดลงในช่วงสมัยที่ศึกษา นอกจากนี้ เพื่อยืนยันว่า ตัวเลขแสดงความถี่ที่พบ เป็นความแตกต่างของข้อมูลจริง ผู้วิจัยทั้งสามใช้การคำนวณค่านัยสำคัญทางสถิติ เช่น การคำนวณค่าไคแสควร์ ด้วย

เกี่ยวกับนามวลีแปลงในภาษาไทย อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2537) พบว่า นามวลีแปลงรูปแบบ *ความ* และ *ผู้* เป็นรูปแบบที่เก่าแก่ที่สุด ซึ่งเริ่มปรากฏตั้งแต่สมัยสุโขทัย ส่วนรูปแบบที่เริ่มปรากฏตั้งแต่สมัยอยุธยา คือ รูปแบบ *การ* และ *ที่* ส่วนรูปแบบอื่น ๆ เริ่มปรากฏในสมัยรัตนโกสินทร์ นอกจากนี้ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ ยังพบว่า นามวลีแปลงรูปแบบ *การ* เป็นรูปแบบที่ใช้มากที่สุด และปรากฏในความถี่สูงขึ้นเรื่อย ๆ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

เกี่ยวกับวิเศษณานุประโยคบอกเวลาในภาษาไทย สายสมร วัฒนสมบูรณ์ (2537) พบว่า วิเศษณานุประโยคบอกเวลาเดียวกัน เป็นวิเศษณานุประโยคบอกเวลาประเภทที่เก่าแก่ที่สุด ที่ปรากฏในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น วิเศษณานุประโยคบอกเวลาประเภทต่อมาที่พบคือ วิเศษณานุประโยค

บอกเวลาเริ่มต้น และวิเศษณานุประโยคบอกเวลาสิ้นสุด ประเภทที่ใหม่ที่สุด คือ วิเศษณานุประโยคบอกเวลาก่อน และ วิเศษณานุประโยคบอกเวลาภายหลัง นอกจากนี้ สายสมร วัฒนสมบูรณ์ ยังพบว่าความถี่ในการปรากฏของ วิเศษณานุประโยคบอกเวลาโดยรวม เพิ่มสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัดในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนปลาย

เกี่ยวกับคุณานุประโยคในภาษาไทย ประภารัตน์ พรหมปภากร (2539) พบว่า คุณานุประโยครูปแบบ *ที่* มีความถี่ในการปรากฏมากที่สุดและปรากฏเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องตลอดสมัยรัตนโกสินทร์ คุณานุประโยคที่ปรากฏในความถี่มากเป็นอันดับสองรองลงมาคือรูปแบบ ซึ่ง และรูปแบบที่ปรากฏน้อยที่สุดคือ รูปแบบ *อัน* นอกจากนี้ ประภารัตน์ พรหมปภากร ยังพบว่า คุณานุประโยครูปแบบ ซึ่ง และรูปแบบ *อัน* มีความถี่ในการปรากฏลดลงอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งสมัย

2.5 สรุป

ผลการวิเคราะห์หน้าที่ทางไวยากรณ์ของ ซึ่ง เท่าที่ผ่านมา ส่วนใหญ่เป็นเพียงผลการวิเคราะห์ส่วนหนึ่งในงานวิจัยเกี่ยวกับหน่วยสร้างคุณานุประโยคในภาษาไทย หรือเป็นผลการวิเคราะห์ส่วนหนึ่งในหนังสือไวยากรณ์ไทย ผู้วิจัยสังเกตว่างานวิจัยที่ศึกษาคำว่า ซึ่ง โดยตรง ยังคงมีอยู่น้อยมาก มีเพียงงานของพรทิพย์ กิจสมบัติ (2524) ซึ่งเป็นการศึกษาแบบข้ามสมัย และงานของของพรทิพย์ ไชยรัตน์ (2544) ซึ่งเป็นการศึกษาแบบเฉพาะสมัย การที่ ซึ่ง ถูกกล่าวถึงในงานที่ศึกษาคุณานุประโยคเป็นจำนวนมาก สะท้อนให้เห็นว่าหน้าที่ของ ซึ่ง ในคุณานุประโยค เป็นหน้าที่ที่เด่นที่สุด อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยสังเกตว่ายังมีข้อขัดแย้งในการวิเคราะห์ ซึ่ง ในคุณานุประโยคที่ไม่ได้ขยายนาม ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาและหาคำตอบในประเด็นดังกล่าวด้วย เกี่ยวกับการศึกษาหน้าที่หรือการใช้คำว่า ซึ่ง แบบข้ามสมัย ผู้วิจัยสังเกตว่า การศึกษาที่ผ่าน ๆ มาในอดีต เช่น งานของพรทิพย์ กิจสมบัติ (2524) ยังไม่ได้แสดงการเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาการที่ชัดเจน งานวิจัยนี้จึงต้องการที่จะศึกษาหน้าที่ทางไวยากรณ์ของ ซึ่ง ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพื่อให้เห็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับคำไวยากรณ์คำนี้ในภาษาไทย โดยผู้วิจัยได้นำเอาวิธีการศึกษาในงานของ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2537) สายสมร วัฒนสมบูรณ์ (2537) และประภารัตน์ พรหมปภากร (2539) มาใช้ กล่าวคือ ใช้วิธีการวิเคราะห์ความถี่และคำนวณร้อยละในการปรากฏของ ซึ่ง หน้าที่ต่าง ๆ รวมทั้งใช้การคำนวณค่าทางสถิติเพื่อยืนยันนัยสำคัญของข้อมูลด้วย

เกี่ยวกับชนิดของคำของ ซึ่ง ผู้วิจัยสังเกตว่า ซึ่ง ถูกวิเคราะห์ให้มีชนิดของคำมากกว่า 1 ชนิด ยกตัวอย่างเช่น ในหนังสือไวยากรณ์ของพระยาอุปกิตศิลปสาร (2546) ซึ่ง เป็นทั้งคำบุพบท และคำสรรพนาม ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งหาคำตอบเรื่องชนิดของคำของ ซึ่ง ด้วย ในการวิเคราะห์ชนิดของคำ ผู้วิจัยวิเคราะห์ตามแนวทางของทฤษฎีไวยากรณ์พึ่งพา-ศัพทการก เนื่องจากเป็นทฤษฎีที่ใช้หลักทางวากยสัมพันธ์ในการวิเคราะห์ ไม่ได้ใช้ความหมายซึ่งเป็นเกณฑ์ที่มีปัญหามาก หลักเกณฑ์ทางวากยสัมพันธ์ดังกล่าว คือหลักการปรากฏร่วม กล่าวคือ วิเคราะห์ว่าคำ ๆ หนึ่งสามารถปรากฏร่วมหรือไม่สามารถปรากฏร่วมกับคำชนิดใดได้บ้าง งานวิจัยของจรัสดาว อินทรทัศน์ (2537) และงานของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2552) ทำให้ผู้วิจัยเห็นแล้วว่า หลักการปรากฏร่วมดังกล่าว สามารถจำแนกหมวดคำที่มีปัญหาที่ยากจะจำแนกออกจากกันได้ อย่างเช่นคำกริยาและคำบุพบท ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้หลักการปรากฏร่วมดังกล่าววิเคราะห์ชนิดของคำของ ซึ่ง ในงานวิจัยนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในบทนี้ ผู้วิจัยต้องการอธิบายวิธีการและขั้นตอนในการศึกษาพัฒนาการของหน้าที่ทางไวยากรณ์ของ ซึ่ง ในภาษาไทย โดยแบ่งเนื้อหาในการนำเสนอออกเป็น 2 ตอนใหญ่ ๆ คือ วิธีการและขั้นตอนในการเก็บข้อมูล และวิธีการและขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งเนื้อหาในส่วนที่เกี่ยวกับการเก็บข้อมูล จะครอบคลุมเรื่องการแบ่งช่วงสมัยในการเก็บข้อมูล การคัดเลือกเอกสารที่ใช้เป็นแหล่งข้อมูลในงานวิจัย รวมทั้งเรื่องการบันทึกข้อมูลและการจัดการกับข้อมูลในงานวิจัย ส่วนเนื้อหาในตอนที่ 2 จะครอบคลุมขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัย และการคำนวณค่าทางสถิติ

3.1 การเก็บข้อมูล

3.1.1 การแบ่งช่วงสมัยในการเก็บข้อมูล

เนื่องจากวัตถุประสงค์หนึ่งของงานวิจัยนี้ คือศึกษาพัฒนาการของหน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำว่า ซึ่ง ในภาษาไทย ผู้วิจัยจึงเก็บข้อมูลคำว่า ซึ่ง ในเอกสารประเภทร้อยแก้ว ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเริ่มตั้งแต่สมัยสุโขทัย เนื่องจากเป็นสมัยแรกที่มีหลักฐานที่บันทึกเป็นลายลักษณ์ในศิลาจารึก เพื่อให้เห็นพัฒนาการทางด้านหน้าที่ของคำว่า ซึ่ง ผู้วิจัยได้แบ่งช่วงสมัยในการเก็บข้อมูล ออกเป็น 5 ช่วงสมัย ดังนี้

1) สมัยสุโขทัย (พ.ศ. 1781–1981[1])

2) สมัยอยุธยา (พ.ศ. 1893-2310 รวมสมัยธนบุรี พ.ศ. 2310–2325)

[1] ช่วงเวลาตั้งแต่พ.ศ.1781–1981 หมายถึงช่วงเวลาของอาณาจักรสุโขทัยที่ปกครองโดยกษัตริย์แห่งราชวงศ์พระร่วง ช่วงเวลาหรือพ.ศ.ที่ทับซ้อนกับสมัยอยุธยา เป็นช่วงเวลาที่อาณาจักรสุโขทัยตกเป็นประเทศราชหรือเป็นเมืองขึ้นของอาณาจักรอยุธยา แต่ยังปกครองโดยกษัตริย์แห่งราชวงศ์พระร่วง จนกระทั่งสิ้นราชวงศ์ในปีพ.ศ. 1981

3) สมัยรัชกาลที่ 1 - รัชกาลที่ 4 (พ.ศ. 2325 – 2411)

4) สมัยรัชกาลที่ 5 – รัชกาลที่ 8 (พ.ศ. 2411–2489)

5) สมัยรัชกาลที่ 9 (พ.ศ. 2489–ปัจจุบัน)

หลักเกณฑ์ที่ผู้วิจัยใช้ในการแบ่งช่วงสมัยในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ หลักเกณฑ์เรื่องสภาพทางสังคม และหลักเกณฑ์เรื่องประเภทและจำนวนของเอกสารที่ใช้เป็นแหล่งข้อมูล ช่วงสมัยในการเก็บข้อมูลทั้ง 5 ช่วงสมัยที่กล่าวมาข้างต้น มีความแตกต่างกันในเรื่องสภาพทางสังคมและเอกสารที่ใช้เป็นแหล่งข้อมูล ดังนี้

สมัยสุโขทัยเป็นช่วงสมัยที่มีสภาพทางสังคมที่เรียบง่าย เป็นสังคมแบบเครือญาติ พระมหากษัตริย์เปรียบเสมือนพ่อที่ปกครองครอบครัวใหญ่ คนในสังคมไม่มีความแตกต่างทางชนชั้นหรือฐานะอย่างชัดเจน ส่วนเอกสารประเภทร้อยแก้วที่ใช้เป็นแหล่งข้อมูลในสมัยนี้ ส่วนใหญ่เป็นศิลาจารึก

สมัยอยุธยาเป็นช่วงสมัยที่มีสภาพสังคมเป็นแบบศักดินา กล่าวคือ มีการแบ่งชนชั้นกันอย่างชัดเจนของคนในสังคม โดยแบ่งเป็นชนชั้นปกครองซึ่งได้แก่ พระมหากษัตริย์ และขุนนาง และแบ่งเป็นชนชั้นใต้ปกครองซึ่งได้แก่สามัญชนหรือไพร่ นอกจากนี้ ยังมีการกำหนดกฎเกณฑ์ สิทธิ หน้าที่ ของคนในสังคมอย่างชัดเจน เอกสารประเภทร้อยแก้วที่ใช้เป็นแหล่งข้อมูลในสมัยนี้ มีความหลากหลายมากกว่าในสมัยสุโขทัย กล่าวคือ มีบันทึก จดหมายเหตุ และหมายรับสั่ง

สำหรับสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ผู้วิจัยรวมสมัยรัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 4 ไว้เป็นสมัยเดียวกัน เช่นเดียวกับที่ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2537) ทำในงานวิจัยเรื่อง *กำเนิดและพัฒนาการของการแปลงให้เป็นนามวลีในภาษาไทย: หลักฐานแสดงการปรับเปลี่ยนเป็นสมัยใหม่ของภาษาไทย* อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2537: 46) เรียกยุคสมัยนี้ว่า ยุครัตนโกสินทร์ตอนต้น ซึ่งเป็นสมัยที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เช่น เป็นสมัยที่เริ่มมีเครื่องพิมพ์เป็นครั้งแรก เป็นสมัยที่ภาษาอังกฤษเริ่มมีบทบาทสำคัญในสังคม เป็นต้น นอกจากเหตุผลทางด้านสังคมแล้ว เหตุผลที่ว่าเอกสารประเภทร้อยแก้วในแต่ละสมัยมีน้อยมาก จึงต้องรวมสมัยรัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 4 ไว้เป็นสมัยเดียวกัน ผู้วิจัยเห็นด้วยกับเหตุผลดังกล่าวของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ จึงรวมสมัยรัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 4 ไว้เป็นสมัยเดียวกัน ในการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยนี้

ส่วนสมัยรัชกาลที่ 5 ถึงรัชกาลที่ 8 เป็นสมัยที่สังคมไทยปรับเปลี่ยนเข้าสู่สังคมสมัยใหม่อย่างแท้จริง และเป็นสมัยที่มีเอกสารประเภทร้อยแก้วที่สามารถใช้เป็นแหล่งข้อมูลได้หลากหลายประเภท เช่น วารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์ นวนิยาย ฯลฯ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2537: 49)

กล่าวว่า สมัยรัชกาลที่ 5 เป็นสมัยที่มีนิตยสารภาษาไทยเล่มแรก คือ *ดรุโณวาท* และเป็นสมัยที่มีหนังสือพิมพ์รายวันภาษาไทยฉบับแรก คือ *Court* รวมทั้งยังเป็นสมัยที่มีนวนิยายไทยเล่มแรก คือเรื่อง *ความไม่พยาบาท* ซึ่งแต่งโดยครูเหลี่ยม โดยมีเนื้อหาล้อเลียนนวนิยายแปลเรื่องแรกของไทยในสมัยเดียวกัน ซึ่งก็คือเรื่อง *ความพยาบาท* ดังนั้น แหล่งข้อมูลในสมัยรัชกาลที่ 5 ถึงรัชกาลที่ 8 นี้ จึงมีความหลากหลาย และไม่ได้มีข้อจำกัด ดังเช่นในสมัยรัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 4

ส่วนสมัยรัชกาลที่ 9 ผู้วิจัยแยกออกมาเป็นสมัยหนึ่งต่างหาก เนื่องจากเป็นสมัยที่ผู้วิจัยตั้งใจให้เป็นตัวแทนของภาษาไทยปัจจุบัน โดยผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูลจากเอกสารที่ตีพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ.2541 ถึง 2550 การที่แยกออกมาเป็นสมัยหนึ่ง โดยไม่นำไปรวมกับรัชกาลอื่น ๆ เช่นนี้ นอกจากจะสะท้อนให้เห็นการใช้คำว่า ซึ่ง ในหน้าที่ต่าง ๆ ของคนไทยในปัจจุบันแล้ว ยังทำให้มองเห็นแนวโน้มของการใช้คำว่า ซึ่ง ในอนาคตด้วย

3.1.2 การคัดเลือกเอกสารที่ใช้เป็นแหล่งข้อมูลในงานวิจัย

ในการคัดเลือกเอกสารที่ใช้เป็นแหล่งข้อมูลในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยคัดเลือกเฉพาะเอกสารที่มีใช้อยู่จริงในแต่ละช่วงสมัย และคัดเลือกเฉพาะเอกสารที่ใช้ภาษาประเภทร้อยแก้วเท่านั้น วิธีการและขั้นตอนการคัดเลือกเอกสารที่ใช้เป็นแหล่งข้อมูลในสมัยต่าง ๆ มีดังต่อไปนี้

3.1.2.1 การคัดเลือกเอกสารที่ใช้เป็นแหล่งข้อมูลในสมัยสุโขทัย

ในสมัยสุโขทัย เอกสารประเภทร้อยแก้วที่สามารถใช้เป็นแหล่งข้อมูลได้ คือ ศิลาจารึก ซึ่งเกณฑ์ในการคัดเลือกศิลาจารึกที่จะใช้แหล่งข้อมูลในงานวิจัยนี้ มีดังต่อไปนี้

1) เป็นจารึกที่จารึกด้วยอักษรไทย ภาษาไทย ดังนั้น ศิลาจารึกที่จารึกด้วยอักษรอื่น ๆ เช่น อักษรขอม และจารึกที่จารึกเป็นภาษาอื่น ๆ เช่น ภาษาบาลี ภาษาสันสกฤต ภาษาเขมร จึงไม่อยู่ในขอบเขตของแหล่งข้อมูลในงานวิจัยนี้

2) เป็นจารึกบนแผ่นหิน (เช่น หินชนวน หินทราย หินดินดาน เป็นต้น) ไม่ใช่จารึกที่ฐานพระพุทธรูปหรือแผ่นทอง

3) เป็นจารึกที่ได้รับการตรวจสอบและกำหนดอายุจากกรมศิลปากรว่า ถูกจารึกในสมัยสุโขทัยระหว่าง พ.ศ. 1835–1960

4) เป็นจารึกที่ถูกค้นพบในเมืองต่าง ๆ ของอาณาจักรสุโขทัย เช่น สวรรคโลก สุโขทัย พิษณุโลก กำแพงเพชร นครสวรรค์ หรือเป็นจารึกที่สันนิษฐานว่า เคยตั้งอยู่ในเมืองเหล่านั้น

5) เป็นจารึกที่ไม่ชำรุดมากนัก เพราะในการเก็บข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ ผู้วิจัยไม่ได้เก็บแต่คำว่า *ซึ่ง* คำเดียวโดดๆ แต่ต้องคัดลอกมาเป็นประโยคที่สมบูรณ์ และสื่อความได้

ศิลาจารึกสมัยสุโขทัยที่มีคุณสมบัติตามที่กล่าวแล้วทั้ง 5 ประการ ที่ผู้วิจัยใช้เป็นแหล่งข้อมูลในงานวิจัยนี้ มีทั้งหมด 9 หลัก (ดูรายชื่อจารึกในภาคผนวก ก)

นอกจากศิลาจารึกแล้ว ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากวรรณคดีเรื่องไตรภูมิพระร่วงด้วย ซึ่งวรรณคดีเรื่องไตรภูมิพระร่วง แต่งโดยพระมหาธรรมราชาที่ 1 หรือพระยาลิไท พระมหากษัตริย์องค์ที่ 4 แห่งราชวงศ์พระร่วง ในสมัยสุโขทัย โดยแต่งเมื่อประมาณ พ.ศ. 1888[2]

3.1.2.2 การคัดเลือกเอกสารที่ใช้เป็นแหล่งข้อมูลในสมัยอยุธยา

ในสมัยอยุธยา ผู้วิจัยพบว่า มีข้อจำกัดของเอกสารประเภทร้อยแก้วที่จะนำมาใช้เป็นแหล่งข้อมูล เนื่องจากวรรณกรรมส่วนใหญ่ในสมัยนี้ เป็นวรรณกรรมประเภทร้อยกรอง เช่น *ลิลิตพระลอ ลิลิตโองการแช่งน้ำ ลิลิตยวนพ่าย มหาชาติคำหลวง โคลงหริภุญชัย กาพย์เห่เรือ* ฯลฯ เอกสารประเภทร้อยแก้วที่ผู้วิจัยสามารถใช้เป็นแหล่งข้อมูลได้ มีเพียง *บันทึกการเดินทางไปฝรั่งเศสของโกษาปาน ประชุมพระตำราบรมราชูทิศเพื่อกัลปนา* และ *จดหมายเหตุสมัยอยุธยา* เท่านั้น ซึ่งในจดหมายเหตุสมัยอยุธยา มี *พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ* และ *หนังสือออกพระวิสูตรสุนทร* เป็นต้น ผู้วิจัยจึงรวมเอาเอกสารในสมัยกรุงธนบุรี เช่น หมายรับสั่ง ไว้ในสมัยอยุธยาด้วย และเรียกชื่อช่วงสมัยในการเก็บข้อมูลนี้ว่า สมัยอยุธยา[3]

3.1.2.3 การคัดเลือกเอกสารที่ใช้เป็นแหล่งข้อมูลในสมัยรัชกาลที่ 1 – 4

ในสมัยรัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 4 นอกจาก *กฎหมายตราสามดวง* แล้ว เอกสารที่สามารถใช้เป็นแหล่งข้อมูลในงานวิจัยนี้ได้ คือ ประกาศ หมายรับสั่ง และใบบอก เพราะเป็นแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ว่า เกิดขึ้นในสมัยนั้น ๆ จริง เอกสารจำพวกหมายรับสั่งและใบบอกต่าง ๆ คือ คำสั่งใน

---

[2] อ้างตามข้อสันนิษฐานของกรมศิลปากร ใน *ไตรภูมิกถาหรือไตรภูมิพระร่วง พระราชนิพนธ์พระมหาธรรมราชาที่ 1 พระญาลิไทย* ฉบับตรวจสอบชำระใหม่ กรมศิลปากรจัดพิมพ์เนื่องในการประชุมสัมมนาเรื่องไตรภูมิพระร่วง ในโอกาสฉลอง 700 ปีลายสือไทย วันที่ 19-21 ธันวาคม 2526 ณ ห้องประชุมหอสมุดแห่งชาติ

[3] ผู้วิจัยเรียกช่วงสมัยในการเก็บข้อมูลนี้ว่า *สมัยอยุธยา* เนื่องจากเอกสารส่วนใหญ่ที่ใช้เป็นแหล่งข้อมูลในงานวิจัยนี้ เป็นเอกสารที่มาจากสมัยอยุธยามากกว่าสมัยธนบุรี นอกจากนี้ กรุงศรีอยุธยามีระยะเวลายาวนานกว่ากรุงธนบุรี กล่าวคือ กรุงศรีอยุธยามีระยะเวลายาวนานถึง 417 ปี ในขณะที่กรุงธนบุรีมีระยะเวลาแค่ 15 ปี

การปฏิบัติงานราชการที่เกี่ยวข้องกับพระมหากษัตริย์ ซึ่งส่วนมากเป็นเรื่องเกี่ยวกับการเสด็จประพาส หรือการประกอบพระราชกรณียกิจ หรือการประกอบพระราชพิธีต่าง ๆ โดยผู้ที่รับสนองพระบรมราชโองการ เช่น ข้าราชการชั้นผู้ใหญ่ รับไปสั่งให้เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องจัดทำหมายส่งไปยังหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้รับทราบหน้าที่ และปฏิบัติตามคำสั่งให้งานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

เนื่องจากข้อจำกัดเรื่องจำนวนเอกสารประเภทร้อยแก้วในสมัยนี้ ผู้วิจัยจึงใช้เอกสารทั้งหมดเท่าที่พอจะรวบรวมได้ เป็นแหล่งข้อมูลในงานวิจัยนี้ โดยสุ่มเก็บข้อมูลในเอกสารที่เป็นใช้แหล่งข้อมูลอย่างมีระบบ เช่น สุ่มเก็บข้อมูลทุก ๆ 5 หน้า หรือทุก ๆ 10 หน้า

เพื่อให้ขนาดความยาวของเอกสารที่ใช้เป็นแหล่งข้อมูลในสมัยต่าง ๆ มีความใกล้เคียงกัน และเพื่อให้ผลการเปรียบเทียบความถี่ของการปรากฏของ ซึ่ง ในหน้าที่ต่าง ๆ มีความชัดเจน ผู้วิจัยจึงกำหนดความยาวโดยรวมของเอกสารที่ใช้เป็นแหล่งข้อมูลในสมัยรัชกาลที่ 1 – 4 ที่ประมาณ 100,000 คำ ซึ่งใกล้เคียงกับความยาวของแหล่งข้อมูลในสมัยสุโขทัย และสมัยอยุธยา

3.1.2.4 **การคัดเลือกเอกสารที่ใช้เป็นแหล่งข้อมูลในสมัยรัชกาลที่** 5 – 8

ก่อนที่ผู้วิจัยจะคัดเลือกเอกสารที่ใช้เป็นแหล่งข้อมูล ในสมัยรัชกาลที่ 5 ถึงรัชกาลที่ 8 ผู้วิจัยได้รวบรวมรายชื่อเอกสารประเภทร้อยแก้ว จากงานวิจัยในอดีตที่ศึกษาภาษาไทยแนวเชิงประวัติ เช่น งานวิจัยของประภารัตน์ พรหมปภากร (2539) เทพี จรัสจรุงเกียรติ (2543) และรวบรวมเพิ่มเติมจากระบบสืบค้นข้อมูลของห้องสมุด โดยใช้คำสำคัญ เช่น ประกาศ หมายรับสั่ง พระราชนิพนธ์ จดหมายเหตุ พระราชหัตถเลขา ฯลฯ หรือใช้ชื่อผู้แต่ง ในการสืบค้น นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้ไปขอถ่ายสำเนารายชื่อวารสารและหนังสือพิมพ์ในประเทศไทย จากหน่วยวารสาร หอสมุดแห่งชาติ กรมศิลปากร จำนวน 2 เล่ม เล่มหนึ่งคือรายชื่อวารสารและหนังสือพิมพ์ในประเทศไทยซึ่งตีพิมพ์ระหว่าง พ.ศ.2387 ถึง 2477 และอีกเล่มหนึ่งคือรายชื่อวารสารและหนังสือพิมพ์ในประเทศไทยซึ่งตีพิมพ์ระหว่าง พ.ศ.2478 ถึง 2514 ซึ่งรายชื่อวารสารและหนังสือพิมพ์ทั้งหมด เป็นรายชื่อวารสารและหนังสือพิมพ์ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 4 ถึงรัชกาลที่ 9 จากการรวบรวม ผู้วิจัยพบว่า มีรายชื่อเอกสารเป็นจำนวนมากกว่า 1,000 ชื่อ ผู้วิจัยจึงสุ่มคัดเลือกเอกสารที่จะใช้เป็นแหล่งข้อมูลในสมัยนี้อย่างเป็นระบบ ในขั้นต้น ผู้วิจัยคัดเลือกเอกสารโดยจับฉลากปี พ.ศ. ที่เป็นตัวแทนของแหล่งข้อมูล หลังจากนั้น จึงจับฉลากประเภทของเอกสารที่จะใช้เป็นแหล่งข้อมูลในแต่ละปีที่เป็นตัวแทน กล่าวคือ จับฉลากว่าเอกสารที่จะใช้เป็นแหล่งข้อมูลในปี พ.ศ.นั้น ๆ เป็นวารสาร หนังสือพิมพ์ จดหมายเหตุ พระราชนิพนธ์ หรือนวนิยาย เป็นต้น หลังจาก

นั้น จึงจับฉลากรายชื่อเอกสาร หากประเภทของเอกสารที่จับฉลากได้ เป็นวารสารหรือหนังสือพิมพ์ที่ออกเป็นรายวัน รายสัปดาห์ รายปักษ์ หรือรายเดือน ผู้วิจัยต้องทำการคัดเลือกเอกสารเพิ่มขึ้นอีกขั้นตอนหนึ่ง คือจับฉลากเดือนและวันที่ของเอกสารด้วย เพื่อเจาะจงฉบับที่จะใช้เป็นแหล่งข้อมูล เมื่อได้เอกสารที่จะใช้เป็นแหล่งข้อมูลครบแล้ว ผู้วิจัยจึงสุ่มคัดเลือกหน้าที่จะเก็บข้อมูลในเอกสารแต่ละเล่มอย่างเป็นระบบ และกำหนดความยาวโดยรวมของเอกสารที่ใช้เป็นแหล่งข้อมูลในสมัยนี้ ที่ประมาณ 100,000 คำ เช่นเดียวกับการสุ่มคัดเลือกในสมัยรัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 4

อนึ่ง ผู้วิจัยพบปัญหาบางประการในการคัดเลือกเอกสารที่ใช้เป็นแหล่งข้อมูลในสมัยรัชกาลที่ 5 ถึงรัชกาลที่ 8 เช่น ปัญหาไมโครฟิล์มเป็นเชื้อรา ทำให้ไม่สามารถเข้าเครื่องอ่านได้ ผู้วิจัยจึงต้องคัดเลือกเอกสารใหม่ โดยการจับฉลากรายชื่อเอกสารในปีพ.ศ.นั้น ๆ อีกครั้ง นอกจากนี้ ผู้วิจัยไม่พบเอกสารบางเล่มที่ต้องการใช้เป็นแหล่งข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยสันนิษฐานว่าเอกสารดังกล่าวสูญหายไปจากห้องสมุด ทำให้ผู้วิจัยต้องคัดเลือกใหม่

3.1.2.5 **การคัดเลือกเอกสารที่ใช้เป็นแหล่งข้อมูลในสมัยรัชกาลที่** 9

ในสมัยรัชกาลที่ 9 ซึ่งเป็นสมัยที่เป็นตัวแทนของการใช้ภาษาในปัจจุบัน ส่วนใหญ่ ผู้วิจัยคัดเลือกเอกสารประเภทวารสาร และหนังสือพิมพ์รายวัน ที่ตีพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ.2541 ถึง 2550 เป็นแหล่งข้อมูล โดยวิธีการและขั้นตอนการคัดเลือกเอกสารที่ใช้เป็นแหล่งข้อมูลนั้น เหมือนกับวิธีการและขั้นตอนการคัดเลือกเอกสารในสมัยรัชกาลที่ 1 – 4 และเหมือนกับในสมัยรัชกาลที่ 5 – 8 กล่าวคือ ใช้วิธีการสุ่มคัดเลือกเอกสารอย่างเป็นระบบ และกำหนดความยาวโดยรวมของเอกสารที่ใช้เป็นแหล่งข้อมูลประมาณ 100,000 คำ

3.1.3 **การบันทึกข้อมูลและการจัดการกับข้อมูล**

หลังจากที่ผู้วิจัยได้คัดเลือกเอกสารที่ใช้เป็นแหล่งข้อมูลในแต่ละสมัย ตามขั้นตอนต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ โดยกำหนดความยาวโดยรวมของเอกสารที่เป็นแหล่งข้อมูล ประมาณ 100,000 คำ เท่ากันในทุกช่วงสมัยแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการในขั้นตอนต่อไป ดังนี้

3.1.3.1 ผู้วิจัยอ่านเอกสารที่คัดเลือกมาเป็นแหล่งข้อมูลทั้งหมด พร้อมทั้งทำเครื่องหมายเมื่อพบคำว่า ซึ่ง ในเอกสารที่ผู้วิจัยถ่ายสำเนามาจากห้องสมุด ในกรณีที่พบคำว่า ซึ่ง ที่เป็นส่วนประกอบหนึ่งในสำนวนต่อไปนี้ *ซึ่งหน้า ซึ่ง ๆ หน้า ซึ่งกันและกัน* ผู้วิจัยไม่ได้ทำ

เครื่องหมายและไม่ได้เก็บมาวิเคราะห์ เพราะไม่อยู่ในขอบเขตของงานวิจัยนี้ เนื่องจากเป็นสำนวนที่มีความหมายเฉพาะ และเป็นที่น่าสังเกตว่า สำนวนเหล่านี้ปรากฏน้อยมากในเอกสารที่เป็นแหล่งข้อมูล กล่าวคือ ปรากฏทุกสำนวนรวมกันในทุกสมัยประมาณ 10 ครั้งเท่านั้น

3.1.3.2 คัดแยกเอกสารที่เป็นแหล่งข้อมูลตามช่วงสมัยที่ศึกษา (ดูรายชื่อเอกสารที่เป็นแหล่งข้อมูลในสมัยต่าง ๆ ได้ในภาคผนวก ก)

3.1.3.3 บันทึกรายชื่อเอกสารที่เป็นแหล่งข้อมูลในแต่ละสมัย พร้อมทั้งบันทึกรายละเอียดเกี่ยวกับเอกสารนั้น ๆ ด้วย เช่น ผู้แต่ง ปีที่พิมพ์ ประเภทของเอกสาร (วารสาร หนังสือพิมพ์ นวนิยาย ฯลฯ) ความยาวของเอกสาร (จำนวนคำ) จำนวนข้อมูล (จำนวนประโยคที่มีคำว่า ซึ่ง) โดยรวมที่พบ (ดูตัวอย่างการบันทึกข้อมูลในภาคผนวก ข)

3.1.3.4 บันทึกข้อมูลประโยคที่มีคำว่า ซึ่ง แยกตามช่วงสมัยที่ศึกษา ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยมีหลักในการบันทึกดังนี้ บันทึกประโยค[4] ที่มีคำว่า ซึ่ง เป็นส่วนประกอบ บันทึกประโยคที่อยู่ทางซ้ายของประโยคที่มีคำว่า ซึ่ง 1 ประโยค และบันทึกประโยคที่อยู่ทางขวาของประโยคที่มีคำว่า ซึ่ง อีก 1 ประโยค รวมทั้งหมด 3 ประโยค หลังจากนั้น ผู้วิจัยจัดเก็บข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมไมโครซอฟต์เอ็กเซล (Microsoft Excel) ในการบันทึกข้อมูลประโยคที่มีคำว่า ซึ่ง แต่ละข้อมูล ผู้วิจัยได้บันทึกแหล่งที่มาของข้อมูล เช่น ชื่อเอกสารที่เป็นที่มาของข้อมูล และปีของข้อมูลด้วย

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.2.1 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากที่ผู้วิจัยได้บันทึกข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

3.2.1.1 วิเคราะห์ความถี่ของการปรากฏของคำว่า ซึ่ง ในภาพรวม โดยนับจำนวนคำทั้งหมด หมายถึงนับหน่วยที่เป็นคำ เช่น คำมูล คำประสม ชื่อเฉพาะ แล้วรวมจำนวนทั้งหมดคิดเป็นความยาวของข้อมูลแต่ละชิ้น และนับจำนวน ซึ่ง ทั้งหมดที่พบในข้อมูลแต่ละช่วงสมัย โดยไม่ได้จำแนกตามหน้าที่ทางไวยากรณ์ และคำนวณดูว่า มีจำนวน ซึ่ง โดยรวมปรากฏเป็นอัตราร้อย

[4] ประโยคในที่นี้หมายถึง หน่วยสร้างที่มีคำกริยาเป็นส่วนหลัก โดยอาจมีส่วนพึ่งพาอื่น ๆ เช่น นามวลี วิเศษณ์วลี บุพบทวลี ปรากฏร่วมด้วย

ละเท่าไรของจำนวนคำทั้งหมด หลังจากนั้น นำผลการคำนวณอัตราร้อยละดังกล่าวของแต่ละช่วงสมัยมาเปรียบเทียบกัน เพื่อสรุปความถี่ของการปรากฏของคำว่า ซึ่ง ในภาพรวมว่า มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นหรือลดลงอย่างไร (ดูผลการวิเคราะห์ในบทที่ 5)

3.2.1.2 วิเคราะห์หน้าที่ทางไวยากรณ์ของ ซึ่ง ว่ามีทั้งหมดกี่หน้าที่ ได้แก่หน้าที่อะไรบ้าง และหน้าที่แต่ละหน้าที่ มีคุณสมบัติเฉพาะหรือลักษณะเด่นอะไรบ้าง (ดูคำอธิบายเรื่องหน้าที่ และผลการวิเคราะห์ในบทที่ 4)

3.2.1.3 วิเคราะห์ความถี่ในการปรากฏของคำว่า ซึ่ง จำแนกตามหน้าที่ทางไวยากรณ์ต่าง ๆ โดยนับจำนวน ซึ่ง แยกตามหน้าที่ในข้อมูลแต่ละช่วงสมัย และคำนวณดูว่า ซึ่ง ในแต่ละหน้าที่ปรากฏเป็นอัตราร้อยละเท่าไรของจำนวนคำทั้งหมดในสมัยนั้น ๆ หลังจากนั้น นำผลการคำนวณอัตราร้อยละดังกล่าวมาเปรียบเทียบกัน เพื่อสรุปความถี่ของการปรากฏของคำว่า ซึ่ง ในแต่ละหน้าที่ว่า มีจำนวนมากน้อยแตกต่างกันอย่างไร พบในช่วงสมัยใดมากที่สุด พบในช่วงสมัยใดรองลงมา และพบในช่วงสมัยใดน้อยที่สุด นอกจากนี้ เพื่อสรุปแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงของการใช้คำว่า ซึ่ง ในแต่ละหน้าที่ว่าเป็นไปในทิศทางใด เพิ่มขึ้นหรือลดลง นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังหาข้อสรุปด้วยว่า ในแต่ละช่วงสมัย หน้าที่ใดใช้มากที่สุด หน้าที่ใดใช้มากเป็นอันดับรองลงมา และหน้าที่ใดใช้น้อยที่สุด (ดูผลการวิเคราะห์ในบทที่ 5)

3.2.1.4 วิเคราะห์คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ของ ซึ่ง ในหน้าที่ต่าง ๆ โดยใช้หลักการปรากฏร่วม ตามแนวทางของทฤษฎีไวยากรณ์พึ่งพา-ศัพทการก (Lexicase Dependency Grammar) วิเคราะห์ว่า ซึ่ง ในหน้าที่ต่าง ๆ มีชนิดของคำเป็นอะไร และปรากฏเป็นส่วนประกอบในหน่วยสร้างชนิดใด (ผลการวิเคราะห์วากยสัมพันธ์ของ ซึ่ง นำเสนอในบทที่ 6 และบทที่ 7)

3.2.1.5 วิเคราะห์คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของนามวลีหลักที่ขยายด้วยคุณานุประโยคที่บ่งชี้ด้วย ซึ่ง ในภาษาไทยปัจจุบัน (พ.ศ.2541–2550) คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ที่อยู่ในขอบเขตของการวิเคราะห์ในงานวิจัยนี้ ได้แก่ คุณสมบัติความมีชีวิต (animacy) และคุณสมบัติความชี้เฉพาะ (definiteness)

ในการวิเคราะห์คุณสมบัติความมีชีวิต ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยการนับจำนวนครั้งของ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยคที่พบในข้อมูลภาษาไทยปัจจุบัน จำแนกตามการปรากฏร่วมกับนามวลีหลักที่มีคุณสมบัติมีชีวิต (animate) และนามวลีหลักที่มีคุณสมบัติไม่มีชีวิต (inanimate) หลังจากนั้น ผู้วิจัยคำนวณดูว่า ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ซึ่ง ที่ปรากฏกับนามวลีหลักแต่ละชนิดปรากฏเป็นอัตราร้อยละเท่าไรของจำนวนตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ซึ่ง ทั้งหมดที่พบในข้อมูล

ภาษาไทยปัจจุบัน เพื่อหาข้อสรุปว่า ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ซึ่ง ปรากฏร่วมกับนามวลีหลักที่มีคุณสมบัติใดมากกว่ากัน และเพื่อสรุปแนวโน้มว่า คุณสมบัติทางความหมายคุณสมบัติใด มีผลต่อการเลือกใช้ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ซึ่ง

ในการวิเคราะห์คุณสมบัติความชี้เฉพาะ ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยการนับจำนวนครั้งของ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยคที่พบในข้อมูลภาษาไทยปัจจุบัน จำแนกตามการปรากฏร่วมกับนามวลีหลักที่มีคุณสมบัติชี้เฉพาะ (definite) และนามวลีหลักที่มีคุณสมบัติไม่ชี้เฉพาะ (indefinite) หลังจากนั้น ผู้วิจัยคำนวณดูว่า ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ซึ่ง ที่ปรากฏกับนามวลีหลักแต่ละชนิด ปรากฏเป็นอัตราร้อยละเท่าไรของจำนวนตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ซึ่ง ทั้งหมดที่พบในข้อมูลภาษาไทยปัจจุบัน เพื่อหาข้อสรุปว่า ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ซึ่ง ปรากฏร่วมกับนามวลีหลักที่มีคุณสมบัติใดมากกว่ากัน และเพื่อสรุปแนวโน้มว่า คุณสมบัติทางความหมายคุณสมบัติใด มีผลต่อการเลือกใช้ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ซึ่ง (ดูผลการวิเคราะห์ในบทที่ 7)

3.2.1.6 วิเคราะห์แบบลักษณ์ของคุณานุประโยคที่บ่งชี้ด้วย ซึ่ง ผู้วิจัยวิเคราะห์คุณานุประโยคที่บ่งชี้ด้วย ซึ่ง ตามแนวแบบลักษณ์ภาษา (typology) เพิ่มเติม เนื่องจากการวิเคราะห์คุณานุประโยคตามแนวทางของทฤษฎีไวยากรณ์พึ่งพา-ศัพทการก ให้ผลการวิเคราะห์เรื่องชนิดของหน่วยสร้าง และชนิดของคำที่เป็นส่วนประกอบในคุณานุประโยคเท่านั้น โดยยังไม่ได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับคุณสมบัติที่สำคัญอื่น ๆ ของคุณานุประโยค เช่น คุณสมบัติของตัวอ้างอิงร่วมในคุณานุประโยค ซึ่งได้แก่คุณสมบัติเรื่องชนิด และบทบาททางวากยสัมพันธ์-อรรถศาสตร์ของตัวอ้างอิงร่วม นอกจากนี้ การวิเคราะห์คุณานุประโยคที่บ่งชี้ด้วย ซึ่ง ตามแนวแบบลักษณ์ภาษาสามารถให้คำตอบได้ว่า คุณานุประโยคที่บ่งชี้ด้วย ซึ่ง เป็นคุณานุประโยคชนิดใด และสร้างด้วยกลวิธีใด

การวิเคราะห์คุณานุประโยคตามแนวแบบลักษณ์ภาษา มุ่งวิเคราะห์แบบลักษณ์ดังต่อไปนี้

1) ตำแหน่งการปรากฏของนามวลีหลักว่าอยู่ข้างในหรืออยู่ข้างนอกคุณานุประโยค
2) การเรียงลำดับตำแหน่งคุณานุประโยคกับตำแหน่งนามวลีหลักว่าคุณานุประโยคปรากฏหน้าหรือหลังนามวลีหลัก
3) กลวิธีการสร้างคุณานุประโยค
4) บทบาททางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของตัวอ้างอิงร่วมในคุณานุประโยค

3.2.2 การคำนวณค่าทางสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.2.2.1 การทดสอบหาค่านัยสำคัญทางสถิติของข้อมูลโดยใช้ไค-สแควร์

เพื่อยืนยันว่าตัวเลขแสดงความถี่ในการปรากฏของ ซึ่ง ในสมัยต่าง ๆ (บทที่ 5) เป็นตัวเลขของข้อมูลที่เกิดขึ้นจริง ไม่ใช่เป็นตัวเลขที่แตกต่างกันโดยบังเอิญ ผู้วิจัยจึงคำนวณค่าสถิติไค-สแควร์ (Chi-Square) ทดสอบหาค่านัยสำคัญทางสถิติของข้อมูล (ดูรายละเอียดการคำนวณในภาคผนวก ค)

3.2.2.2 การคำนวณหาค่าความถี่ (% ในการปรากฏ)

ในการวิเคราะห์ความถี่ในการปรากฏของคำว่า ซึ่ง (บทที่ 5) ผู้วิจัยได้คำนวณอัตราการปรากฏของคำว่า ซึ่ง โดยรวมและจำแนกตามหน้าที่ทางไวยากรณ์ ที่พบในข้อมูลสมัยต่าง ๆ ซึ่งเปอร์เซ็นต์ในการปรากฏคิดเป็นร้อยละของจำนวนคำทั้งหมด (ดูผลการคำนวณค่าความถี่ในการปรากฏของ ซึ่ง ในหัวข้อ 5.2.1 และ 5.2.2)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 4

หน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำว่า ซึ่ง ในภาษาไทย

บทนี้ มีวัตถุประสงค์ที่จะเสนอผลการวิเคราะห์หน้าที่ทางไวยากรณ์ของ ซึ่ง ในภาษาไทยในภาพรวม โดยยังไม่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการ หรือการเปลี่ยนแปลงทางด้านหน้าที่ของ ซึ่ง

ก่อนที่ผู้วิจัยจะเสนอผลการวิเคราะห์ว่า ซึ่ง ในภาษาไทย มีหน้าที่ทางไวยากรณ์กี่หน้าที่และได้แก่หน้าที่อะไรบ้าง ผู้วิจัยจะขอกล่าวถึงมโนทัศน์เรื่อง “หน้าที่ทางไวยากรณ์” หรือบทบาทของส่วนประกอบ (constituent) ในประโยค เช่น คำ หรือวลี ก่อน

ตามแนวคิดของทฤษฎีไวยากรณ์หน้าที่ (Functional Grammar) ส่วนประกอบในประโยคทำ “หน้าที่” หลายมิติในภาษา ดิค (Dik 1980, 1997) เฮงเกอเวลด์และแมคเคนซี (Hengeveld and Mackenzie 2008) กล่าวว่า ส่วนประกอบในประโยค มี “หน้าที่” 3 มิติ ได้แก่

1) หน้าที่ในมิติอรรถศาสตร์ (semantic function) หมายถึงบทบาทในเหตุการณ์ (state of affairs) ที่สื่อด้วยภาคแสดง (predicate) ในประโยค เช่น มีบทบาทเป็นผู้กระทำ (Agent) คือ เป็นผู้ควบคุมการกระทำในเหตุการณ์ บทบาทจุดหมาย (Goal) ซึ่งหมายถึงผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำ บทบาทผู้รับประโยชน์ (Recipient) ทิศทาง (Direction) แหล่งเดิม (Source) ตำแหน่งที่ตั้ง (Location) เป็นต้น ตัวอย่างประโยคที่แสดงหน้าที่ในมิติอรรถศาสตร์ของส่วนประกอบต่าง ๆ ในประโยค มีดังต่อไปนี้

(1) John gave a book to Peter. (Dik 1980: 7)
Agent Goal Recipient

(2) John sent a book to London. (Dik 1980: 7)
Agent Goal Direction

(3) John took a book from the shelf (Dik 1980: 7)
Agent Goal Source

2) หน้าที่ในมิติวากยสัมพันธ์ (syntactic function) หมายถึงบทบาทในมุมมองของการนำเสนอ (presentation) เหตุการณ์ที่สื่อด้วยภาคแสดง หน้าที่ที่เกี่ยวข้องในมิตินี้ มีอยู่เพียง 2 หน้าที่ คือ หน้าที่ประธาน (subject) และหน้าที่กรรม (object) ส่วนประกอบที่เป็นประธานในประโยค คือส่วนประกอบที่ผู้พูดนำเสนอว่า เป็นสิ่งที่เด่นที่สุดในเหตุการณ์ ในขณะที่ส่วนประกอบที่เป็นกรรม คือส่วนประกอบที่เด่นรองลงมาจากประธาน เหตุการณ์เดียวกันอาจนำเสนอด้วยการเรียงลำดับส่วนประกอบในประโยคได้มากกว่า 1 แบบ เช่น

(4ก) **The old man** gave **a book** to John in the library. (Dik 1980: 14)
Agent Goal Recipient Location
Subject Object

(4ข) **The old man** gave **John** a book in the library. (Dik 1980: 14)
Agent Recipient Goal Location
Subject Object

(4ค) **The book** was given to John in the library by the old man. (Dik 1980: 14)
Goal Recipient Location Agent
Subject

ประโยคตัวอย่างที่ (4ก) – (4ค) ข้างต้น แสดงการนำเสนอเหตุการณ์เดียวกันในมุมมองที่แตกต่างกัน ส่วนประกอบส่วนแรกในประโยคทั้งสี่ คือส่วนประกอบที่ทำหน้าที่ประธาน และเป็นสิ่งที่เด่นที่สุดในเหตุการณ์ ในมุมมองของผู้พูด ในตัวอย่าง (4ก) ผู้พูดนำเสนอว่า ผู้กระทำเหตุการณ์ *The old man* เป็นสิ่งที่เด่นที่สุดในเหตุการณ์ ส่วนสิ่งที่เด่นรองลงมาเป็นอันดับสองคือ ผู้รับผลของการกระทำ *a book* ซึ่งทำหน้าที่เป็นกรรม ตัวอย่างที่ (4ข) แตกต่างจาก (4ก) ตรงที่ผู้พูดมองว่าผู้รับประโยชน์ *John* เป็นสิ่งที่เด่นรองลงมาจากผู้กระทำเหตุการณ์ *The old man* ส่วนผู้พูดประโยคที่ (4ค) มองว่า ผู้รับผลของการกระทำ *a book* เป็นสิ่งที่เด่นที่สุดในเหตุการณ์

นอกจากนี้ ประโยคตัวอย่างที่ (4ก) – (4ค) ยังแสดงให้เห็นว่า ส่วนประกอบต่าง ๆ ในประโยค ทำหน้าที่ 2 มิติไปพร้อม ๆ กัน คือ ทำหน้าที่ทั้งในมิติอรรถศาสตร์ (Agent, Goal, Recipient, Location) และในมิติวากยสัมพันธ์ (Subject, Object)

3) หน้าที่ในมิติวัจนปฏิบัติศาสตร์ (pragmatic function) หมายถึง หน้าที่ในสถานการณ์การสื่อสาร (communication setting) หน้าที่ในมิตินี้นำเสนอในรูปของสถานะของสารสนเทศ (information status) เช่น เรื่อง (topic) เนื้อความ (comment) จุดสำคัญ (focus) ภูมิหลัง (background)

ส่วนประกอบที่ทำหน้าที่เป็น “เรื่อง” ในประโยค หมายถึง ส่วนประกอบที่ภาคแสดงให้ข้อมูล หรือเป็นสิ่งที่ภาคแสดงพูดถึง ในขณะที่ภาคแสดงมีสถานะเป็นเนื้อความ กล่าวคือ เป็นส่วนประกอบที่เล่าเหตุการณ์ หรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับ “เรื่อง” ยกตัวอย่างเช่น

(5) **John** gave the book to Bill. (Dik 1980: 17)

ในตัวอย่างที่ (5) *John* คือส่วนประกอบที่เป็น “เรื่อง” ในประโยค ส่วนภาคแสดง *gave the book to Bill* คือส่วนประกอบที่เป็นเนื้อความ

ส่วนประกอบที่ทำหน้าที่เป็นจุดสำคัญของประโยค หมายถึง ส่วนประกอบที่ผู้พูดคิดว่าสำคัญ และเลือกมาเป็นสารสนเทศใหม่ (new information) ที่ให้ข้อมูลแก่ผู้ฟัง หรือเป็นสารสนเทศใหม่ที่ผู้พูดใช้แก้ไขความเข้าใจผิดของผู้ฟัง ส่วนภูมิหลัง หมายถึง ส่วนประกอบที่ผู้พูดและผู้ฟังมีความรู้ ความเข้าใจร่วมกัน ในตัวอย่างที่ (6) ต่อไปนี้ *this book* คือส่วนประกอบที่เป็นจุดสำคัญของประโยค

(6) John bought THIS BOOK. (Dik 1980: 214)

ในตัวอย่างที่ (6) ข้างต้น ส่วนประกอบ *John bought* คือภูมิหลังที่ผู้พูดและผู้ฟังมีร่วมกัน กล่าวคือ ผู้พูดและผู้ฟังรู้ว่า John bought something แต่ข้อมูลที่ผู้ฟังยังไม่รู้ และผู้พูดต้องการจะบอกผู้ฟังคือ *the book* ซึ่งเป็นสิ่งที่ John ซื้อ ในตัวอย่างที่ (6) ผู้พูดใช้ทำนองเสียงที่เด่นเพื่อสื่อสารข้อมูลใหม่ดังกล่าวไปยังผู้ฟัง

กล่าวโดยสรุป หน้าที่ทางไวยากรณ์ของส่วนประกอบต่าง ๆ ในประโยคมีหลายมิติได้แก่ หน้าที่ในมิติอรรถศาสตร์ หน้าที่ในมิติวากยสัมพันธ์ และหน้าที่ในมิติวัจนปฏิบัติศาสตร์ นอกจากนี้ส่วนประกอบหนึ่ง ๆ ในประโยค อาจทำหน้าที่ได้มากกว่า 1 มิติไปพร้อม ๆ กัน

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยต้องการวิเคราะห์ว่า ซึ่ง ที่ปรากฏเป็นส่วนประกอบในประโยคต่าง ๆ ทำหน้าที่อะไรบ้าง ผลการวิเคราะห์พบว่า ซึ่ง เป็นคำที่มีหน้าที่ทางไวยากรณ์ 3 มิติ[1] ดังนี้

1) หน้าที่ในมิติวากยสัมพันธ์ (syntactic function) ได้แก่ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยค (relativizer) และ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม (complementizer)

2) หน้าที่ในมิติวัจนปฏิบัติศาสตร์ (pragmatic function) ได้แก่ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้เรื่อง (topic marker) และ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย (end-focus marker)

3) หน้าที่ในมิติสัมพันธสาร (discourse function) ได้แก่ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้สัมพันธสาร (discourse marker)

ในการนำเสนอหน้าที่ทางไวยากรณ์ของ ซึ่ง ในบทนี้ ผู้วิจัยจะนำเสนอหน้าที่ในมิติวากยสัมพันธ์ หน้าที่ในมิติวัจนปฏิบัติศาสตร์ และหน้าที่ในมิติสัมพันธสาร ตามลำดับ ดังนี้

4.1 หน้าที่ในมิติวากยสัมพันธ์

4.1.1 ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยค (relativizer)

หน้าที่ในมิติวากยสัมพันธ์ประการแรกของ ซึ่ง ในภาษาไทย ที่ผู้วิจัยต้องการเสนอผลการวิเคราะห์ในบทนี้ คือหน้าที่ในฐานะตัวบ่งชี้คุณานุประโยค แต่ก่อนที่ผู้วิจัยจะเสนอผล การวิเคราะห์ ซึ่ง ในหน้าที่ดังกล่าว ผู้วิจัยจะขอกล่าวถึงมโนทัศน์เรื่อง “คุณานุประโยค” และ “ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค” โดยทั่วไปก่อน

คุณานุประโยค (relative clause) หมายถึง อนุประโยคขยายนามชนิดหนึ่ง เป็นชนิดที่คอมรีและกูเตว่า (Comrie and Kuteva 2005: 494) กล่าวว่า ช่วยจำกัด “สิ่งอ้างถึง” (referent) ให้กับนามวลีหลัก ที่ขยายด้วยอนุประโยค เช่น คุณานุประโยค *who just greeted us* ช่วยจำกัดสิ่งอ้างถึงให้กับนามวลีหลัก *the girl* ในประโยค *I teach the girl who just greeted us*. กล่าวคือ คุณานุประโยค *who just greeted us* ช่วยระบุว่า เด็กผู้หญิงคนที่ผู้พูดกำลังอ้างถึงหรือพูดถึงอยู่ในขณะนี้ ไม่ใช่เด็กผู้หญิงคนอื่น ๆ แต่เป็นเด็กผู้หญิงคนที่เพิ่งจะเข้ามาทักทายเราเมื่อสักครู่

[1] หน้าที่ทางไวยากรณ์ที่ผู้วิจัยนำเสนอในบทนี้ เป็นภาพรวมของการนำเสนอหน้าที่ทางไวยากรณ์ของ ซึ่ง ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยไม่จำแนกตามช่วงสมัย ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์หน้าที่ทางไวยากรณ์แบบจำแนกตามช่วงสมัยที่ศึกษา รวมทั้งเสนอพัฒนาการด้านหน้าที่ไว้ในบทที่ 5

คุณานุประโยค มีความแตกต่างจากอนุประโยคขยายนามอีกชนิดหนึ่ง ที่เรียกว่า อนุประโยคเติมเต็มนาม (noun complement clause) คอมรีและโฮริเอะ (Comrie and Horie 1995: 65) กล่าวว่า คุณานุประโยคแตกต่างจากอนุประโยคเติมเต็มนาม ตรงที่คุณานุประโยคเป็นอนุประโยคขยายนามชนิดบอกคุณลักษณะ (attribute) กล่าวคือ เป็นส่วนขยายที่จะปรากฏหรือไม่ปรากฏก็ได้ ในขณะที่ อนุประโยคเติมเต็มนามเป็นอนุประโยคขยายนามชนิดที่เป็นอาร์กิวเมนต์ (argument) ของคำนาม กล่าวคือ เป็นอนุประโยคที่คำนามต้องการ เพื่อช่วยทำให้ความหมายของคำนามนั้น ๆ สมบูรณ์ยิ่งขึ้น คำนามที่ต้องการอนุประโยคเติมเต็ม มักเป็นคำนามที่มีความหมายเป็นนามธรรม เช่น fact, news, belief, declaration เป็นต้น ตัวอย่างต่อไปนี้แสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างคุณานุประโยคและอนุประโยคเติมเต็มนาม

(7) The book that the student bought Ø is interesting.
(8) The fact that the student bought the book is interesting.

ในตัวอย่างที่ (7) *that the student bought* เป็นคุณานุประโยคที่ขยายนามวลี *the book* คุณานุประโยคดังกล่าว บอกคุณลักษณะของ *the book* โดยบอกว่า ผู้ซื้อคือนักเรียน คุณานุประโยค *that the student bought* ไม่ใช่ส่วนขยายที่จำเป็นต้องปรากฏสำหรับ *the book* หากนามวลี *the book* ไม่มีคุณานุประโยค *that the student bought* เป็นส่วนขยาย นามวลี *the book* ก็มีความหมายชัดเจนในตัวเอง ว่าหมายถึงสิ่งของที่เป็นหนังสือ และยังคงอ้างถึงหนังสือเล่มเดิมในปริบท

ในตัวอย่างที่ (8) *that the student bought the book* เป็นอนุประโยคเติมเต็มที่นามวลี *the fact* ต้องการ เพราะช่วยทำให้ความหมายของนามวลี *the fact* สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น ในลักษณะที่ช่วยทำให้นามวลีดังกล่าวมีการอ้างถึงที่ชัดเจนยิ่งขึ้น คืออ้างถึงข้อเท็จจริงที่ว่านักเรียนเป็นผู้ซื้อหนังสือ หาก นามวลี *the fact* ขาดอนุประโยค *that the student bought the book* ไป ความหมายของนามวลีดังกล่าว ก็จะคลุมเครือไม่ชัดเจน คือไม่รู้ว่าหมายถึงข้อเท็จจริงอะไร ข้อไหน

ความแตกต่างระหว่างคุณานุประโยคและอนุประโยคเติมเต็มนามอีกประการหนึ่ง ที่คอมรีและโฮริเอะ (Comrie and Horie 1995: 66–67) กล่าวถึง คือความแตกต่างเรื่องตัวอ้างอิงร่วม (co-referent) กับนามวลีหลัก คอมรีและโฮริเอะ กล่าวว่า คุณานุประโยคเป็นประโยคที่มีช่องว่าง (gap) หรือประพันธสรรพนาม (relative pronoun) ซึ่งอ้างถึงนามวลีหลัก ในขณะที่

อนุประโยคเติมเต็ม ไม่มีช่องว่างหรือประพันธสรรพนามดังกล่าว (ผู้วิจัยจะกล่าวถึงความแตกต่างทางวากยสัมพันธ์ของคุณานุประโยค กับอนุประโยคเติมเต็มนามโดยละเอียดในบทที่ 7 หัวข้อ 7.1.2)

(9) The book **which** the student bought is interesting.

เมื่อพิจารณาคุณานุประโยค *that the student bought* ในตัวอย่างที่ (7) และคุณานุประโยค *which the student bought* ในตัวอย่างที่ (9) พบว่า คุณานุประโยค *that the student bought* ในตัวอย่างที่ (7) มีช่องว่าง (แทนด้วยสัญลักษณ์ Ø) คือมีนามวลีที่ทำหน้าที่กรรมของกริยา *bought* ขาดหายไป และช่องว่างหรือนามวลีที่ขาดหายไปดังกล่าวอ้างถึงนามวลีหลัก *the book* ส่วนคุณานุประโยค *which the student bought* ในตัวอย่างที่ (9) มีประพันธสรรพนาม *which* อ้างถึงนามวลีหลัก *the book* แต่ในอนุประโยคเติมเต็ม *that the student bought the book* ในตัวอย่างที่ (8) ไม่มีช่องว่างหรือประพันธสรรพนามที่อ้างถึงนามวลีหลัก *the book* ปรากฏในประโยค

เมื่อพิจารณาในแง่ของหน้าที่ (function) ของคุณานุประโยค ฮัลลิเดย์และแมททิสเซน (Halliday and Matthiessen 2004: 396) กล่าวว่า คุณานุประโยคเป็นประโยคที่มีหน้าที่ขยาย (elaborate) ความหมายให้กับนามวลี ในมุขยประโยค เช่นในตัวอย่างที่ (10) หรือขยายความหมายให้กับส่วนประกอบ (constituent) ที่ใหญ่กว่านามวลี เช่นในตัวอย่างที่ (11)

(10) **The man** who came to dinner stayed for a month.

(Halliday and Matthiessen 2004: 429)

(11) He **talks down to the people**, which automatically puts people back up.

(Halliday and Matthiessen 2004: 400)

ในตัวอย่างที่ (10) คุณานุประโยค *who came to dinner* ขยายความหมายให้กับนามวลี *the man* ซึ่งเป็นส่วนประกอบหนึ่งของประโยค *the man stayed for a month* ส่วนในตัวอย่างที่ (11) คุณานุประโยค *which automatically puts people back up* ขยายความหมายให้กับส่วนประกอบ *talks down to the people*

หน้าที่ “ขยายความหมาย” ของคุณานุประโยคที่ฮัลลิเดย์และแมททิสเซน (Halliday and Matthiessen: 396) กล่าวไว้ มีอยู่หลายลักษณะ ขึ้นอยู่กับชนิดของคุณานุประโยค กล่าวคือ คุณานุประโยคเจาะจง (defining relative clause) มีหน้าที่ขยายความหมายให้กับนามวลีหลัก ในลักษณะที่ช่วยจำกัด (delimit) หรือช่วยเฉพาะเจาะจง (specify) สิ่งที่นามวลีหลักอ้างถึง ว่าหมายถึง คนไหน สิ่งไหน สถานที่ไหน ฯลฯ เช่น คุณานุประโยค *who came to dinner* ในตัวอย่างที่ (10) ทำหน้าที่จำกัดสิ่งที่นามวลีหลัก *the man* ให้เฉพาะเจาะจงมากขึ้น ว่าอ้างถึงผู้ชายคนที่มาทานอาหารเย็น ส่วนคุณานุประโยคไม่เจาะจง (non-defining relative clause) ไม่ได้ทำหน้าที่เจาะจงสิ่งที่นามวลีอ้างถึง แต่ทำหน้าที่ให้ข้อมูลเพิ่มเติม หรือบอกลักษณะบางอย่างเพิ่มเติมให้กับนามวลีหลัก เช่น คุณานุประโยค *who was at Cambridge then* ในตัวอย่างที่ (12) ไม่ได้เจาะจงสิ่งที่นามวลีหลัก *George Plimpton* อ้างถึง เพราะนามวลีดังกล่าวมีความหมายเฉพาะเจาะจงอยู่แล้ว แต่คุณานุประโยค *who was at Cambridge then* ช่วยให้ข้อมูลเพิ่มเติมกับนามวลี *George Plimpton* ว่าบุคคลนี้อยู่ที่ไหนในขณะนั้น

(12) People had trouble working with Doc Humes, so I got hold of George Plimpton, who was at Cambridge then.

จากการศึกษางานต่าง ๆ ในอดีต ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า “คุณานุประโยค” ต้องมีลักษณะ หรือคุณสมบัติที่สำคัญทั้ง 4 ประการ ดังต่อไปนี้

1) เป็นอนุประโยคขยายนาม

2) เป็นอนุประโยคขยายนามชนิดบอกคุณลักษณะ (attribute) ไม่ใช่อาร์กิวเมนต์ (argument) ของนาม

3) เป็นอนุประโยคที่มีตัวอ้างอิงร่วม (co-referent) กับนามวลีหลัก เช่น มีช่องว่าง (gap) ประพันธสรรพนาม (relative pronoun)

4) ทำหน้าที่ขยายความหมายให้กับนามวลีหลัก โดยเจาะจงสิ่งที่นามวลีหลักอ้างถึงในกรณีของคุณานุประโยคเจาะจง หรือให้ข้อมูลเพิ่มเติมในกรณีของคุณานุประโยคไม่เจาะจง

เมื่อกล่าวถึงคุณานุประโยคในภาษาไทย นักไวยากรณ์และนักภาษาศาสตร์ เช่น เพียรศิริ เอกนิยม (Ekniyom 1971) ภาสิณี ศรหิรัญ (Sornhiran 1978) วิจินตน์ ภาณุพงศ์ (Panupong 1970, วิจินตน์ ภาณุพงศ์ 2520) ประภารัตน์ พรหมปภากร (2539) พระยาอุปกิตศิลปสาร (2546)

ปราณี กุลละวณิชย์ (2549) ฯลฯ กล่าวว่า คุณานุประโยคในภาษาไทยคืออนุประโยคขยายนามที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า *ที่*, *ซึ่ง* หรือ *อัน* ยกตัวอย่างเช่น

(13) *ผมชอบอาหารที่คุณทำ* [2]

ประโยค				
นามวลี	กริยา	นามวลี		
		คำนามหลัก	**บุบพทวลี**[3] **(คุณานุประโยค)**	
			บุพบท	**ประโยค**
ผม	*ชอบ*	*อาหาร*	*ที่*	*คุณทำ*

(14) *ชาวต่างชาติชอบเทศกาลสงกรานต์ซึ่งมีแค่ปีละครั้ง*

ประโยค				
นามวลี	กริยา	นามวลี		
		คำนามหลัก	**บุพบทวลี (คุณานุประโยค)**	
			บุพบท	**ประโยค**
ชาวต่างชาติ	*ชอบ*	*เทศกาลสงกรานต์*	*ซึ่ง*	*มีแค่ปีละครั้ง*

[2] ในการเสนอผลการวิเคราะห์หน้าที่ทางไวยากรณ์ของ ซึ่ง ในบทนี้ ผู้วิจัยยกตัวอย่างประโยคข้อมูลที่มีคำว่า ซึ่ง ประกอบผลการวิเคราะห์ โดยประโยคตัวอย่างทั้งหมด อยู่ในตารางที่ผู้วิจัยออกแบบ เพื่อให้แสดงมิติทางวากยสัมพันธ์ กล่าวคือ แสดงชนิดของคำ และชนิดของหน่วยสร้างของส่วนประกอบต่าง ๆ ในประโยค โครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ที่แสดงในตารางดังกล่าว เป็นส่วนหนึ่งของการวิเคราะห์วากยสัมพันธ์ตามแนวทฤษฎีไวยากรณ์พึ่งพา-ศัพทการก (Lexicase Dependency Grammar) ผู้วิจัยจะเสนอผลการวิเคราะห์วากยสัมพันธ์ของ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม ตัวบ่งชี้เรื่อง ตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย และตัวบ่งชี้สัมพันธสาร ในบทที่ 6 และจะเสนอผลการวิเคราะห์วากยสัมพันธ์ของ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ในบทที่ 7

[3] ในไวยากรณ์ศัพทการก อนุประโยค (subordinate clause) อย่างคุณานุประโยค และอนุประโยคเติมเต็ม เป็นหน่วยสร้างไร้ศูนย์บุพบทวลีชนิดหนึ่งที่มีคำบุพบทเป็นส่วนหลัก

(15) *น้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติอันมีค่า*

ประโยค				
นามวลี	กริยา	นามวลี		
		คำนามหลัก	**บุพบทวลี (คุณานุประโยค)**	
			บุพบท	**ประโยค**
น้ำ	*เป็น*	*ทรัพยากรธรรมชาติ*	*อัน*	*มีค่า*

เมื่อผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลประโยคที่มี ซึ่ง เป็นส่วนประกอบในงานวิจัยนี้แล้ว ผู้วิจัยพบว่า มีคุณสมบัติของความเป็น “คุณานุประโยค” ครบถ้วนทั้ง 4 ประการ ตามที่ผู้วิจัยสรุปได้จากงานในอดีต ดังที่ผู้วิจัยได้กล่าวไปแล้ว คือ คุณานุประโยคเป็นอนุประโยคขยายนามซึ่งเป็นชนิดบอกคุณลักษณะ เป็นอนุประโยคที่มีช่องว่างเป็นตัวอ้างอิงร่วมกับนามวลีหลัก และเป็นอนุประโยคที่ทำหน้าที่ขยายความหมายให้กับนามวลีหลัก

ผู้วิจัยพบว่า คุณานุประโยคที่มี ซึ่ง เป็นส่วนประกอบ เป็นอนุประโยคขยายนาม ดังที่จะเห็นได้จากในตัวอย่างต่อไปนี้

(16) *คนไทยซึ่งรักชาติไทยจริงควรที่จะต้องตั้งหน้าบำเพ็ญเพียรช่วยกันรักษาธรรมชาติเราให้มั่นคงอยู่ต่อไป* (ปกิณกคดี)

(ดูการวิเคราะห์โครงสร้างวากยสัมพันธ์ของคุณานุประโยคโดยละเอียดในบทที่ 7)

ประโยค				
นามวลี			กริยา	บุพบทวลี (อนุประโยคเติมเต็มกริยา)
คำนามหลัก	**บุพบทวลี (คุณานุประโยค)**			
	บุพบท	**ประโยค**		
คนไทย	*ซึ่ง*	*Ø รักชาติไทยจริง*	*ควร*	*ที่จะต้องตั้งหน้าบำเพ็ญเพียรช่วยกันรักษาธรรมชาติเราให้มั่นคงอยู่ต่อไป*

(17) *เซเลสติน ไซ เด็กหญิงชาวสิงคโปร์ วัย 6 ขวบ ซึ่งมีไอคิวถึง 158 กลายเป็นบุคคลที่อายุน้อยที่สุดที่เข้าเป็นสมาชิกสมาคมคนไอคิวสูงสากล* (ไทยรัฐ)

ประโยค				
นามวลี			กริยา	บุพบทวลี
คำนามหลัก	**บุพบทวลี (คุณานุประโยค)**			
	บุพบท	**ประโยค**		
เซเลสติน ไซ เด็กหญิงชาวสิงคโปร์ วัย 6 ขวบ	*ซึ่ง*	*Ø มีไอคิวถึง 158*	*กลาย*	*เป็นบุคคลที่อายุน้อยที่สุดที่เข้าเป็นสมาชิกสมาคมคนไอคิวสูงสากล*

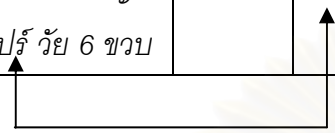

ในตัวอย่างที่ (16) คุณานุประโยค *ซึ่งรักชาติไทยจริง* ขยายนาม *คนไทย* และในตัวอย่างที่ (17) คุณานุประโยค *ซึ่งมีไอคิวถึง 158* ขยายนาม *เซเลสติน ไซ เด็กหญิงชาวสิงคโปร์ วัย 6 ขวบ*

เมื่อพิจารณาคุณสมบัติของความเป็น “คุณานุประโยค” ข้อที่ 2 ที่ว่า คุณานุประโยคเป็นอนุประโยคขยายนามชนิดบอกคุณลักษณะ คือ ไม่ปรากฏก็ได้ เพราะไม่ใช่อาร์กิวเมนต์ของนาม ผู้วิจัยพบว่า คุณานุประโยคที่มี *ซึ่ง* เป็นส่วนประกอบ มีคุณสมบัติข้อนี้ ในตัวอย่างที่ (16) ข้างต้น คุณานุประโยค *ซึ่งรักชาติไทยจริง* ไม่ใช่อาร์กิวเมนต์ของนาม *คนไทย* เพราะหากคุณานุประโยคดังกล่าวไม่ปรากฏ ก็ไม่ได้ทำให้ประโยคผิดไวยากรณ์ และไม่ได้ทำให้ความหมายของนาม *คนไทย* ในประโยค *คนไทยควรที่จะต้องตั้งหน้าบำเพ็ญเพียรช่วยกันรักษาธรรมชาติเราให้มั่นคงอยู่ต่อไป* ไม่สมบูรณ์ ส่วน ในตัวอย่างที่ (17) ข้างต้น คุณานุประโยค *ซึ่งมีไอคิวถึง 158* ไม่ใช่อาร์กิวเมนต์ของนามวลี *เซเลสติน ไซ เด็กหญิงชาวสิงคโปร์ วัย 6 ขวบ* เพราะนามวลีดังกล่าว มีความหมายเจาะจงและชัดเจนในตัวเองอยู่แล้ว ว่าหมายถึงคนไหน คุณานุประโยค *ซึ่งมีไอคิวถึง 158* เพียงแต่บอกคุณลักษณะเพิ่มเติมให้กับนามวลี *เซเลสติน ไซ เด็กหญิงชาวสิงคโปร์ วัย 6 ขวบ*

เมื่อพิจารณาคุณสมบัติของความเป็น “คุณานุประโยค” ข้อที่ 3 ที่ว่า คุณานุประโยคเป็นประโยคที่มีช่องว่างเป็นตัวอ้างอิงร่วมกับนามวลีหลัก ผู้วิจัยพบว่า คุณานุประโยคที่มี *ซึ่ง* เป็นส่วนประกอบ มีคุณสมบัติข้อนี้ เช่น คุณานุประโยค *ซึ่งรักชาติไทยจริง* ในตัวอย่างที่ (16) มีช่องว่าง (แทนด้วยสัญลักษณ์ Ø) ในตำแหน่งหน้ากริยา *รัก* และช่องว่างในที่นี้ อ้างถึงนามวลีหลัก *คนไทย* ส่วน คุณานุประโยค *ซึ่งมีไอคิวถึง 158* ในตัวอย่างที่ (17) มีช่องว่างในตำแหน่งหน้ากริยา *มี* ซึ่งอ้างถึงนามวลีหลัก *เซเลสติน ไซ เด็กหญิงชาวสิงคโปร์ วัย 6 ขวบ*

เมื่อพิจารณาคุณสมบัติของความเป็น “คุณานุประโยค” ข้อที่ 4 ที่ว่า คุณานุประโยคเป็นเป็นอนุประโยคที่ทำหน้าที่ขยายความหมายให้กับนามวลีหลัก ผู้วิจัยพบว่า คุณานุประโยคที่มี *ซึ่ง* เป็นส่วนประกอบ ทำหน้าที่ขยายความหมายให้กับนามวลีหลัก ใน 2 ลักษณะตามที่ฮัลลิเดย์

และแมททิสเซน (Halliday and Matthiessen: 396) กล่าว คือ ช่วยเจาะจงสิ่งที่นามวลีหลักอ้างถึง หรือให้ข้อมูลเพิ่มเติมกับนามวลีหลัก ในตัวอย่างที่ (16) ข้างต้น คุณานุประโยค *ซึ่งรักชาติไทยจริง* ช่วยขยายความหมายให้กับนามวลีหลัก *คนไทย* โดยช่วยเจาะจงว่า หมายถึงเฉพาะคนที่มีความรู้สึกรักชาติ ไม่ได้หมายถึงคนไทยโดยทั่วไป ส่วนในตัวอย่างที่ (17) คุณานุประโยค *ซึ่งมีไอคิวถึง* ขยายความหมายให้กับนามวลีหลัก *เซเลสติน ไซ เด็กหญิงชาวสิงคโปร์ วัย 6 ขวบ* โดยให้ข้อมูลเพิ่มเติมว่า เด็กคนนี้มีไอคิว 158 แต่ไม่ได้เจาะจงสิ่งที่นามวลีหลักดังกล่าวอ้างถึง เพราะนามวลีหลักดังกล่าว มีความหมายเจาะจงอยู่แล้ว

สำหรับ *ซึ่ง* ที่เป็นส่วนประกอบหน้าของคุณานุประโยค ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ให้เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยคชนิด “ตัวเชื่อมคุณานุประโยค” (relativizer) เช่นเดียวกับปราณี กุลละวณิชย์ (2549) และอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2552) ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า ซึ่ง ในคุณานุประโยคไม่ใช่ “ประพันธสรรพนาม” (relative pronoun) ตามที่นักภาษาศาสตร์บางคนวิเคราะห์ เช่น พระยาอุปกิตศิลปสาร (2546) เนื่องจากผู้วิจัยพบว่า คำว่า *ซึ่ง* ในภาษาไทย ไม่ได้ใช้เป็นสรรพนามโดยทั่วไปในภาษาไทย เหมือนคำสรรพนามอื่น ๆ เช่น *เขา ฉัน เธอ มัน นี่ นั่น* และไม่มีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ของคำสรรพนาม ตามที่อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2552: 9) กล่าวไว้ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ จัดว่าคำสรรพนามเป็นคำนามชนิดหนึ่งผู้วิจัยพบว่า ซึ่ง ไม่มีคุณสมบัติการปรากฏร่วมของหมวดคำนาม กล่าวคือ

1) คำว่า *ซึ่ง* ไม่สามารถปรากฏหน้าตัวกำหนด *นี้* ได้ เช่น **ซึ่งนี้*

2) คำว่า *ซึ่ง* ไม่สามารถปรากฏหลังกริยา เช่น **ยืมซึ่ง* **หาซึ่ง*

3) คำว่า *ซึ่ง* ไม่สามารถปรากฏหลังบุพบท เช่น **ในซึ่ง* **บนซึ่ง*

กล่าวโดยสรุป ผู้วิจัยพบว่า คุณานุประโยคที่บ่งชี้ด้วย *ซึ่ง* ในภาษาไทย ต้องมีลักษณะที่สำคัญทั้ง 4 ประการดังนี้

1) เป็นประโยคที่มี *ซึ่ง* ปรากฏเป็นส่วนประกอบซึ่งอยู่ข้างหน้าประโยค

2) เป็นส่วนขยายนามวลีหลักในมุขยประโยค

3) เป็นประโยคที่มีช่องว่างเป็นตัวอ้างอิงร่วม ที่อ้างถึงนามวลีหลัก

4) ทำหน้าที่ขยายความให้กับนามวลีหลัก

ส่วน *ซึ่ง* ที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ผู้วิจัยพบว่า ต้องมีคุณสมบัติที่สำคัญทั้ง 3 ประการดังนี้

1) ปรากฏเป็นส่วนประกอบ ซึ่งอยู่ข้างหน้าคุณานุประโยค

2) เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยคชนิดที่เป็นตัวเชื่อมคุณานุประโยค (relativizer) ไม่ใช่

ประพันธสรรพนาม (relative pronoun)

3) ทำหน้าที่บ่งชี้ว่า ประโยคที่มันเป็นส่วนประกอบ เป็นคุณานุประโยค

4.1.2 **ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม** (complementizer)

หน้าที่ในมิติวากยสัมพันธ์ประการที่ 2 ของ ซึ่ง ที่ผู้วิจัยพบ คือ หน้าที่ตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม แต่ก่อนที่ผู้วิจัยจะเสนอผลการวิเคราะห์ ซึ่ง ในหน้าที่นี้ ผู้วิจัยจะขออธิบายมโนทัศน์ของ “อนุประโยคเติมเต็ม” (complement clause) ก่อน ว่าคืออะไร มีลักษณะอย่างไร

นูนาน (Noonan 1985: 42) กล่าวว่า อนุประโยคเติมเต็ม คือ ประโยคที่เป็นอาร์กิวเมนต์ (argument) ของภาคแสดง (predicate)

คิด ลีเวน และโทมัสเซลโล่ (2005: 50) กล่าวว่า อนุประโยคที่ทำหน้าที่เป็นอาร์กิวเมนต์ต้องสามารถปรากฏในตำแหน่งประธาน หรือกรรมของของประโยคได้ ยกตัวอย่างเช่น

(18) **That he came to the party** surprised me.
(19) ***For*** **John** ***to*** **come to the party** would surprise everyone.
(20) He wanted **to leave**.
(21) She knows **he is going to leave**.

ในตัวอย่างที่ (18) *That he came to the party* เป็นอาร์กิวเมนต์ของ *surprised* และปรากฏในตำแหน่งประธานของประโยค คือ ปรากฏหน้ากริยา *surprised* ในตัวอย่างที่ (19) *For John to come to the party* เป็นอาร์กิวเมนต์ของ would และปรากฏในตำแหน่งประธานของประโยค คือ ปรากฏหน้ากริยา would ในตัวอย่างที่ (20) *to leave* เป็นอาร์กิวเมนต์ของ *wanted* และปรากฏในตำแหน่งกรรม คือ ปรากฏตามหลังกริยา *wanted* ในตัวอย่างที่ (21) *he is going to leave* เป็นอาร์กิวเมนต์ของ *knows* และปรากฏในตำแหน่งกรรม คือ ปรากฏตามหลังกริยา *knows*

นอกจากอนุประโยคเติมเต็มเป็นอาร์กิวเมนต์ของภาคแสดงแล้ว นูนาน (Noonan 1985: 135–137) ยังกล่าวอีกว่า อนุประโยคเติมเต็มอาจเป็นอาร์กิวเมนต์ของคำนามก็ได้ เช่น เป็นอาร์กิวเมนต์ของคำนาม *fact*, *idea*, *ability*, *decision*, *belief*, *command*, *desire*, *suggestion*, *hope* นูนานเรียกอนุประโยคเติมเต็มที่เป็นอาร์กิวเมนต์ของคำนามว่า “อนุประโยคเติมเต็มนาม” เช่น

(22) *The fact* **that he came to the party** surprised me.

(23) *John's ability* **to speak Thai like a native speaker** impressed everyone.

ในตัวอย่างที่ (22) *that he came to the party* เป็นอนุประโยคเติมเต็มของคำนาม *fact* ในตัวอย่างที่ (23) *to speak Thai like a native speaker* เป็นอนุประโยคเติมเต็มของคำนาม *ability*

ดังที่ผู้วิจัยได้กล่าวไปแล้วในหัวข้อ 4.1.1 ในหน้าที่ตัวบ่งชี้คุณานุประโยคว่า อนุประโยคเติมเต็มนามแตกต่างจากคุณานุประโยค ตรงที่อนุประโยคเติมเต็มนามเป็นประโยคที่สมบูรณ์ ไม่มีช่องว่างที่อ้างถึงนามวลีหลัก ในขณะที่คุณานุประโยค มีนามวลีขาดหายไป ทิ้งไว้เป็นช่องว่าง และนามวลีที่ขาดหายไปนั้น อ้างถึงนามวลีหลัก ยกตัวอย่างเช่น

(24) The fact <u>that he bought a Japanese car</u> surprised everyone. (อนุประโยคเติมเต็มนาม)

(25) The car <u>that he bought Ø</u> is a Japanese car. (คุณานุประโยค)

อนุประโยคเติมเต็มนาม *that he bought a Japanese car* ในตัวอย่างที่ (24) เป็นประโยคที่สมบูรณ์ ไม่มีนามวลีใดขาดหายไป ในขณะที่คุณานุประโยค *that he bought* ในตัวอย่างที่ (25) มีนามวลีที่เป็นกรรมของกริยา *bought* ขาดหายไป ทิ้งไว้เป็นช่องว่าง (แทนด้วยสัญลักษณ์ Ø) และนามวลีที่ขาดหายไปดังกล่าว มีการอ้างอิงร่วมกับนามวลีหลัก *the car*

จากงานของนูนาน (Noonan 1985) ทำให้ผู้วิจัยสรุปได้ว่า "อนุประโยคเติมเต็ม" นั้น มี 2 ชนิด ชนิดแรกคือ "อนุประโยคเติมเต็มกริยา" ซึ่งเป็นอาร์กิวเมนต์ที่ทำหน้าที่ประธานหรือกรรมของภาคแสดง ชนิดที่สองคือ "อนุประโยคเติมเต็มนาม" ซึ่งเป็นอาร์กิวเมนต์ของคำนาม

โดยทั่วไป อนุประโยคเติมเต็มไม่ว่าจะเป็นอนุประโยคเติมเต็มกริยาหรืออนุประโยคเติมเต็มนามต่างก็มี "ตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม" (complementizer) ปรากฏเป็นส่วนประกอบหน้าของประโยค เช่น คำว่า *that* ในตัวอย่างที่ (18) และ (22) คำว่า *to* ในตัวอย่างที่ (20) และ (23) คำว่า *for…to* ในตัวอย่างที่ (19) และตัวนำอนุประโยคเติมเต็มแบบไร้รูป (zero complementizer) ในตัวอย่างที่ (21) นูนาน (Noonan 1985: 44) กล่าวว่า ตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม หมายถึงคำ (word) อนุภาค (particle) รูปติด (clitic) หน่วยคำเติม (affix) ที่ทำหน้าที่บ่งชี้ว่า ประโยคที่มันไปประกอบอยู่ด้วย เป็นส่วนเติมเต็ม

โดยปกติ ภาษาหนึ่ง ๆ อาจมีคำที่เป็น “ตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม” มากกว่า 1 คำ ยกตัวอย่างเช่น ในภาษาอังกฤษ มีทั้ง *that*, *to*, *for…to* ส่วนอนุประโยคเติมเต็มในภาษาไทย อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithrathsint 2007, 2009) กล่าวว่า ตัวนำอนุประโยคเติมเต็มในภาษาไทยได้แก่ คำว่า *ที่ ว่า ให้* และตัวนำอนุประโยคเติมเต็มแบบไร้รูป ดังเช่นในตัวอย่างที่ (26) – (29) ในภาษาเขมร มีตัวตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม 2 คำ คือ *thaa* และ *dael* ดังเช่นในตัวอย่างที่ (30) – (32)

(26) *ผมดีใจ**ที่**ได้พบคุณ*

(27) *เขาถาม**ว่า**กี่โมงแล้ว*

(28) *ทุกคนอยาก**ให้**พรุ่งนี้เป็นวันหยุด*

(29) *ฉันตัดสินใจ Ø จะแต่งงานกับเขา*

(30) *neaʔ-kruu dəŋ **thaa** kounsəs bɑɑn tʉŋ siəw-phiu*

teacher know COMP student PAST buy book

‘The teacher knew that the student bought the book.’ (Comrie and Horie 1995: 71)

(31) *dɑmnəŋ **thaa** qəlpuk bɑɑn slap*

news COMP father PAST die

‘the news that the father had died.’ (Comrie and Horie 1995: 72)

(32) *riəŋ **dael** ckae kham tidaa*

story COMP dog bite Tidaa

‘the story that the dog had bitten Tidaa’ (Comrie and Horie 1995: 73)

การปรากฏของ “ตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม” ในรูปแปรที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับเงื่อนไข 2 ประการ ซึ่งผู้วิจัยพอจะสรุปได้จากงานวิจัยในอดีต ดังนี้

1) ประเภทของคำกริยาหรือคำนาม ที่ต้องการอนุประโยคเติมเต็มมาเป็นอาร์กิวเมนต์

อิวาซากิและอิงคาภิรมย์ (Iwasaki and Ingkaphirom 2005: 255–264) และ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithrathsint 2007, 2009) กล่าวว่า ประเภทของคำกริยา มีผลต่อการปรากฏของตัวนำอนุประโยคเติมเต็มที่แตกต่างกันในภาษาไทย

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithrathsint 2007) กล่าวว่า ตัวนำอนุประโยคเติมเต็มในภาษาไทยได้แก่ *ให้*, *ว่า*, *ที่* และ ตัวนำอนุประโยคเติมเต็มแบบไร้รูป (zero complementizer) โดย

ตัวนำอนุประโยคเติมเต็มทั้ง 4 รูป ปรากฏกับกริยาต่างกลุ่มกัน กล่าวคือ ตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม *ให้* ปรากฏกับกริยากลุ่มที่มีความหมายเกี่ยวกับการสั่ง (directive verb) เช่นในตัวอย่างที่ (33) – (34) ตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม *ว่า* ปรากฏกับกริยากลุ่มที่มีความหมายเกี่ยวกับการสื่อสาร (communicative verb) ซึ่งกริยากลุ่มนี้ รวมถึงกริยากลุ่มที่ อิวาซากิและอิงคาภิรมย์ (Iwasaki and Ingkaphirom 2005: 255–264) เรียกว่า กริยาที่มีความหมายเกี่ยวกับการพูด (speech) และกริยาที่มีความหมายเกี่ยวกับปริชาน (cognition) ด้วย เช่นในตัวอย่างที่ (35) – (36) ตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม *ที่* ปรากฏกับกริยากลุ่มที่มีความหมายเกี่ยวกับอารมณ์และสภาวะทางจิตใจ (emotive verb) เช่นในตัวอย่างที่ (37) – (38)

(33) *ภรรยา**สั่งให้**สามีไปรับลูก*
(34) *เขา**เรียกร้องให้**คู่กรณีชดใช้ค่าเสียหาย*
(35) *ชาวต่างชาติ**ถามว่า**กี่โมงแล้ว*
(36) *ทุกคน**รู้ว่า**ต้องช่วยกันประหยัด*
(37) *เด็ก ๆ **ดีใจที่**พรุ่งนี้เป็นวันหยุด*
(38) *เรา**ตั้งใจที่**จะไปวัด*

ส่วนตัวนำอนุประโยคเติมเต็มแบบไร้รูป อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithrathsint 2009) กล่าวว่า ปรากฏเป็นส่วนประกอบของอนุประโยคเติมเต็มที่ไร้ประธาน และต้องมีคำว่า จะ ปรากฏในประโยค ส่วนคำกริยาในประโยค เป็นกริยากลุ่มที่มีความหมายแสดงอารมณ์ (emotion) เช่น กริยา *ยินดี* ในตัวอย่างที่ (39) หรือเป็นกริยากลุ่มที่มีความหมายบ่งบอกความตั้งใจ (volition) ของประธานผู้ทำกริยา เช่น กริยา *พยายาม* ในตัวอย่างที่ (40)

(39) *เขา**ยินดี**จะไปเรียนต่อต่างประเทศ*
(40) *เขา**พยายาม**จะหัดว่ายน้ำ*

นอกจากประเภทของคำกริยาจะมีผลต่อการปรากฏของตัวนำอนุประโยคเติมเต็มรูปต่าง ๆ แล้ว ในบางกรณี ประเภทของคำนามที่ต้องการอนุประโยคเติมเต็มมาเป็นอาร์กิวเมนต์ ก็มีผลต่อการปรากฏของตัวนำอนุประโยคเติมเต็มที่แตกต่างกัน คอมรี (Comrie and Horie 1995: 72) กล่าวว่า การปรากฏของตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม *thaa* และ *dael* ในอนุประโยคเติมเต็มนามภาษาเขมร เกี่ยวข้องกับประเภทของคำนาม กล่าวคือ ตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม *thaa* ปรากฏกับ

คำนามที่มาจากคำกริยา เช่น คำนาม *dɑmnəŋ* 'news' ในตัวอย่างที่ (31) ซึ่งมาจากคำกริยา *dəŋ* 'know' ส่วนตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม *dael* ปรากฏกับคำนามประเภทอื่น ๆ เช่น ปรากฏกับคำนาม *riəŋ* 'story' ในตัวอย่างที่ (32)

2) หน้าที่ทางไวยากรณ์ในประโยค

นูนาน (Noonan 1985: 46) กล่าวว่า หน้าที่ทางไวยากรณ์ในประโยค เช่น หน้าที่ประธาน หน้าที่กรรม เป็นตัวกำหนดการปรากฏของตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม *that* และตัวนำอนุประโยคเติมเต็มไร้รูป ในภาษาอังกฤษ กล่าวคือ อนุประโยคเติมเต็มกริยาที่ทำหน้าที่ประธาน ปรากฏกับตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม *that* ได้ เช่น ในตัวอย่างที่ (41ก) แต่ปรากฏกับตัวนำอนุประโยคเติมเต็มไร้รูปไม่ได้ เช่น ในตัวอย่าง (41ข) ส่วนอนุประโยคเติมเต็มกริยาที่ทำหน้าที่กรรม สามารถปรากฏได้กับทั้งตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม *that* เช่น ในตัวอย่างที่ (42ก) และตัวนำอนุประโยคเติมเต็มไร้รูป เช่น ในตัวอย่าง (42ข)

(41ก) ***That*** ***Hugh is vulnerable*** is remarkable.

(41ข) **Hugh is vulnerable*** is remarkable.

(42ก) Perry knows ***that*** ***Hugh is vulnerable***.

(42ข) Perry knows ***Hugh is vulnerable***.

จากการศึกษางานในอดีตที่ศึกษาอนุประโยคเติมเต็ม ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า "อนุประโยคเติมเต็มกริยา" ต้องมีคุณสมบัติหรือลักษณะที่สำคัญทั้ง 3 ประการ ซึ่งผู้วิจัยจะยึดถือเป็นคำนิยามของ "อนุประโยคเติมเต็มกริยา" ในงานวิจัยนี้ ดังนี้

1) เป็นอาร์กิวเมนต์ของคำกริยาในมุขยประโยค (matrix clause)

2) สามารถปรากฏในตำแหน่งประธาน หรือกรรมของกริยาในประโยคได้

3) เป็นประโยคสมบูรณ์

ส่วน "อนุประโยคเติมเต็มนาม" ต้องมีคุณสมบัติที่สำคัญทั้ง 2 ประการ ซึ่งผู้วิจัยจะยึดถือเป็นคำนิยามของ "อนุประโยคเติมเต็มนาม" ในงานวิจัยนี้ ดังนี้

1) เป็นอาร์กิวเมนต์ของคำนามในมุขยประโยค (matrix clause)

2) เป็นประโยคสมบูรณ์ ไม่มีช่องว่างที่อ้างถึงนามวลีหลัก

เมื่อพิจารณาประโยคที่มี ซึ่ง เป็นส่วนประกอบข้างหน้า ในตัวอย่างที่ (43) – (44) แล้ว ผู้วิจัยพบว่า ประโยคในตัวอย่างดังกล่าว เป็น "อนุประโยคเติมเต็มกริยา" เนื่องจากมีคุณสมบัติ

ของอนุประโยคเติมเต็มกริยาครบทั้ง 3 ประการตามที่กล่าวข้างต้น กล่าวคือ มีคุณสมบัติเป็นอาร์กิวเมนต์ของคำกริยาในมุขยประโยค สามารถปรากฏในตำแหน่งประธาน หรือกรรมของกริยาในประโยคได้ และเป็นประโยคที่สมบูรณ์

(43) *ซึ่งเธอตรวจการตามน่าที่ดังนี้ เปน*[4] *การชอบแล้ว*[5] (พระราชหัตถเลขา ร.5)

(ดูการวิเคราะห์โครงสร้างวากยสัมพันธ์ของตัวนำอนุประโยคเติมเต็มโดยละเอียดในบทที่ 6)

ประโยค				
บุพบทวลี (อนุประโยคเติมเต็ม)		กริยา	นามวลี	วิเศษณ์
บุพบท (ตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม)	**ประโยค**			
ซึ่ง	*เธอตรวจการตามน่าที่ดังนี้*	*เปน*	*การชอบ*	*แล้ว*

(44) *ควร*[6] *ซึ่งเราจะทราบไว้ทุกคน* (ประติทินบัตรและจม.เหตุ)

ประโยค		
กริยา	**บุพบทวลี (อนุประโยคเติมเต็ม)**	
	บุพบท (ตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม)	**ประโยค**
ควร	*ซึ่ง*	*เราจะทราบไว้ทุกคน*

ผู้วิจัยวิเคราะห์ประโยค *ซึ่งเธอตรวจการตามน่าที่ดังนี้* ในตัวอย่างที่ (43) เป็นอนุประโยคเติมเต็มกริยา เนื่องจากมีคุณสมบัติของอนุประโยคเติมเต็มกริยาตามที่กล่าวข้างต้น ครบทั้ง 3 ประการ กล่าวคือ ประการแรก *ซึ่งเธอตรวจการตามน่าที่ดังนี้* มีคุณสมบัติเป็นอาร์กิวเมนต์ของคำกริยา *เปน* ในมุขยประโยค ประการที่สอง *ซึ่งเธอตรวจการตามน่าที่ดังนี้* ปรากฏในตำแหน่งประธานของประโยคในภาษาไทย เช่นเดียวกับประธานในประโยคอื่น ๆ เช่น *<u>เขา</u>เป็นเสนาบดี*

---

[4] ในพระราชหัตถเลขาพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สะกดว่า *เปน* ซึ่งในปัจจุบันคำนี้สะกดว่า *เป็น*

[5] การพิสูจน์คุณสมบัติของ ซึ่ง ในหน้าที่ต่าง ๆ ในบทนี้ เป็นการพิสูจน์ที่ครอบคลุมข้อมูลทุกช่วงสมัยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังนั้น ประโยคตัวอย่างที่ผู้วิจัยนำมาประกอบผลการวิเคราะห์หน้าที่ทางไวยากรณ์ของ ซึ่ง ในบทนี้อาจเป็นภาษาเก่าในสมัยอื่นที่ไม่ใช่สมัยปัจจุบัน ประโยคตัวอย่างที่ (43) นี้ เป็นภาษาเก่าในสมัยรัชกาลที่ 5

[6] ในที่นี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ชนิดของคำว่า *ควร* ตามหลักการปรากฏร่วมของทฤษฎีไวยากรณ์พึ่งพา-ศัพทการก กล่าวคือ คำว่า *ควร* ในที่นี้ สามารถปรากฏร่วมกับคำว่า ไม่ ได้ เช่น *ไม่<u>ควร</u>* ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์ให้ *ควร* เป็นกริยา

การกระทำเช่นนี้เป็นสิ่งที่สมควรแล้ว และคุณสมบัติประการที่สาม *ซึ่งเธอตรวจการตามน่าที่ดังนี้* เป็นประโยคสมบูรณ์

ผู้วิจัยวิเคราะห์ประโยค *ซึ่งเราจะทราบไว้ทุกคน* ในตัวอย่างที่ (44) เป็นอนุประโยคเติมเต็มกริยา เนื่องจากมีคุณสมบัติของอนุประโยคเติมเต็มกริยาดังนี้ *ซึ่งเราจะทราบไว้ทุกคน* ในตัวอย่างที่ (44) เป็นอาร์กิวเมนต์ของคำกริยา *ควร* และประโยค *ซึ่งเราจะทราบไว้ทุกคน* เป็นประโยคที่สมบูรณ์ นอกจากนี้ ผู้วิจัยพบว่า ประโยค *ซึ่งเราจะทราบไว้ทุกคน* ในตัวอย่างที่ (44) ปรากฏในตำแหน่งเดียวกับ “อนุประโยคเติมเต็มกริยา” อื่น ๆ ในภาษาไทย เช่น *ควรที่เราต้องทราบไว้ทุกคน ควรให้ทุกคนทราบโดยทั่วกัน*

เพื่อเป็นการยืนยันว่า ประโยค *ซึ่งเราจะทราบไว้ทุกคน* ในตัวอย่างที่ (44) เป็นอนุประโยคเติมเต็มกริยา ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ทดสอบเพิ่มอีกหนึ่งเกณฑ์ คือ เกณฑ์การแทนที่ประโยค ด้วยคำว่า *อะไร* เกณฑ์การแทนที่ประโยคที่เราสงสัยว่าเป็น “อนุประโยคเติมเต็มกริยา” ด้วยคำว่า *อะไร* เป็นเกณฑ์ที่ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithrathsint 2007) ใช้ทดสอบอนุประโยคเติมเต็มกริยาในภาษาไทย โดย อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ กล่าวว่า ประโยคที่สามารถแทนที่ได้ด้วยคำว่า *อะไร* เป็นอนุประโยคเติมเต็มกริยาซึ่งทำหน้าที่เป็นกรรม ยกตัวอย่างเช่น

(45ก) *เขาสั่งฉัน*
(45ข) *เขาสั่งอะไร*
(45ค) *เขาสั่งให้ฉันนั่งลง*
(46ก) *เขาบอกฉัน*
(46ข) *เขาบอกอะไร*
(46ค) *เขาบอกว่าเขาจะลาออก*

สำหรับประโยค *ซึ่งเราจะทราบไว้ทุกคน* ในตัวอย่างที่ (44) ผู้วิจัยทดสอบโดยใช้เกณฑ์ของ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithrathsint 2007) แล้ว พบว่า ประโยค *ซึ่งเราจะทราบไว้ทุกคน* ในตัวอย่างที่ (44) สามารถแทนที่ได้ด้วยคำว่า *อะไร* ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์ให้ *ซึ่งเราจะทราบไว้ทุกคน* ในตัวอย่างที่ (44) เป็นอนุประโยคเติมเต็มกริยา

(47ก) *ควรอะไร*
(47ข) *ควรซึ่งเราจะทราบไว้ทุกคน*

เมื่อผู้วิจัยได้พิสูจน์แล้วว่า ประโยค *ซึ่งเธอตรวจการตามน่าที่ดังนี้* ในตัวอย่างที่ (43) และประโยค *ซึ่งเราจะทราบไว้ทุกคน* ในตัวอย่างที่ (44) เป็น “อนุประโยคเติมเต็มกริยา” เนื่องจากมีคุณสมบัติครบทั้ง 3 ประการ คือ เป็นอาร์กิวเมนต์ของคำกริยา ปรากฏในตำแหน่งประธานหรือกรรม และเป็นประโยคสมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์ให้ ซึ่ง ที่ปรากฏเป็นส่วนประกอบหน้าในประโยคเหล่านั้น ทำหน้าที่เป็น “ตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม”

นอกจาก ซึ่ง ปรากฏเป็นส่วนประกอบใน “อนุประโยคเติมเต็มกริยา” แล้ว ผู้วิจัยยังพบว่า ซึ่ง ปรากฏเป็นส่วนประกอบใน “อนุประโยคเติมเต็มนาม” ด้วย เช่น คำว่า ซึ่ง ที่ปรากฏในประโยค *ซึ่งตำรวจจับผู้ร้ายได้* ในตัวอย่างที่ (48) และ ซึ่ง ใน *ซึ่งโปลิศจำขื่อมือล่ามโซ่พระนั้น* ในตัวอย่างที่ (49)

(48) *การซึ่งตำรวจจับผู้ร้ายได้ ก็ดีแล้ว* (พระราชหัตถเลขา ร.5)

<table>
<tr><td colspan="6">ประโยค</td></tr>
<tr><td colspan="3">นามวลี</td><td>วิเศษณ์</td><td>กริยา</td><td>วิเศษณ์</td></tr>
<tr><td rowspan="2">คำนามหลัก</td><td colspan="2">บุพบทวลี (อนุประโยคเติมเต็ม)</td><td rowspan="2"></td><td rowspan="2"></td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td>บุพบท
(ตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม)</td><td>ประโยค</td></tr>
<tr><td>การ</td><td>ซึ่ง</td><td>ตำรวจจับผู้ร้ายได้</td><td>ก็</td><td>ดี</td><td>แล้ว</td></tr>
</table>

(49) *ข้อซึ่งโปลิศจำขื่อมือล่ามโซ่พระนั้น ฉันได้รับสำเนาหนังสือมีไปมาระหว่างกระทรวงธรรมการกับเธอครั้งก่อน* (พระราชหัตถเลขา ร.5)

<table>
<tr><td colspan="5">ประโยค</td></tr>
<tr><td colspan="3">นามวลี</td><td>นามวลี</td><td>กริยา</td><td>นามวลี</td></tr>
<tr><td rowspan="2">คำนามหลัก</td><td colspan="2">บุพบทวลี (อนุประโยคเติมเต็ม)</td><td rowspan="2"></td><td rowspan="2"></td><td rowspan="2"></td></tr>
<tr><td>บุพบท
(ตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม)</td><td>ประโยค</td></tr>
<tr><td>ข้อ</td><td>ซึ่ง</td><td>โปลิศจำขื่อมือล่ามโซ่พระนั้น</td><td>ฉัน</td><td>ได้รับ</td><td>สำเนาหนังสือ ...</td></tr>
</table>

ผู้วิจัยวิเคราะห์ *ซึ่งตำรวจจับผู้ร้ายได้* ในตัวอย่างที่ (48) เป็นอนุประโยคเติมเต็มนาม เนื่องจากมีคุณสมบัติดังนี้ ประการแรก *ซึ่งตำรวจจับผู้ร้ายได้* ในตัวอย่างที่ (48) มีคุณสมบัติเป็นอาร์กิวเมนต์ของคำนาม *การ* ประการที่สอง *ซึ่งตำรวจจับผู้ร้ายได้* ในตัวอย่างที่ (48) มีคุณสมบัติเป็นประโยคสมบูรณ์ ที่ไม่มีช่องว่างอ้างอิงร่วมกับคำนามหลัก *การ* นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบว่า *ซึ่งตำรวจจับผู้ร้ายได้* ในตัวอย่างที่ (48) ปรากฏในตำแหน่งเดียวกับอนุประโยคเติมเต็มนามที่ขึ้นต้นด้วย *ที่* ในพระราชหัตเลขารัชกาลที่ 5 เช่น *การที่จะทำรายงานเหตุการณ์อะไรกราบทูลนั้นคงจะไม่เปนการสำคัญ*

ผู้วิจัยวิเคราะห์ *ซึ่งโปลิศจำขื่อมือล่ามโซ่พระ* ในตัวอย่างที่ (49) เป็นอนุประโยคเติมเต็มนาม เนื่องจากมีคุณสมบัติดังนี้ ประการแรก *ซึ่งโปลิศจำขื่อมือล่ามโซ่พระ* ในตัวอย่างที่ (49) มีคุณสมบัติเป็นอาร์กิวเมนต์ของคำนาม *ข้อ* ประการที่สอง *ซึ่งโปลิศจำขื่อมือล่ามโซ่พระ* ในตัวอย่างที่ (49) มีคุณสมบัติเป็นประโยคสมบูรณ์ ที่ไม่มีช่องว่างอ้างอิงร่วมกับคำนามหลัก *ข้อ*

เป็นที่น่าสังเกตว่า คำว่า *ซึ่ง* ที่ปรากฏในอนุประโยคเติมเต็มนาม มักเป็นอาร์กิวเมนต์ของคำนามที่มีความหมายเป็นนามธรรม เช่น *การ* ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยพบว่า อนุประโยคเติมเต็มนามที่มี *ซึ่ง* เป็นอาร์กิวเมนต์ของคำนามที่เป็นนามธรรม 2 คำ ได้แก่ *การ* และ *ข้อ*

เมื่อผู้วิจัยได้พิสูจน์แล้วว่า ประโยค *ซึ่งตำรวจจับผู้ร้ายได้* ในตัวอย่างที่ (48) และประโยค *ซึ่งโปลิศจำขื่อมือล่ามโซ่พระ* ในตัวอย่างที่ (49) เป็น “อนุประโยคเติมเต็มนาม” เนื่องจากมีคุณสมบัติครบทั้ง 2 ประการ คือ เป็นอาร์กิวเมนต์ของคำนาม และเป็นประโยคสมบูรณ์ ที่ไม่มีช่องว่างอ้างอิงร่วมกับคำนามหลัก ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์ให้ *ซึ่ง* ที่ปรากฏเป็นส่วนประกอบหน้าในประโยคเหล่านั้น ทำหน้าที่เป็น “ตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม”

กล่าวโดยสรุป งานวิจัยนี้พบว่า *ซึ่ง* ที่เป็นตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม ต้องมีคุณสมบัติที่สำคัญ ทั้ง 2 ประการ ดังนี้

1) เป็นส่วนประกอบซึ่งอยู่ข้างหน้าอนุประโยคเติมเต็มนาม หรืออนุประโยคเติมเต็มกริยา

2) ทำหน้าที่บ่งชี้ว่า ประโยคที่ *ซึ่ง* ปรากฏเป็นส่วนประกอบข้างหน้า เป็นอาร์กิวเมนต์ของคำกริยา หรือคำนามในมุขยประโยค

ในลำดับต่อไป ผู้วิจัยจะเสนอผลการวิเคราะห์หน้าที่ในมิติวัจนปฏิบัติศาสตร์ของ *ซึ่ง* 2 หน้าที่ ได้แก่ หน้าที่ตัวบ่งชี้เรื่อง และหน้าที่ตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย

4.2 หน้าที่ในมิติวัจนปฏิบัติศาสตร์

4.2.1 *ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้เรื่อง (topic marker)

หน้าที่ในมิติวัจนปฏิบัติศาสตร์ประการแรกของ ซึ่ง ในภาษาไทย คือ หน้าที่ในฐานะ ตัวบ่งชี้เรื่อง ก่อนที่ผู้วิจัยจะเสนอผลการวิเคราะห์ ซึ่ง ในหน้าที่นี้ ผู้วิจัยจะขอกล่าวถึงมโนทัศน์เกี่ยวกับ “เรื่อง” โดยทั่วไปก่อน

“เรื่อง” (topic) หมายถึง สิ่งที่ประโยคพูดถึง เป็นสิ่งที่ถูกกำหนดโดยผู้พูด ดิค (1980: 212) กันเดล (Gundel 1988: 212) โครเจอร์ (Kroeger 2004: 136) เฮงเกอเวลด์และแมคเคนซี (Hengeveld and Mackenzie 2008: 92) กล่าวในทำนองเดียวกันว่า โดยปกติ สิ่งที่ผู้พูดเลือกมาเป็น “เรื่อง” ของประโยคนั้น คือสิ่งที่ผู้พูดสันนิษฐานว่า ผู้ฟังมีภูมิหลังหรือมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้น ๆ อยู่แล้ว เป็นความรู้ที่ผู้พูดและผู้ฟังมีร่วมกัน

ตัวอย่างต่อไปนี้แสดงการที่ผู้พูดกำหนดหรือเลือก “เรื่อง” ของประโยคในมุมมองที่แตกต่างกัน

(50ก) **I** leave my stamp collection to my youngest brother. (Kroeger 2004: 135)
(50ข) **My stamp collection** I leave to my youngest brother. (Kroeger 2004: 135)
(50ค) **To my youngest brother** I leave my stamp collection. (Kroeger 2004: 135)

ในตัวอย่างที่ (50ก) - (50ค) นามวลีที่ปรากฏต้นประโยคทั้งหมดคือ “เรื่อง” ในตัวอย่างที่ (50ก) ผู้ฟังรู้จักผู้พูดซึ่งแทนตัวเองว่า *I* ในตัวอย่างที่ (50ข) ผู้พูดมองว่า ผู้ฟังรู้จัก *stamp collection* ที่ผู้พูดกำลังพูดถึง ส่วนในตัวอย่างที่ (50ค) ผู้พูดมองว่าผู้ฟังรู้จัก *youngest brother* ของผู้พูด

บางคนมองว่า “เรื่อง” กับ “ใจความหลัก” (theme) คือสิ่งเดียวกัน แต่ฮัลลิเดย์และแมททิสเซน (Halliday and Matthiessen 2004: 64) กล่าวว่า “เรื่อง” เป็นคนละอย่างกับ “ใจความหลัก” ซึ่งฮัลลิเดย์และแมททิสเซนให้คำจำกัดความ “ใจความหลัก” ไว้ว่า หมายถึง สิ่งที่เป็นจุดเริ่มต้นของสาร (message) ที่ผู้พูดหรือผู้เขียนใช้เป็นการปูพื้น (grounding) ให้กับสิ่งที่ต้องการจะบอกผู้ฟังหรือผู้อ่าน ส่วน “เรื่อง” เป็นเพียงส่วนประกอบหนึ่งใน “ใจความหลัก” เท่านั้น

ฮัลลิเดย์และ แมททิสเซน (Halliday and Matthiessen 2004: 64) กล่าวว่า “ใจความหลัก” มีส่วนประกอบ 3 ส่วน คือ ส่วนประกอบเกี่ยวกับตัวบท (textual), ส่วนประกอบระหว่างบุคคล (interpersonal) และส่วนประกอบที่เป็น “เรื่อง” (topical)

ส่วนประกอบเกี่ยวกับตัวบทในใจความหลัก หมายถึง ส่วนประกอบที่บอกความเชื่อมโยงในสัมพันธสาร (discourse) เช่น คำที่แสดงผลัด (move) หรือความต่อเนื่อง (continuative) ในการสื่อสาร เช่น คำว่า well, oh หรืออาจเป็นคำสันธาน (conjunctive) เช่น คำว่า and, but, or, so, then, because, if, although, when, while, whether หรือเป็นคำวิเศษณ์ต่าง ๆ เช่น actually, that is, in addition, anyway, therefore, likewise, as a result เป็นต้น

ส่วนประกอบระหว่างบุคคลในใจความหลัก หมายถึง ส่วนประกอบที่ผู้พูดหรือผู้เขียนแสดงมุมมอง หรือทัศนะ (modal) ต่อสารที่ต้องการจะสื่อไปยังผู้ฟังหรือผู้อ่าน เช่น คำว่า probably, certainly, perhaps, occasionally, of course, obviously, surprisingly เป็นต้น

ส่วนประกอบที่เป็น “เรื่อง” ในใจความหลัก หมายถึง ผู้ร่วมเหตุการณ์ (participant) สถานการณ์ (circumstance) หรือ กระบวนการ (process)

ตัวอย่างประโยคต่อไปนี้ แสดงส่วนประกอบต่าง ๆ ในใจความหลัก ฮัลลิเดย์และแมททิสเซน (Halliday and Matthiessen 2004: 64) เรียกส่วนประกอบอื่น ๆ ที่เหลือในประโยค ที่ไม่ใช่ใจความหลักว่า “ใจความรอง” (rheme)

(51) **He** describes the smart dinner party. (Halliday and Matthiessen 2004: 103)
เรื่อง
ใจความหลัก <----------ใจความรอง---------->

(52) [He left] **because his work** was done. (Halliday and Matthiessen 2004: 99)
ตัวบท เรื่อง
<--ใจความหลัก-->
<-ใจความรอง->

(53) **but** **usually** **they** don’t open before ten. (Halliday and Matthiessen 2004: 126)
ตัวบท ระหว่างบุคคล เรื่อง
<-------ใจความหลัก-------->
<------ใจความรอง------>

สรุปแล้ว ตามทฤษฎีของฮัลลิเดย์และแมททิสเซน (Halliday and Matthiessen 2004) “เรื่อง” กับ “ใจความหลัก” ไม่ใช่สิ่งเดียวกัน แต่ “เรื่อง” เป็นเพียงส่วนประกอบหนึ่งในใจความหลักเท่านั้น

นอกจากนี้ “เรื่อง” ยังมีคุณสมบัติที่สำคัญอีกประการหนึ่ง กันเดล (Gundel 1988: 213) ฮัลลิเดย์และแมททิสเซน (Halliday and Matthiessen 2004: 65) และโครเจอร์ (Kroeger 2004: 136) กล่าวว่า “เรื่อง” มีสถานะเป็น “สารสนเทศเก่า” (given information) คือ เป็นสิ่งที่ผู้ฟังหรือผู้อ่านมีภูมิหลังในเรื่องนั้น ๆ อยู่แล้ว การที่ผู้ฟังหรือผู้อ่านมีภูมิหลังเกี่ยวกับเรื่องนั้น ๆ เป็นเพราะสิ่งนั้นได้รับการกล่าวถึงมาก่อนหน้านี้แล้วในสัมพันธสาร หรือเป็นสิ่งที่ผู้ฟังหรือผู้อ่านสามารถคาดเดาได้จากปริบทของการสื่อสาร นอกจากนี้ ผู้ฟังหรือผู้อ่านอาจมีภูมิหลังเกี่ยวกับสิ่งนั้น ๆ เพราะเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับทุกคนอยู่แล้ว เช่น ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย หรือเป็นสิ่งต่าง ๆ ในโลกที่ทุกคนรู้จักดีอยู่แล้ว เช่น พระจันทร์ ศาสนาคริสต์ นายกรัฐมนตรี ฯลฯ

ในทางความหมาย ลีและทอมป์สัน (Li and Thompson 1976) กล่าวว่า “เรื่อง” มีคุณสมบัติชี้เฉพาะ (definite) คือหมายถึงผู้พูดคิดว่าผู้ฟังสามารถระบุได้ว่า “เรื่อง” นั้น ๆ อ้างถึงสิ่งไหน คนไหน เช่น ถ้าพูดว่า *Those books, Claudia put on the table.* แสดงว่าผู้พูดคิดว่าผู้ฟังรู้ว่าผู้พูดกำลังอ้างถึงหนังสือเล่มไหน ความชี้เฉพาะของนามวลีที่เป็น “เรื่อง” ของประโยคนี้บ่งชี้ด้วยคำนำหน้านาม *those*

ในทางไวยากรณ์ “เรื่อง” ของประโยค อาจมีคำหรือหน่วยคำที่ทำหน้าที่เป็นบ่งชี้ ปรากฏเป็นส่วนประกอบด้วย กันเดล (Gundel 1988: 215) เรียกหน่วยคำที่ทำหน้าที่อย่างนี้ว่า “ตัวบ่งชี้เรื่อง” (topic marker) ยกตัวอย่างเช่น หน่วยคำ *–wa* ในภาษาญี่ปุ่น หน่วยคำ *–nɨn* ในภาษาเกาหลี

(54) gakkoo – **wa** buku – ga isogasi – kat – ta

school – TOP I –subject busy – past tense

‘School, I was busy.’

(55) i salam-**nɨn** John-ka manna-ass-ta

this man - TOP John-SUBJ meet-PAST

‘(As for) this man, John met (him).’

จากการศึกษางานต่าง ๆ ในอดีต ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า “เรื่อง” ต้องมีคุณสมบัติหรือลักษณะที่สำคัญทั้ง 3 ประการ ซึ่งผู้วิจัยจะยึดถือเป็นคำนิยามของ “เรื่อง” ในงานวิจัยนี้ ดังนี้

1) เป็นสิ่งที่ประโยคพูดถึง

2) เป็นสารสนเทศเก่าที่ผู้พูดหรือผู้เขียนสันนิษฐานว่า ผู้ฟังหรือผู้อ่านมีภูมิหลัง หรือมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้น ๆ อยู่แล้ว

3) มีความหมายชี้เฉพาะ

ผู้วิจัยพบว่า ส่วนประกอบ (constituent) เช่น นามวลี ที่ปรากฏในตำแหน่งต้นประโยคในภาษาไทย และมี *ซึ่ง* เป็นส่วนประกอบข้างหน้า เช่น *ซึ่งทานบลนั้น* ในตัวอย่างที่ (56) และ *ซึ่งอาการเช่นนี้* ในตัวอย่างที่ (57) มีคุณสมบัติของความเป็น “เรื่อง” ทั้ง 3 ประการที่กล่าวมาข้างต้น คือ เป็นสิ่งที่ประโยคพูดถึง เป็นสารสนเทศเก่าที่ผู้เขียนสันนิษฐานว่า ผู้อ่านมีภูมิหลังเกี่ยวกับสิ่งนั้น ๆ อยู่แล้ว และมีคุณสมบัติชี้เฉพาะ

ผู้วิจัยพบว่า “เรื่อง” มีคุณสมบัติความเป็นสารสนเทศเก่า เนื่องจากเป็นสิ่งที่ถูกกล่าวถึงแล้วในปริบทที่นำมาก่อน เช่น ตัวอย่างที่ (56) หรือเป็นสิ่งที่ตีความได้ คาดเดาได้จากปริบทที่นำมาก่อน เช่น ตัวอย่างที่ (57) ดังนั้น “เรื่อง” ที่มี ซึ่ง เป็นส่วนประกอบ ที่ผู้วิจัยจะยกตัวอย่างต่อไปนี้จึงมีปริบทที่นำมาก่อนด้วย (ตารางที่ประกอบตัวอย่าง แสดงโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์เฉพาะประโยคที่มี ซึ่ง เป็นส่วนประกอบ ส่วนผลการวิเคราะห์วากยสัมพันธ์ของ ซึ่ง ที่เป็นตัวบ่งชี้เรื่องอย่างละเอียดอยู่ในบทที่ 6)

(56) *ถ้าเลกฝ่ายทหาร ให้เอาหมายรับสั่งแล**ทานบลนั้น**มาว่าแก่พระธรรมไตรโลกนั้น*
*ถ้าเลกฝ่ายพลเรือน ให้เอามาว่าแก่พระสุภาวดี แล**ซึ่งทานบลนั้น** ก็ให้รับไว้*

(กม.ตราสามดวง)

ประโยค				
เรื่อง		เนื้อความ		
บุพบทวลี		วิเศษณ์	กริยา	อนุประโยค
บุพบท	**นามวลี**			
ซึ่ง	*ทานบลนั้น*	*ก็*	*ให้*	*รับไว้*

(57) *หลวงมหิทธิ์ธำรงยืนขรึมใบหน้าเคร่งเครียดราวกับเสนาธิการทหารบกในท่ามกลางสนามรบ เขาก้มศีรษะให้นิดหนึ่งเมื่อนัยน์ตาของเขากับยวนใจได้พบกัน ซึ่งอาการเช่นนี้ หลวงมหิทธิ์ธำรงไม่เคยปฏิบัติต่อยวนใจเลย* (ปราบพยศ)

ประโยค					
เรื่อง		เนื้อความ			
บุพบทวลี		นามวลี	วิเศษณ์	กริยา	อนุประโยค
บุพบท	**นามวลี**				
ซึ่ง	*อาการเช่นนี้*	*หลวงมหิทธิ์ธำรง*	*ไม่*	*เคย*	*ปฏิบัติต่อยวนใจเลย*

ผู้วิจัยวิเคราะห์ *ซึ่งทานบลนั้น* ในตัวอย่างที่ (56) เป็น “เรื่อง” เนื่องจากมีคุณสมบัติของความเป็น “เรื่อง” ครบถ้วนทั้ง 3 ประการ ดังนี้ ประการแรก *ซึ่งทานบลนั้น* ในตัวอย่างที่ (56) มีคุณสมบัติเป็นสิ่งที่ประโยคพูดถึง กล่าวคือ เป็นสิ่งที่ประโยค *ก็ให้รับไว้* พูดถึง คือหมายความว่า *ก็ให้รับ ทานบลนั้นไว้* ประการที่สอง *ซึ่งทานบลนั้น* ในตัวอย่างที่ (56) มีคุณสมบัติเป็นสารสนเทศเก่าที่ผู้อ่านมีภูมิหลังอยู่แล้ว เนื่องจากเป็นสิ่งที่ถูกกล่าวถึงไปแล้วในปริบทที่นำมาก่อน ตัวอย่างที่ (56) ในที่นี้นี้ แสดงให้เห็นว่า นามวลี *ทานบลนั้น* ปรากฏไปแล้วในประโยคที่นำมาก่อน ประการที่สาม *ซึ่งทานบลนั้น* ในตัวอย่างที่ (56) มีคุณสมบัติชี้เฉพาะ ซึ่งสังเกตได้จากคำว่า *นั้น* ที่เป็นส่วนประกอบในนามวลีดังกล่าว

ผู้วิจัยวิเคราะห์ *ซึ่งอาการเช่นนี้* ในตัวอย่างที่ (57) เป็น “เรื่อง” เนื่องจากมีคุณสมบัติของความเป็น “เรื่อง” ครบถ้วนทั้ง 3 ประการ ดังนี้ ประการแรก *ซึ่งอาการเช่นนี้* ในตัวอย่างที่ (57) มีคุณสมบัติเป็นสิ่งที่ประโยคพูดถึง กล่าวคือ เป็นสิ่งที่ประโยค *หลวงมหิทธิ์ธำรงไม่เคยปฏิบัติต่อยวนใจเลย* พูดถึง คือหมายความว่า *หลวงมหิทธิ์ธำรงไม่เคยปฏิบัติอาการเช่นนี้ต่อยวนใจเลย* ประการที่สอง *ซึ่งอาการเช่นนี้* ในตัวอย่างที่ (57) มีคุณสมบัติเป็นสารสนเทศเก่าที่ผู้อ่านมีภูมิหลังอยู่แล้ว เนื่องจากเป็นสิ่งที่ผู้อ่านสามารถตีความได้จากปริบทที่นำมาก่อน กล่าวคือ ผู้อ่านสามารถตีความได้ว่า *อาการเช่นนี้* คือ “อาการที่หลวงมหิทธิ์ธำรงยืนขรึมใบหน้าเคร่งเครียด และก้มศีรษะเมื่อเขาประสานสายตากับยวนใจ” ประการที่สาม *ซึ่งอาการเช่นนี้* ในตัวอย่างที่ (57) มีคุณสมบัติชี้เฉพาะ ซึ่งสังเกตได้จากคำว่า *นี้* ที่เป็นส่วนประกอบในนามวลีดังกล่าว

เมื่อผู้วิจัยได้พิสูจน์แล้วว่า ส่วนประกอบในตำแหน่งต้นประโยคที่มี *ซึ่ง* ปรากฏข้างหน้า เช่น *ซึ่งทานบลนั้น* ในตัวอย่างที่ (56) และ *ซึ่งอาการเช่นนี้* ในตัวอย่างที่ (57) เป็น “เรื่อง” ของ

ประโยค ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์ให้คำว่า ซึ่ง ที่ปรากฏเป็นส่วนประกอบหน้า ทำหน้าที่เป็น “ตัวบ่งชี้เรื่อง” (topic marker)

กล่าวโดยสรุป งานวิจัยนี้พบว่า ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้เรื่องในภาษาไทย ต้องมีคุณสมบัติที่สำคัญทั้ง 3 ประการ ดังนี้

1) ปรากฏเป็นส่วนประกอบซึ่งอยู่ข้างหน้า “เรื่อง” ของประโยค

2) ทำหน้าที่บ่งชี้ว่า ส่วนประกอบนั้น ๆ เป็นสิ่งที่ประโยคพูดถึง

3) ทำหน้าที่บ่งชี้ว่า ส่วนประกอบนั้นเป็นสารสนเทศเก่า ที่ผู้พูดกับผู้ฟังหรือผู้เขียนกับผู้อ่าน มีภูมิหลังร่วมกัน

4.2.2 *ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย (end-focus marker)

หน้าที่ในมิติวัจนปฏิบัติศาสตร์ประการที่ 2 ของ ซึ่ง คือ หน้าที่ตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย คำว่า “จุดสำคัญข้างท้าย” (end-focus) เป็นคำที่ปรากฏครั้งแรกในงานของเควิร์กและคณะในปี 1972 (Quirk et al. 1972: 938) และต่อมาคำนี้ก็ถูกอ้างถึงในงานอื่น ๆ เช่น ในงานของบราวน์และมิลเลอร์ (Brown and Miller 1980) เควิร์กและคณะ (Quirk et al. 1972: 938) ให้คำจำกัดความ “จุดสำคัญข้างท้าย” ไว้ว่า เป็นส่วนประกอบท้ายสุดในประโยคที่มีการเรียงลำดับคำแบบปกติ และส่วนประกอบส่วนนั้นมีสถานภาพเป็นสารสนเทศที่สำคัญที่สุดในประโยค เพราะโดยปกติความสำคัญของสารสนเทศในประโยคหนึ่ง ๆ จะเพิ่มขึ้นเป็นลำดับจากส่วนประกอบแรกจนกระทั่งถึงส่วนประกอบสุดท้าย ในภาษาที่มีทำนองเสียง (intonation) เช่น ภาษาอังกฤษ จุดสำคัญข้างท้ายซึ่งปรากฏในตำแหน่งท้ายประโยคจะมีพยางค์ที่มีทำนองเสียงที่เด่น

ก่อนที่ผู้วิจัยจะเสนอผลการวิเคราะห์ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่ตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย ผู้วิจัยจะขออธิบายมโนทัศน์ของ “จุดสำคัญ” (focus) ก่อน ว่าคืออะไร มีลักษณะอย่างไร รวมทั้งจะกล่าวถึงคำหรือโครงสร้างประโยค ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้ “จุดสำคัญ” ในภาษาต่าง ๆ ด้วย

“จุดสำคัญ” ของประโยค เป็นมโนทัศน์ที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างสารสนเทศ (information structure) กล่าวคือ ในประโยคหนึ่ง ๆ ที่ผู้พูดสื่อสารไปยังผู้ฟัง ประกอบด้วยสารสนเทศ 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นภูมิหลัง (background) และส่วนที่เป็นจุดสำคัญ (focus) ของประโยค สารสนเทศส่วนที่เป็นภูมิหลัง หมายถึง สารสนเทศส่วนที่ผู้พูดคิดว่า ผู้พูดกับผู้ฟังมีความรู้ มีความเข้าใจร่วมกัน ส่วน “จุดสำคัญ” คือ ส่วนที่ฮัลลิเดย์ (Halliday 1967: 204) แจคเคนดอฟ (Jackendoff 1972: 230) ดิค (Dik 1980: 212) โครเจอร์ Kroeger (2004: 136) เฮงเกอเวลด์และแมคเคนซี (Hengeveld and Mackenzie 2008: 89) กล่าวว่า เป็นสารสนเทศ “ใหม่” ที่ผู้พูดต้องการสื่อสาร

ไปยังผู้ฟัง ซึ่งสารสนเทศใหม่ในที่นี้ มีหลายกรณี เช่น เป็นสารสนเทศที่ผู้พูดคิดว่า ผู้พูดกับผู้ฟังไม่มีภูมิหลังร่วมกันมาก่อน หรือเป็นสารสนเทศที่ผู้พูดคิดว่า ผู้ฟังไม่มีทางที่จะรู้ได้จากปริบทที่นำมาก่อน หรือเป็นสารสนเทศที่ผู้พูดคิดว่า ผู้ฟังไม่สามารถตีความได้จากสถานการณ์การสื่อสาร

จากคำจำกัดความของ ฮัลลิเดย์ (Halliday 1967: 204) แจคเคนดอฟ (Jackendoff 1972: 230) ดิค (Dik 1980: 212) โครเจอร์ Kroeger (2004: 136) เฮงเกอเวลด์และแมคเคนซี (Hengeveld and Mackenzie 2008: 89) "จุดสำคัญ" ของประโยค เป็นสิ่งที่ถูกกำหนดโดยผู้พูด กล่าวคือ ผู้พูดเป็นผู้เลือกว่า ส่วนประกอบใดในประโยค เป็น "จุดสำคัญ"

จากการศึกษางานในอดีต ผู้วิจัยสรุปได้ว่า จุดสำคัญของประโยคในภาษาต่าง ๆ อาจแสดงด้วยกลวิธีที่แตกต่างกันในภาษาต่าง ๆ 4 กลวิธีดังนี้

1) ดิค (Dik 1980: 212) เฮงเกอเวลด์และแมคเคนซี (Hengeveld and Mackenzie 2008: 99) กล่าวว่า ในบางภาษา จุดสำคัญของประโยคแสดงด้วยการใช้ทำนองเสียง (intonation) ซึ่งอาจเป็นการเน้นพยางค์ (stress) เช่น พยางค์แรกของคำว่า *apple* ในตัวอย่างที่ (58) (พยางค์ที่ถูกเน้น แทนด้วยตัวพิมพ์ใหญ่ในตัวอย่างที่ 58) หรืออาจใช้เสียงวรรณยุกต์ที่สูงกว่าปกติ (higher tone) กับคำที่เป็นจุดสำคัญในประโยค

(58) John ate the APple.

2) ดิค (Dik 1980: 212) อาเรกิ (Arregi 2001: 4) โครเจอร์ Kroeger (2004: 141) เฮงเกอเวลด์และแมคเคนซี (Hengeveld and Mackenzie 2008: 99) กล่าวว่า จุดสำคัญของประโยคอาจแสดงด้วยกลวิธีการเรียงลำดับคำแบบพิเศษ ยกตัวอย่างเช่น ภาษาบาสก์ (Basque) ซึ่งมีตำแหน่งพิเศษสำหรับส่วนประกอบของประโยคที่เป็นจุดสำคัญ อาเรกิ (Arregi 2001: 4) กล่าวว่า ตำแหน่งพิเศษของจุดสำคัญในประโยคภาษาบาสก์ คือตำแหน่งหน้ากริยา (preverbal position) ในประโยคที่มีการเรียงลำดับคำแบบปกติ คือแบบ ประธาน-กรรม-กริยา (SOV) เช่น ประโยคในตัวอย่างที่ (59) คำนามที่ทำหน้าที่กรรม คือจุดสำคัญ เพราะปรากฏหน้ากริยา ในตัวอย่างที่ (59) คำนาม *Miren* คือคำนามที่ทำหน้าที่กรรม และเป็นจุดสำคัญของประโยค ถ้าผู้พูดภาษาบาสก์ ต้องการให้คำนามที่ทำหน้าที่ประธาน เป็นจุดสำคัญ ผู้พูดต้องเรียงลำดับคำในประโยคใหม่ เป็นแบบ กรรม-ประธาน-กริยา (OSV) ดังเช่นในตัวอย่างที่ (60)

(59) *Jonek* ***Miren*** *ikusi rau*
Jon Miren seen has
'Jon saw Miren.' (Arregi 2001: 4)

(60) *Miren* ***Jonek*** *ikusi rau*
Miren Jon seen has
'Jon saw Miren.' (Arregi 2001: 4)

3) ดิค (Dik 1980: 213) โครเจอร์ Kroeger (2004: 155) เฮงเกอเวลด์และแมคเคนซี (Hengeveld and Mackenzie 2008: 99) กล่าวถึงการใช้ตัวบ่งชี้จุดสำคัญ (focus marker) เพื่อแสดงส่วนประกอบที่เป็นจุดสำคัญของประโยคว่า คำที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้จุดสำคัญส่วนใหญ่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงรูป (invariable) คือคงรูปตามเดิม ไม่ว่าส่วนประกอบที่เป็นจุดสำคัญของประโยคเป็นนาม กริยา หรือวิเศษณ์ นอกจากนี้ คำที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้จุดสำคัญ ทำหน้าที่แยก (mark off) ส่วนประกอบที่เป็นจุดสำคัญออกจากส่วนประกอบอื่น ๆ ในประโยค ตัวอย่างภาษาที่มีคำทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้จุดสำคัญ เช่น ภาษาอินโดนีเซีย ตัวบ่งชี้จุดสำคัญในภาษาอินโดนีเซีย ได้แก่ คำว่า *lah* และ *kah* คำว่า *lah* ใช้บ่งชี้จุดสำคัญในประโยคบอกเล่า เช่น ในตัวอย่างที่ (61) ส่วนคำว่า *kah* ใช้บ่งชี้จุดสำคัญในประโยคคำถาม เช่น ในตัวอย่างที่ (62) ส่วนประกอบที่เป็นจุดสำคัญในประโยคภาษาอินโดนีเซีย ปรากฏในตำแหน่งต้นประโยคเสมอ ไม่ว่าจะในประโยคบอกเล่าหรือประโยคคำถาม นอกจากนี้ ทั้ง *lah* และ *kah* ปรากฏตามหลังส่วนประกอบที่เป็นจุดสำคัญ ในตัวอย่างที่ (61) *lah* ปรากฏหลังจุดสำคัญ *sejak tahun itu* 'since that year' ในตัวอย่างที่ (62) *kah* ปรากฏหลังจุดสำคัญ *sering* 'often'

(61) *sejak tahun itu* ***lah*** *Indonesia secara.resmi manjadi jajahan Belanda*
since year that FOC Indonesia officially become colony Dutch
'It was from that year that Indonesia officially became a Dutch colony.'
(Kroeger 2004: 155)

(62) *sering* ***kah*** *dia pergi ke sana?*
often FOC 3sg go to there
'Does she go there often?' (Kroeger 2004: 158)

4) เควิร์กและคณะ (Quirk et al. 1972: 951–955) ดิค (Dik 1980: 213) โครเจอร์ Kroeger (2004: 138) เฮงเกอเวลด์และแมคเคนซี (Hengeveld and Mackenzie 2008: 99) กล่าวถึงกลวิธีแสดงจุดสำคัญของประโยคอีกกลวิธีหนึ่ง คือ การใช้โครงสร้างประโยคแบบพิเศษสำหรับจุดสำคัญโดยเฉพาะ เช่น การใช้โครงสร้างประโยคเคล็ฟต์ (cleft sentence) และการใช้โครงสร้างประโยคเคล็ฟต์เทียม (pseudo cleft) ตัวอย่างภาษาที่ใช้โครงสร้างประโยคเคล็ฟต์ และโครงสร้างประโยคเคล็ฟต์เทียม เพื่อแสดงจุดสำคัญของประโยค คือ ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน และภาษาไทย

โครงสร้างประโยคเคล็ฟต์ คือประโยคที่ขึ้นต้นด้วยคำสรรพนาม *it* ตามด้วยคำกริยา *to be* โดยสิ่งที่ปรากฏตามหลังคำกริยา *to be* เช่น *John* ในตัวอย่างที่ (63) *last night* ในตัวอย่างที่ (64) คือ “จุดสำคัญ” ของประโยค ในขณะที่ ส่วนประกอบที่เหลือ เช่น *who wore his best suit to the dance last night* ในตัวอย่างที่ (63) และ *that John wore his best suit to the dance* ในตัวอย่างที่ (64) คือสารสนเทศเก่าที่เป็นภูมิหลังร่วมกันระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง

(63) It was **John** who wore his best suit to the dance last night. (Quirk et al. 1972: 951)
(64) It was **last night** that John wore his best suit to the dance. (Quirk et al. 1972: 951)

ส่วนโครงสร้างประโยคเคล็ฟต์เทียม คือประโยคที่อนุพากย์ที่ทำหน้าที่ประธาน ขึ้นต้นด้วยคำ *wh-* ส่วนคำกริยาในประโยค คือ *to be* จุดสำคัญของประโยค คือส่วนเติมเต็ม (complement) ที่ตามหลังกริยา *to be* ตัวอย่างต่อไปนี้แสดงประโยคเคล็ฟต์เทียมในภาษาอังกฤษ

(65) What you need most is **a good rest**. (Quirk et al. 1972: 954)
(66) What I’m doing is **teaching him a lesson**. (Quirk et al. 1972: 954)
(67) What John did to his suit was **to ruin it**. (Quirk et al. 1972: 954)

ในตัวอย่างที่ (65) จุดสำคัญของประโยค คือ *a good rest* ในตัวอย่างที่ (66) จุดสำคัญของประโยค คือ *teaching him a lesson* ในตัวอย่างที่ (67) จุดสำคัญของประโยค คือ *to ruin it*

ตัวอย่างภาษาจีน (Li 2008: 266) ต่อไปนี้ แสดงการใช้โครงสร้างประโยคเคล็ฟต์ สำหรับส่วนประกอบที่เป็นจุดสำคัญของประโยค โครงสร้างประโยคเคล็ฟต์ในภาษาจีน คือโครงสร้างประโยคที่มีคำว่า *shi* เช่น

(68) *wo* ***shi*** ***mingnian*** *qu* *faguo*

I SHI next year go France

'It is next year I am going to France.'

ส่วนประกอบที่ตามหลังคำว่า *shi* คือ จุดสำคัญของประโยค เช่น *mingnian* 'next year' ในตัวอย่างที่ (68)

ภาษาไทยก็เป็นอีกตัวอย่างหนึ่งที่ใช้โครงสร้างประโยคเคล็ฟต์ เป็นวิธีแสดงจุดสำคัญของประโยค เพียรศิริ เอกนิยม (Ekniyom 1982: 140–150) อิวาซากิและอิงคาภิรมย์ (Iwasaki and Ingkaphirom 2004: 204) กล่าวว่า จุดสำคัญของประโยค คือ สิ่งที่ปรากฏนำหน้าคำว่า *ไง* หรือ *ไงล่ะ* ในโครงสร้างประโยคเคล็ฟต์ [.....ไง(ล่ะ)ที่.....] เช่น *ผู้หญิงคนนี้* ในตัวอย่างที่ (69ก) และ (69ข) ต่อไปนี้

(69ก) *[$_{FOC}$[ผู้หญิงคนนี้**ไง**] ที่ช่วยพยาบาลผม]*

(69ข) *[$_{FOC}$[ผู้หญิงคนนี้**ไงล่ะ**] ที่ช่วยพยาบาลผม]*

นอกจากโครงสร้างประโยค [.....ไง(ล่ะ)ที่.....] แล้ว อิวาซากิและอิงคาภิรมย์ (Iwasaki and Ingkaphirom 2004: 224) กล่าวว่า โครงสร้างประโยค .....*คือ*..... ก็เป็นอีกโครงสร้างหนึ่ง สำหรับแสดงจุดสำคัญของประโยคในภาษาไทย ซึ่งเทียบเท่ากับประโยค *What*…….*is*…… ในภาษาอังกฤษ ในโครงสร้างประโยค .....*คือ*..... จุดสำคัญคือสิ่งที่ปรากฏหลังคำกริยา *คือ* เช่น *สบู่ อิมพีเรียล เลเทอร์* ในตัวอย่างที่ (70ก) และ *เราโทรไป* ในตัวอย่างที่ (70ข)

(70ก) *ที่ซื้อแน่ ๆ* ***คือ*** $_{FOC}$*[สบู่ อิมพีเรียล เลเทอร์]*

(70ข) *ดีที่สุด****คือ*** $_{FOC}$*[เราโทรไป]*

จากการศึกษางานต่าง ๆ ในอดีต สามารถสรุปได้ว่า "จุดสำคัญ" ต้องมีคุณสมบัติหรือมีลักษณะทั้ง 3 ประการ ดังนี้

1) เป็นสารสนเทศใหม่ ที่ผู้ฟังไม่มีภูมิหลัง

2) เป็นสารสนเทศที่สำคัญที่สุดในประโยค ที่ผู้พูดต้องการเน้น

3) กลวิธีที่ผู้พูดเลือกใช้เพื่อสื่อสารสารสนเทศชนิดนี้ไปยังผู้ฟัง ได้แก่ การใช้ทำนองเสียง การเรียงลำดับคำแบบพิเศษ การใช้ตัวบ่งชี้ และการใช้โครงสร้างประโยคเคล็ฟต์

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยให้คำจำกัดความส่วนประกอบที่เป็น “จุดสำคัญข้างท้าย” ของประโยคว่า เป็นส่วนประกอบสุดท้ายในประโยคที่มีสถานภาพเป็นสารสนเทศใหม่ ซึ่งผู้ฟังหรือผู้อ่านไม่มีภูมิหลัง และเป็นสารสนเทศที่สำคัญที่สุดในประโยค ที่ผู้พูดต้องการเน้นโดยใช้กลวิธีใดกลวิธีหนึ่งต่อไปนี้ การใช้ทำนองเสียง การเรียงลำดับคำแบบพิเศษ การใช้ตัวบ่งชี้ หรือการใช้โครงสร้างประโยคเคล็ฟต์

เมื่อพิจารณาประโยคข้อมูลในงานวิจัยนี้แล้ว ผู้วิจัยพบว่า นามวลีที่ปรากฏกับ ซึ่ง ในตำแหน่งท้ายประโยค เช่น นามวลี *ความหายนะของธุรกิจค้าปลีกรายย่อย* ในตัวอย่างที่ (71) มีคุณสมบัติตรงกับ “จุดสำคัญข้างท้าย” กล่าวคือ เป็นส่วนประกอบสุดท้ายในประโยค มีสถานภาพเป็นสารสนเทศใหม่ซึ่งผู้อ่านไม่มีภูมิหลัง และผู้เขียนต้องการเน้นว่าเป็นสารสนเทศที่สำคัญที่สุดในประโยค โดยใช้ตัวบ่งชี้

(71) *ผลที่ไทยเดินตามกระแสโลกาภิวัตน์อย่างหลับหูหลับตานำมา**ซึ่ง**<u>ความหายนะของธุรกิจค้าปลีกรายย่อย</u>* (เอเชียปริทัศน์)

เกี่ยวกับคุณสมบัติที่ว่า “จุดสำคัญข้างท้าย” เป็นสารสนเทศที่สำคัญที่สุด ผู้วิจัยพบว่า นามวลีที่ปรากฏกับ *ซึ่ง* ในตำแหน่งท้ายประโยค เช่น นามวลี *ความหายนะของธุรกิจค้าปลีกรายย่อย* ในตัวอย่างที่ (71) ข้างต้น มีคุณสมบัติข้อนี้จริง ผู้วิจัยทดสอบโดยการตั้งคำถาม วิธีการตั้งคำถามเพื่อทดสอบว่าส่วนประกอบในประโยค เป็นสารสนเทศที่สำคัญที่สุดหรือไม่ เป็นวิธีที่ผู้วิจัยคนอื่น ๆ เช่น คอมรี (Comrie 1989: 57) โครเจอร์ (Kroeger 2004: 139) ฟอน ฮอยซิงเงอร์ (Von Heusinger 2004: 168) ใช้เป็นเกณฑ์ในการทดสอบส่วนประกอบที่เป็นสารสนเทศที่สำคัญที่สุด หรือ “จุดสำคัญ” ในประโยคเช่นกัน คอมรี โครเจอร์ และ ฟอน ฮอยซิงเงอร์ กล่าวว่า ธรรมชาติของคำถามเนื้อหา (content question) ที่มีคำแสดงคำถาม ใคร อะไร ที่ไหน ฯลฯ บังคับให้ผู้ตอบเลือกเอา “จุดสำคัญ” หรือสารสนเทศที่สำคัญที่สุดมาเป็นคำตอบ ส่วนประกอบ (constituent) ใดในประโยคคำตอบ ที่เป็นคำตอบให้กับคำแสดงคำถาม ส่วนประกอบส่วนนั้นเป็นสารสนเทศที่สำคัญที่สุด หรือเป็น “จุดสำคัญ” นั่นเอง ยกตัวอย่างเช่น

(72) A: **Who** did Bill see?

B: Bill saw **John**.

ในตัวอย่างที่ (72) ข้างต้น *John* ในประโยคคำตอบ *Bill saw John.* เป็นสารสนเทศที่สำคัญที่สุด คือเป็น “จุดสำคัญ” เพราะเป็นส่วนประกอบที่เป็นคำตอบให้กับคำแสดงคำถาม *Who*

นอกจากนี้ ในประโยคคำถาม A และในประโยคคำตอบ B มีสารสนเทศที่เป็นภูมิหลัง (background) ร่วมกันระหว่างผู้ถามกับผู้ตอบ หรือเป็นสภาวะเกิดก่อน (presupposition) คือ Bill saw someone.

ในการพิสูจน์ว่า นามวลีที่ปรากฏกับ *ซึ่ง* ในตำแหน่งท้ายประโยค เช่น นามวลี *ความหายนะของธุรกิจค้าปลีกรายย่อย* ในตัวอย่างที่ (71) ข้างต้น เป็นสารสนเทศที่สำคัญที่สุด หรือเป็น “จุดสำคัญ” หรือไม่ ผู้วิจัยทดสอบโดยการตั้งคำถามที่ (73) หากนามวลี *ความหายนะของธุรกิจค้าปลีกรายย่อย* เป็นคำตอบให้กับคำถามดังกล่าว ก็แสดงว่านามวลี *ความหายนะของธุรกิจค้าปลีกรายย่อย* เป็นสารสนเทศที่สำคัญที่สุด

(73) ก: ผลที่ไทยเดินตามกระแสโลกาภิวัฒน์อย่างหลับหูหลับตาคือ**อะไร**

ข: ผลที่ไทยเดินตามกระแสโลกาภิวัตน์อย่างหลับหูหลับตานำมาซึ่ง**ความหายนะของธุรกิจค้าปลีกรายย่อย**

ผลการทดสอบพบว่า นามวลี *ความหายนะของธุรกิจค้าปลีกรายย่อย* ที่ปรากฏกับ *ซึ่ง* ในตำแหน่งท้ายประโยค เป็นคำตอบให้กับคำถาม (73ก) ดังนั้น นามวลีดังกล่าว จึงเป็นสารสนเทศที่สำคัญที่สุด

เกี่ยวกับคุณสมบัติที่ว่า “จุดสำคัญข้างท้าย” เป็นสารสนเทศใหม่ ที่ผู้พูดกับผู้ฟังไม่มีภูมิหลังร่วมกัน ผู้วิจัยพบว่า นามวลีที่ปรากฏกับ *ซึ่ง* ในตำแหน่งท้ายประโยค เช่น นามวลี *ความหายนะของธุรกิจค้าปลีกรายย่อย* ในตัวอย่างที่ (71) ข้างต้น มีคุณสมบัติข้อนี้ กล่าวคือ เป็นสารสนเทศที่ไม่ได้ถูกกล่าวถึงในปริบทที่นำมาก่อน ในขณะที่ ส่วนประกอบอื่นในประโยคตัวอย่างที่ (71) เช่น *ผลที่ไทยเดินตามกระแสโลกาภิวัตน์อย่างหลับหูหลับตา* เป็นสารสนเทศเก่า หรือเป็นภูมิหลังที่ถูกกล่าวถึงในปริบทที่นำมาก่อนแล้ว ดังที่จะเห็นได้จากปริบทที่ผู้วิจัยคัดลอกมาจากแหล่งข้อมูล ดังนี้

"**ผลที่ไทยเดินตามกระแสโลกาภิวัตน์อย่างหลับหูหลับตานั้น**แน่นอนผู้ที่รับผิดชอบในด้านการพัฒนาเศรษฐกิจของไทยไม่ยอมรับผิด พูดตามแนวของพวกที่ปกป้องกระแสโลกาภิวัฒน์ของสมาชิกชนชั้นร่ำรวยตะวันตกว่าวิกฤตเศรษฐกิจเอเชียไม่เกี่ยวกัน...**ผลที่ไทยเดินตามกระแสโลกาภิวัตน์อย่างหลับหูหลับตา**นำมาซึ่งความหายนะของธุรกิจค้าปลีกรายย่อย..."

(วารสารเอเชียปริทัศน์ ปีที่ 23 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2545)

จากปริบทที่ผู้วิจัยคัดลอกมา จะเห็นได้ว่าส่วนประกอบ *ผลที่ไทยเดินตามกระแสโลกาภิวัตน์อย่างหลับหูหลับตา* เป็นสิ่งที่ผู้เขียนกล่าวถึงมาก่อนแล้ว ถือว่าเป็นสารสนเทศเก่าที่ผู้เขียนและผู้อ่านมีภูมิหลังร่วมกัน ในขณะที่ ส่วนประกอบ *ซึ่งความหายนะของธุรกิจค้าปลีกรายย่อย* เป็นสารสนเทศใหม่ในการสื่อสาร ซึ่งผู้เขียนต้องการเพิ่มเติมให้ผู้อ่านทราบว่า นอกจากผู้นำทางเศรษฐกิจของไทยจะไม่รับผิดชอบต่อผลกระทบที่เกิดจากการที่ประเทศไทยตั้งหน้าตั้งตาทำตามกระแสโลกาภิวัตน์โดยไม่คำนึงถึงข้อดีข้อเสียแล้ว ผลกระทบที่เกิดขึ้นดังกล่าว ยังทำให้เกิดความเสียหายต่อธุรกิจค้าปลีกรายย่อยอีกด้วย

เมื่อผู้วิจัยได้พิสูจน์แล้วว่า นามวลีที่ปรากฏกับ ซึ่ง ในตำแหน่งท้ายประโยค เช่น นามวลี *ความหายนะของธุรกิจค้าปลีกรายย่อย* ในตัวอย่างที่ (71) มีคุณสมบัติของ "จุดสำคัญข้างท้าย" ครบถ้วน คือ เป็นส่วนประกอบสุดท้ายในประโยค ที่มีสถานภาพเป็นสารสนเทศใหม่ซึ่งผู้อ่านไม่มีภูมิหลัง และเป็นสารสนเทศที่สำคัญที่สุด ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์คำว่า ซึ่ง ที่ปรากฏหน้านามวลีดังกล่าวเป็น "ตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย" ที่ผู้เขียนใช้เป็นกลวิธีในการเน้นว่า ส่วนประกอบส่วนนี้เป็น "จุดสำคัญ" ในประโยค

ตัวอย่างที่ (74) – (78) ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างของ ซึ่ง ที่เป็นตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย (ดูการวิเคราะห์โครงสร้างวากยสัมพันธ์โดยละเอียดได้ในบทที่ 6)

(74) *ท่านทั้งหลายจงปิดไว้ซึ่งทวารทั้ง 6* (จม.เหตุอยุธยา)

ประโยค					
ภูมิหลัง				**จุดสำคัญข้างท้าย**	
นามวลี	วิเศษณ์	กริยา	วิเศษณ์	**บุพบทวลี**	
				บุพบท	**นามวลี**
ท่านทั้งหลาย	จง	*ปิด*	*ไว้*	*ซึ่ง*	*ทวารทั้ง 6*

(75) *ภิกษุทั้งหลายจงตัดเสียซึ่งสังโยชน์ทั้งหลาย 5 ประการ* (จม.เหตุอยุธยา)

ประโยค					
ภูมิหลัง				**จุดสำคัญข้างท้าย**	
นามวลี	วิเศษณ์	กริยา	วิเศษณ์	**บุพบทวลี**	
				บุพบท	**นามวลี**
ภิกษุทั้งหลาย	จง	*ตัด*	*เสีย*	*ซึ่ง*	*สังโยชน์ทั้งหลาย 5 ประการ*

(76) *ผัสสาหารนั้นนำมาซึ่งเวทนาทั้งสาม* (จม.เหตุอยุธยา)

ประโยค				
ภูมิหลัง			**จุดสำคัญข้างท้าย**	
นามวลี	กริยา	วิเศษณ์	**บุพบทวลี**	
			บุพบท	**นามวลี**
ผัสสาหารนั้น	*นำ*	*มา*	*ซึ่ง*	*เวทนาทั้งสาม*

(77) *ผู้พิภากษาถือเอาซึ่งแว่นแก้ว* (กม.ตราสามดวง)

ประโยค				
ภูมิหลัง			**จุดสำคัญข้างท้าย**	
นามวลี	กริยา	วิเศษณ์	**บุพบทวลี**	
			บุพบท	**นามวลี**
ผู้พิภากษา	*ถือ*	*เอา*	*ซึ่ง*	*แว่นแก้ว*

(78) *พญาราชสีหก็เปล่งออกซึ่งสุระสิงหะนาท* (กม.ตราสามดวง)

ประโยค					
ภูมิหลัง				**จุดสำคัญข้างท้าย**	
นามวลี	วิเศษณ์	กริยา	วิเศษณ์	**บุพบทวลี**	
				บุพบท	**นามวลี**
พญาราชสีห	*ก็*	*เปล่ง*	*ออก*	*ซึ่ง*	*สุระสิงหะนาถ*

ผู้วิจัยพบข้อสังเกตเกี่ยวกับการปรากฏของ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย ดังนี้

1) เป็นที่น่าสังเกตว่า *ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่ตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย มักปรากฏในประโยคที่เป็นคำกริยาคู่ เช่น *ปิดไว้* ในตัวอย่างที่ (74) *ตัดเสีย* ในตัวอย่างที่ (75) *นำมา* ในตัวอย่างที่ (76) *ถือเอา* ในตัวอย่างที่ (77) *เปล่งออก* ในตัวอย่างที่ (78)

2) เป็นที่น่าสังเกตว่า *ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่ตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย มักปรากฏมากในภาษาเก่าและมักปรากฏในเอกสารที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา เช่น ไตรภูมิพระร่วงในสมัยสุโขทัย ในกฎหมายตราสามดวงในส่วนอ้างเนื้อหาในคัมภีร์พระธรรมศาสตร์

กล่าวโดยสรุป งานวิจัยนี้พบว่า *ซึ่ง* ที่เป็นตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้ายในภาษาไทย ต้องมีคุณสมบัติที่สำคัญทั้ง 3 ประการ ดังนี้

1) *ซึ่ง* ที่เป็นตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย ปรากฏเป็นส่วนประกอบ ซึ่งอยู่ข้างหน้านามวลีในตำแหน่งท้ายประโยค

2) *ซึ่ง* ที่เป็นตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย ทำหน้าที่บ่งชี้ว่า นามวลีในตำแหน่งท้ายประโยคเป็นสารสนเทศใหม่ที่ผู้พูดกับผู้ฟังไม่มีภูมิหลังร่วมกัน

3) *ซึ่ง* ที่เป็นตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย ทำหน้าที่บ่งชี้ว่า นามวลีในตำแหน่งท้ายประโยคเป็นสารสนเทศที่สำคัญ ที่ผู้พูดต้องการเน้นในการสื่อสาร

ในลำดับต่อไป ผู้วิจัยจะเสนอผลการวิเคราะห์หน้าที่ของ *ซึ่ง* ในมิติสัมพันธสาร ซึ่งในงานวิจัยนี้พบเพียงหน้าที่เดียว คือหน้าที่ตัวบ่งชี้สัมพันธสาร โดย *ซึ่ง* ในหน้าที่นี้ ทำหน้าที่เชื่อมความในสัมพันธสาร

4.3 หน้าที่ในมิติสัมพันธสาร

4.3.1 *ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้สัมพันธสาร (discourse marker)

หน้าที่ในมิติสัมพันธสารของ *ซึ่ง* คือ หน้าที่ตัวบ่งชี้สัมพันธสาร แต่ก่อนที่ผู้วิจัยจะกล่าวถึง *ซึ่ง* ในหน้าที่ดังกล่าว ผู้วิจัยจะขอกล่าวถึงมโนทัศน์ “สัมพันธสาร” และ “ตัวบ่งชี้สัมพันธสาร” โดยทั่ว ๆ ไปก่อน

สตับบ์ (Stubbs 1983: 1) กล่าวว่าสัมพันธสาร (discourse) เป็นหน่วยทางภาษาในมิติที่ใหญ่กว่าหรือเหนือกว่าประโยค (sentence) และเหนือกว่ามิติประโยคย่อย (clause) เช่น เป็นบทสนทนา หรือเป็นตัวบท (text) นอกจากนี้ สัมพันธสารจะต้องมีความต่อเนื่องด้วย

สัมพันธสารหนึ่ง ๆ มักจะมีคำที่ทำหน้าที่บ่งบอกความต่อเนื่อง หรือแสดงความเชื่อมโยงในสัมพันธสาร คำที่ทำหน้าที่ดังกล่าว ก็คือตัวบ่งชี้สัมพันธสาร (discourse marker) ฮัลลิเดย์และ

ฮาซาน (Halliday and Hasan 1976: 226–273) กล่าวว่า คำที่ทำหน้าที่แสดงความเชื่อมโยงความในสัมพันธสาร หรือที่ ฮัลลิเดย์และฮาซาน เรียกว่า คำสันธาน (conjunction) นั้น มีอยู่ 4 ประเภทใหญ่ ๆ ดังนี้

1) คำสันธานประเภทให้ข้อมูลเพิ่มเติม (additive conjunction) เช่น คำว่า *and* ในตัวอย่างต่อไปนี้

(79) 'I said you looked like an egg, sir,' Alice gently explained. '**And** some eggs are very pretty, you know,' she added.

(Halliday and Hasan 1976: 245)

2) คำสันธานประเภทแสดงความตรงกันข้ามหรือความขัดแย้ง (adversative conjunction) เช่น คำว่า *yet*, *though*, *but*, *however*, *on the other hand* ตัวอย่างที่ (80) ต่อไปนี้ เป็นตัวอย่างของคำสันธานประเภทนี้

(80) After the Bay of Pig fiasco, he said ruefully, "It would have been better if we had led it to James Bond." **On the other hand**, his reputed attempts to get Castro to extinguish himself with either an exploding cigar or a poison pen may have owed all too much to Bond.

(Halliday and Matthiessen 2004: 544)

3) คำสันธานประเภทแสดงความเป็นเหตุเป็นผล (causal conjunction) เช่น คำว่า *so*, *thus*, *then*, *therefore*, *consequently*, *as a result of that*, *because of that* ตัวอย่างที่ (81) ต่อไปนี้ เป็นตัวอย่างของคำสันธานประเภทนี้

(81) 'And what does it live on?'

'Weak tea with cream in it.'

Anew difficulty came into Alice's head.

'Supposing it couldn't find any?' she suggested.

'**Then** it would be die, of course.' (Halliday and Hasan 1976: 256)

4) คำสันธานประเภทบอกความต่อเนื่องของเวลา (temporal conjunction) เช่น คำว่า *then*, *next*, *after that* ตัวอย่างที่ (82) ต่อไปนี้ เป็นตัวอย่างของคำสันธานประเภทนี้

(82) The Atlantic took a second story, and I got an agent. **Then**, I started my first novel and sent off about four chapters and waited by the post office for praise to roll in, calls from Hollywood,everything.

(Halliday and Matthiessen 2004: 545)

ผู้วิจัยพบว่า คำว่า ซึ่ง ในภาษาไทย ปรากฏระหว่างประโยค 2 ประโยคในสัมพันธสาร และแสดงความเชื่อมโยง และความต่อเนื่องของประโยคทั้งสอง โดย ซึ่ง ที่ปรากฏในปริบทนี้ ไม่ได้เชื่อมโยงประโยคที่ตามมากับคำใดคำหนึ่งโดยเฉพาะในประโยคก่อนหน้า แต่เชื่อมโยงประโยคทั้งสองให้มีความต่อเนื่องกันในภาพรวม

หากพิจารณาประเภทของคำเชื่อมโยงทางสัมพันธสารตามที่ ฮัลลิเดย์และฮาซาน (Halliday and Hasan 1976) กล่าวไว้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ซึ่ง ที่ปรากฏระหว่างประโยค 2 ประโยคในสัมพันธสาร แสดงความเชื่อมโยงใน 2 ลักษณะ กล่าวคือ ซึ่ง ที่ปรากฏระหว่างประโยค 2 ประโยคในสัมพันธสาร แสดงความเชื่อมโยงแบบให้ข้อมูลเพิ่มเติม (additive) เช่นในตัวอย่างที่ (83) – (84) ซึ่งน่าจะเทียบเท่าได้กับคำว่า *and* ในภาษาอังกฤษ และมีความหมายว่า “there is something more to be said” นอกจากนี้ ซึ่ง ที่ปรากฏระหว่างประโยค 2 ประโยคในสัมพันธสาร แสดงความเชื่อมโยงแบบแสดงความเป็นเหตุเป็นผล (causal) เช่นในตัวอย่างที่ (85) – (86) ซึ่งน่าจะเทียบเท่าได้กับคำว่า *so หรือ then* ในภาษาอังกฤษ และมีความหมายว่า “as a result of this, for this reason, for this purpose” หรือมีความหมายว่า “under these circumstances”

(83) *ผู้ป่วยโรคเอดส์ส่วนใหญ่พบเพศชายมากกว่าเพศหญิงในอัตราส่วน 3.7 : 1 ซึ่งปัจจัยเสี่ยงของการติดเชื้อเกิดจากการมีเพศสัมพันธ์ร้อยละ 77.26* (กรุงเทพฯ รู้ทันเอดส์)

สัมพันธสาร	
ประโยค	**บุบพท + ประโยค**
ผู้ป่วยโรคเอดส์ส่วนใหญ่พบเพศชายมากกว่าเพศหญิงในอัตราส่วน 3.7 : 1	***ซึ่ง****ปัจจัยเสี่ยงของการติดเชื้อเกิดจากการมีเพศสัมพันธ์ร้อยละ 77.26*

(84) *ความจริงเขาเป็นราชนิกุลซึ่งเราควรจะนุ่งขาวไปด้วยซ้ำ* (สาส์นสมเด็จ)

สัมพันธสาร	
ประโยค	**บุบพท + ประโยค**
ความจริงเขาเป็นราชนิกุล	***ซึ่ง****เราควรจะนุ่งขาวไปด้วยซ้ำ*

(85) *ถ้าพบก็หมายถึงว่าประเทศไทยจะเข้าข่ายเป็นแหล่งแพร่เชื้อเพิ่มอีก 1 ประเทศซึ่งสถานการณ์จะรุนแรงขึ้น* (กรุงเทพธุรกิจ)

สัมพันธสาร	
ประโยค	**บุบพท + ประโยค**
ถ้าพบก็หมายถึงว่าประเทศไทยจะเข้าข่ายเป็นแหล่งแพร่เชื้อเพิ่มอีก 1 ประเทศ	***ซึ่ง****สถานการณ์จะรุนแรงขึ้น*

(86) *เนื่องด้วยเกิดพายุใหญ่ในกรุงเทพฯ จนถึงพัดกระเบื้องหลังคาตำหนักปลิวไปนั้น คงต้องมีการซอกหลังคาตำหนักซึ่งบางทีอาจจะต้องเสด็จย้ายมาประทับตำหนักเก่า* (สาส์นสมเด็จ)

สัมพันธสาร	
ประโยค	**บุบพท + ประโยค**
เนื่องด้วยเกิดพายุใหญ่ในกรุงเทพฯจนถึงพัดกระเบื้องหลังคาตำหนักปลิวไปนั้น คงต้องมีการซอกหลังคาตำหนัก	***ซึ่ง****บางทีอาจจะต้องเสด็จย้ายมาประทับตำหนักเก่า*

ในตัวอย่างที่ (83) และ (84) ข้างต้น คำว่า ซึ่ง เป็นตัวอย่างของการทำหน้าที่เชื่อมโยงสัมพันธสารแบบให้ข้อมูลเพิ่มเติมในเรื่องเดียวกัน กล่าวคือ ในตัวอย่างที่ (83) นอกจากผู้เขียนจะบอกสถิติของผู้ป่วยโรคเอดส์ว่า เป็นผู้ป่วยผู้ชายมากกว่าผู้หญิงแล้ว ยังต้องการให้ข้อมูลเพิ่มเติมอีกว่าสาเหตุหลักของโรคนี้มาจากการมีเพศสัมพันธ์ ส่วนในตัวอย่างที่ (84) นอกจากผู้เขียนจะบอกว่า เขาเป็นราชนิกุลแล้ว ยังให้ข้อมูลเพิ่มเติมอีกว่า ควรแต่งตัวให้เหมาะสม คือใส่เสื้อผ้าสีขาว

คำว่า ซึ่ง ในตัวอย่างที่ (85) และ (86) ข้างต้น เป็นตัวอย่างของการทำหน้าที่เชื่อมโยงสัมพันธสารแบบแสดงความเป็นเหตุเป็นผล และมีความหมายประมาณว่า “ในกรณีนี้, ในสถานการณ์นี้, ด้วยเหตุนี้” กล่าวคือ ในตัวอย่างที่ (85) ผู้เขียนต้องการจะบอกว่า ในกรณีที่ประเทศไทยเข้าข่ายเป็นแหล่งแพร่เชื้อเพิ่มอีก 1 ประเทศ จะเป็นเหตุให้สถานการณ์จะรุนแรงขึ้น ส่วนใน

ตัวอย่างที่ (86) ผู้เขียนต้องการจะบอกว่า ด้วยเหตุที่เกิดพายุใหญ่ในกรุงเทพฯ จนต้องมีการซ่อมแซมหลังคาตำหนัก เจ้านายพระองค์นั้นก็เลยต้องย้ายกลับไปอยู่ตำหนักเก่าในช่วงที่กำลังซ่อมแซมหลังคาตำหนัก

กล่าวโดยสรุป ผู้วิจัยพบว่า ซึ่ง ที่ทำหน้าที่ตัวบ่งชี้สัมพันธสาร ต้องมีลักษณะที่สำคัญทั้ง 2 ประการ ดังนี้

1) ปรากฏระหว่างประโยค 2 ประโยคในสัมพันธสาร

2) ทำหน้าที่เชื่อมโยงประโยคทั้ง 2 ประโยคให้ต่อเนื่องกันในสัมพันธสาร โดยเชื่อมโยงแบบให้ข้อมูลเพิ่มเติม หรือเชื่อมโยงแบบเป็นเหตุเป็นผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยพบว่า ซึ่ง สามารถทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ได้มากกว่า 1 มิติในเวลาเดียวกัน เช่น ทำหน้าที่ทั้งในมิติวากยสัมพันธ์ และในมิติวัจนปฏิบัติศาสตร์ ผู้วิจัยพบว่า ซึ่ง ที่ทำหน้าที่ตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม (หน้าที่มิติวากยสัมพันธ์) ทำหน้าที่ตัวบ่งชี้เรื่อง (หน้าที่มิติวัจนปฏิบัติศาสตร์) ด้วย ยกตัวอย่างเช่น ซึ่ง ในตัวอย่างต่อไปนี้

(87) *[พระมหากษัตริย์เจ้ากรุงฝรั่งษ[7] นี้แลสงฆ์ทั้งปวงยินดีนักหนา แลขอให้พระราชไมตรีพระมหากษัตราธิราชเจ้าทั้งสองฝ่ายจงจำเริญสืบไปอย่าให้สิ้นสุดเลย ข้าพเจ้าตอบว่า]* ***ซึ่ง****ชีต้น[8] มีน้ำใจยินดีจะให้พระราชไมตรีสมเด็จพระมหากษัตราธิราชเจ้าทั้งสองฝ่ายยืดยาวไปนั้น อัตโนขอบใจ*

(บันทึกโกษาปาน)

ในตัวอย่างที่ (87) คำว่า ซึ่ง ที่ปรากฏใน *ซึ่งชีต้นมีน้ำใจยินดีจะให้พระราชไมตรีสมเด็จพระมหากษัตราธิราชเจ้าทั้งสองฝ่ายยืดยาวไปนั้น* ทำหน้าที่ 2 มิติ คือทำหน้าที่เป็นตัวนำอนุประโยคเติมเต็มในมิติวากยสัมพันธ์ และทำหน้าที่ตัวบ่งชี้เรื่องในมิติวัจนปฏิบัติศาสตร์ กล่าวคือ *ซึ่งชีต้นมีน้ำใจยินดีจะให้พระราชไมตรีสมเด็จพระมหากษัตราธิราชเจ้าทั้งสองฝ่ายยืดยาวไปนั้น* เป็นอาร์กิวเมนต์ของคำกริยา *ขอบใจ* (ขอบใจอะไร ขอบใจซึ่งชีต้นมีน้ำใจยินดีจะให้พระราชไมตรีสมเด็จพระมหากษัตราธิราชเจ้าทั้งสองฝ่ายยืดยาวไป) ในขณะเดียวกัน ซึ่ง ก็ทำหน้าที่บ่งชี้ว่าประโยค *ชีต้นมีน้ำใจยินดีจะให้พระราชไมตรีสมเด็จพระมหากษัตราธิราชเจ้าทั้งสองฝ่ายยืดยาวไปนั้น* เป็น “เรื่อง” เป็นสารสนเทศเก่าที่ถูกกล่าวถึงมาแล้วในปริบทที่นำมาก่อน คือมีประโยค

[7] ในบันทึกโกษาปาน สะกดชื่อประเทศฝรั่งเศสเป็น *ฝรังษ*

[8] ใช้เรียกพระภิกษุในพระพุทธศาสนา และในศาสนาคริสต์

ขอให้พระราชไมตรีพระมหากษัตราธิราชเจ้าทั้งสองฝ่ายจงจำเริญสืบไปอย่าให้สิ้นสุดเลย ปรากฏในปริบทที่นำมาก่อนแล้ว

4.4 สรุป

ในบทนี้ ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์หน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำว่า ซึ่ง ในภาษาไทย โดยผู้วิจัยพบว่า คำว่า ซึ่ง ในภาษาไทย มีหน้าที่ทางไวยากรณ์ 3 มิติ ได้แก่ หน้าที่ในมิติวากยสัมพันธ์ หน้าที่ในมิติวัจนปฏิบัติศาสตร์ และหน้าที่ในมิติสัมพันธสาร

หน้าที่ในมิติวากยสัมพันธ์ ได้แก่ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยค และ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม

หน้าที่ในมิติวัจนปฏิบัติศาสตร์ ได้แก่ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้เรื่อง และ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย

หน้าที่ในมิติสัมพันธสาร ได้แก่ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งเชื่อมความในสัมพันธสาร

ซึ่ง ที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ปรากฏเป็นส่วนประกอบหน้าของคุณานุประโยค เพื่อทำหน้าที่บ่งชี้ว่า เป็นอนุประโยคชนิดที่มีตัวอ้างอิงร่วม เช่น มีช่องว่างที่อ้างถึงนามวลีหลักที่ขยายด้วยคุณานุประโยค นอกจากนี้ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยค เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยคชนิดตัวเชื่อมอนุประโยค ไม่ใช่ประพันธสรรพนาม

ซึ่ง ที่เป็นตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม ปรากฏเป็นส่วนประกอบหน้าของอนุประโยคเติมเต็มกริยา หรืออนุประโยคเติมเต็มนาม เพื่อทำหน้าที่บ่งชี้ว่า อนุประโยคนั้น ๆ เป็นอาร์กิวเมนต์ของกริยาหรือนาม อนุประโยคเติมเต็มนามแตกต่างจากคุณานุประโยค ตรงที่อนุประโยคเติมเต็มนามไม่มีช่องว่างที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมกับคำนามหลัก

ซึ่ง ที่เป็นตัวบ่งชี้เรื่อง ปรากฏในตำแหน่งหน้าสุดของประโยค เพื่อทำหน้าที่บ่งชี้ว่า วลีที่มันปรากฏเป็นส่วนประกอบหน้า เป็น “เรื่อง” ของประโยค คือเป็นสิ่งที่ประโยคพูดถึง และเป็นสารสนเทศเก่าที่ผู้ฟังหรือผู้อ่านมีภูมิหลังอยู่แล้ว

ซึ่ง ที่เป็นตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย ปรากฏเป็นส่วนประกอบหน้าของนามวลีในตำแหน่งท้ายประโยค เพื่อทำหน้าที่บ่งชี้ว่า นามวลีนั้น ๆ เป็นสารสนเทศใหม่สำหรับผู้ฟังหรือผู้อ่าน และเป็นสารสนเทศที่สำคัญ ที่ผู้พูดหรือผู้เขียนต้องการเน้น

ซึ่ง ที่เป็นตัวบ่งชี้สัมพันธสาร ปรากฏระหว่างประโยค 2 ประโยคในสัมพันธสาร เพื่อทำหน้าที่เชื่อมความให้ประโยคทั้ง 2 ประโยคดังกล่าว มีความต่อเนื่องกัน ซึ่งความต่อเนื่องกันในที่นี้

มีอยู่ 2 ลักษณะ คือ ประโยคที่ตามหลัง ซึ่ง ให้ข้อมูลเพิ่มเติมกับประโยคที่นำมาข้างหน้า หรือ ประโยคที่ตามหลัง ซึ่ง เป็นผลที่ต่อเนื่องมาจากประโยคที่นำมาข้างหน้า

นอกจากนี้ ผู้วิจัยพบว่า ซึ่ง อาจทำหน้าที่ได้มากกว่า 1 มิติในเวลาเดียวกัน เช่น ทำหน้าที่ตัวนำอนุประโยคเติมเต็มในมิติวากยสัมพันธ์ และทำหน้าที่ตัวบ่งชี้เรื่องในมิติวัจนปฏิบัติศาสตร์

ในบทต่อไป ผู้วิจัยจะเสนอผลการวิเคราะห์หน้าที่ทางไวยากรณ์ต่าง ๆ ของ ซึ่ง ในมุมมองเชิงประวัติ คือ เสนอผลการศึกษาว่า หน้าที่ทางไวยากรณ์แต่ละหน้าที่ ปรากฏในสมัยใดบ้าง และปรากฏในความถี่มากน้อยเพียงใด นอกจากนี้ ผู้วิจัยจะเสนอผลการวิเคราะห์ทางด้านพัฒนาการด้วยว่า หน้าที่ใดมีพัฒนาการมาจากหน้าที่ใด

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

พัฒนาการด้านหน้าที่ของ ซึ่ง ตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงปัจจุบัน

ในบทที่ 4 ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ไปแล้วว่า หน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำว่า ซึ่ง ในภาษาไทย มีทั้งหมด 3 มิติ ดังนี้

1) หน้าที่ในมิติวากยสัมพันธ์ (syntactic function) ได้แก่ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยค (relativizer) และ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม (complementizer)

2) หน้าที่ในมิติวัจนปฏิบัติศาสตร์ (pragmatic function) ได้แก่ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้เรื่อง (topic marker) และ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย (end-focus marker)

3) หน้าที่ในมิติสัมพันธสาร (discourse function) ได้แก่ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้สัมพันธสาร (discourse marker)

ในบทนี้ผู้วิจัยมุ่งเสนอผลการวิเคราะห์ความถี่ของการปรากฏของ ซึ่ง ในหน้าที่ต่าง ๆ ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน เพื่อให้เห็นพัฒนาการ หรือการเปลี่ยนแปลงของหน้าที่ทางไวยากรณ์ของ ซึ่ง ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ว่า แต่ละหน้าที่เริ่มปรากฏตั้งแต่ในสมัยใด และมีการใช้มากขึ้นหรือน้อยลงอย่างไร

ตามที่กล่าวแล้วในบทที่ 3 เรื่องวิธีดำเนินงานวิจัย ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจำแนกช่วงสมัยในการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 5 ช่วงสมัย ดังนี้

1) สมัยสุโขทัย
2) สมัยอยุธยา
3) สมัยรัชกาลที่ 1–4
4) สมัยรัชกาลที่ 5–8
5) สมัยรัชกาลที่ 9

ก่อนที่ผู้วิจัยจะเสนอผลการวิเคราะห์ความถี่ของการปรากฏของ ซึ่ง ในหน้าที่ต่าง ๆ ผู้วิจัยขอเสนอผลการวิเคราะห์หน้าที่ทางไวยากรณ์ของ ซึ่ง ในแต่ละสมัยในภาพรวมก่อน ว่าในแต่ละช่วงสมัยที่ศึกษา มีหน้าที่ทางไวยากรณ์หน้าที่ใดปรากฏบ้าง พร้อมทั้งให้ตัวอย่างประกอบ

5.1 หน้าที่ทางไวยากรณ์ของ ซึ่ง ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยรัชกาลที่ 9

5.1.1 สมัยสุโขทัย

5.1.1.1 รูปเขียนของ ซึ่ง ในสมัยสุโขทัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ซึ่ง เริ่มปรากฏครั้งแรกในสมัยสุโขทัย โดยปรากฏในศิลาจารึกสมัยสุโขทัย และปรากฏในวรรณกรรมสมัยสุโขทัย คือ ไตรภูมิพระร่วง สำหรับไตรภูมิพระร่วงนั้น ผู้วิจัยใช้ฉบับของกองวรรณกรรมและประวัติศาสตร์ กรมศิลปากร และในฉบับดังกล่าวมีรูปเขียน ซึ่ง อยู่แล้ว แต่ในศิลาจารึกต่าง ๆ ในสมัยสุโขทัย ไม่มีรูปเขียน ซึ่ง มีแต่รูปเขียน ซิง และ สิง[1] ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า รูปเขียน ซิง และ สิง ดังกล่าวที่ปรากฏในศิลาจารึกสมัยสุโขทัย คือคำว่า ซึ่ง ในปัจจุบัน เนื่องจากเหตุผล 6 ประการ อันได้แก่ เหตุผลทางด้านเสียง 4 ประการ และเหตุผลทางด้านวากยสัมพันธ์ 2 ประการดังนี้

1) คำว่า ซิง และ สิง เป็นคำพยางค์เดียวที่มีโครงสร้างพยางค์เป็นแบบ CVC^T เช่นเดียวกับคำว่า ซึ่ง คือมีโครงสร้างพยางค์ที่ประกอบไปด้วย พยัญชนะต้น สระ และ พยัญชนะท้าย และเสียงวรรณยุกต์

2) คำว่า ซิง และ สิง มีหน่วยเสียงพยัญชนะต้น เป็น /s/ เช่นเดียวกับคำว่า ซึ่ง เหตุผลในการสันนิษฐานในข้อนี้สอดคล้องกับข้อสันนิษฐานในงานของพรทิพย์ ไชยรัตน์ (2544: 127)

3) คำว่า ซิง และ สิง มีหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายเป็น /ŋ/ เช่นเดียวกับคำว่า ซึ่ง

4) หน่วยเสียงสระ /i/ ในคำว่า ซิง และ สิง เป็นสระสูง (high vowel) และสระปากไม่ห่อ (unrounded vowel) เช่นเดียวกับหน่วยเสียงสระ /ɨ/ ในคำว่า ซึ่ง

5) คำว่า ซิง และ สิง ปรากฏเป็นส่วนประกอบส่วนหน้าของนามวลี เช่นเดียวกับคำว่า ซึ่ง ในปัจจุบัน ยกตัวอย่างเช่น

(1) *แลรู้ว่าผู้หนึ่งลักเลียม<u>สิง</u>สินท่าน* (จารึกกฎหมายลักษณะโจร)
(2) *เขารู้ซึ้ง<u>ซึ่ง</u>กลโกงของมิจฉาชีพ* (ปัจจุบัน)

6) คำว่า ซิง และ สิง ปรากฏเป็นส่วนประกอบส่วนหน้าของอนุประโยคขยายนาม เช่นเดียวกับคำว่า ซึ่ง ในปัจจุบัน ยกตัวอย่างเช่น

[1] เป็นรูปเขียนที่ปรากฏในศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร ส่วนศิลาจารึกหลักอื่น ๆ ปรากฏรูปเขียน ซิง

(3) *ท่านเถรเจ้า<u>ซิง</u>ขาดคนไซร้มาแหนกุฎี จึงให้กระทำดังเก่า* (จารึกวัดหินตั้ง)

(4) *เจ้าของบ้าน<u>ซึ่ง</u>ขาดคนมาทำงานบ้าน จึงประกาศรับสมัครคนงาน* (ปัจจุบัน)

จากเหตุผลทั้ง 6 ประการข้างต้น ผู้วิจัยจึงสันนิษฐานว่า รูปเขียน ซิง และ สิง ที่ปรากฏในศิลาจารึกสมัยสุโขทัย คือ คำว่า ซึ่ง ในปัจจุบัน

5.1.1.2 หน้าที่ทางไวยากรณ์ของ ซึ่ง ที่ปรากฏในสมัยสุโขทัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในสมัยสุโขทัย ผู้วิจัยพบหน้าที่ทางไวยากรณ์ 3 หน้าที่ ได้แก่ หน้าที่ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค หน้าที่ตัวบ่งชี้เรื่อง และหน้าที่ตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย

ตามที่เสนอผลการวิเคราะห์ไปแล้วในบทที่ 4 ซึ่ง ที่ทำหน้าที่ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ต้องมีคุณสมบัติทั้ง 3 ประการ ดังนี้

1) ปรากฏเป็นส่วนประกอบส่วนหน้าของคุณานุประโยค

2) ทำหน้าที่บ่งชี้ว่า ประโยคที่มันเป็นส่วนประกอบ เป็นคุณานุประโยค

3) เป็นตัวเชื่อมคุณานุประโยค (relativizer) ไม่ใช่ประพันธสรรพนาม (relative pronoun)

ตัวอย่าง ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยคในสมัยสุโขทัย มีดังต่อไปนี้

(1) *ท่านเถรเจ้าซิงขาดคนไซร้มาแหนกุฎี จึงให้กระทำดังเก่า* (จารึกวัดหินตั้ง)

ประโยค					
นามวลี			วิเศษณ์	กริยา	อนุประโยค
คำนามหลัก	**บุพบทวลี (คุณานุประโยค)**				
	บุพบท	**ประโยค**			
ท่านเถรเจ้า	*ซิง*	*ขาดคนไซร้มาแหนกุฎี*	*จึง*	*ให้*	*กระทำดังเก่า*

(2) *คนซึ่งอยู่ในนรกนั้นจึงได้เห็นกัน* (ไตรภูมิพระร่วง)

ประโยค					
นามวลี			วิเศษณ์	กริยา	อนุประโยค
คำนามหลัก	**บุพบทวลี (คุณานุประโยค)**				
	บุพบท	**ประโยค**			
คน	*ซึ่ง*	*อยู่ในนรกนั้น*	*จึง*	*ได้*	*เห็นกัน*

(3) *แผ่นดินเล็ก 4 อันซึ่งอยู่หว่างกว้างทวีปใหญ่ ๔ อันนี้เรียกชื่อยุปรทวีป* (ไตรภูมิพระร่วง)

ประโยค				
นามวลี			กริยา	นามวลี
คำนามหลัก	**บุพบทวลี (คุณานุประโยค)**			
	บุพบท	**ประโยค**		
แผ่นดินเล็ก 4 อัน	*ซึ่ง*	*อยู่หว่างกว้างทวีปใหญ่ ๔ อันนี้*	*เรียก*	*ชื่อยุปรทวีป*

หน้าที่ทางไวยากรณ์ประการที่สอง ที่ผู้วิจัยพบในสมัยสุโขทัย คือ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่ตัวบ่งชี้เรื่อง ซึ่งต้องมีคุณสมบัติทั้ง 3 ประการ ดังนี้

1) ปรากฏเป็นส่วนประกอบซึ่งอยู่ข้างหน้า “เรื่อง” ของประโยค

2) ทำหน้าที่บ่งชี้ว่า ส่วนประกอบนั้น ๆ เป็นสิ่งที่ประโยคพูดถึง

3) ทำหน้าที่บ่งชี้ว่า ส่วนประกอบนั้นเป็นสารสนเทศเก่าที่ผู้ฟังหรือผู้อ่าน มีภูมิหลังอยู่แล้ว

ตัวอย่าง ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้เรื่อง ในสมัยสุโขทัย มีดังต่อไปนี้

(4) *ครั้นพ้นจากนรกขึ้นมาเป็นคนไส้ ย่อมเหม็นกลิ่นลามกอาจมทั้งหลายนักหนา แลมีรูปกายอันให้หืนนักหนา ผิ ผิดท่านแลท่านจะกระทำร้ายหนีท่านบห่อนจะรอด ท่านได้กระทำร้ายทุกชาติ **ซึ่งว่า**ผ้าอันจะนุ่งจะห่มนั้นก็เหม็นสาบเหม็นสาง* (ไตรภูมิพระร่วง)

ประโยค		
เรื่อง		เนื้อความ
บุพบทวลี		
บุพบท	**นามวลี**	
ซึ่ง	*ว่าผ้าอันจะนุ่งจะห่มนั้น*	*ก็เหม็นสาบเหม็นสาง*

หน้าที่ทางไวยากรณ์หน้าที่ต่อมาที่พบในสมัยสุโขทัย คือ หน้าที่ตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย ตามที่กล่าวแล้วในบทที่ 4 คำว่า ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย ต้องมีคุณสมบัติทั้ง 3 ประการดังนี้

1) ปรากฏเป็นส่วนประกอบ ซึ่งอยู่ข้างหน้านามวลีในตำแหน่งท้ายประโยค

2) ทำหน้าที่บ่งชี้ว่า นามวลีในตำแหน่งท้ายประโยค เป็นสารสนเทศใหม่ที่ผู้ฟังหรือผู้อ่านไม่มีภูมิหลัง

3) ทำหน้าที่บ่งชี้ว่า นามวลีในตำแหน่งท้ายประโยค เป็นสารสนเทศที่สำคัญ ที่ผู้พูดหรือผู้เขียนต้องการเน้น

ตัวอย่าง ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้ายในสมัยสุโขทัย มีดังต่อไปนี้

(5) *ผู้หนึ่งลักเลียมสิงสินท่าน* (จารึกกฎหมายลักษณะโจร)

ประโยค			
ภูมิหลัง		**จุดสำคัญข้างท้าย**	
นามวลี	กริยา	**บุพบทวลี**	
		บุพบท	**นามวลี**
ผู้หนึ่ง	*ลักเลียม*	*สิง*	*สินท่าน*

(6) *มีซึ่งมุมปราสาทนั้น* (ไตรภูมิพระร่วง)

ประโยค		
ภูมิหลัง	**จุดสำคัญข้างท้าย**	
กริยา	**บุพบทวลี**	
	บุพบท	**นามวลี**
มี	*ซึ่ง*	*มุมปราสาทนั้น*

(7) *เทพยดาตนนั้นก็รู้ซึ่งสภาวตนจะจุติ* (ไตรภูมิพระร่วง)

ประโยค				
ภูมิหลัง			**จุดสำคัญข้างท้าย**	
นามวลี	วิเศษณ์	กริยา	**บุพบทวลี**	
			บุพบท	**นามวลี**
เทพยดาตนนั้น	*ก็*	*รู้*	*ซึ่ง*	*สภาวตนจะจุติ*

เป็นที่น่าสังเกตว่า ในข้อมูลสมัยสุโขทัย มีนามวลีที่เป็นกรรมของกริยาสกรรม ที่ไม่มี ซึ่ง ปรากฏอยู่ด้วย เช่น *พระองค์รัก<u>นางอสันธมิตตา</u> นางจะใคร่สำแดง<u>บุญแห่งตน</u> จะนำ<u>สัตว์ทั้งหลาย</u>ไปสู่นิพพาน พระพุทธเจ้าตรัสเทศนา<u>พระธรรมจักรนั้น</u>*

กล่าวโดยสรุป ผู้วิจัยพบว่า ซึ่ง ที่ปรากฏในสมัยสุโขทัยทำหน้าที่ทางไวยากรณ์ใน 2 มิติ คือ หน้าที่มิติวากยสัมพันธ์ ซึ่งได้แก่ หน้าที่ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ตัวบ่งชี้เรื่อง และตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย

ในลำดับต่อไป ผู้วิจัยจะเสนอหน้าที่ทางไวยากรณ์ของ ซึ่ง ที่ปรากฏในสมัยอยุธยา

5.1.2 **สมัยอยุธยา**

ผู้วิจัยพบว่า ซึ่ง ที่ปรากฏในสมัยอยุธยา มีหน้าที่ทางไวยากรณ์ในมิติวากยสัมพันธ์ เพิ่มขึ้นมาจากในสมัยสุโขทัย 1 หน้าที่ คือ หน้าที่ตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม ดังนั้น หน้าที่ทางไวยากรณ์ของ ซึ่ง ที่ผู้วิจัยพบในสมัยอยุธยา มีทั้งหมด 4 หน้าที่ด้วยกัน ได้แก่ ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม ตัวบ่งชี้เรื่อง และตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย ยกตัวอย่างเช่น

<u>หน้าที่ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค</u>

(8) *คนซึ่งทำขนมปังอยู่ในตึกนั้น ประมาณ 40 คน* (บันทึกโกษาปาน)

ประโยค			
นามวลี			นามวลี
คำนามหลัก	**บุพบทวลี (คุณานุประโยค)**		
	บุพบท	**ประโยค**	
คน	*ซึ่ง*	*ทำขนมปังอยู่ในตึกนั้น*	*ประมาณ 40 คน*

(9) *ตึกซึ่งไว้เครื่องสาตราวุธนั้นยาวประมาณ 18 วา* (บันทึกโกษาปาน)

ประโยค				
นามวลี			กริยา	นามวลี
คำนามหลัก	**บุพบทวลี (คุณานุประโยค)**			
	บุพบท	**ประโยค**		
ตึก	*ซึ่ง*	*ไว้เครื่องสาตราวุธนั้น*	*ยาว*	*ประมาณ 18 วา*

(10) *กำปั่นซึ่งจะยกเสาขึ้นนั้นจุปืนใหญ่ 46 กระบอก* (บันทึกโกษาปาน)

ประโยค				
นามวลี			กริยา	นามวลี
คำนามหลัก	**บุพบทวลี (คุณานุประโยค)**			
	บุพบท	**ประโยค**		
กำปั่น	*ซึ่ง*	*จะยกเสาขึ้นนั้น*	*จุ*	*ปืนใหญ่ 46 กระบอก*

ส่วน ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม คือ ซึ่ง ที่ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่ามีคุณสมบัติทั้ง 3 ประการ ดังนี้

1) เป็นส่วนประกอบซึ่งอยู่ข้างหน้าอนุประโยคเติมเต็มนาม หรืออนุประโยคเติมเต็มกริยา

2) ทำหน้าที่บ่งชี้ว่า ประโยคที่ ซึ่ง ปรากฏเป็นส่วนประกอบ เป็นอาร์กิวเมนต์ของคำกริยาหรือคำนามในมุขยประโยค

3) เป็นประโยคสมบูรณ์

ตัวอย่าง ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวนำอนุประโยคเติมเต็มในสมัยอยุธยา มีดังต่อไปนี้

(11) *ซึ่งท่านตกแต่งนี้ สมควรดี* (บันทึกโกษาปาน)

ประโยค			
บุพบทวลี (อนุประโยคเติมเต็ม)		กริยา	วิเศษณ์
บุพบท	**ประโยค**		
ซึ่ง	*ท่านตกแต่งนี้*	*สมควร*	*ดี*

(12) *พระยาอรุมเสียเงินค่าป่วยการซึ่งพระมหากษัตริย์เจ้าตกแต่งให้ไปรบ* (บันทึกโกษาปาน)

ประโยค				
นามวลี	กริยา	นามวลี		
		คำนามหลัก	**บุพบทวลี (อนุประโยคเติมเต็ม)**	
			บุพบท	**ประโยค**
พระยาอรุม	*เสีย*	*เงินค่าป่วยการ*	*ซึ่ง*	*พระมหากษัตริย์เจ้าตกแต่งให้ไปรบ*

<u>หน้าที่ตัวบ่งชี้เรื่อง</u>

(13) *อนึ่งแม่น้ำ ณ เมืองแบรศนั้น ที่ใดตื้นให้ขุดลงให้ลึก แลซึ่งจะขุดนั้น ทำเรืออย่างเรืออีเป็ด* (บันทึกโกษาปาน)

ประโยค			
เรื่อง		เนื้อความ	
บุพบทวลี		กริยา	นามวลี
บุพบท	**ประโยค**		
ซึ่ง	*จะขุดนั้น*	*ทำ*	*เรืออย่างเรืออีเป็ด*

(14) *แลจึงนายทหารนั้นทำคำนับด้วยทวนตามธรรมเนียมฝรั่งษ แลเจ้าเมืองว่าแก่ข้าพเจ้าว่า ซึ่งทหารทำคำนับด้วยทวนแลตีกลองอย่างนี้ ธรรมเนียมสำหรับคำนับแก่พระมหากษัตริย์เจ้าฝรั่งเศส* (บันทึกโกษาปาน)

ประโยค		
เรื่อง		เนื้อความ
บุพบทวลี		นามวลี
บุพบท	**ประโยค**	
ซึ่ง	*ทหารทำคำนับด้วยทวนแลตีกลองอย่างนี้*	*ธรรมเนียมสำหรับคำนับแก่พระมหากษัตริย์เจ้าฝรั่งเศส*

(15) *ท่านมา ณ กลางทะเล เจ็บป่วยประการใดบ้าง ข้าพเจ้าตอบว่า ซึ่งอัตโนมานี้ อัตโนเอาเดชพระเดชเดชานุภาพสมเด็จพระมหากษัตราธิราชผู้เป็นเจ้าอัตโนปกเกล้าปกกระหม่อมมา* (บันทึกโกษาปาน)

ประโยค					
เรื่อง		เนื้อความ			
บุพบทวลี		นามวลี	กริยา	นามวลี	วิเศษณ์
บุพบท	**ประโยค**				
ซึ่ง	*อัตโนมานี้*	*อัตโน*	*เอา*	*เดชพระเดชเดชานุภาพสมเด็จพระมหากษัตราธิราชผู้เป็นเจ้าอัตโนปกเกล้าปกกระหม่อม*	มา

<u>หน้าที่ตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย</u>

(16) *ท่านทั้งหลายจงปิดไว้ซึ่งทวารทั้ง 6* (จม.เหตุอยุธยา)

ประโยค					
ภูมิหลัง				**จุดสำคัญข้างท้าย**	
นามวลี	วิเศษณ์	กริยา	วิเศษณ์	**บุพบทวลี**	
				บุพบท	**นามวลี**
ท่านทั้งหลาย	*จง*	*ปิด*	*ไว้*	*ซึ่ง*	*ทวารทั้ง 6*

(17) *ท่านทั้งหลายจักกระทำซึ่งที่สุดแห่งวัฏทุกข์ทั้งปวง* (จม.เหตุอยุธยา)

ประโยค				
ภูมิหลัง			**จุดสำคัญข้างท้าย**	
นามวลี	วิเศษณ์	กริยา	**บุพบทวลี**	
			บุพบท	**นามวลี**
ท่านทั้งหลาย	*จัก*	*กระทำ*	*ซึ่ง*	*ที่สุดแห่งวัฏทุกข์ทั้งปวง*

(18) *ผัสสาหารนั้นนำมาซึ่งเวทนาทั้งสาม* (จม.เหตุอยุธยา)

ประโยค				
ภูมิหลัง			**จุดสำคัญข้างท้าย**	
นามวลี	กริยา	วิเศษณ์	**บุพบทวลี**	
			บุพบท	**นามวลี**
ผัสสาหารนั้น	*นำ*	*มา*	*ซึ่ง*	*เวทนาทั้งสาม*

กล่าวโดยสรุป ในสมัยอยุธยา ผู้วิจัยพบหน้าที่ทางไวยากรณ์ของ ซึ่ง ทั้งหมด 4 หน้าที่ ด้วยกัน คือ หน้าที่ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม หน้าที่ตัวบ่งชี้เรื่อง และตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย ซึ่งหน้าที่ตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม เป็นหน้าที่ทางวากยสัมพันธ์หน้าที่ใหม่ ที่เพิ่มขึ้นมาจากสมัยสุโขทัย

ในลำดับต่อไป ผู้วิจัยจะเสนอหน้าที่ทางไวยากรณ์ของ ซึ่ง ในสมัยต่อมา คือ สมัยรัชกาลที่ 1 – รัชกาลที่ 4

5.1.3 **สมัยรัชกาลที่** 1 – **รัชกาลที่**4

ผู้วิจัยพบว่า ซึ่ง ในสมัยนี้มีหน้าที่ทางไวยากรณ์ 4 หน้าที่เช่นเดียวกับในสมัยอยุธยา กล่าวคือ มี ซึ่ง ที่หน้าที่ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม หน้าที่ตัวบ่งชี้เรื่อง และตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย ยกตัวอย่างเช่น

<u>หน้าที่ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค</u>

(19) *พวกครัวซึ่งไปทันจะเตมใจไปฤา* (จม.เหตุ ร.3)

ประโยค						
นามวลี			วิเศษณ์	กริยา	กริยา	อนุภาค
คำนามหลัก	**คุณานุประโยค**					
	บุพบท	**ประโยค**				
พวกครัว	*ซึ่ง*	*ไปทัน*	จะ	*เตมใจ*	*ไป*	*ฤา*

(20) *อ้ายญวนซึ่งอยู่รักษาค่ายก็ 800 เศษ* (จม.เหตุทัพญวน)

ประโยค				
นามวลี			วิเศษณ์	นามวลี (ภาคแสดง)
คำนามหลัก	**บุพบทวลี (คุณานุประโยค)**			
	บุพบท	**ประโยค**		
อ้ายญวน	*ซึ่ง*	*อยู่รักษาค่าย*	*ก็*	*800 เศษ*

(21) *อ้ายพวกซึ่งเข้ามานั้น ก็ยังไม่รู้* (จม.หลวงอุดมสมบัติ)

ประโยค						
นามวลี			วิเศษณ์	วิเศษณ์	วิเศษณ์	กริยา
คำนามหลัก	**บุพบทวลี (คุณานุประโยค)**					
	บุพบท	**ประโยค**				
อ้ายพวก	*ซึ่ง*	*เข้ามานั้น*	*ก็*	*ยัง*	*ไม่*	*รู้*

<u>หน้าที่ตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม</u>

(22) *ซึ่งท่านเปนใจด้วยราชการเร่งยกกองทับมาโดยเรวก็เปนความชอบนักหนา*

(จม.เหตุ ร.3)

ประโยค				
บุพบทวลี (อนุประโยคเติมเต็ม)		วิเศษณ์	กริยา	นามวลี
บุพบท	**ประโยค**			
ซึ่ง	*ท่านเปนใจด้วยราชกา รเร่งยกกองทับมาโดยเรว*	*ก็*	*เปน*	*ความชอบนักหนา*

(23) *การซึ่งวิวาทกันนั้น ก็ได้สู้รบกันจนถึงฆ่าฟันกันแล้ว* (จม.หลวงอุดมสมบัติ)

ประโยค					
นามวลี			วิเศษณ์	กริยา	อนุประโยค
คำนามหลัก	**บุพบทวลี (อนุประโยคเติมเต็ม)**				
	บุพบท	**ประโยค**			
การ	*ซึ่ง*	*วิวาทกันนั้น*	*ก็*	*ได้*	*สู้รบกันจนถึงฆ่าฟันกันแล้ว*

<u>หน้าที่ตัวบ่งชี้เรื่อง</u>

(24) *ถ้าเลกฝ่ายทหาร ให้เอาหมายรับสั่งแล**ทานบลนั้น**มาว่าแก่พระธรรมไตรโลกนั้น*
*ถ้าเลกฝ่ายพลเรือน ให้เอามาว่าแก่พระสุภาวดี แลซึ่ง**ทานบลนั้น** ก็ให้รับไว้*

(กม.ตราสามดวง)

ประโยค				
เรื่อง		เนื้อความ		
บุพบทวลี		วิเศษณ์	กริยา	อนุประโยค
บุพบท	**นามวลี**			
ซึ่ง	*ทานบลนั้น*	*ก็*	*ให้*	*รับไว้*

<u>หน้าที่ตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย</u>

(25) *ข้าจักตกแต่งซึ่งคำภีร์พระธรรมสาตรนั้น* (กม.ตราสามดวง)

ประโยค				
ภูมิหลัง			**จุดสำคัญข้างท้าย**	
นามวลี	วิเศษณ์	กริยา	**บุพบทวลี**	
			บุพบท	**นามวลี**
ข้า	*จัก*	*ตกแต่ง*	*ซึ่ง*	*คำภีร์พระธรรมสาตรนั้น*

(26) *ท่านทั้งหลายจงฟังซึ่งคำภีร์พระธรรมสาตรนั้น* (กม.ตราสามดวง)

ประโยค				
ภูมิหลัง			**จุดสำคัญข้างท้าย**	
นามวลี	วิเศษณ์	กริยา	**บุพบทวลี**	
			บุพบท	**นามวลี**
ท่านทั้งหลาย	*จง*	*ฟัง*	*ซึ่ง*	*คำภีร์พระธรรมสาตรนั้น*

(27) *สมเด็จท้าวเทวราชจะตรัสซึ่งธรรมอันเปนหลักสำหรับผู้พิภากษา* (กม.ตราสามดวง)

ประโยค				
ภูมิหลัง			**จุดสำคัญข้างท้าย**	
นามวลี	วิเศษณ์	กริยา	**บุพบทวลี**	
			บุพบท	**นามวลี**
สมเด็จท้าวเทวราช	*จะ*	*ตรัส*	*ซึ่ง*	*ธรรมอันเปนหลักสำหรับผู้พิภากษา*

กล่าวโดยสรุป ในสมัยรัชกาลที่ 1 – รัชกาลที่ 4 ผู้วิจัยไม่พบหน้าที่ทางไวยากรณ์หน้าที่ใหม่ที่เพิ่มขึ้นมาจากสมัยอยุธยา คำว่า ซึ่ง ยังคงมีหน้าที่ทางไวยากรณ์ 4 หน้าที่ คือ หน้าที่ตัวบ่งชี้เรื่อง ตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค และตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม

ในลำดับต่อไป ผู้วิจัยจะเสนอหน้าที่ทางไวยากรณ์ของ ซึ่ง ในสมัยต่อมา คือ สมัยรัชกาลที่ 5 – รัชกาลที่ 8

5.1.4 **สมัยรัชกาลที่** 5 – **รัชกาลที่** 8

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยพบว่า สมัยรัชกาลที่ 5 – 8 นี้ มีหน้าที่ทางไวยากรณ์ของ ซึ่ง ครบทั้ง 3 มิติ คือหน้าที่มิติวากยสัมพันธ์ หน้าที่มิติวัจนปฏิบัติศาสตร์ และหน้าที่มิติสัมพันธสาร หน้าที่มิติสัมพันธสารที่เพิ่งปรากฏในสมัยนี้ ได้แก่ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่ตัวบ่งชี้สัมพันธสาร

ตัวอย่าง ซึ่ง ที่ทำหน้าที่ต่าง ๆ ในสมัยรัชกาลที่ 5 – รัชกาลที่ 8 มีดังต่อไปนี้

<u>หน้าที่ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค</u>

(28) *บัดนี้ได้ความซึ่งควรจะพิจารณาแก้ไข* (พระราชหัตถเลขา ร.5)

ประโยค				
วิเศษณ์	กริยา	นามวลี		
		คำนามหลัก	**บุพบทวลี (คุณานุประโยค)**	
			บุพบท	**ประโยค**
บัดนี้	*ได้*	*ความ*	*ซึ่ง*	*ควรจะพิจารณาแก้ไข*

(29) *มีหมอความซึ่งเป็นผู้พิพากษาตุลาการ* (สาส์นสมเด็จ)

ประโยค			
กริยา	นามวลี		
	คำนามหลัก	**บุพบทวลี (คุณานุประโยค)**	
		บุพบท	**ประโยค**
มี	*หมอความ*	*ซึ่ง*	*เป็นผู้พิพากษาตุลาการ*

(30) *อำเภอซึ่งเคยเปนอำเภอเมืองอยู่เดิมควรเปลี่ยนนามเรียกตามนามจังหวัด*

(พระราชหัตถเลขา ร.5)

ประโยค				
นามวลี			กริยา	อนุประโยค
คำนามหลัก	**บุพบทวลี (คุณานุประโยค)**			
	บุพบท	**ประโยค**		
อำเภอ	*ซึ่ง*	*เคยเปนอำเภอเมืองอยู่เดิม*	*ควร*	*เปลี่ยนนามเรียกตามนามจังหวัด*

<u>หน้าที่ตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม</u>

(31) *การซึ่งจะรักษาโจรผู้ร้ายนั้นก็ไม่ถูกด้วย* (พระราชหัตถเลขา ร.5)

ประโยค						
นามวลี			วิเศษณ์	วิเศษณ์	กริยา	วิเศษณ์
คำนามหลัก	**บุพบทวลี (อนุประโยคเติมเต็ม)**					
	บุพบท	**ประโยค**				
การ	*ซึ่ง*	*จะรักษาโจรผู้ร้ายนั้น*	*ก็*	*ไม่*	*ถูก*	*ด้วย*

(32) *ควรซึ่งเราจะทราบไว้ทุกคน* (ประติทินบัตรและจม.เหตุ)

ประโยค		
กริยา	**บุพบทวลี (อนุประโยคเติมเต็ม)**	
	บุพบท	**ประโยค**
ควร	*ซึ่ง*	*เราจะทราบไว้ทุกคน*

(33) *ซึ่งเธอตรวจการตามน่าที่ดังนี้ เปนการชอบแล้ว* (พระราชหัตถเลขา ร.5)

ประโยค				
บุพบทวลี (อนุประโยคเติมเต็ม)		กริยา	นามวลี	วิเศษณ์
บุพบท	**ประโยค**			
ซึ่ง	*เธอตรวจการตามน่าที่ดังนี้*	*เปน*	*การชอบ*	*แล้ว*

<u>หน้าที่ตัวบ่งชี้เรื่อง</u>

(34) *หลวงมหิทธิ์ธำรงยืนขรึมใบหน้าเคร่งเครียดราวกับเสนาธิการทหารบกในท่ามกลางสนามรบ เขาก้มศีรษะให้นิดหนึ่งเมื่อนัยน์ตาของเขากับยวนใจได้พบกัน ซึ่งอาการเช่นนี้ หลวงมหิทธิ์ธำรงไม่เคยปฏิบัติต่อยวนใจเลย* (ปราบพยศ)

ประโยค					
เรื่อง		เนื้อความ			
บุพบทวลี		นามวลี	วิเศษณ์	กริยา	อนุประโยค
บุพบท	**นามวลี**				
ซึ่ง	*อาการเช่นนี้*	*หลวงมหิทธิ์ธำรง*	*ไม่*	*เคย*	*ปฏิบัติต่อยวนใจเลย*

(35) *ในบทเพลงของเช็ดเลย์มีความตอนหนึ่งว่าความรักเป็นเหมือนห่อของอันหนัก ซึ่งหัวใจทั้งสอง เมื่อถ้อยทีถ้อยแบ่งกำลังกันคนละครึ่ง ย่อมแบกมันไว้ด้วยความหรรษาร่าเริง* (ปราบพยศ)

ประโยค							
เรื่อง		เนื้อความ					
บุพบทวลี		บุพบทวลี	วิเศษณ์	กริยา	นามวลี	วิเศษณ์	บุพบทวลี
บุพบท	**นามวลี**						
ซึ่ง	*หัวใจทั้งสอง*	*เมื่อถ้อยทีถ้อยแบ่งกำลังกันคนละครึ่ง*	*ย่อม*	*แบก*	*มัน*	*ไว้*	*ด้วยความหรรษาร่าเริง*

<u>หน้าที่ตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย</u>

(36) *โฉมยงจงฟังซึ่งคำสอน* (ประติทินบัตรและจม.เหตุ)

ประโยค				
ภูมิหลัง			**จุดสำคัญข้างท้าย**	
นามวลี	วิเศษณ์	กริยา	**บุพบทวลี**	
			บุพบท	**นามวลี**
โฉมยง	*จง*	*ฟัง*	*ซึ่ง*	*คำสอน*

(37) *เมืองจีนก็จะถึงซึ่งความรุ่งเรือง* (ปกิณกคดี)

ประโยค					
ภูมิหลัง				**จุดสำคัญข้างท้าย**	
นามวลี	วิเศษณ์	วิเศษณ์	กริยา	**บุพบทวลี**	
				บุพบท	**นามวลี**
เมืองจีน	*ก็*	*จะ*	*ถึง*	*ซึ่ง*	*ความรุ่งเรือง*

(38) *ผู้นั้นไม่มีซึ่งวิชา* (ประติทินบัตรและจม.เหตุ)

ประโยค				
ภูมิหลัง			**จุดสำคัญข้างท้าย**	
นามวลี	วิเศษณ์	กริยา	**บุพบทวลี**	
			บุพบท	**นามวลี**
ผู้นั้น	*ไม่*	*มี*	*ซึ่ง*	*วิชา*

อีกหน้าที่หนึ่งที่เพิ่งปรากฏเป็นครั้งแรก คือ หน้าที่ตัวบ่งชี้สัมพันธสาร ซึ่งในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้สัมพันธสาร มีคุณสมบัติทั้ง 2 ประการ ดังนี้

1) ปรากฏระหว่างประโยค 2 ประโยคในสัมพันธสาร

2) ทำหน้าที่เชื่อมโยงประโยคทั้ง 2 ประโยคให้ต่อเนื่องกันในสัมพันธสาร โดยเชื่อมโยงแบบให้ข้อมูลเพิ่มเติม หรือเชื่อมโยงแบบเป็นเหตุเป็นผล

ตัวอย่าง ซึ่ง ที่ทำหน้าที่ตัวบ่งชี้สัมพันธสาร ในสมัยรัชกาลที่ 5 – รัชกาลที่ 8 มีดังต่อไปนี้

(39) *ความจริงเขาเป็นราชนิกุลซึ่งเราควรจะนุ่งขาวไปด้วยซ้ำ* (สาส์นสมเด็จ)

สัมพันธสาร	
ประโยค	**บุพบท+ประโยค**
ความจริงเขาเป็นราชนิกุล	***ซึ่ง****เราควรจะนุ่งขาวไปด้วยซ้ำ*

(40) *โดยเหตุฉะนี้ยวนใจจึงเลือกหาเอาทางหนึ่งซึ่งหล่อนเองเชื่อมั่นว่าอย่างไรเสียก็คงประคับประคองตัวให้ล่วงพ้นความเดือดเนื้อร้อนใจได้เป็นแน่* (ปราบพยศ)

สัมพันธสาร	
ประโยค	**บุพบท+ประโยค**
โดยเหตุฉะนี้ ยวนใจจึงเลือกหาเอาทางหนึ่ง	***ซึ่ง****หล่อนเองเชื่อมั่นว่าอย่างไรเสียก็คงประคับประคองตัวให้ล่วงพ้นความเดือดเนื้อร้อนใจได้เป็นแน่*

กล่าวโดยสรุป สมัยรัชกาลที่ 5 ถึงรัชกาลที่ 8 เป็นช่วงสมัยแรกที่ผู้วิจัยพบหน้าที่ทางไวยากรณ์ของ ซึ่ง ครบทั้ง 5 หน้าที่ ได้แก่ หน้าที่ตัวบ่งชี้เรื่อง ตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม และตัวบ่งชี้สัมพันธสาร

ในลำดับต่อไป ผู้วิจัยจะเสนอหน้าที่ทางไวยากรณ์ของ ซึ่ง ที่พบในสมัยรัชกาลที่ 9 ซึ่งเป็นตัวแทนของภาษาไทยในสมัยปัจจุบัน

5.1.5 **สมัยรัชกาลที่** 9

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในสมัยนี้ ผู้วิจัยพบหน้าที่ทางไวยากรณ์ของ ซึ่ง ทั้งหมด 4 หน้าที่ด้วยกัน คือ ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค หน้าที่ตัวบ่งชี้เรื่อง ตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย และตัวบ่งชี้สัมพันธสาร หน้าที่ทางไวยากรณ์ที่ผู้วิจัยไม่พบในสมัยนี้ คือ หน้าที่ตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม

ตัวอย่าง ซึ่ง ในหน้าที่ต่าง ๆ ในสมัยรัชกาลที่ 9 มีดังต่อไปนี้

<u>หน้าที่ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค</u>

(41) *ผู้หญิงอีกคนหนึ่งซึ่งคบหากับนางชาลินีมานานแล้วติดต่อว่ามีรถโฟร์วีลขายในราคาถูก*

(ไทยรัฐ)

ประโยค				
นามวลี			กริยา	อนุประโยค
คำนามหลัก	**บุพบทวลี (คุณานุประโยค)**			
	บุพบท	**ประโยค**		
ผู้หญิงอีกคนหนึ่ง	*ซึ่ง*	*คบหากับนางชาลินีมานานแล้ว*	*ติดต่อ*	*ว่ามีรถโฟร์วีลขายในราคาถูก*

(42) *นี่คือไดมอนด์สูตรหรือวัชรสูตรซึ่งน่าเลื่อมใสเหลือขนาด* (ธรรมจักษุ)

ประโยค				
นามวลี	กริยา	นามวลี		
		คำนามหลัก	**บุพบทวลี (คุณานุประโยค)**	
			บุพบท	**ประโยค**
นี่	*คือ*	*ไดมอนด์สูตรหรือวัชรสูตร*	*ซึ่ง*	*น่าเลื่อมใสเหลือขนาด*

<u>หน้าที่ตัวบ่งชี้เรื่อง</u>

(43) *นอกจากนี้ ยังมีผู้ติดเชื้อในมณฑลส่านซี 4 คน มณฑลหูหนาน 7 คน มณฑลเสฉวนทางตะวันตกเฉียงใต้ 3 คน ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวมานี้หายป่วยแล้ว* (กรุงเทพธุรกิจ)

ประโยค			
เรื่อง		เนื้อความ	
บุพบทวลี		กริยา	วิเศษณ์
บุพบท	**นามวลี**		
ซึ่ง	*ทั้งหมดที่กล่าวมานี้*	*หายป่วย*	*แล้ว*

(44) *เราลดผลประโยชน์ค่าคอมมิชชั่นไปบ้าง แต่ก็เพิ่ม the end bonus ย้อนหลังสิ้นปีอีก 20% กว่า ทั้งมิติหัวหน้าและตัวแทน ซึ่งผลตอบแทนส่วนนี้เราเพิ่มคอร์สเกือบ 80 กว่าล้านบาท* (กรุงเทพธุรกิจ)

ประโยค				
เรื่อง		เนื้อความ		
บุพบทวลี		นามวลี	กริยา	นามวลี
บุพบท	**นามวลี**			
ซึ่ง	*ผลตอบแทนส่วนนี้*	*เรา*	*เพิ่ม*	*คอร์สเกือบ 80 กว่าล้านบาท*

<u>หน้าที่ตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย</u>

(45) *ผลที่ไทยเดินตามกระแสโลกาภิวัตน์อย่างหลับหูหลับตานำมาซึ่งความหายนะของธุรกิจค้าปลีกรายย่อย* (เอเชียปริทัศน์)

ประโยค				
ภูมิหลัง			**จุดสำคัญข้างท้าย**	
นามวลี	กริยา	วิเศษณ์	**บุพบทวลี**	
			บุพบท	**นามวลี**
ผลที่ไทยเดินตามกระแสโลกาภิวัตน์อย่างหลับหูหลับตา	*นำ*	*มา*	*ซึ่ง*	*ความหายนะของธุรกิจค้าปลีกรายย่อย*

(46) *การเจรจาต่อรองในการให้ความร่วมมือจะนำมาซึ่งการปฏิบัติในการพัฒนา* (พลังงาน)

ประโยค					
ภูมิหลัง				**จุดสำคัญข้างท้าย**	
นามวลี	วิเศษณ์	กริยา	วิเศษณ์	**บุพบทวลี**	
				บุพบท	**นามวลี**
การเจรจาต่อรองในการให้ความร่วมมือ	*จะ*	*นำ*	*มา*	*ซึ่ง*	*การปฏิบัติในการพัฒนา*

<u>หน้าที่ตัวบ่งชี้สัมพันธสาร</u>

(47) *เขาต้องการจะให้เราไปดูนี่กระมังซึ่งเราก็ได้เห็นตำตาอยู่* (ธรรมจักษุ)

สัมพันธสาร	
ประโยค	**บุพบท+ประโยค**
เขาต้องการจะให้เราไปดูนี่กระมัง	***ซึ่ง****เราก็ได้เห็นตำตาอยู่*

(48) *ผู้ที่ข่มขู่นั้นโทรศัพท์มาขมขู่ตั้งแต่เวลา 11.00 น. วันที่ 3 ก.พ. ที่ผ่านมา โดยพูดภาษาอังกฤษ ซึ่งนางสุจิตราเป็นผู้รับสายเอง* (ข่าวสด)

สัมพันธสาร	
ประโยค	**บุพบท+ประโยค**
ผู้ที่ข่มขู่นั้นโทรศัพท์มาขมขู่ตั้งแต่เวลา 11.00 น. วันที่ 3 ก.พ. ที่ผ่านมา โดยพูดภาษาอังกฤษ	***ซึ่ง****นางสุจิตราเป็นผู้รับสายเอง*

กล่าวโดยสรุปในภาพรวม หน้าที่ทางไวยากรณ์ต่าง ๆ เริ่มปรากฏครั้งแรกในสมัยที่ต่างกัน จากข้อมูล ผู้วิจัยพบว่า หน้าที่ที่เก่าแก่ที่สุด ที่ปรากฏตั้งแต่สมัยสุโขทัย มี 3 หน้าที่ ได้แก่ หน้าที่ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ตัวบ่งชี้เรื่อง และตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย ส่วนหน้าที่ต่อมาที่พบในสมัยอยุธยา คือ หน้าที่ตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม ส่วนหน้าที่ตัวบ่งชี้สัมพันธสาร เป็นหน้าที่ที่ใหม่ที่สุด กล่าวคือ เริ่มปรากฏในสมัยรัชกาลที่ 5 ถึงรัชกาลที่ 8 นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบว่า หน้าที่ทางไวยากรณ์ต่าง ๆ ของ ซึ่ง มีความสม่ำเสมอในการปรากฏ กล่าวคือ หากหน้าที่นั้นเริ่มปรากฏในสมัยใดสมัยหนึ่งแล้ว จะปรากฏอย่างต่อเนื่องในสมัยต่อ ๆ มา ยกเว้น หน้าที่ตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม ที่ไม่ปรากฏต่อเนื่องมาจนถึงสมัยรัชกาลที่ 9 ซึ่งเป็นสมัยปัจจุบัน ทั้งนี้ ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า

หน้าที่ดังกล่าวถูกแทนที่ด้วยคำที่ทำหน้าที่เดียวกัน คือ ถูกแทนที่ด้วยคำว่า *ที่* จนอาจทำให้การปรากฏของ ซึ่ง ลดลงเรื่อย ๆ และในที่สุดก็สูญหายไปในสมัยปัจจุบัน

ภาพรวมของการปรากฏของหน้าที่ทางไวยากรณ์ของ ซึ่ง ในช่วงสมัยต่าง ๆ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แสดงในตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5.1 การปรากฏของหน้าที่ทางไวยากรณ์ต่าง ๆ ตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงสมัยรัชกาลที่ 9

สมัย	**หน้าที่ทางไวยากรณ์**				
	มิติ วากยสัมพันธ์		**มิติ วัจนปฏิบัติศาสตร์**		**มิติ สัมพันธสาร**
	ตัวบ่งชี้ คุณานุประโยค	**ตัวนำ อนุประโยคเติมเต็ม**	**ตัวบ่งชี้ เรื่อง**	**ตัวบ่งชี้ จุดสำคัญข้างท้าย**	**ตัวบ่งชี้ สัมพันธสาร**
สุโขทัย	✓		✓	✓	
อยุธยา	✓	✓	✓	✓	
ร.1 – 4	✓	✓	✓	✓	
ร.5 – 8	✓	✓	✓	✓	✓
ร.9	✓		✓	✓	✓

จากตาราง จะเห็นได้ว่า ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม เป็นหน้าที่ทางไวยากรณ์หน้าที่เดียว ที่ไม่มีความสม่ำเสมอในการปรากฏ กล่าวคือ ซึ่ง ในฐานะตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม ไม่ปรากฏมาจนถึงสมัยรัชกาลที่ 9 เหมือน ซึ่ง ในหน้าที่อื่น ๆ ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะคำว่า *ที่* ซึ่งเป็นคำที่ทำหน้าที่เป็นตัวนำอนุประโยคเติมเต็มอีกคำหนึ่งในภาษาไทย เข้ามาทำหน้าที่นี้แทน ซึ่ง ในสมัยปัจจุบัน ทั้งในกรณีของอนุประโยคเติมเต็มกริยา และอนุประโยคเติมเต็มนาม ดังที่จะเห็นได้จากตัวอย่างต่อไปนี้

อนุประโยคเติมเต็มกริยา

(49) *ที่เขาประกาศผลสอบเร็ว ก็ดีแล้ว*

ประโยค				
บุพบทวลี (อนุประโยคเติมเต็ม)		วิเศษณ์	กริยา	วิเศษณ์
บุพบท	**ประโยค**			
ที่	*เขาประกาศผลสอบเร็ว*	*ก็*	*ดี*	*แล้ว*

(50) *ฉันขอบใจมากที่เธอมา*

ประโยค				
นามวลี	กริยา	วิเศษณ์	**บุพบทวลี (อนุประโยคเติมเต็ม)**	
			บุพบท	**ประโยค**
ฉัน	*ขอบใจ*	*มาก*	*ที่*	*เธอมา*

(51) *ที่เธอมาฉันขอบใจมาก*

ประโยค				
บุพบทวลี (อนุประโยคเติมเต็ม)		นามวลี	กริยา	วิเศษณ์
บุพบท	**ประโยค**			
ที่	*เธอมา*	*ฉัน*	*ขอบใจ*	*มาก*

<u>อนุประโยคเติมเต็มนาม</u>

(52) *การที่เขาประกาศผลสอบเร็วก็ดีแล้ว*

ประโยค					
นามวลี			วิเศษณ์	กริยา	วิเศษณ์
คำนามหลัก	**บุพบทวลี (อนุประโยคเติมเต็ม)**				
	บุพบท	**ประโยค**			
การ	*ที่*	*เขาประกาศผลสอบเร็ว*	*ก็*	*ดี*	*แล้ว*

ผู้วิจัยคิดว่า การไม่ปรากฏของ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวนำอนุประโยคเติมเต็มในสมัยรัชกาลที่ 9 สามารถอธิบายได้ด้วยผลการวิเคราะห์ความถี่ในการปรากฏของ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม ในหัวข้อ 5.2.2 ผลการวิเคราะห์ความถี่จะแสดงให้เห็นว่า ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวนำอนุประโยคเติมเต็มในภาษาไทย มีความถี่ในการปรากฏลดลงอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่สมัยอยุธยา จนถึงสมัยรัชกาลที่ 5 ถึงรัชกาลที่ 8 และยังเป็นหน้าที่ทางไวยากรณ์ที่ปรากฏน้อยที่สุดในสมัยรัชกาลที่ 5 ถึงรัชกาลที่ 8 รองลงมาจากหน้าที่ตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้ายอีกด้วย (ดูคำอธิบายเพิ่มเติมใน 5.2.2)

ในลำดับต่อไป ผู้วิจัยจะเสนอผลการวิเคราะห์ความถี่ในการปรากฏของ ซึ่ง โดยรวม และเสนอผลการวิเคราะห์ความถี่ของ ซึ่ง ในแต่ละหน้าที่ ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยรัชกาลที่ 9 เพื่อแสดงให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของหน้าที่ทางไวยากรณ์ของ ซึ่ง ว่ามีการใช้มากขึ้นหรือน้อยลงอย่างไร

5.2 ความถี่ในการปรากฏของ ซึ่ง ในหน้าที่ทางไวยากรณ์ต่าง ๆ ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยรัชกาลที่ 9

ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ความถี่ในการปรากฏของหน้าที่ทางไวยากรณ์ของ ซึ่ง ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยรัชกาลที่ 9 ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 หัวข้อ คือ ผลการวิเคราะห์ความถี่ในการปรากฏของ ซึ่ง โดยรวม และผลการวิเคราะห์ความถี่ในการปรากฏของ ซึ่ง แบบแยกตามหน้าที่

5.2.1 ความถี่ในการปรากฏของ ซึ่ง โดยรวมตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงสมัยรัชกาลที่ 9

ในการวิเคราะห์ความถี่ในการปรากฏของ ซึ่ง โดยรวม ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยนับจำนวนคำทั้งหมดในข้อมูลทุกช่วงสมัยที่ศึกษา และนับจำนวนครั้งการปรากฏของคำว่า ซึ่ง โดยไม่แยกตามหน้าที่ทางไวยากรณ์ นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้คำนวณอัตราการปรากฏของ ซึ่ง โดยรวม ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ว่าปรากฏเป็นร้อยละเท่าไรของจำนวนคำทั้งหมด เพื่อใช้ในการเปรียบเทียบระหว่างสมัย

ผลการวิเคราะห์ความถี่ในการปรากฏของ ซึ่ง โดยรวม ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยรัชกาลที่ 9 ตามที่เสนอในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.2 ความถี่ในการปรากฏของ ซึ่ง โดยรวมตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยรัชกาลที่ 9

สมัย	จำนวนคำทั้งหมด	จำนวน ซึ่ง โดยรวม	ร้อยละ
สุโขทัย	104,461	44	0.04
อยุธยา	74,144	312	0.42
รัชกาลที่ 1 - 4	106,641	402	0.38
รัชกาลที่ 5 - 8	100,430	614	0.61
รัชกาลที่ 9	108,537	569	0.52

อัตราร้อยละที่แสดงในตารางข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ในสมัยสุโขทัย มีการปรากฏของ ซึ่ง น้อยมาก คือ ปรากฏเพียงแค่ร้อยละ 0.04 ต่อมามีการปรากฏเพิ่มขึ้นประมาณ 9 เท่าตัวในสมัยอยุธยา (0.42) หลังจากนั้น ความถี่ของการปรากฏลดลงเพียงเล็กน้อยเหลือ 0.38 ในสมัยรัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 4 ในสมัยต่อมาคือสมัยรัชกาลที่ 5 ถึงรัชกาลที่ 8 ความถี่ของการปรากฏเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ไม่ถึงหนึ่งเท่าตัว คือเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 0.61 และในสมัยรัชกาลที่ 9 ซึ่งเป็นสมัยปัจจุบัน ความถี่ในการปรากฏของ ซึ่ง โดยรวม ลดลงเพียงเล็กน้อย ไม่ถึงหนึ่งเท่าตัว คือปรากฏในอัตราร้อย

ละ 0.52 จะเห็นได้ว่า ความถี่ในการปรากฏโดยรวมของ ซึ่ง ในสมัยรัตนโกสินทร์นั้น ไม่ค่อยคงที่ กล่าวคือ มีทั้งเพิ่มขึ้นและลดลงสลับกัน อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่า เป็นการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของความถี่ที่ไม่เกินหนึ่งเท่าตัว เพื่อให้เห็นแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของการใช้คำว่า ซึ่ง ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันที่ชัดเจนขึ้น ผู้วิจัยจึงเสนออัตราความถี่ในการปรากฏของ ซึ่ง ในแผนภาพต่อไปนี้

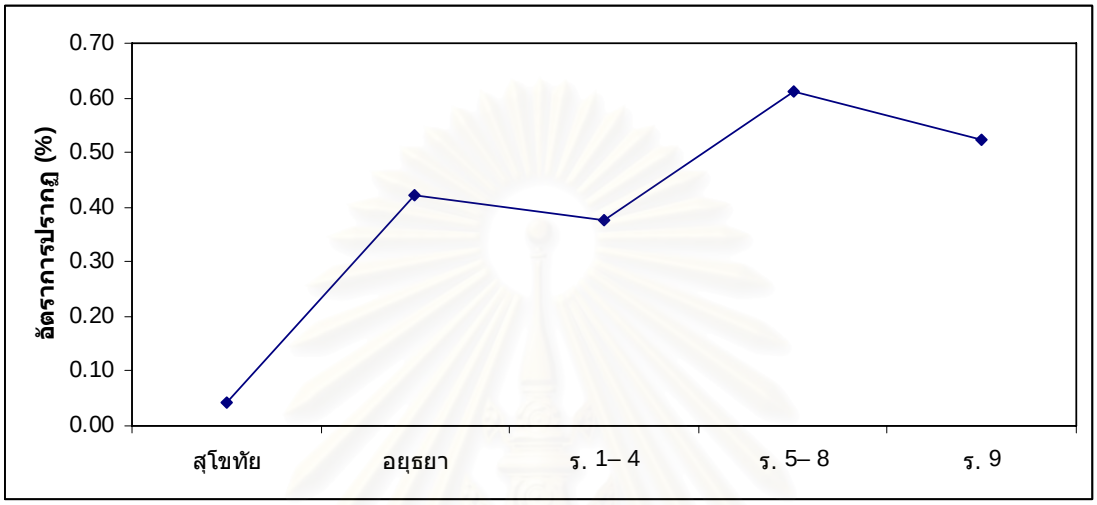

แผนภาพที่ 5.1 ร้อยละของการปรากฏของ ซึ่ง โดยรวม ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยรัชกาลที่ 9

เพื่อการตีความความแตกต่างของความถี่ในการปรากฏของ ซึ่ง โดยรวม ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยรัชกาลที่ 9 ที่น่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยได้นำตัวเลขมาคำนวณค่าสถิติไค-สแควร์ (X^2) ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.3 การปรากฏของ ซึ่ง โดยรวมตั้งแต่สมัยสุโขทัยถึงสมัยรัชกาลที่ 9

สมัย	จำนวนคำทั้งหมด	จำนวน ซึ่ง โดยรวม
สุโขทัย	104,461	44
อยุธยา	74,144	312
รัชกาลที่ 1 - 4	106,641	402
รัชกาลที่ 5 - 8	100,430	614
รัชกาลที่ 9	108,537	569

$X^2 = 497.54$ df = 4 $p < 0.01$ มีนัยสำคัญ

ผลการคำนวณสถิติไค-แสควร์สามารถตีความได้ว่า ตัวเลขความถี่ที่แตกต่างกันของการปรากฏของ ซึ่ง โดยรวม ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยรัชกาลที่ 9 มีนัยสำคัญ กล่าวคือ เป็นความแตกต่างตามสมัยที่เกิดขึ้นจริง ไม่ใช่ความแตกต่างโดยบังเอิญ

5.2.2 ความถี่ในการปรากฏของ ซึ่ง จำแนกตามหน้าที่ทางไวยากรณ์

ในหัวข้อที่ผ่านมา ผู้วิจัยได้เสนอแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของการใช้คำว่า ซึ่ง โดยรวมตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งผู้วิจัยพบว่า มีการใช้เพิ่มสูงขึ้นอย่างชัดเจนจากสมัยสุโขทัยถึงสมัยอยุธยา ส่วนการใช้คำว่า ซึ่ง โดยรวมในสมัยรัตนโกสินทร์ มีการเพิ่มขึ้นและลดลงบ้างในบางสมัย

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะเสนอผลการวิเคราะห์ความถี่ในการปรากฏของ ซึ่ง ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน โดยวิเคราะห์แยกตามหน้าที่ทางไวยากรณ์ ผลการวิเคราะห์แสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 5.4 อัตราร้อยละการปรากฏของ ซึ่ง จำแนกตามหน้าที่ทางไวยากรณ์

สมัย	**อัตราร้อยละของการปรากฏของ ซึ่ง**					
	จำแนกตามหน้าที่ทางไวยากรณ์					**โดยรวม**
	ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค	**ตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม**	**ตัวบ่งชี้เรื่อง**	**ตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย**	**ตัวบ่งชี้สัมพันธสาร**	
สุโขทัย	0.02	0.00	0.01	0.01	0.00	0.04
อยุธยา	0.27	0.01	0.08	0.06	0.00	0.42
ร.1–4	0.27	0.01	0.07	0.02	0.00	0.38
ร.5–8	0.51	0.01	0.04	0.01	0.03	0.61
ร.9	0.24	0.00	0.04	0.01	0.24	0.52

ผลการวิเคราะห์ความถี่ในตารางข้างต้น แสดงให้เห็นว่า หน้าที่ทางไวยากรณ์ที่เก่าแก่ที่สุด ได้แก่ หน้าที่ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ตัวบ่งชี้เรื่อง และตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย เนื่องจากเป็นหน้าที่ทางไวยากรณ์ที่เริ่มปรากฏครั้งแรกในสมัยสุโขทัย นอกจากนี้ ยังมีการเปลี่ยนแปลงในเรื่องจำนวนหน้าที่ทางไวยากรณ์ของ ซึ่ง ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันด้วย กล่าวคือ จำนวนหน้าที่ทางไวยากรณ์ของ ซึ่ง เพิ่มขึ้นในสมัยอยุธยา คือมี ซึ่ง ที่ทำหน้าที่ตัวนำอนุประโยคเติมเต็มปรากฏเป็นครั้งแรก การเปลี่ยนแปลงทางด้านจำนวนหน้าที่ของ ซึ่ง เกิดขึ้นอีกครั้งในสมัยรัชกาลที่ 9 กล่าวคือ มีจำนวนหน้าที่ลดลง โดยหน้าที่ทางไวยากรณ์ของ ซึ่ง ที่ไม่ปรากฏในสมัยรัชกาลที่ 9 นี้ คือ หน้าที่ตัวนำ

อนุประโยคเติมเต็ม ทั้งนี้ ผู้วิจัยคิดว่า น่าจะเป็นเพราะถูกแทนที่ด้วยคำว่า *ที่* ซึ่งเป็นคำที่ทำหน้าที่ตัวนำอนุประโยคเติมเต็มอีกคำหนึ่งในภาษาไทย

จากการวิเคราะห์ความถี่ในการปรากฏของ *ซึ่ง* ในสมัยต่าง ๆ ผู้วิจัยพบการเปลี่ยนแปลงความถี่ในการปรากฏของ *ซึ่ง* ในหน้าที่ต่าง ๆ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ความถี่พบว่า *ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยค มีความถี่ในการปรากฏสูงขึ้นในสมัยอยุธยาอย่างเห็นได้ชัด หากเปรียบเทียบความถี่ในการปรากฏของ *ซึ่ง* ที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยคในสมัยสุโขทัยและสมัยอยุธยา จะเห็นได้ว่า *ซึ่ง* ในหน้าที่นี้ มีความถี่ในการปรากฏเพิ่มขึ้นจาก 0.02 เป็น 0.27 ซึ่งเพิ่มขึ้นถึง 12 เท่าตัว หลังจากนั้น ความถี่ของ *ซึ่ง* ในหน้าที่นี้ก็คงที่อยู่ที่ 0.27 ในสมัยรัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 4 และเพิ่มขึ้นเป็น 0.51 ในสมัยรัชกาลที่ 5 ถึงรัชกาลที่ 8 อย่างไรก็ตาม ผลการวิเคราะห์ความถี่ในสมัยรัชกาลที่ 9 พบว่า *ซึ่ง* ที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยคมีความถี่ในการปรากฏลดลงหนึ่งเท่าตัวเป็น 0.24 ทั้งนี้ ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า น่าจะเป็นเพราะถูกแทนที่ด้วยคำว่า *ที่* ผู้วิจัยได้ลองเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ความถี่ในการปรากฏของตัวบ่งชี้คุณานุประโยค *ซึ่ง* ในสมัยรัชกาลที่ 9 ในงานวิจัยนี้ กับผลการวิเคราะห์ความถี่ในการปรากฏของตัวบ่งชี้คุณานุประโยค *ที่* ในพ.ศ. 2535 ซึ่งเป็นตัวแทนพ.ศ.ปีล่าสุดในงานวิจัยของประภารัตน์ พรหมปภากร (2539: 48–51) ประภารัตน์ พรหมปภากร พบว่า ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ที่ ที่ปรากฏในพ.ศ.2535 มีความถี่ในการปรากฏสูงถึง 6.95 ซึ่งเป็นความถี่ที่สูงกว่าความถี่ในการปรากฏของ *ซึ่ง* ในสมัยรัชกาลที่ 9 ในงานวิจัยนี้ถึง 28 เท่าตัว ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ความถี่ที่ลดต่ำลงของตัวบ่งชี้คุณานุประโยค *ซึ่ง* ในสมัยรัชกาลที่ 9 น่าจะมีสาเหตุมาจากการถูกแทนที่ด้วยตัวบ่งชี้คุณานุประโยค *ที่* กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ผู้พูดภาษาไทยในสมัยรัชกาลที่ 9 มีแนวโน้มที่จะเลือกใช้ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค *ที่* มากกว่า *ซึ่ง*

เมื่อพิจารณาความถี่ในการปรากฏของ *ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่ตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม พบว่า มีความถี่ในการปรากฏต่ำที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับหน้าที่ทางไวยากรณ์หน้าที่อื่น ๆ ในสมัยเดียวกัน นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ความถี่ยังแสดงให้เห็นว่า ความถี่ในการปรากฏของ *ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่ตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม คงที่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน คือไม่เพิ่มขึ้นและไม่ลดลง จนกระทั่งไม่ปรากฏเลยในสมัยปัจจุบัน ดังที่ผู้วิจัยได้กล่าวไปแล้ว ความถี่ที่ต่ำและการสูญหายไปของหน้าที่นี้ในระบบไวยากรณ์ของภาษาไทย น่าจะมีสาเหตุมาจากการที่ผู้พูดภาษาไทย มีแนวโน้มที่จะเลือกใช้คำว่า *ที่* มากกว่า *ซึ่ง* อย่างไรก็ตาม ควรที่จะมีการศึกษาต่อไป เพื่อความกระจ่างชัด

เมื่อพิจารณาความถี่ในการปรากฏของ *ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่ตัวบ่งชี้เรื่อง พบว่า มีความถี่ในการปรากฏสูงขึ้นในสมัยอยุธยาอย่างเห็นได้ชัด หากเปรียบเทียบความถี่ในการปรากฏของ *ซึ่ง* ที่เป็นตัวบ่งชี้เรื่องในสมัยสุโขทัยและสมัยอยุธยา จะเห็นได้ว่า *ซึ่ง* ในหน้าที่นี้มีความถี่ในการปรากฏเพิ่มขึ้นจาก 0.01 เป็น 0.08 ซึ่งเพิ่มขึ้นถึง 7 เท่าตัว หลังจากนั้น ความถี่ของ *ซึ่ง* ในหน้าที่นี้ ก็เริ่ม

ลดลงเรื่อย ๆ ในสมัยต่อ ๆ มา จนเหลือแค่ 0.04 ในสมัยรัชกาลที่ 9 ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่ตัวบ่งชี้เรื่อง มีพัฒนาการไปเป็นตัวบ่งชี้สัมพันธสารในสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นต้นมา จึงทำให้ความถี่ในการปรากฏของ ซึ่ง ในฐานะตัวบ่งชี้เรื่องลดลง แต่ความถี่ในการปรากฏของ ซึ่ง ในฐานะตัวบ่งชี้สัมพันธสารเพิ่มขึ้น (ผู้วิจัยจะกล่าวถึงพัฒนาการของ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่ตัวบ่งชี้สัมพันธสารในหัวข้อ 5.3)

สำหรับ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่ตัวบ่งชี้สัมพันธสาร เพิ่งเริ่มปรากฏครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ 5 ถึงรัชกาลที่ 8 กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ หน้าที่ตัวบ่งชี้สัมพันธสารเป็นหน้าที่ทางไวยากรณ์ที่ใหม่ที่สุดของ ซึ่ง ผลการวิเคราะห์พบว่าความถี่ในการปรากฏของ ซึ่ง ในหน้าที่นี้ เพิ่มสูงขึ้นในสมัยต่อมา คือสมัยรัชกาลที่ 9 คือเพิ่มสูงขึ้นจาก 0.03 เป็น 0.24 ซึ่งเพิ่มสูงขึ้นเป็น 7 เท่าตัว ผู้วิจัยมีความเห็นว่ากำเนิดหน้าที่ในมิติสัมพันธสารหน้าที่นี้ของ ซึ่ง เป็นการเปลี่ยนแปลงทางด้านไวยากรณ์ของภาษาไทยที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงสภาพทางสังคมในประเทศไทย ผลการวิเคราะห์ความถี่ในตารางข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ซึ่ง ในฐานะตัวบ่งชี้สัมพันธสาร เริ่มปรากฏครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ 5 ซึ่งเป็นสมัยที่การปฏิรูปทางสังคม เป็นสมัยที่การปรับเปลี่ยนให้เป็นสังคมสมัยใหม่ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2537: 50) กล่าวว่า การแปลภาษาต่างประเทศเป็นภาษาไทย และเผยแพร่ในรูปของสิ่งพิมพ์ประเภทต่าง ๆ ทำให้ความรู้ความคิดใหม่ ๆ จากโลกตะวันตกถ่ายทอดมาสู่คนไทย ภาษาไทยจึงพัฒนาการพูดแนวใหม่ ๆ ขึ้น เช่น การแปลงให้เป็นนามวลี ซึ่งมีความถี่ในการใช้สูงขึ้นหลายเท่าตัว เมื่อเทียบกับสมัยสุโขทัยและอยุธยา การใช้นามวลีแปลงในความถี่ที่สูงขึ้น เป็นหลักฐานหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นความซับซ้อนของไวยากรณ์ในภาษาไทย เมื่อประโยคที่ใช้ในการสื่อสารมีความซับซ้อนมากขึ้น ผู้วิจัยคิดว่า คำที่ทำหน้าที่เชื่อมโยงความต่าง ๆ ก็เป็นสิ่งจำเป็น ดังนั้น ผู้วิจัยคิดว่า ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้สัมพันธสาร เป็นพัฒนาการอย่างหนึ่งที่ได้รับผลกระทบมาจากการปรับเปลี่ยนให้เป็นสมัยใหม่ นอกจากนี้ ความถี่ที่ปรากฏที่เพิ่มสูงขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 9 แสดงให้เห็นว่า ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้สัมพันธสาร น่าจะมีแนวโน้มในการใช้มากขึ้นเรื่อย ๆ ในอนาคต

เพื่อให้เห็นแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของหน้าที่ทางไวยากรณ์ของ ซึ่ง ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันที่ชัดเจนขึ้น ผู้วิจัยจึงเสนอผลการวิเคราะห์ความถี่ในรูปแบบของแผนภาพดังต่อไปนี้

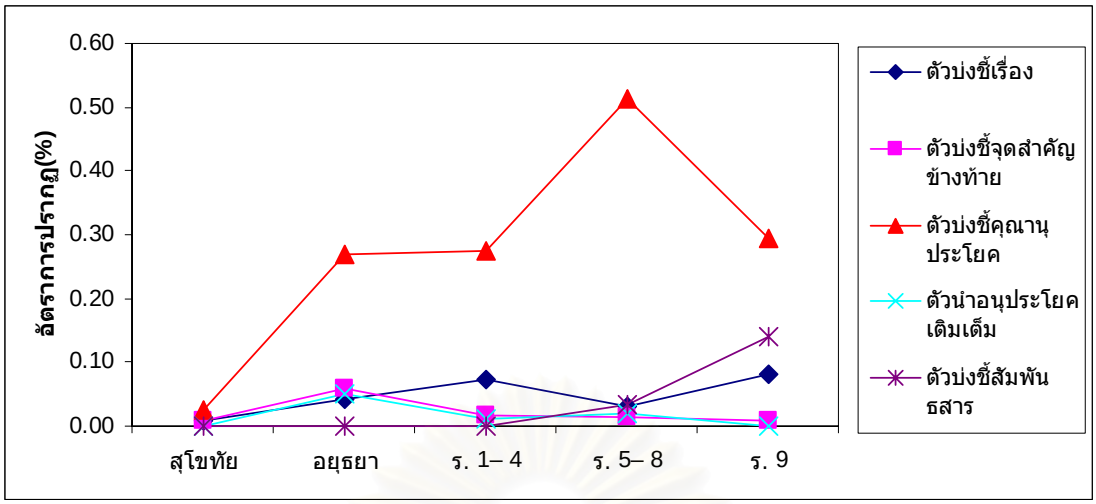

แผนภาพที่ 5.2 อัตราร้อยละของการปรากฏของ ซึ่ง แยกตามหน้าที่
ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยรัชกาลที่ 9

แผนภาพข้างต้น แสดงให้เห็นแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของหน้าที่ทางไวยากรณ์ของ ซึ่ง ใน 2 ลักษณะ กล่าวคือ หน้าที่ทางไวยากรณ์บางหน้าที่ เช่น หน้าที่ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค และหน้าที่ตัวบ่งชี้สัมพันธสาร มีแนวโน้มในการปรากฏที่เพิ่มสูงขึ้นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในขณะที่หน้าที่ทางไวยากรณ์ของ ซึ่ง ในบางหน้าที่ เช่น หน้าที่ตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย และหน้าที่ตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม มีแนวโน้มในการปรากฏที่ลดน้อยลงจนถึงไม่ปรากฏเลยในปัจจุบัน

เมื่อพิจารณาความถี่ในการปรากฏของ ซึ่ง เฉพาะช่วงสมัยใดช่วงสมัยหนึ่ง ผู้วิจัยพบว่า ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ปรากฏในความถี่ที่สูงกว่า ซึ่ง ในหน้าที่อื่น ๆ หลายเท่าตัวอย่างเห็นได้ชัด และเป็นอย่างนี้ในทุกช่วงสมัย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหน้าที่ทางไวยากรณ์ที่เด่นที่สุดของคำว่า ซึ่ง ในภาษาไทยคือ หน้าที่ในฐานะตัวบ่งชี้คุณานุประโยค

5.3 พัฒนาการด้านหน้าที่ทางไวยากรณ์ของ ซึ่ง: พัฒนาการของหน้าที่ตัวบ่งชี้สัมพันธสาร

หน้าที่ตัวบ่งชี้สัมพันธสารซึ่งเป็นหน้าที่ทางไวยากรณ์ในมิติสัมพันธสาร เป็นหน้าที่ทางไวยากรณ์หน้าที่ใหม่ของ ซึ่ง ที่เพิ่งปรากฏครั้งแรกในสมัยรัชกาลที่ 5 ถึงรัชกาลที่ 8 เกี่ยวกับพัฒนาการของ ซึ่ง ในหน้าที่นี้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า น่าจะมีพัฒนาการมาจาก ซึ่ง ที่ทำหน้าที่ตัวบ่งชี้เรื่องซึ่งเป็นหน้าที่ในมิติวัจนปฏิบัติศาสตร์ เนื่องจากผู้วิจัยมองเห็นความสัมพันธ์ทางด้านคุณสมบัติของ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่ตัวบ่งชี้สัมพันธสาร และ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่ตัวบ่งชี้เรื่อง

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ให้ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่ตัวบ่งชี้เรื่อง มีคุณสมบัติบ่งชี้ความเป็นสารสนเทศเก่าของส่วนประกอบที่ปรากฏในตำแหน่งต้นประโยค โดยมีคำหรือวลีที่ปรากฏในปริบทที่นำมาก่อน ปรากฏซ้ำอีกครั้งในส่วนประกอบที่เป็น “เรื่อง” ยกตัวอย่างเช่น

(53) *ถ้าเลกฝ่ายทหาร ให้เอาหมายรับสั่งแล**ทานบลนั้น**มาว่าแก่พระธรรมไตรโลกนั้น*
*ถ้าเลกฝ่ายพลเรือน ให้เอามาว่าแก่พระสุภาวดี แล**ซึ่งทานบลนั้น** ก็ให้รับไว้*
(กม.ตราสามดวง)

ในตัวอย่างข้างต้น คำว่า ซึ่ง ปรากฏเป็นส่วนประกอบหน้าของ *ซึ่งทานบลนั้น* เป็นเรื่องของประโยค และมีสภานภาพเป็นสารสนเทศเก่าที่ผู้อ่านมีภูมิหลังอยู่แล้ว เนื่องจากเป็นนามวลีที่เคยปรากฏในประโยค *ถ้าเลกฝ่ายทหาร ให้เอาหมายรับสั่งแลทานบลนั้นมาว่าแก่พระธรรมไตรโลกนั้น* ที่นำมาก่อนแล้ว

(54) *แลจึง**นายทหารนั้นทำคำนับด้วยทวน**ตามธรรมเนียมฝรั่งษ แลเจ้าเมืองว่าแก่ข้าพเจ้าว่า **ซึ่งทหารทำคำนับด้วยทวน**แลตีกลองอย่างนี้ ธรรมเนียมสำหรับคำนับแก่พระมหากษัตริย์เจ้าฝรั่งเศส* (บันทึกโกษาปาน)

ในตัวอย่างที่ (54) คำว่า ซึ่ง ปรากฏเป็นส่วนประกอบหน้าของ *ซึ่งทหารทำคำนับด้วยทวนแลตีกลองอย่างนี้* เป็นเรื่องของประโยค และมีสภานภาพเป็นสารสนเทศเก่าที่ผู้อ่านมีภูมิหลังอยู่แล้ว เนื่องจากเป็นประโยคที่เคยปรากฏในปริบทที่นำมาก่อนแล้ว คือ *แลจึงนายทหารนั้นทำคำนับด้วยทวนตามธรรมเนียมฝรั่งษ*

คุณสมบัติบ่งชี้ความเป็นสารสนเทศเก่าของตัวบ่งชี้เรื่อง ซึ่ง อาจไม่ได้แสดงให้เห็นด้วยรูปภาษาที่ปรากฏซ้ำกับปริบทที่นำมาก่อน แต่อาจแสดงด้วยความหมายของรูปภาษาที่อ้างถึงสิ่งที่กล่าวแล้วในปริบทที่นำมาก่อน ในกรณีนี้ เป็นสารสนเทศเก่าที่ผู้อ่านต้องตีความทางความหมาย ยกตัวอย่างเช่น

(55) *หลวงมหิทธิ์ธำรงยืนขรึมใบหน้าเคร่งเครียดราวกับเสนาธิการทหารบกในท่ามกลางสนามรบเขาก้มศีรษะให้นิดหนึ่งเมื่อนัยน์ตาของเขากับยวนใจได้พบกัน **ซึ่งอาการเช่นนี้** หลวงมหิทธิ์ธำรงไม่เคยปฏิบัติต่อยวนใจเลย* (ปราบพยศ)

ในตัวอย่างที่ (55) *ซึ่งอาการเช่นนี้* เป็นเรื่องของประโยค *ซึ่งอาการเช่นนี้หลวงมหิทธิ์ธำรงไม่เคยปฏิบัติต่อยวนใจเลย* นามวลี *อาการเช่นนี้* เป็นสารสนเทศเก่าที่ผู้อ่านมีภูมิหลังอยู่แล้ว เนื่องจากมีความหมายอ้างถึงสิ่งที่กล่าวมาก่อนแล้วในปริบทที่นำมาข้างหน้า คือ อ้างถึงกริยา

อาการที่หลวงมหิทธิ์ธำรงยืนขรึมสีหน้าเคร่งเครียดเหมือนทหาร และยังก้มศีรษะให้ยวนใจตอนที่เขากับยวนใจประสานสายตากัน

ส่วน ซึ่ง ที่ทำหน้าที่ตัวบ่งชี้สัมพันธสาร มีคุณสมบัติเชื่อมโยงความในสัมพันธสารให้เกิดความต่อเนื่อง ในลักษณะให้ข้อมูลเพิ่มเติม เช่น ในตัวอย่างที่ (56) หรือมีความสัมพันธ์แบบเป็นเหตุเป็นผลกับประโยคที่นำมาก่อนในสัมพันธสาร เช่น ในตัวอย่างที่ (57)

(56) *ผู้ที่ข่มขู่นั้นโทรศัพท์มาขมขู่ตั้งแต่เวลา 11.00 น. วันที่ 3 ก.พ. ที่ผ่านมา โดยพูดภาษาอังกฤษ* ***<u>ซึ่ง</u>****นางสุจิตราเป็นผู้รับสายเอง* (ข่าวสด)

(57) *ถ้าพบก็หมายถึงว่าประเทศไทยจะเข้าข่ายเป็นแหล่งแพร่เชื้อเพิ่มอีก 1 ประเทศ* ***<u>ซึ่ง</u>****สถานการณ์จะรุนแรงขึ้น* (กรุงเทพธุรกิจ)

ความสัมพันธ์แบบให้ข้อมูลเพิ่มเติมหรือแบบเป็นเหตุเป็นผลของประโยค 2 ประโยคในสัมพันธสารที่บ่งชี้ด้วย ซึ่ง เป็นความสัมพันธ์ที่ไม่ได้แสดงด้วยรูปภาษา แต่เป็นความสัมพันธ์ที่ต้องอาศัยการตีความ ผู้วิจัยมองว่า ความสัมพันธ์ระหว่างประโยคในสัมพันธสารดังกล่าว พัฒนามาจากความเป็นสารสนเทศที่ต้องอาศัยการตีความทางความหมาย ดังเช่นในตัวอย่างที่ (55)

กล่าวโดยสรุป ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ให้หน้าที่ตัวบ่งชี้สัมพันธสารของ ซึ่ง พัฒนามาจากหน้าที่ตัวบ่งชี้เรื่อง เนื่องจากมีความเชื่อมโยงกันทางคุณสมบัติของ ซึ่ง ในทั้งสองหน้าที่กล่าวคือ คุณสมบัติเชื่อมโยงความในสัมพันธสารให้เกิดความต่อเนื่องของ ซึ่ง ที่เป็นตัวบ่งชี้สัมพันธสาร มีพัฒนาการมาจากคุณสมบัติบ่งชี้ความเป็นสารสนเทศเก่าของ ซึ่ง ที่เป็นตัวบ่งชี้เรื่องกล่าวคือ พัฒนามาจาก ซึ่ง ที่บ่งชี้ความเป็นสารสนเทศเก่าจากการตีความความหมายของรูปภาษาที่ปรากฏใน “เรื่อง”

5.4 สรุป

ในบทนี้ ผู้วิจัยมุ่งเสนอผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการทางด้านหน้าที่ของคำว่า ซึ่ง ในภาษาไทย ผลการวิเคราะห์พบว่า หน้าที่ทางไวยากรณ์ที่เก่าแก่ที่สุดของคำว่า ซึ่ง มี 3 หน้าที่ได้แก่ หน้าที่ตัวบ่งชี้เรื่อง ตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย และตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ส่วนหน้าที่ต่อมาที่พบในข้อมูลคือ หน้าที่ตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม และหน้าที่ทางไวยากรณ์ที่ใหม่ที่สุดของ ซึ่ง คือหน้าที่ตัวบ่งชี้สัมพันธสาร

เมื่อพิจารณาถึงการเปลี่ยนแปลงทางด้านหน้าที่ ผู้วิจัยพบว่า สามารถจำแนกหน้าที่ทางไวยากรณ์ของ ซึ่ง ได้เป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของความถี่ในการปรากฏ

สูงขึ้น และกลุ่มที่มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของความถี่ในการปรากฏลดลง ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงปริมาณ พบว่า ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณนประโยค และตัวบ่งชี้สัมพันธสาร จัดอยู่ในกลุ่มที่มีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงในการใช้ที่เพิ่มขึ้น ในขณะที่ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้เรื่อง ตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย และตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม จัดอยู่ในกลุ่มที่มีแนวโน้มในการใช้ที่ลดลง ทั้งนี้ ผู้วิจัยคิดว่า ผู้พูดภาษาเลือกที่จะใช้ตัวบ่งชี้อื่น ๆ เช่น คำว่า *ที่* มากกว่า ซึ่ง

ในด้านพัฒนาการทางหน้าที่ไวยากรณ์ของ ซึ่ง ผู้วิจัยพบว่า หน้าที่ในมิติสัมพันธสารของ ซึ่ง มีพัฒนาการมาจากหน้าที่ในมิติวัจนปฏิบัติศาสตร์ กล่าวคือ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้สัมพันธสาร มีพัฒนาการมาจาก *ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่ตัวบ่งชี้เรื่อง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 6

คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ของคำว่า ซึ่ง ในหน้าที่ต่าง ๆ

บทนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ว่า ซึ่ง ในแต่ละหน้าที่เป็นชนิดของคำ (part of speech) อะไร เช่น เป็นคำนาม คำกริยา คำบุพบท คำสันธาน เป็นต้น และเพื่อวิเคราะห์ว่า ซึ่ง ในแต่ละหน้าที่เป็นส่วนประกอบ (constituent) ของหน่วยสร้าง (construction) ใด เช่น เป็นส่วนประกอบของหน่วยสร้างนามวลี กริยาวลี บุพบทวลี เป็นต้น

ในการวิเคราะห์วากยสัมพันธ์ของ ซึ่ง ผู้วิจัยใช้แนวทางของทฤษฎีไวยากรณ์พึ่งพา-ศัพทการก (Lexicase Dependency Grammar) กล่าวคือ ในการวิเคราะห์ว่า ซึ่ง ในแต่ละหน้าที่เป็นชนิดของคำอะไร และเป็นส่วนประกอบของหน่วยสร้างชนิดใด ผู้วิจัยใช้หลัก *การปรากฏร่วม* (co-occurrence) ของทฤษฎีไวยากรณ์พึ่งพา-ศัพทการก หลักนี้วิเคราะห์ว่าคำแต่ละคำ สามารถหรือไม่สามารถปรากฏร่วมกับคำชนิดใดบ้าง ผู้วิจัยจะอธิบายหลักการปรากฏร่วมของทฤษฎีไวยากรณ์พึ่งพา-ศัพทการกอย่างละเอียดอีกครั้ง ตอนที่เสนอผลการวิเคราะห์วากยสัมพันธ์ของ ซึ่ง ในหน้าที่ต่าง ๆ รวมทั้งยกตัวอย่างงานวิจัยในอดีตที่ใช้หลักนี้ในการวิเคราะห์ด้วย นอกจากนี้ ในการเสนอผลการวิเคราะห์วากยสัมพันธ์ของ ซึ่ง ผู้วิจัยใช้แผนภูมิต้นไม้ของทฤษฎีไวยากรณ์พึ่งพา-ศัพทการกประกอบผลการวิเคราะห์ชนิดของคำ และชนิดของหน่วยสร้างที่ ซึ่ง เป็นส่วนประกอบ

นอกจากการวิเคราะห์ชนิดของคำและชนิดของหน่วยสร้างแล้ว ในบทนี้ผู้วิจัยยังวิเคราะห์ด้วยว่า ซึ่ง ในแต่ละหน้าที่สามารถแทนที่ (substitute) ด้วยคำอื่น ๆ ที่ทำหน้าที่อย่างเดียวกันกับ ซึ่ง ได้หรือไม่ เพื่อเป็นการยืนยันว่า ซึ่ง ปรากฏในปริบททางวากยสัมพันธ์เดียวกันกับคำเหล่านั้น และทำหน้าที่ทางไวยากรณ์นั้น ๆ จริง

ตามที่ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์เรื่องหน้าที่ทางไวยากรณ์ไปแล้วในบทที่ 4 คำว่า ซึ่ง มีหน้าที่ทั้งหมด 5 หน้าที่ โดยทำหน้าที่ใน 3 มิติดังนี้

1. หน้าที่มิติวากยสัมพันธ์ (syntactic function) ได้แก่ ซึ่ง ที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยค และ ซึ่ง ที่เป็นตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม

2. หน้าที่มิติวัจนปฏิบัติศาสตร์ (pragmatic function) ได้แก่ ซึ่ง ที่เป็นตัวบ่งชี้เรื่อง และ ซึ่ง ที่เป็นตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย

3. หน้าที่มิติสัมพันธสาร (discourse function) ได้แก่ ซึ่ง ที่เป็นตัวบ่งชี้สัมพันธสาร

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะเสนอผลการวิเคราะห์วากยสัมพันธ์ของ ซึ่ง ในหน้าที่ตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม หน้าที่ตัวบ่งชี้เรื่อง หน้าที่ตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย และหน้าที่ตัวบ่งชี้สัมพันธสาร ส่วนหน้าที่ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ผู้วิจัยจะแยกไปนำเสนอในบทต่อไปคือบทที่ 7 ซึ่งเป็นบทที่เสนอผลการวิเคราะห์ ซึ่ง ในหน้าที่นี้โดยตรง เนื่องจากมีประเด็นในการวิเคราะห์ ทั้งทางด้านวากยสัมพันธ์อรรถศาสตร์ และการวิเคราะห์ตามแนวแบบลักษณ์ภาษา

ผลการวิเคราะห์วากยสัมพันธ์ของ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม ตัวบ่งชี้เรื่อง ตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย และตัวบ่งชี้สัมพันธสาร มีดังต่อไปนี้

6.1 **ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม** (complementizer)

ตามที่ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์เรื่องหน้าที่ทางไวยากรณ์ของ ซึ่ง ในบทที่ 4 ผู้วิจัยพบว่า ซึ่ง ปรากฏเป็นส่วนประกอบหน้าของอนุประโยคเติมเต็ม และทำหน้าที่เป็น “ตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม” โดยทำหน้าที่เป็นทั้ง “ตัวนำอนุประโยคเติมเต็มกริยา” เช่นในตัวอย่างที่ (1) – (3) และเป็น “ตัวนำอนุประโยคเติมเต็มนาม” เช่นในตัวอย่างที่ (4) – (5)

ตัวอย่าง ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวนำอนุประโยคเติมเต็มกริยา (verb complementizer)

(1) *ควรซึ่งเราจะทราบไว้ทุกคน* (ประติทินบัตรและจม.เหตุ)

ประโยค		
กริยา	**บุพบทวลี (อนุประโยคเติมเต็ม)**	
	บุพบท	**ประโยค**
ควร	*ซึ่ง*	*เราจะทราบไว้ทุกคน*

(2) *ซึ่งท่านมาเถิงอารามอัตโนนั้น อัตโนยินดีนักหนา* (บันทึกโกษาปาน)

ประโยค				
บุพบทวลี (อนุประโยคเติมเต็ม)		นามวลี	กริยา	วิเศษณ์
บุพบท	**ประโยค**			
ซึ่ง	*ท่านมาเถิงอารามอัตโนนั้น*	*อัตโน*	*ยินดี*	*นักหนา*

(3) *ซึ่งเธอตรวจการตามน่าที่ดังนี้ เปนการชอบแล้ว* (พระราชหัตถเลขา ร.5)

ประโยค				
บุพบทวลี (อนุประโยคเติมเต็ม)		กริยา	นามวลี	วิเศษณ์
บุพบท	**ประโยค**			
ซึ่ง	*เธอตรวจการตามน่าที่ดังนี้*	*เปน*	*การชอบ*	*แล้ว*

ในตัวอย่างที่ (1) *ซึ่งเราจะทราบไว้ทุกคน* เป็นอนุประโยคเติมเต็มของกริยา *ควร* ในตัวอย่างที่ (2) *ซึ่งมาเถิงอารามอัตโนนั้น* เป็นอนุประโยคเติมเต็มของกริยา *ยินดี* ในตัวอย่างที่ (3) *ซึ่งเธอตรวจการตามน่าที่ดังนี้* เป็นอนุประโยคเติมเต็มของกริยา *เปน*

ตัวอย่าง ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวนำอนุประโยคเติมเต็มนาม (noun complementizer)

(4) *การซึ่งตำรวจจับผู้ร้ายได้ ก็ดีแล้ว*

ประโยค					
นามวลี			วิเศษณ์	กริยา	วิเศษณ์
คำนามหลัก	**บุพบทวลี (อนุประโยคเติมเต็ม)**				
	บุพบท	**ประโยค**			
การ	*ซึ่ง*	*ตำรวจจับผู้ร้ายได้*	*ก็*	*ดี*	*แล้ว*

(5) *ข้อซึ่งขอลาหยุดพักราชการ ดูก็เหมือนจะไม่เกินที่ควร*

ประโยค				
นามวลี			กริยา	อนุประโยค
คำนามหลัก	**บุพบทวลี (อนุประโยคเติมเต็ม)**			
	บุพบท	**ประโยค**		
ข้อ	*ซึ่ง*	*ขอลาหยุดพักราชการ*	*ดู*	*ก็เหมือนจะไม่เกินที่ควร*

ซึ่งตำรวจจับผู้ร้ายได้ ในตัวอย่างที่ (4) และ เป็นอนุประโยคเติมเต็มของคำนาม *การ* ส่วน *ซึ่งขอลาหยุดพักราชการ* ในตัวอย่างที่ (5) เป็นอนุประโยคเติมเต็มของคำนาม *ข้อ*

คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ของคำว่า ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวนำอนุประโยคเติมเต็มมีดังต่อไปนี้

6.1.1 ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม ปรากฏเป็นส่วนประกอบหน้าของอนุประโยคเติมเต็ม

คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์คุณสมบัติแรกของ ซึ่ง ที่เป็นตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม ที่ผู้วิจัยพบ คือ ซึ่ง ปรากฏเป็นส่วนประกอบส่วนหน้าของอนุประโยคเติมเต็ม ทั้ง ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวนำอนุประโยคเติมเต็มกริยา และ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวนำอนุประโยคเติมเต็มนาม ยกตัวอย่าง เช่น

อนุประโยคเติมเต็มกริยา

(6) *ซึ่งท่านนับถือยินดีต่ออัตโนนี้ อัตโนขอบใจท่านนักหนา* (บันทึกโกษาปาน)

ประโยค					
บุพบทวลี (อนุประโยคเติมเต็ม)		นามวลี	กริยา	นามวลี	วิเศษณ์
บุพบท	**ประโยค**				
ซึ่ง	*ท่านนับถือยินดีต่ออัตโนนี้*	*อัตโน*	*ขอบใจ*	*ท่าน*	*นักหนา*

(7) *ซึ่งตำรวจจับผู้ร้ายได้ ก็ดีแล้ว* (พระราชหัตถเลขา ร.5)

ประโยค				
บุพบทวลี (อนุประโยคเติมเต็ม)		วิเศษณ์	กริยา	วิเศษณ์
บุพบท	**ประโยค**			
ซึ่ง	*ตำรวจจับผู้ร้ายได้*	*ก็*	*ดี*	*แล้ว*

(8) *ควรซึ่งเราจะทราบไว้ทุกคน* (ประติทินบัตรและจม.เหตุ)

ประโยค		
กริยา	**บุพบทวลี (อนุประโยคเติมเต็ม)**	
	บุพบท	**ประโยค**
ควร	*ซึ่ง*	*เราจะทราบไว้ทุกคน*

อนุประโยคเติมเต็มนาม

(9) *การซึ่งเธอได้จัดการเรื่องผู้ร้ายรายนี้ไปนั้นเปนการชอบแล้ว* (พระราชหัตถเลขา ร.5)

ประโยค					
นามวลี			กริยา	นามวลี	วิเศษณ์
คำนาม หลัก	**บุพบทวลี (อนุประโยคเติมเต็ม)**				
	บุพบท	**ประโยค**			
การ	*ซึ่ง*	*เธอได้จัดการเรื่องผู้ร้ายรายนี้ไปนั้น*	*เปน*	*การชอบ*	*แล้ว*

6.1.2 ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม เป็นคำบุพบท

ในการวิเคราะห์ ซึ่ง ในแต่ละหน้าที่ ว่าเป็นชนิดของคำอะไร และเป็นส่วนประกอบของหน่วยสร้างชนิดใด ผู้วิจัยใช้หลัก *การปรากฏร่วม* (co-occurrence) ของทฤษฎีไวยากรณ์พึ่งพา-ศัพทการก (Lexicase Dependency Grammar)

ไวยากรณ์ศัพทการกเป็นไวยากรณ์ที่พัฒนาขึ้นมาโดย สแตนลี สตารอสตา (Stanley Starosta) ในปี 1970 เป็นไวยากรณ์ที่ให้ความสำคัญกับ “คำ” โดยไวยากรณ์นี้จะบอกว่าคำแต่ละคำมีองค์ประกอบภายในซึ่งเป็นองค์ประกอบทางความหมายอะไรบ้าง และบอกว่าคำแต่ละคำปรากฏในปริบททางวากยสัมพันธ์อย่างไร นอกจากนี้ ไวยากรณ์นี้ยังบอกด้วยว่าคำ ๆ หนึ่งมีความสัมพันธ์กับคำอื่น ๆ อย่างไร ดังที่สตารอสตา (Starosta 1988: 2) กล่าวไว้ว่า “A conventional lexicase grammar then is a grammar of words. It is a set of generalizations about the internal compositions, external distributions, and lexical interrelationships of the words in the language.”

ไวยากรณ์ศัพทการก คำแต่ละคำมีลักษณ์ (feature) หรือข้อมูลประจำคำนั้น ๆ อยู่ ทั้งข้อมูลทางด้านอรรถศาสตร์ คือความหมายประจำคำนั้น ๆ ซึ่งเรียกว่า ลักษณ์ไม่เน้นปริบท (non-contextual features) และข้อมูลทางด้านวากยสัมพันธ์ ซึ่งเรียกว่า ลักษณ์เน้นปริบท (contextual features)

สตารอสตา (Starosta 1988: 56) กล่าวว่า การปรากฏร่วม (co-occurrence) เป็นส่วนหนึ่งในข้อมูลทางวากยสัมพันธ์ กล่าวคือ เป็นส่วนหนึ่งของ *ลักษณ์เน้นปริบท* ลักษณ์เน้นปริบทจะบอกว่าคำหนึ่ง ๆ สามารถมีคำชนิดใดบ้างมาปรากฏร่วม รวมทั้งบอกตำแหน่งของคำที่มาปรากฏร่วมกับมันด้วยว่า อยู่ทางซ้ายหรืออยู่ทางขวา

ลักษณ์เน้นปริบทจะมีเครื่องหมายบวก + หรือเครื่องหมายลบ - กำกับอยู่ เครื่องหมายบวกบ่งคำที่ต้องมาปรากฏร่วม ยกตัวอย่างเช่น ในภาษาอังกฤษ สามานยนาม (common noun) มีลักษณ์เน้นปริบท [+[+ตัวกำหนด]] กำกับอยู่เพื่อบ่งว่าสามานยนามในภาษาอังกฤษต้องปรากฏร่วมกับตัวกำหนดเสมอ

การปรากฏร่วมในทฤษฎีนี้ บ่งบอกความสัมพันธ์ของคำ ๆ นั้น กับคำอื่น ๆ ด้วย กล่าวคือ คำ ๆ นั้นเป็นส่วนหลัก (head) และคำอื่น ๆ ที่มาปรากฏร่วมเป็นส่วนพึ่งพา ซึ่งในทฤษฎีนี้เรียกคำที่ทำหน้าที่เป็นส่วนขยายว่าส่วนพึ่งพาพี่น้อง (dependent sister) สตารอสตา (Starosta 1988: 1) ยกตัวอย่างว่า ในภาษาอังกฤษ สามานยนามเป็นส่วนหลัก ในขณะที่ตัวกำหนดที่มาปรากฏร่วมเป็นส่วนพึ่งพาพี่น้อง

เครื่องหมายลบที่กำกับอยู่ที่ลักษณ์เน้นปริบท บ่งตำแหน่งที่ไม่สามารถปรากฏได้ของส่วนพึ่งพาพี่น้องหรือคำที่มาปรากฏร่วม ยกตัวอย่างเช่น สามานยนามในภาษาอังกฤษจะมีลักษณ์ [-_____[+ตัวกำหนด]] เพื่อบ่งว่าตัวกำหนดที่มาปรากฏร่วมกับสามานยนามในภาษาอังกฤษไม่สามารถปรากฏในตำแหน่งหลังคำนามได้ ก็คือต้องปรากฏหน้าคำนาม

การปรากฏร่วม เป็นหลักที่ใช้ในงานวิจัยทางวากยสัมพันธ์หลายเรื่อง เช่น งานวิจัยของจรัสดาว อินทรทัศน์ (2539) และอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2552) ซึ่งเป็นงานวิจัยที่ใช้หลักการปรากฏร่วมในการจำแนกชนิดของคำในภาษาไทย และเสนอผลการวิเคราะห์ดังนี้

จรัสดาว อินทรทัศน์ (2539) ในงานวิจัยเรื่อง *กระบวนการที่คำกริยากลายเป็นคำบุพบทในภาษาไทย* พบว่ามีคำบุพบทในภาษาไทยหลายคำที่มีรูปเดียวกับคำกริยาสกรรม เช่น คำว่า *ต่อ*, *ถึง*, *เข้า*, *จาก*, *ตรง*, *ตาม*, *ขึ้น*, *ลง* เป็นต้น ดังนั้น จึงใช้เกณฑ์การปรากฏร่วมเพื่อจำแนกคำบุพบทออกจากคำกริยา (จรัสดาว อินทรทัศน์ 2539: 54) โดยมีหลักว่า คำกริยา เป็นคำชนิดที่สามารถปรากฏร่วมกับคำปฏิเสธ *ไม่* ได้ คือเติมคำปฏิเสธข้างหน้าได้ ในขณะที่คำบุพบท ปรากฏร่วมกับคำว่า *ไม่* ไม่ได้

ตัวอย่างที่ (10) ต่อไปนี้จะแสดงให้เห็นว่าคำกริยา *ต่อ* สามารถปรากฏร่วมกับคำว่า *ไม่* ได้ ในขณะที่คำบุพบท *ต่อ* ในตัวอย่างที่ (11) ปรากฏร่วมกับคำว่า *ไม่* ไม่ได้

(10ก) *คนงาน<u>ต่อ</u>ท่อระบายน้ำ* (คำกริยา)
(10ข) *คนงาน**ไม่**<u>ต่อ</u>ท่อระบายน้ำ* (คำกริยา)
(11ก) *เขาซื่อตรง<u>ต่อ</u>หน้าที่ของเขา* (คำบุพบท)
(11ข) * *เขาซื่อตรง**ไม่**<u>ต่อ</u>หน้าที่ของเขา* (คำบุพบท)

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2552) ในงานวิจัยเรื่อง *หลักสำคัญในการจำแนกชนิดของคำในภาษาไทย* ใช้หลักการปรากฏร่วมของทฤษฎีไวยากรณ์พึ่งพา-ศัพทการก เพื่อจำแนกชนิดของคำในภาษาไทย ถึงแม้ว่าจะมีผู้ที่พยายามจำแนกชนิดของคำในภาษาไทยมาแล้วหลายคน โดยใช้ทฤษฎีต่าง ๆ หลายทฤษฎีแล้วก็ตาม อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ พบว่าการจำแนกชนิดของคำในภาษาไทยเป็นเรื่องที่ยาก และการจำแนกในงานที่ผ่าน ๆ มานั้น ยังลักลั่นและไม่ชัดเจน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ ยังคงพบปัญหาในการจำแนกหมวดคำในภาษาไทย ดังนั้นเพื่อแก้ปัญหาที่ยังคงมีอยู่ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ จึงใช้หลักการปรากฏร่วมของทฤษฎีไวยากรณ์พึ่งพา-ศัพทการกเป็นทางออกของปัญหาและทำให้หมวดคำต่าง ๆ ในภาษาไทย ถูกจำแนกออกจากกันอย่างชัดเจน

จากการใช้หลักการปรากฏร่วม อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2552) จำแนกคำในภาษาไทยออกเป็น 8 ชนิด ได้แก่ คำนาม คำกริยา คำคุณศัพท์ คำวิเศษณ์ คำบุพบท คำปริมาณ คำสันธาน และคำอนุภาค โดยคำแต่ละชนิดมีคุณสมบัติการปรากฏร่วมแตกต่างกัน ในที่นี้ ผู้วิจัยขอกล่าวถึงคุณสมบัติการปรากฏร่วมของบางหมวดคำ ที่เกี่ยวข้องกับคำว่า ซึ่ง ในงานวิจัยนี้ ซึ่งได้แก่ หมวดคำบุพบท และหมวดคำวิเศษณ์

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2552: 11) ระบุคุณสมบัติการปรากฏร่วมของคำบุพบทในภาษาไทยไว้ว่า

1) คำบุพบท ปรากฏหน้าคำนามในหน่วยสร้างไร้ศูนย์ (exocentric construction) ซึ่งหมายถึง หน่วยสร้างที่มีคำบุพบทและคำนาม เป็นส่วนประกอบที่มีความสำคัญเท่า ๆ กัน และต้องปรากฏเสมอ ไม่สามารถละส่วนใดได้ ในตัวอย่างที่ (12) คำบุพบท *จาก* ปรากฏหน้าคำนาม *ถนน* และคำว่า *ใน* ปรากฏหน้าคำนาม *ซอย*

(12) *รถยนต์เลี้ยวจากถนนเข้าไปในซอย*

2) คำบุพบท ปรากฏหน้าคำกริยาในหน่วยสร้างไร้ศูนย์ ซึ่งทั้งคำบุพบทและคำกริยาเป็นส่วนประกอบที่สำคัญเท่ากัน และต้องปรากฏเสมอ ในตัวอย่างที่ (13) คำบุพบท *เนื่องจาก* ปรากฏหน้าคำกริยา *ขาด*

(13) *กกต.ไม่สามารถเอาผิดได้เนื่องจากขาดพยานหลักฐาน*

3) คำบุพบท ปรากฏร่วมกับคำว่า *ไม่* ไม่ได้ เช่น **ไม่จาก *ไม่ใน *ไม่เนื่องจาก*

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2552: 11) วิเคราะห์ให้คำที่ทำหน้าที่เป็นตัวนำส่วนเติมเต็ม (complimentizer) และตัวเชื่อมคุณานุประโยค (relativizer) เป็นบุพบท เพราะมีคุณสมบัติการปรากฏร่วมตามข้อ 2 คือปรากฏหน้าคำกริยาที่เป็นส่วนหลักในหน่วยสร้างไร้ศูนย์ ยกตัวอย่างเช่น คำว่า *ที่* ในตัวอย่างที่ (14) ปรากฏหน้ากริยา *สอบ* ซึ่งเป็นส่วนหลักของอนุประโยคเติมเต็ม และคำว่า *ที่* ในตัวอย่างที่ (15) ปรากฏหน้ากริยา *เดิน* ซึ่งเป็นส่วนหลักของคุณานุประโยค

(14) *พ่อดีใจที่เขาสอบได้* (ตัวนำส่วนเติมเต็ม)
(15) *ผู้หญิงที่กำลังเดินมาเป็นครูของฉัน* (ตัวเชื่อมคุณานุประโยค)

หมวดคำต่อไปที่ผู้วิจัยจะกล่าวถึงในที่นี้ คือ คำวิเศษณ์ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2552: 10) ระบุคุณสมบัติการปรากฏร่วมของคำวิเศษณ์ในภาษาไทยไว้ทั้ง 2 ประการดังนี้

1) คำวิเศษณ์ ปรากฏหน้าหรือหลังคำกริยา เช่น

(16) *กิจกรรมนี้จะเป็นจุดเริ่มของการเปลี่ยนแปลง*
(17) *เขากับฉันไม่กินเส้นกัน*
(18) *นภาร้องไห้ซิก ๆ*

2) คำวิเศษณ์ ปรากฏร่วมกับคำว่า *ไม่* ไม่ได้ เช่น **ไม่จะ *ไม่กัน *ไม่ซิก ๆ*

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2552: 10) วิเคราะห์ให้คำที่ทำหน้าที่เชื่อมโยงความในสัมพันธสาร เช่น คำว่า *แล้ว* ในตัวอย่างที่ (19) คำว่า *อย่างไรก็ตาม* ในตัวอย่างที่ (20) คำว่า *ดังนั้น* ในตัวอย่างที่ (21) เป็นคำวิเศษณ์ เนื่องจากมีคุณสมบัติการปรากฏร่วมตรงตามที่ระบุไว้ทั้ง 2 ประการ

(16) *เปิดเครื่องสักครู่ แล้วเลือกโปรแกรม*
(17) *เขาทำตัวไม่น่าเคารพเลย อย่างไรก็ตาม เขาก็ยังเป็นพ่อเราอยู่*
(18) *ข้อเท็จจริงต้องได้รับการพิสูจน์ ดังนั้น อย่าเพิ่งเชื่อข่าวลือ*

จรัสดาว อินทรทัศน์ (2539) และ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2552) ทำให้ผู้วิจัยได้ตระหนักว่าหลักการปรากฏร่วมของทฤษฎีไวยากรณ์พึ่งพา-ศัพทการก เป็นหลักที่ดีสำหรับการวิเคราะห์ชนิด

ของคำในภาษาไทย นอกจากนี้ จรัสดาว อินทรทัศน์ และ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ ยังแสดงให้ผู้วิจัยเห็นว่าหลักการปรากฏร่วม ช่วยจำแนกหมวดคำบางหมวดที่เป็นปัญหา ที่จำแนกออกจากหมวดอื่น ๆ ได้ยาก เช่น ช่วยจำแนกหมวดคำบุพบทออกจากคำกริยา ในบทนี้ ผู้วิจัยจึงใช้หลักดังกล่าววิเคราะห์คำว่า *ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้เรื่อง ตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย ตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม และตัวบ่งชี้สัมพันธสาร ว่าเป็นชนิดของคำอะไร และเป็นส่วนประกอบในหน่วยสร้างชนิดใด

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ให้ *ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม มีชนิดของคำเป็นบุพบท ตามที่สตารอสตา (Starosta 1988) ได้วิเคราะห์ไว้ในทฤษฎีไวยากรณ์พึ่งพา-ศัพทการก สตารอสตา (Starosta 1988: 238) กล่าวว่า ตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม (complementizer) เช่น คำว่า *to* และ *that* ในภาษาอังกฤษ เป็นคำบุพบท และปรากฏในหน่วยสร้างไร้ศูนย์ (exocentric construction) กล่าวคือ ทั้งตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม และประโยคที่ปรากฏร่วม ต่างก็เป็นส่วนหลักของหน่วยสร้างบุพบทวลี ที่ต้องปรากฏเสมอ

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบว่า *ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม มีคุณสมบัติการปรากฏร่วมของคำบุพบท ครบตามเกณฑ์ที่ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ 2552: 11) และจรัสดาว อินทรทัศน์ (2539) กล่าวไว้ในงานวิจัย ดังนี้

1) *ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม เป็นบุพบท เพราะปรากฏหน้าคำกริยาในหน่วยสร้างไร้ศูนย์บุพบทวลีได้ คำว่า “ปรากฏหน้ากริยา” ในที่นี้ ไม่จำเป็นต้องปรากฏติดกับคำกริยาเสมอไป อาจมีคำหรือวลีอื่น ๆ ที่เป็นส่วนพึ่งพาของคำกริยานั้น ปรากฏคั่นระหว่าง *ซึ่ง* กับคำกริยาก็ได้ ยกตัวอย่างเช่น *ซึ่ง* ในตัวอย่างที่ (20) ที่ไม่ได้ปรากฏติดกับคำกริยา *ทราบ*

(19) *ซึ่งสืบสวนจับตัวอ้ายผู้ร้ายได้เร็วดังนี้ เปนการดียิ่งนัก* (พระราชหัตถเลขา ร.5)

ประโยค				
บุพบทวลี (อนุประโยคเติมเต็ม)		กริยา	นามวลี	วิเศษณ์
บุพบท	**ประโยค**			
ซึ่ง	*สืบสวนจับตัวอ้ายผู้ร้ายได้เร็วดังนี้*	*เปน*	*การดี*	*ยิ่งนัก*

(20) *ควรซึ่งเราจะทราบไว้ทุกคน* (ประติทินบัตรและจม.เหตุ)

ประโยค		
กริยา	**บุพบทวลี (อนุประโยคเติมเต็ม)**	
	บุพบท	**ประโยค**
ควร	*ซึ่ง*	*เราจะทราบไว้ทุกคน*

2) *ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม เป็นบุพบท เพราะปรากฏกับคำว่า *ไม่* ไม่ได้ การใช้ว่า **ไม่ซึ่ง* นั้นผิดไวยากรณ์ภาษาไทย

3) *ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม เป็นบุพบท เพราะไม่สามารถปรากฏแยกจากประโยคที่ปรากฏร่วมได้ เช่น

(21ก) * ***สืบสวนจับตัวอ้ายผู้ร้ายได้เร็วดังนี้*** *เป็นการดียิ่งนัก****ซึ่ง***

(21ข) *เป็นการดียิ่งนัก****ซึ่งสืบสวนจับตัวอ้ายผู้ร้ายได้เร็วดังนี้***

ในทางโครงสร้าง ผู้วิจัยวิเคราะห์ให้อนุประโยคเติมเต็มที่บ่งชี้ด้วย *ซึ่ง* เป็นหน่วยสร้างอนุประโยค ที่ประกอบด้วยส่วนหลัก 2 ส่วน คือคำบุพบท *ซึ่ง* และประโยค หน่วยสร้างอนุประโยคดังกล่าวมีลักษณะเหมือนบุพบทวลี คือเป็นหน่วยสร้างไร้ศูนย์เหมือนกัน และมีบุพบทเป็นส่วนหลักทั้งคู่ อนุประโยคดังกล่าวเป็นส่วนพึ่งพาของคำกริยาหลักในมุขยประโยค

ในบทนี้ ผู้วิจัยใช้แผนภูมิต้นไม้ตามหลักของทฤษฎีไวยากรณ์พึ่งพา-ศัพทการก แสดงโครงสร้างของประโยคที่มี *ซึ่ง* เป็นคำบุพบท และปรากฏเป็นส่วนหลักของหน่วยสร้าง แต่ก่อนที่จะใช้แผนภูมิต้นไม้แสดงโครงสร้างหน่วยสร้างดังกล่าว ผู้วิจัยขออธิบายหลักของแผนภูมิ ดังต่อไปนี้

1) สตารอสตา (1988: 12–13) กล่าวว่า ส่วนหลัก (head) ของหน่วยสร้าง (construction) ที่ปรากฏในแผนภูมิ เป็นส่วนหลักที่อยู่ในมิติคำ (lexical head) เท่านั้น ชนิดของคำที่สามารถปรากฏเป็นส่วนหลักของหน่วยสร้างได้ ได้แก่ คำนาม (noun) คำกริยา (verb) คำคุณศัพท์ (adjective) คำบุพบท (preposition) คำวิเศษณ์ (adverb) และตัวกำหนด (determiner) ส่วนคำสันธาน (conjunction) และอนุภาค (particle) ไม่ถือว่าเป็นส่วนหลักในหน่วยสร้าง

แผนภาพที่ 6.1 ต่อไปนี้ แสดงโครงสร้างของนามวลี ที่มีคำนามเป็นส่วนหลัก ส่วนแผนภาพที่ 6.2 แสดงโครงสร้างของคุณศัพท์วลี ที่มีคำคุณศัพท์เป็นส่วนหลัก แผนภาพที่ 6.3 แสดงโครงสร้างของวิเศษณ์วลี ที่มีคำวิเศษณ์เป็นส่วนหลัก แผนภาพที่ 6.4 แสดงโครงสร้างของตัวกำหนดวลี ที่มีตัวกำหนดเป็นส่วนหลัก แผนภาพที่ 6.5 แสดงโครงสร้างของบุพบทวลีที่มีคำบุพบทและคำนามเป็นส่วนหลัก และแผนภาพที่ 6.6 แสดงโครงสร้างของอนุประโยคที่มีคำบุพบทและกริยาเป็นส่วนหลัก

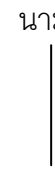

แผนภาพที่ 6.1
นามวลี

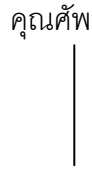

แผนภาพที่ 6.2
คุณศัพท์วลี

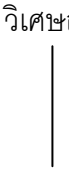

แผนภาพที่ 6.3
วิเศษณ์วลี

แผนภาพที่ 6.4
ตัวกำหนดวลี

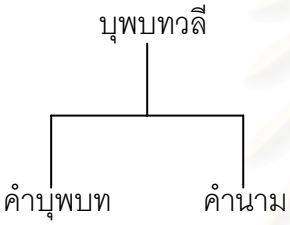

แผนภาพที่ 6.5
บุพบทวลี

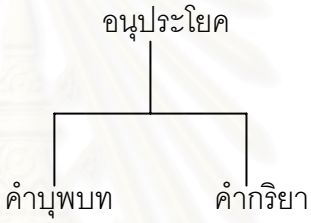

แผนภาพที่ 6.6
อนุประโยค

2) คำกริยา (verb) คือ ส่วนหลักของประโยค (Starosta 1988: 16, 51) ในไวยากรณ์พึ่งพา-ศัพทการก ประโยคก็คือกริยาวลีที่มีคำกริยาเป็นส่วนหลัก

3) คำที่เป็นส่วนหลัก เป็นตัวกำหนดคำที่เป็นส่วนพึ่งพาพี่น้อง (dependent sisters) ที่มาปรากฏร่วมกับมัน (Starosta 1988: 104) ส่วนพึ่งพาพี่น้อง หมายถึง ส่วนที่ไม่สามารถปรากฏเดี่ยว ๆ ได้ ต้องปรากฏร่วมกับส่วนหลัก โดยปรากฏทางซ้าย หรือทางขวาของคำที่ส่วนหลักในหน่วยสร้าง (Starosta 1988: 105) ยกตัวอย่างเช่น ตัวกำหนดในภาษาอังกฤษ เช่น คำว่า *the* เป็นส่วนพึ่งพาพี่น้อง ที่ต้องปรากฏร่วมกับส่วนหลักที่เป็นคำนาม โดยปรากฏทางซ้ายของคำนาม (ดูแผนภาพที่ 6.7 ในข้อ 4)

4) สตารอสตา (Starosta 1988: 108) กล่าวว่า คำที่เป็นส่วนหลักของหน่วยสร้าง ใช้เส้นดิ่ง (vertical line) เป็นสัญลักษณ์บ่งบอกถึงความเป็นส่วนหลักในแผนภูมิต้นไม้ ในขณะที่ส่วนพึ่งพาพี่น้อง ใช้เส้นเอียง (slanting line) เป็นสัญลักษณ์บ่งบอก ยกตัวอย่างเช่น

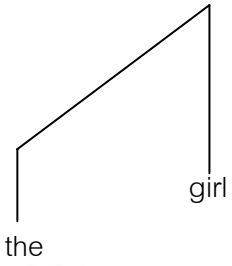

แผนภาพที่ 6.7 เส้นแสดงส่วนหลักและส่วนพึ่งพา

5) ตามหลักของทฤษฎีไวยากรณ์พึ่งพา-ศัพทการก (Starosta 1988: 20, 53) คำที่เป็นส่วนหลักในหน่วยสร้าง มีลักษณ์เน้นปริบท (contextual features) กำกับอยู่เสมอ เพื่อบอกชนิดของคำ (part of speech) และบอกคำที่เป็นส่วนพึ่งพา ที่มาปรากฏร่วม รวมทั้งบอกตำแหน่งการปรากฏของส่วนพึ่งพาด้วยว่า อยู่ทางซ้ายหรืออยู่ทางขวาของส่วนหลัก ยกตัวอย่างเช่น

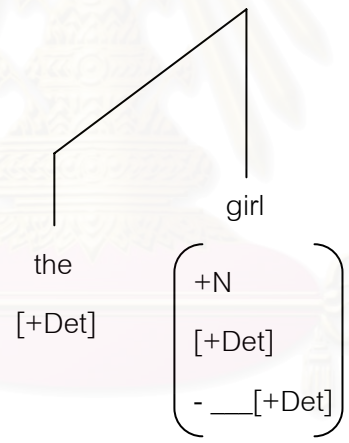

แผนภาพที่ 6.8 ลักษณ์เน้นปริบท

ในแผนภาพที่ 6.8 คำนาม *girl* เป็นส่วนหลักของหน่วยสร้างนามวลี *the girl* ที่คำนาม *girl* มีลักษณ์เน้นปริบทกำกับอยู่ ได้แก่ ลักษณ์ +N ลักษณ์ [+Det] และลักษณ์ - __[+Det] ลักษณ์ +N บ่งบอกว่าส่วนหลักนั้น เป็นคำนาม ลักษณ์ [+Det] บ่งบอกว่าคำนามที่เป็นส่วนหลักนั้น มีตัวกำหนดเป็นส่วนพึ่งพา ที่มาปรากฏร่วม และลักษณ์ - __[+Det] บ่งบอกว่าตัวกำหนดที่เป็นส่วนพึ่งพา ไม่ปรากฏทางขวาของส่วนหลัก คือปรากฏทางซ้ายของส่วนหลัก

6) ลักษณ์ไม่เน้นปริบท คือ ลักษณ์ที่บ่งบอกคุณสมบัติทางความหมายประจำคำนั้น (Starosta 1988: 53–54) ยกตัวอย่างเช่น ลักษณ์ [+anmt] ซึ่งกำกับที่คำนาม *girl* ในแผนภาพที่ 6.9 บ่งว่า คำนาม *girl* มีความหมายเป็น “สิ่งมีชีวิต”

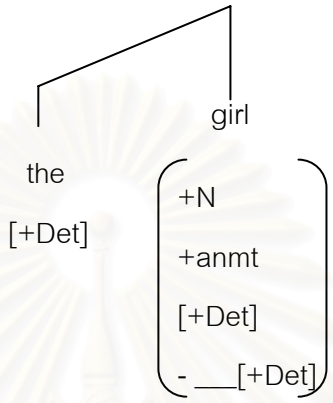

แผนภาพที่ 6.9 ลักษณ์ไม่เน้นปริบท

7) สตารอสตา (Starosta 1988: 29) ใช้เครื่องหมายบวก (+) หรือลบ (-) กำกับที่ลักษณ์เน้นปริบท และลักษณ์ไม่เน้นปริบท เพื่อบ่งบอกว่าคำ ๆ นั้น มีหรือไม่มีลักษณ์ดังกล่าวเป็นองค์ประกอบ (ดูแผนภาพที่ 6.8 ในข้อ 5 และแผนภาพที่ 6.9 ในข้อ 6)

8) คำทุกคำที่ปรากฏในแผนภูมิต้นไม้ จะมีตัวเลขหรือดัชนี (index) กำกับ เพื่อใช้เป็นตัวเลขอ้างอิงในลักษณ์เน้นปริบท ยกตัวอย่างเช่น ในแผนภาพที่ 6.10 คำนาม *girl* ซึ่งเป็นส่วนหลักของหน่วยสร้างนามวลี มีลักษณ์ 1[+Det] กำกับอยู่ เลข 1 ที่กำกับอยู่ที่ลักษณ์ดังกล่าว บ่งบอกว่าตัวกำหนดที่เป็นส่วนพึ่งพานั้น คือคำที่ปรากฏเป็นลำดับที่ 1 ในประโยค ซึ่งในที่นี้ ก็คือคำว่า *the*

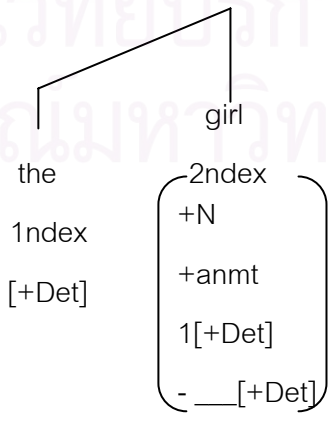

แผนภาพที่ 6.10 ดัชนีกำกับที่คำ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

9) แผนภูมิต้นไม้แต่ละภาพ แสดงความสัมพันธ์ระหว่างคำนามและคำกริยาในประโยคในเรื่องการกสัมพันธ์ (case relations) รูปการก (case forms) และการกบทบาทมหัพภาค (macro role)

<u>การกสัมพันธ์</u> (case relations)

สตารอสตา (Starosta 1988: 115) กล่าวว่าการกสัมพันธ์คือการกที่บ่งบอกความสัมพันธ์ทางวากยสัมพันธ์-อรรถศาสตร์ของคำนามกับคำกริยาที่เป็นส่วนหลักของประโยค มีทั้งหมด 5 การกได้แก่ การกผู้รับ (Patient หรือ PAT) การกผู้กระทำ (Agent หรือ AGT) การกสถานที่ (Locus หรือ LOC) การกผู้เกี่ยวข้อง (Correspondent หรือ COR) การกวิธีการ (Means หรือ MNS) สตารอสตา (Starosta 1988: 126) ให้คำจำกัดความของแต่ละการกไว้ดังนี้

การกผู้รับ (Patient หรือ PAT) คือ การกกำกับที่คำนามซึ่งเป็นผู้ร่วมเหตุการณ์ที่เป็นศูนย์กลางในสภาพ หรือเหตุการณ์ เป็นผู้รับสภาพ หรือรับผลของการกระทำในเหตุการณ์ ที่แสดงด้วยคำกริยาในประโยค เป็นการกที่ทุกประโยคต้องมี ในตัวอย่างที่ 22 คำนาม *rat* มีความสัมพันธ์กับคำกริยา *chased* ในฐานะที่เป็นผู้รับผลของการกระทำ ซึ่งแสดงด้วยคำกริยาดังกล่าว

(22) The cat chased the rat into the garage.
AGT PAT LOC

การกผู้กระทำ (Agent หรือ AGT) คือ การกกำกับที่คำนาม ซึ่งเป็นผู้กระทำ เป็นผู้ก่อให้เกิดเหตุการณ์ เป็นผู้ก่อให้เกิดสภาพ เป็นผู้ประสบเหตุการณ์ หรือเป็นผู้ประสบสภาพ ในตัวอย่างที่ 22 ข้างต้น คำนาม *cat* มีความสัมพันธ์กับคำกริยา *chased* ในฐานะที่เป็นผู้กระทำให้เกิดเหตุการณ์ซึ่งแสดงด้วยกริยาดังกล่าว คำนาม *cat* จึงมีการก เป็นการกผู้กระทำ (กำกับด้วย AGT)

การกสถานที่ (Locus หรือ LOC) คือ การกกำกับที่คำนามซึ่งเป็นแหล่งเดิม (Source) จุดหมาย (Goal) หรือตำแหน่งที่ตั้ง (Location) ยกตัวอย่างเช่น คำนาม *garage* ในตัวอย่างที่ 22 เป็นสถานที่ที่เป็นจุดหมายของการกระทำหรือเหตุการณ์ ซึ่งแสดงด้วยกริยา *chased*

การกผู้เกี่ยวข้อง (Correspondent หรือ COR) จำแนกเป็นการกผู้เกี่ยวข้องใน (Inner Correspondent) และการกผู้เกี่ยวข้องนอก (Outer Correspondent) การกผู้เกี่ยวข้องใน คือ

การกกำกับที่คำนามซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการกผู้รับโดยตรง ส่วนการกผู้เกี่ยวข้องนอก กำกับที่คำนามซึ่งเกี่ยวข้องกับการกระทำ เหตุการณ์ หรือสภาพ ยกตัวอย่างเช่น

(23) John would walk a mile for a cigarette.

PAT COR COR

inner outer

ในตัวอย่างที่ (23) คำนาม *mile* และ คำนาม *cigarette* ต่างก็มีการก เป็นการกผู้เกี่ยวข้อง คำนาม *mile* เกี่ยวข้องกับคำนาม *John* ซึ่งมีการกผู้รับ (PAT) จึงกำกับด้วยการกผู้เกี่ยวข้องใน ในขณะที่คำนาม *cigarette* เกี่ยวข้องกับการกระทำหรือเหตุการณ์ ที่แสดงด้วยกริยา *walk* โดยตรง จึงกำกับด้วยการกผู้เกี่ยวข้องนอก

การกวิธีการ (Means หรือ MNS) จำแนกเป็นการกวิธีการใน (Inner Means) และการกวิธีการนอก (Outer Means) การกวิธีการใน คือ การกกำกับที่คำนามซึ่งเป็นผู้ได้รับผลกระทบจากการกผู้รับโดยตรง ส่วนการกวิธีการนอก เป็นผู้ได้รับผลกระทบจากการกระทำ เหตุการณ์ หรือสภาพ ยกตัวอย่างเช่น

(24) Mary fought with alligators with her bare hands.

PAT MNS MNS

inner outer

ในตัวอย่างที่ (24) คำนาม *alligators* และ คำนาม *hands* ต่างก็มีการก เป็นการกวิธีการ คำนาม *alligators* เป็นผู้ได้รับผลกระทบจากคำนาม *Mary* ซึ่งมีการกผู้รับ (PAT) จึงมีการก เป็นการกวิธีการใน ในขณะที่คำนาม *hands* ได้รับผลกระทบจากการกระทำหรือเหตุการณ์ ที่แสดงด้วยกริยา *fought* โดยตรง จึงมีการก เป็นการกวิธีการนอก

<u>รูปการก</u> (case forms)

สตารอสตา (Starosta 1988: 178) กล่าวว่า รูปการก เป็นการกที่กำกับที่คำนามต่าง ๆ ในประโยค เพื่อบอกหน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำนามนั้น ๆ ว่าเป็นประธาน (Nominative หรือ Nom)

หรือเป็นกรรม (Accusative หรือ Acc) คำนามที่ปรากฏนำหน้าคำกริยาจะเป็นประธาน ในขณะที่คำนามที่ปรากฏตามหลังคำกริยาจะเป็นกรรม ยกตัวอย่างเช่น

(25) The cat chased the rat.
Nom Acc

ในตัวอย่างที่ (25) คำนาม *cat* ปรากฏหน้ากริยา *chased* และทำหน้าที่เป็นประธาน จึงมีรูปการกเป็น Nominative [Nom] ส่วนคำนาม *rat* ปรากฏหลังกริยา *chased* และทำหน้าที่เป็นกรรม จึงมีรูปการกเป็น Accusative [Acc]

<u>การกบทบาทมหัพภาค</u> (macro role)

สตารอสตา (Starosta 1988: 145) กล่าวว่า การกบทบาทมหัพภาค มีเพียงการกเดียวคือ การกผู้แสดง (Actor หรือ actr) ผู้แสดง หมายถึง สิ่งที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิตก็ได้ที่ก่อให้เกิดการกระทำหรือเหตุการณ์ คำนามที่มีการกผู้แสดง อาจมีการกสัมพันธ์เป็นผู้กระทำ (Agent) ซึ่งก็คือ คำนามที่เป็นประธานของกริยาสกรรม เช่น คำนาม *dog* ในตัวอย่างที่ (26) หรืออาจมีการกสัมพันธ์เป็นผู้รับ (Patient) ซึ่งก็คือ คำนามที่เป็นประธานของกริยาอกรรม เช่น คำนาม *John* ในตัวอย่างที่ (27) คำนาม *door* ในตัวอย่างที่ (28) เป็นตัวอย่างของผู้แสดงที่เป็นสิ่งไม่มีชีวิต

(26) The dog attacked the cat.
AGT PAT
actr

(27) John ran in front of the truck.
PAT
actr

(28) The door opened.
PAT
actr

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หลังจากที่อธิบายหลักของแผนภูมิต้นไม้ในทฤษฎีไวยากรณ์พึ่งพา-ศัพทการกแล้ว ในลำดับต่อไป ผู้วิจัยจะใช้แผนภูมิต้นไม้ ประกอบการนำเสนอผลการวิเคราะห์ชนิดของคำของ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม และชนิดของหน่วยสร้างที่ ซึ่ง เป็นส่วนประกอบ

ดังที่ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ไปแล้ว ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม เป็นบุพบท และเป็นส่วนประกอบหลักในหน่วยสร้างไร้ศูนย์บุพบทวลี เนื่องจากมีคุณสมบัติการปรากฏร่วมตรงตามที่ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2552: 11) และจรัสดาว อินทรทัศน์ (2539) ระบุไว้ทุกประการ คือ *ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม ปรากฏหน้าคำกริยาซึ่งเป็นส่วนหลักในหน่วยสร้างไร้ศูนย์บุพบทวลี *ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม ปรากฏร่วมกับ *ไม่* ไม่ได้ รวมทั้ง *ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม ไม่สามารถปรากฏแยกจากประโยคที่ปรากฏร่วมกันได้

แผนภาพที่ 6.11 ต่อไปนี้ แสดงโครงสร้างประโยคที่มีอนุประโยคเติมเต็มกริยา *ซึ่งเราจะทราบไว้ทุกคน* อยู่ในรูปของหน่วยสร้างไร้ศูนย์บุพบวลี ที่ประกอบด้วยส่วนหลัก 2 ส่วน คือ บุพบท *ซึ่ง* และคำกริยา *ทราบ* บุพบทวลี *ซึ่งเราจะทราบไว้ทุกคน* ดังกล่าว เป็นส่วนพึ่งพาของคำกริยา *ควร*

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(29) *ควรซึ่งเราจะทราบไว้ทุกคน* (ประติทินบัตรและจม.เหตุ)

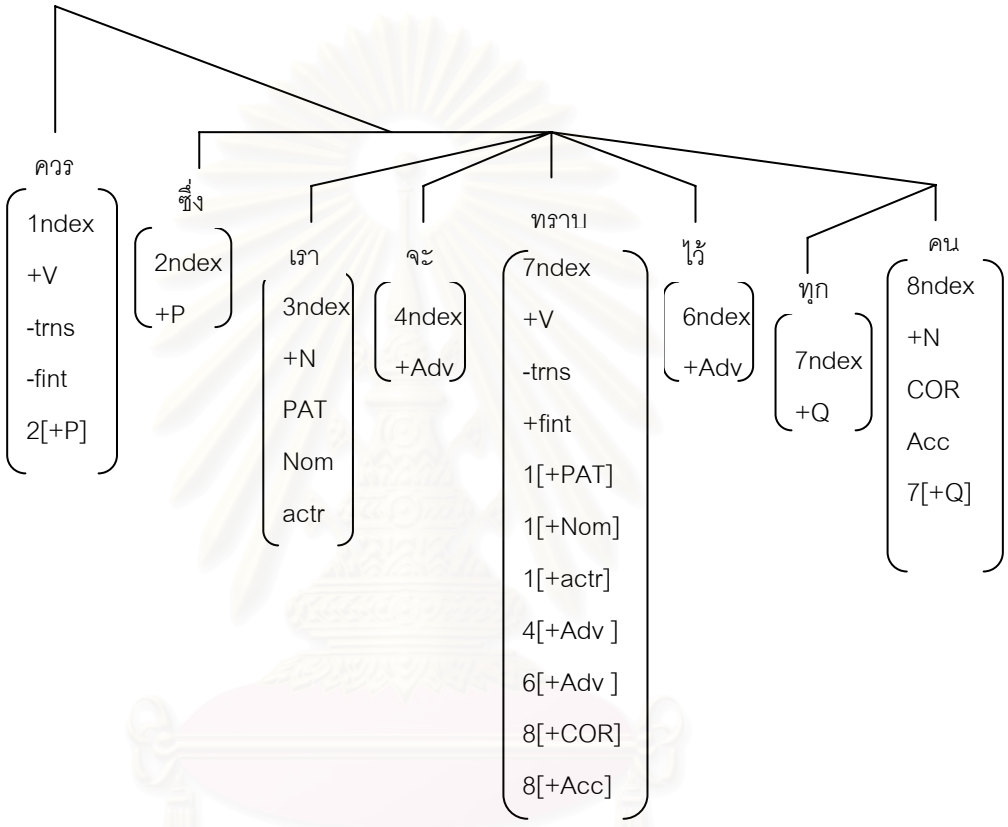

แผนภาพที่ 6.11 โครงสร้างประโยคที่อนุประโยคเติมเต็มกริยา เป็นหน่วยสร้างไร้ศูนย์บุพบทวลี

แผนภาพที่ 6.12 ต่อไปนี้ แสดงโครงสร้างประโยคที่อนุประโยคเติมเต็มกริยา *ซึ่งท่านมาเถิงอารามอัตโนนั้น* เป็นบุพบวลี ที่ประกอบด้วยส่วนหลัก 2 ส่วน คือ คำบุพบท *ซึ่ง* และคำกริยา *มา* บุพบทวลี *ซึ่งท่านมาเถิงอารามอัตโนนั้น* ดังกล่าว เป็นส่วนพึ่งพาของคำกริยา *ยินดี* ซึ่งเป็นส่วนหลักในมุขยประโยค *อัตโนยินดีนักหนา*

(30) *ซึ่งท่านมาเถิงอารามอัตโนนั้น อัตโนยินดีนักหนา* (บันทึกโกษาปาน)

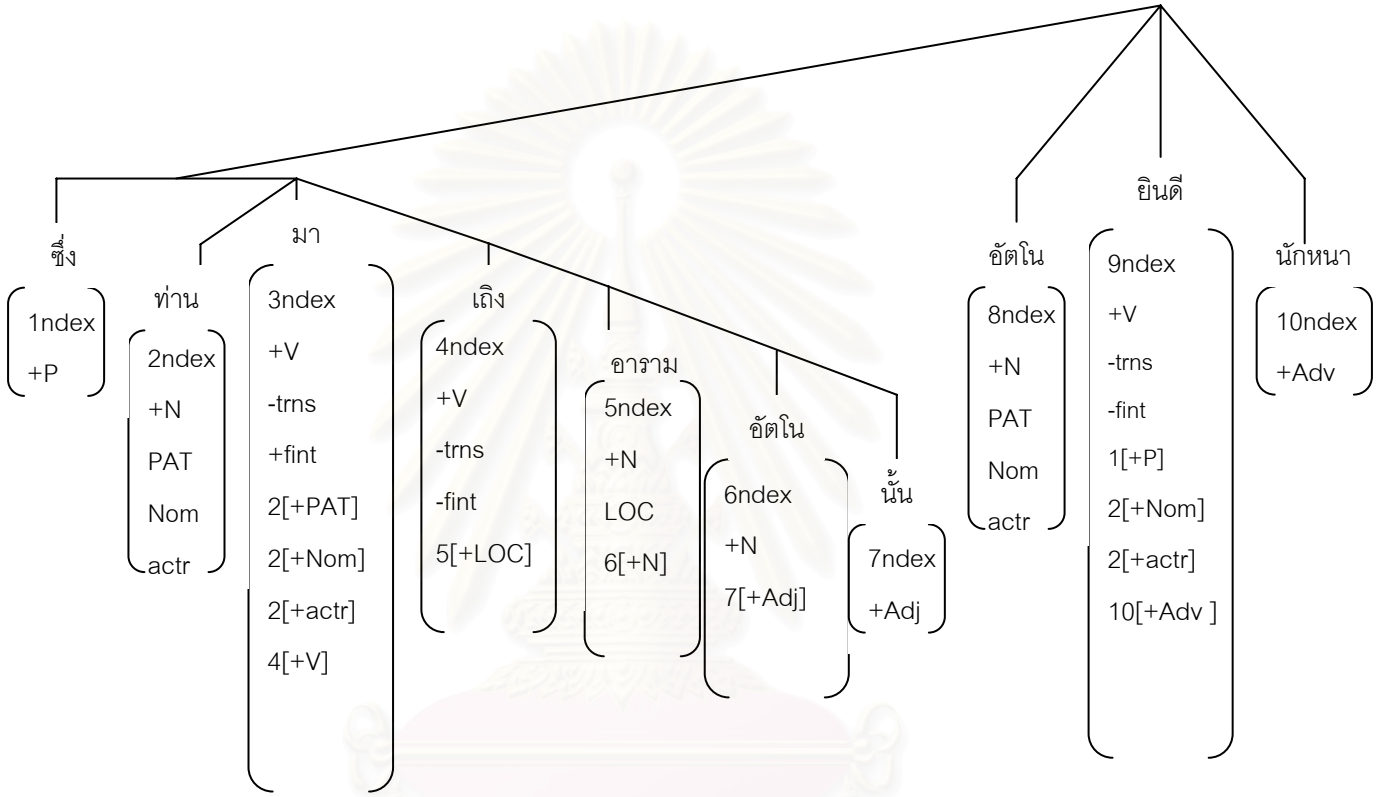

แผนภาพที่ 6.12 โครงสร้างประโยคที่อนุประโยคเติมเต็มกริยา เป็นหน่วยสร้างไร้ศูนย์บุพบทวลี

แผนภาพที่ 6.13 ต่อไปนี้ แสดงโครงสร้างประโยคที่อนุประโยคเติมเต็มกริยา *ซึ่งตำรวจจับผู้ร้ายได้* เป็นบุพบวลี ที่ประกอบด้วยส่วนหลัก 2 ส่วน คือ คำบุพบท *ซึ่ง* และคำกริยา *จับ* บุพบทวลี *ซึ่งตำรวจจับผู้ร้ายได้* ดังกล่าว เป็นส่วนพึ่งพาของคำกริยา *ดี* ซึ่งเป็นส่วนหลักในมุขยประโยค *ก็ดีแล้ว*

(31) *ซึ่งตำรวจจับผู้ร้ายได้ ก็ดีแล้ว* (พระราชหัตถเลขา ร.5)

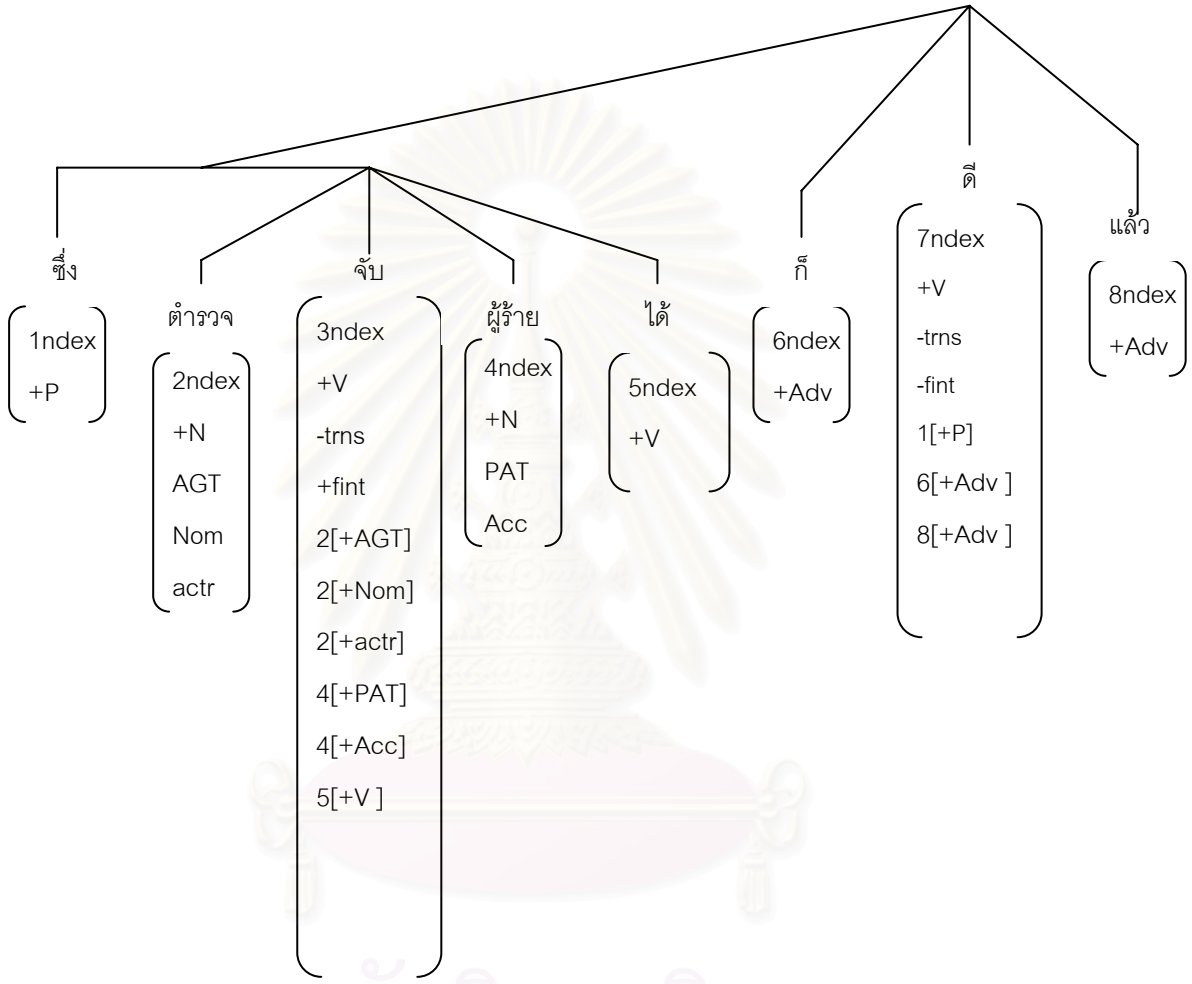

แผนภาพที่ 6.13 โครงสร้างประโยคที่อนุประโยคเติมเต็มกริยา เป็นหน่วยสร้างไร้ศูนย์บุพบทวลี

แผนภาพที่ 6.14 ต่อไปนี้ แสดงโครงสร้างประโยคที่อนุประโยคเติมเต็มนาม *ซึ่งตำรวจจับผู้ร้ายได้* เป็นบุพบวลี ที่ประกอบด้วยส่วนหลัก 2 ส่วน คือ คำบุพบท ซึ่ง และคำกริยาจับ บุพบทวลี *ซึ่งตำรวจจับผู้ร้ายได้* ดังกล่าว เป็นส่วนพึ่งพาของคำนาม *การ*

(32) *การซึ่งตำรวจจับผู้ร้ายได้ ก็ดีแล้ว* (พระราชหัตถเลขา ร.5)

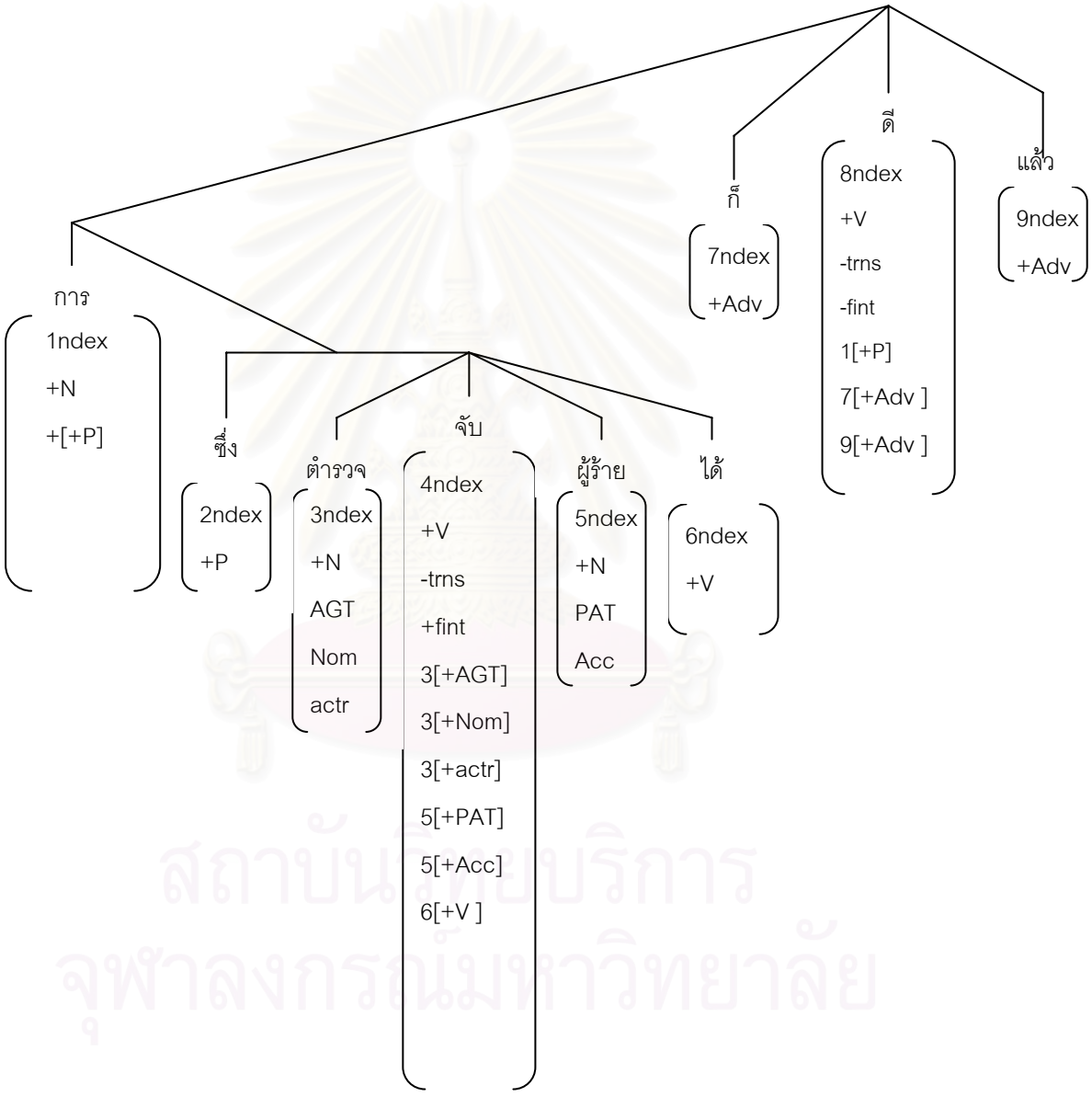

แผนภาพที่ 6.14 โครงสร้างประโยคที่มีบุพบทวลีที่ทำหน้าที่เป็นอนุประโยคเติมเต็มนาม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

6.1.3 *ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม สามารถแทนที่ได้ด้วยตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม *ที่*

เพื่อยืนยันว่า ซึ่ง ทำหน้าที่เป็นตัวนำอนุประโยคเติมเต็มจริง ผู้วิจัยลองทดสอบโดยการแทนที่ *ซึ่ง* ด้วยคำว่า *ที่* ซึ่งเป็นคำที่ ปราณี กุลละวณิชย์ (ปราณี กุลละวณิชย์ 2549) กล่าวไว้ในงานวิจัยว่า ทำหน้าที่เป็นทั้งตัวนำอนุประโยคเติมเต็มกริยา และตัวนำอนุประโยคเติมเต็มนาม ผลการวิเคราะห์พบว่า ซึ่ง สามารถแทนที่ได้ด้วยคำว่า *ที่* ดังเช่นในตัวอย่างต่อไปนี้

อนุประโยคเติมเต็มกริยา

(33ก) *ซึ่งเจ้าเมืองไซง่อนจัดแจงให้กองทัพไปรักษาแว่นแคว้นนั้น ก็ควรอยู่* (จม.เหตุ ร.2)

ประโยค				
บุพบทวลี (อนุประโยคเติมเต็ม)		วิเศษณ์	กริยา	วิเศษณ์
บุพบท	**ประโยค**			
ซึ่ง	*เจ้าเมืองไซง่อนจัดแจงให้กองทัพไปรักษาแว่นแคว้นนั้น*	*ก็*	*ควร*	*อยู่*

(33ข) *ที่เจ้าเมืองไซง่อนจัดแจงให้กองทัพไปรักษาแว่นแคว้นนั้น ก็ควรอยู่*

ประโยค				
บุพบทวลี (อนุประโยคเติมเต็ม)		วิเศษณ์	กริยา	วิเศษณ์
บุพบท	**ประโยค**			
ที่	*เจ้าเมืองไซง่อนจัดแจงให้กองทัพไปรักษาแว่นแคว้นนั้น*	*ก็*	*ควร*	*อยู่*

(34ก) *ซึ่งท่านนับถือยินดีต่ออัตโนนี้ อัตโนขอบใจท่านนักหนา* (บันทึกโกษาปาน)

ประโยค					
บุพบทวลี (อนุประโยคเติมเต็ม)		นามวลี	กริยา	นามวลี	วิเศษณ์
บุพบท	**ประโยค**				
ซึ่ง	*ท่านนับถือยินดีต่ออัตโนนี้*	*อัตโน*	*ขอบใจ*	*ท่าน*	*นักหนา*

(34ข) *ที่ท่านนับถือยินดีต่ออัตโนนี้ อัตโนขอบใจท่านนักหนา*

ประโยค					
บุพบทวลี (อนุประโยคเติมเต็ม)		นามวลี	กริยา	นามวลี	วิเศษณ์
บุพบท	**ประโยค**				
ที่	*ท่านนับถือยินดีต่ออัตโนนี้*	*อัตโน*	*ขอบใจ*	*ท่าน*	*นักหนา*

(35ก) *ควรซึ่งเราจะทราบไว้ทุกคน* (ประติทินบัตรและจม.เหตุ)

ประโยค		
กริยา	**บุพบทวลี (อนุประโยคเติมเต็ม)**	
	บุพบท	**ประโยค**
ควร	*ซึ่ง*	*เราจะทราบไว้ทุกคน*

(35ข) *ควรที่เราจะทราบไว้ทุกคน*

ประโยค		
กริยา	**บุพบทวลี (อนุประโยคเติมเต็ม)**	
	บุพบท	**ประโยค**
ควร	*ที่*	*เราจะทราบไว้ทุกคน*

อนุประโยคเติมเต็มนาม

(36ก) *การซึ่งจะเสียประโยชน์บ้านเมืองดั่งนี้ ชอบแล้ว* (พระราชหัตถเลขา ร.5)

ประโยค				
นามวลี			กริยา	วิเศษณ์
คำนามหลัก	**บุพบทวลี (อนุประโยคเติมเต็ม)**			
	บุพบท	**ประโยค**		
การ	*ซึ่ง*	*จะเสียประโยชน์บ้านเมืองดั่งนี้*	*ชอบ*	*แล้ว*

(36ข) *การที่จะเสียประโยชน์บ้านเมืองดั่งนี้ ชอบแล้ว*

ประโยค				
นามวลี			กริยา	วิเศษณ์
คำนามหลัก	**บุพบทวลี (อนุประโยคเติมเต็ม)**			
	บุพบท	**ประโยค**		
การ	*ที่*	*จะเสียประโยชน์บ้านเมืองดั่งนี้*	*ชอบ*	*แล้ว*

(37ก) *ข้อซึ่งมิสเตอร์สโตรเบลว่าควรจะฟ้องผู้ตั้งโรงสี เปนการชอบ* (พระราชหัตถเลขา ร.5)

ประโยค				
นามวลี			กริยา	นามวลี
คำนามหลัก	**บุพบทวลี (อนุประโยคเติมเต็ม)**			
	บุพบท	**ประโยค**		
ข้อ	*ซึ่ง*	*มิสเตอร์สโตรเบลว่าควรจะฟ้องผู้ตั้งโรงสี*	*เปน*	*การชอบ*

(37ข) *ข้อที่มิสเตอร์สโตรเบลว่าควรจะฟ้องผู้ตั้งโรงสี เปนการชอบ*

ประโยค				
นามวลี			กริยา	นามวลี
คำนามหลัก	**บุพบทวลี (อนุประโยคเติมเต็ม)**			
	บุพบท	**ประโยค**		
ข้อ	*ที่*	*มิสเตอร์สโตรเบลว่าควรจะฟ้องผู้ตั้งโรงสี*	*เปน*	*การชอบ*

อย่างไรก็ตาม การแทนที่ตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม *ซึ่ง* ด้วยตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม *ที่* ในที่นี้ ผู้วิจัยไม่ได้หมายความว่า *ซึ่ง* และ *ที่* มีการแปรกันอย่างอิสระ มีบางกรณีที่ ตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม *ที่* ไม่สามารถแทนที่ได้ ด้วยตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม *ซึ่ง* ยกตัวอย่างเช่น ในกรณีที่คำกริยาหลัก เป็นคำกริยาที่มีความหมายบ่งบอกความตั้งใจของผู้ทำกริยา ในตัวอย่างที่ (38) – (40)

(38ก) *เขาตั้งใจ<u>ที่</u>จะไปเรียนต่อต่างประเทศ*

(38ข) **เขาตั้งใจ<u>ซึ่ง</u>จะไปเรียนต่อต่างประเทศ*

(39ก) *เขามุ่งมั่น<u>ที่</u>จะเป็นนักบิน*

(39ข) **เขามุ่งมั่น<u>ซึ่ง</u>จะเป็นนักบิน*

(40ก) *เขาพยายาม<u>ที่</u>จะว่ายน้ำให้เป็น*

(40ข) **เขาพยายาม<u>ซึ่ง</u>จะว่ายน้ำให้เป็น*

กล่าวโดยสรุปแล้ว คำว่า ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม ต้องมีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ทั้ง 3 ประการ ดังนี้

1) ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวนำอนุประโยคเติมเต็มปรากฏเป็นส่วนประกอบหน้าของอนุประโยคเติมเต็ม 2 ชนิด คืออนุประโยคเติมเต็มกริยาและอนุประโยคเติมเต็มนาม

2) ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวนำอนุประโยคเติมเต็มเป็นคำบุพบท และเป็นส่วนหลักของหน่วยสร้างไร้ศูนย์บุพบทวลี

3) ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม สามารถแทนที่ได้ด้วยตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม *ที่*

6.2 **ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้เรื่อง** (topic marker)

6.2.1 **ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้เรื่อง ปรากฏเป็นส่วนประกอบหน้าของ “เรื่อง” ของประโยค**

คำว่า ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้เรื่อง ปรากฏเป็นส่วนประกอบ ซึ่งอยู่ข้างหน้า “เรื่อง” ของประโยค ยกตัวอย่างเช่น

(41) *ซึ่งข้อความเมืองเขมรนั้น คำทรายเจืองเกอหวันเง่าเข้ากราบทูลเจ้ากรุงเวียตนาม*

(จม.เหตุ ร.2)

ประโยค				
เรื่อง		เนื้อความ		
บุพบทวลี		นามวลี	กริยา	อนุประโยค
บุพบท	**นามวลี**			
ซึ่ง	*ข้อความเมืองเขมรนั้น*	*คำทรายเจืองเกอหวันเง่า*	*เข้า*	*กราบทูลเจ้ากรุงเวียตนาม*

(42) *ซึ่งข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับธุรกิจที่เป็นแกนหลักในการแข่งขันของแต่ละประเทศนั้น ต้องยอมรับว่าเป็นเรื่องใหม่สำหรับพวกเรา* (หมออนามัย)

ประโยค			
เรื่อง		เนื้อความ	
บุพบทวลี		กริยา	อนุประโยค
บุพบท	**นามวลี**		
ซึ่ง	*ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวกับธุรกิจที่เป็นแกนหลักในการแข่งขันของแต่ละประเทศนั้น*	*ต้อง*	*ยอมรับว่าเป็นเรื่องใหม่สำหรับพวกเรา*

(43) *ซึ่งเรื่องนี้ นายสุริยะต้องตอบคำถาม* (ผู้จัดการรายวัน)

ประโยค				
เรื่อง		เนื้อความ		
บุพบทวลี		นามวลี	กริยา	อนุประโยค
บุพบท	**นามวลี**			
ซึ่ง	*เรื่องนี้*	*นายสุริยะ*	*ต้อง*	*ตอบคำถาม*

จากการวิเคราะห์คำว่า ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้เรื่องที่ปรากฏในข้อมูลในสมัยต่าง ๆ ผู้วิจัยพบว่านามวลีที่ปรากฏร่วมกับ ซึ่ง มีคุณสมบัติชี้เฉพาะ (definite) โดยมีตัวกำหนดแสดงความชี้เฉพาะ เช่น คำว่า *นี้, นั้น* ปรากฏเป็นส่วนประกอบหนึ่งของนามวลีดังกล่าวด้วย เช่นในตัวอย่างที่ (41) – (43) ข้างต้น

ผู้วิจัยพบว่า ตัวบ่งชี้เรื่อง ซึ่ง ปรากฏร่วมกับนามวลีที่มีคุณสมบัติไม่ชี้เฉพาะ (indefinite) ไม่ได้ เช่นในตัวอย่างที่ (44ข)

(44ก) *ซึ่งอาหารจานนี้ เขาชอบมาก*

ประโยค		
เรื่อง		เนื้อความ
ซึ่ง	**นามวลี**	
ซึ่ง	*อาหารจานนี้*	*เขาชอบมาก*

(44ข) **ซึ่งอาหารจานหนึ่ง เขาชอบมาก*

ประโยค		
เรื่อง		เนื้อความ
ซึ่ง	**นามวลี**	
** ซึ่ง*	*อาหารจานหนึ่ง*	*เขาชอบมาก*

ข้อค้นพบของผู้วิจัยที่ว่า นามวลีที่เป็น “เรื่อง” ของประโยค ที่ปรากฏร่วมกับ ซึ่ง มีคุณสมบัติชี้เฉพาะ สอดคล้องกับสิ่งที่ ลีและทอมป์สัน (Li and Thompson 1976: 461) กล่าวไว้ในงานวิจัยว่า นามวลีที่เป็น “เรื่อง” ของประโยค ต้องชี้เฉพาะ คือ ผู้พูดคิดว่าผู้ฟังสามารถระบุได้ว่านามวลีนั้น ๆ อ้างถึงสิ่งไหน คนไหน ฯลฯ

6.2.2 *ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้เรื่องเป็นคำบุพบท

ผู้วิจัยวิเคราะห์ให้ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้เรื่อง เป็นคำบุพบท และเป็นส่วนประกอบหลักของหน่วยสร้างไร้ศูนย์บุพบทวลี เนื่องจาก ซึ่ง มีคุณสมบัติการปรากฏร่วมของหมวดคำบุพบทครบถ้วนตามที่ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2552: 11) ระบุไว้ทุกประการดังนี้

1) *ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้เรื่อง เป็นคำบุพบท เพราะสามารถปรากฏหน้าคำนาม ในหน่วยสร้างไร้ศูนย์บุพบทวลีได้ เช่น

(45) *ซึ่งอาการเช่นนี้ หลวงมหิทธิ์ธำรงไม่เคยปฏิบัติต่อยวนใจเลย* (ปราบพยศ)

ประโยค					
เรื่อง		เนื้อความ			
บุพบทวลี		นามวลี	วิเศษณ์	กริยา	อนุประโยค
บุพบท	**นามวลี**				
ซึ่ง	*อาการเช่นนี้*	*หลวงมหิทธิ์ธำรง*	*ไม่*	*เคย*	*ปฏิบัติต่อยวนใจเลย*

2) *ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้เรื่อง เป็นคำบุพบท เพราะสามารถปรากฏหน้าคำกริยา ในหน่วยสร้างไร้ศูนย์บุพบทวลีได้ เช่น

(46) *ซึ่งจะประชุมทัพ ณ ที่ตรังแต่แห่งเดียวเหมือนครั้งนี้ ต้องขนเสบียงอาหารไปทางบกแต่เมือง*

(จม.เหตุ ร.2)

ประโยค			
เรื่อง		เนื้อความ	
บุพบทวลี		กริยา	อนุประโยค
บุพบท	**ประโยค**		
ซึ่ง	*จะประชุมทัพ ณ ที่ตรัง แต่แห่งเดียวเหมือนครั้งนี้*	*ต้อง*	*ขนเสบียงอาหารไปทางบกแต่เมือง*

3) *ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้เรื่อง เป็นคำบุพบท เพราะปรากฏร่วมกับคำว่า *ไม่* ไม่ได้ การใช้ว่า **ไม่ซึ่ง* เป็นการใช้ที่ผิดไวยากรณ์

นอกจากนี้ *ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้เรื่อง เป็นบุพบท เนื่องจากมีคุณสมบัติตรงตามที่ จรัสดาว อินทรทัศน์ (2539: 56–59) ระบุไว้ในงานวิจัยว่า คำบุพบทไม่สามารถปรากฏแยกจากนามวลีที่ปรากฏร่วมได้

วิธีการที่ จรัสดาว อินทรทัศน์ (2539: 57–58) ใช้ทดสอบว่า คำบุพบทไม่สามารถแยกออกจากนามวลีได้ คือวิธีการย้ายที่ หากย้ายที่เฉพาะบุพบทหรือนามวลีไปอยู่ในตำแหน่งอื่น ๆ ของประโยค จะทำให้ประโยคผิดไวยากรณ์ ตัวอย่างประโยคที่ (47ข) ดังต่อไปนี้จะแสดงให้เห็นว่าคำบุพบท *ถึง* ไม่สามารถปรากฏแยกจากนามวลี *ปัจจุบัน* ได้ และในตัวอย่างที่ (47ค) จะแสดงให้เห็นว่า หากมีการย้ายที่ จะต้องย้ายไปทั้งบุพบทและนามวลี

(47ก) *ท่านยังทำงานที่นี่* $_{PP}$ *[* $_{P}$***[ถึง]*** $_{NP}$***[ปัจจุบัน]*** *]*

(47ข) * $_{NP}$***[ปัจจุบัน]*** *ท่านยังทำงานที่นี่* $_{P}$***[ถึง]***

(47ค) $_{PP}$ *[* $_{P}$***[ถึง]*** $_{NP}$***[ปัจจุบัน]*** *] ท่านยังทำงานที่นี่*

ในกรณีของ *ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้เรื่อง ผู้วิจัยพบว่า หากถูกแยกออกจากนามวลีที่ปรากฏร่วม จะทำให้ประโยคผิดไวยากรณ์ (ดังที่จะเห็นได้จากตัวอย่างประโยคที่ 48ข) ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์ให้ *ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้เรื่องเป็นบุพบท ตามเกณฑ์ที่จรัสดาวได้ให้ไว้

(48ก) $_{PP}$ *[* $_{P}$***[ซึ่ง]*** $_{NP}$***[ความรุ่งเรืองตามความนิยมแห่งสมัยใหม่ข้อนี้]*** *] เขาก็ได้ทดลองดูแล้ว*

(48ข) * $_{NP}$***[ความรุ่งเรืองตามความนิยมแห่งสมัยใหม่ข้อนี้]*** *] เขาก็ได้ทดลองดูแล้ว* $_{P}$***[ซึ่ง]***

(48ค) *เขาก็ได้ทดลองดูแล้ว* $_{PP}$ *[* $_{P}$***[ซึ่ง]*** $_{NP}$***[ความรุ่งเรืองตามความนิยมแห่งสมัยใหม่ข้อนี้]*** *]*

การที่ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้เรื่องไม่สามารถปรากฏแยกจากนามวลีที่เป็น “เรื่อง” ของประโยคได้นั้น เป็นการยืนยันว่า ซึ่ง และนามวลีที่ปรากฏร่วม ต่างก็เป็นส่วนประกอบหลักในหน่วยสร้างไร้ศูนย์บุพบทวลี

จากการวิเคราะห์โครงสร้างของหน่วยสร้างไร้ศูนย์บุพบทวลีที่เป็น “เรื่อง” ผู้วิจัยพบว่าเป็นบุพบทวลีที่มีโครงสร้างตรงตามที่สตารอสตา (Starosta 1988: 232) กล่าวไว้ คือเป็นหน่วยสร้างที่ประกอบด้วยส่วนหลัก (head) มากกว่าหนึ่งส่วน หน่วยสร้างบุพบทวลีต้องมีคำบุพบท เป็นส่วนหลักส่วนหนึ่งในหน่วยสร้างเสมอ และส่วนหลักอีกส่วนหนึ่งที่ต้องปรากฏร่วม อาจเป็นนามวลีประโยค หรือบุพบทวลีอีกวลีหนึ่งก็ได้ โครงสร้างทั้ง 3 แบบของบุพบทวลีที่เป็น “เรื่อง” สามารถแสดงด้วยแผนภาพต่อไปนี้

1) “เรื่อง” เป็นบุพบทวลีที่ประกอบด้วยส่วนหลัก 2 ส่วน คือ คำบุพบท ซึ่ง และนามวลี เช่น *ซึ่งอาการเช่นนี้*

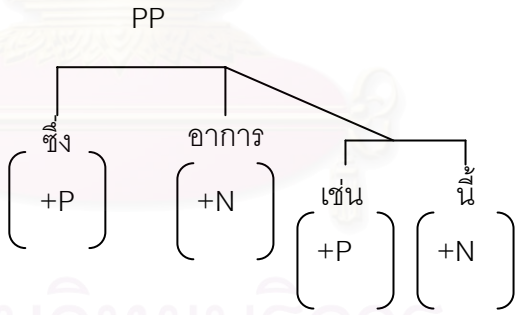

แผนภาพที่ 6.15 บุพบทวลีที่ประกอบด้วยบุพบทและนามวลี

2) “เรื่อง” เป็นบุพบทวลีที่ประกอบด้วยส่วนหลัก 2 ส่วน คือ คำบุพบท ซึ่ง และประโยค เช่น *ซึ่งพระพุทธิเจ้าหลวงเสด็จสวรรคต*

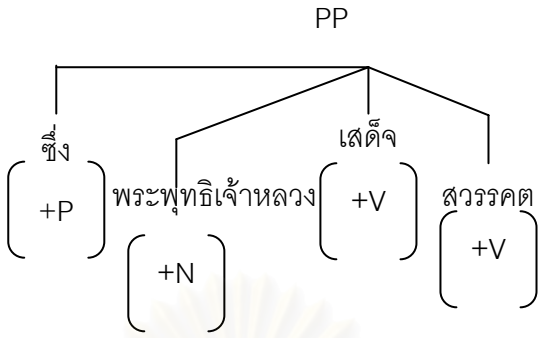

แผนภาพที่ 6.16 บุพบทวลีที่ประกอบด้วยบุพบทและประโยค

3) “เรื่อง” เป็นบุพบทวลีที่ประกอบด้วยส่วนหลัก 2 ส่วน คือ คำบุพบท ซึ่ง และบุพบทวลี เช่น *ซึ่งในขั้นตอนนี้*

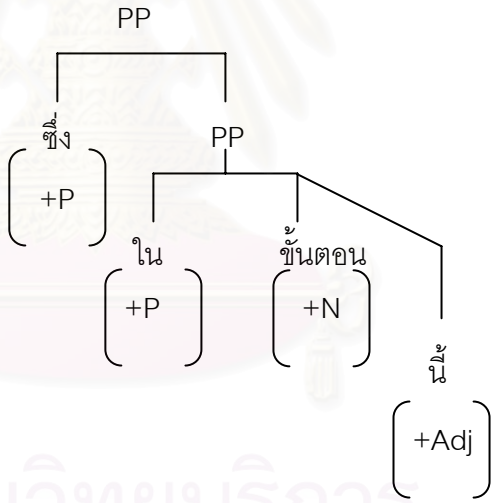

แผนภาพที่ 6.17 บุพบทวลีที่ประกอบด้วยบุพบทและบุพบทวลี

ในแผนภาพที่ 6.18 บุพบทวลี *ซึ่งอาการเช่นนี้* ประกอบด้วยส่วนหลัก 2 ส่วน คือ คำบุพบท ซึ่ง (กำกับด้วยลักษณ์ +P) และนามวลี *อาการเช่นนี้* ซึ่งมีคำนาม *อาการ* (กำกับด้วยลักษณ์ +TOP) เป็นส่วนหลัก ในแผนภาพที่ 6.19 บุพบทวลี *ซึ่งพระพุทธิเจ้าหลวงเสด็จสวรรคต* ประกอบด้วยส่วนหลัก 2 ส่วน คือ คำบุพบท ซึ่ง และประโยค *พระพุทธิเจ้าหลวงเสด็จสวรรคต* ซึ่งมี

คำกริยา *เสด็จ* เป็นส่วนหลัก ในแผนภาพที่ 6.20 บุพบทวลี *ซึ่งในขั้นตอนนี้* ประกอบด้วยส่วนหลัก 2 ส่วน คือ คำบุพบท *ซึ่ง* และบุพบทวลี *ในขั้นตอนนี้*

(49) *ซึ่งอาการเช่นนี้ หลวงมหิทธิ์ธำรงไม่เคยปฏิบัติ* (ปราบพยศ)

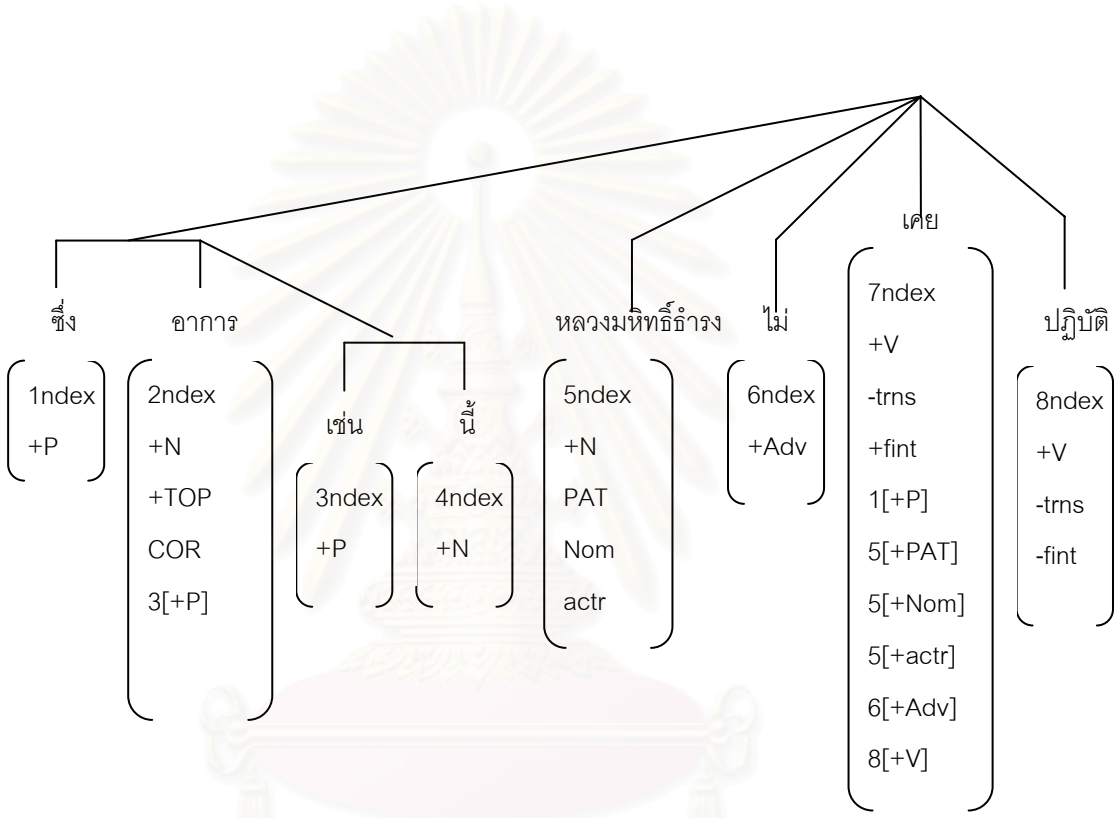

แผนภาพที่ 6.18 โครงสร้างประโยคที่ตัวบ่งชี้เรื่อง ซึ่ง เป็นคำบุพบท
และปรากฏเป็นส่วนหลักร่วมกับนามวลี ในหน่วยสร้างไร้ศูนย์บุพบทวลี

ในแผนภาพที่ 6.18 คำว่า ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้เรื่อง มีลักษณ์ +P กำกับเพื่อบ่งว่า ซึ่ง มีชนิดของคำเป็นบุพบท ส่วนคำนาม *อาการ* มีลักษณ์ +N กำกับ เพื่อบ่งบอกว่าเป็นคำนาม และมีลักษณ์ทางความหมาย +TOP กำกับ เพื่อบ่งบอกว่าเป็น “เรื่อง” ของประโยค คำบุพบท *ซึ่ง* และคำนาม *อาการ* ต่างก็เป็นส่วนหลักของบุพบทวลีซึ่งเป็นส่วนพึ่งพาพี่น้อง (บ่งชี้ด้วยเส้นเอียงในแผนภาพที่ 6.18) ของคำกริยา *เคย* ที่เป็นส่วนหลักของประโยค (บ่งชี้ด้วยเส้นดิ่งในแผนภาพที่ 6.18)

(50) *ซึ่งพระพุทธิเจ้าหลวงเสด็จสวรรคต พระเจ้ากรุงเวียดนามมีพระอาลัยยิ่งนัก* (จม.เหตุ ร.2)

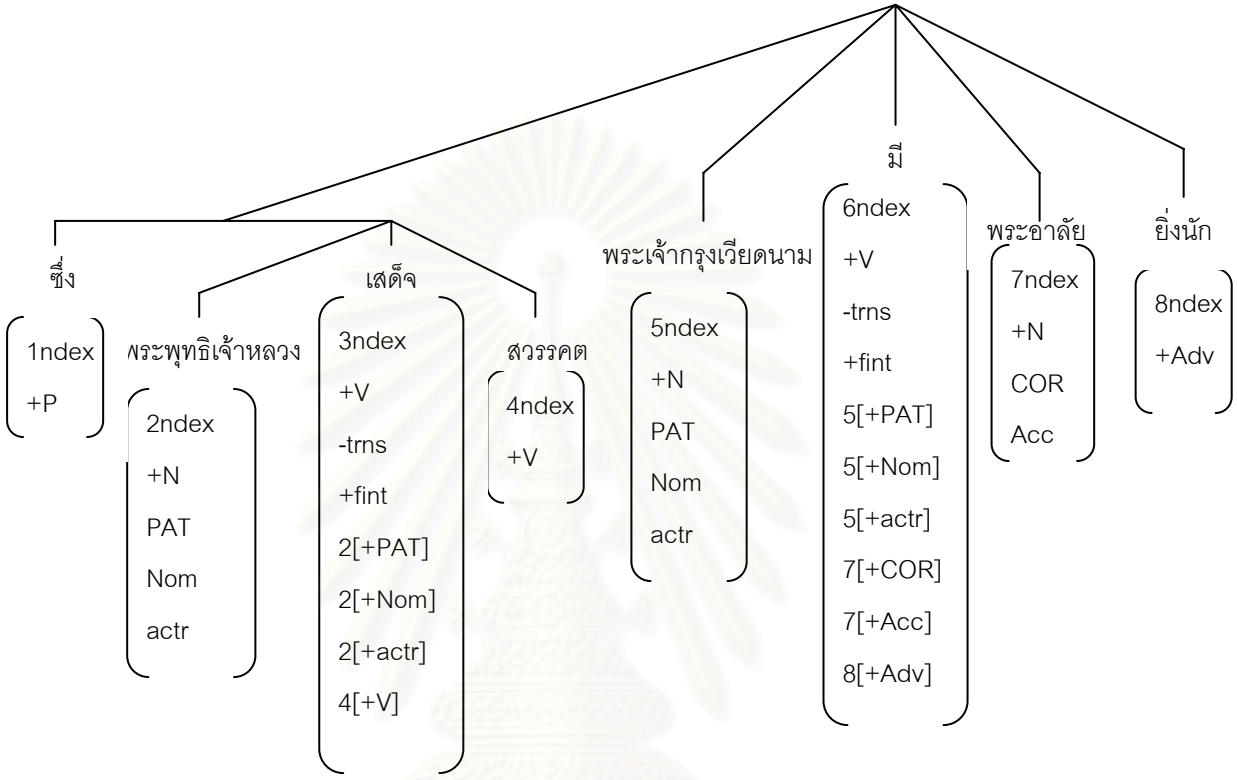

แผนภาพที่ 6.19 โครงสร้างประโยคที่ตัวบ่งชี้เรื่อง *ซึ่ง* เป็นคำบุพบท
และปรากฏเป็นส่วนหลักร่วมกับประโยค ในหน่วยสร้างไร้ศูนย์บุพบทวลี

ในแผนภาพที่ 6.19 คำว่า *ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้เรื่อง มีลักษณ์ +P กำกับเพื่อบ่งว่า *ซึ่ง* เป็นบุพบท และเป็นส่วนหลักในหน่วยสร้างไร้ศูนย์บุพบทวลี ร่วมกับส่วนหลักอีกส่วน คือคำกริยา *เสด็จ* บุพบทวลี *ซึ่งพระพุทธิเจ้าหลวงเสด็จสวรรคต* เป็น “เรื่อง” ของประโยค และเป็นส่วนพึ่งพาของคำกริยา *มี* ซึ่งเป็นส่วนหลักของประโยค (มีลักษณ์เน้นปริบท 1[+P] กำกับที่คำกริยา *มี*)

(51) *ซึ่งในขั้นตอนนี้ ไอทีวีไม่ทราบว่าสปน.เสนอครม.หรือไม่* (มติชนรายวัน)

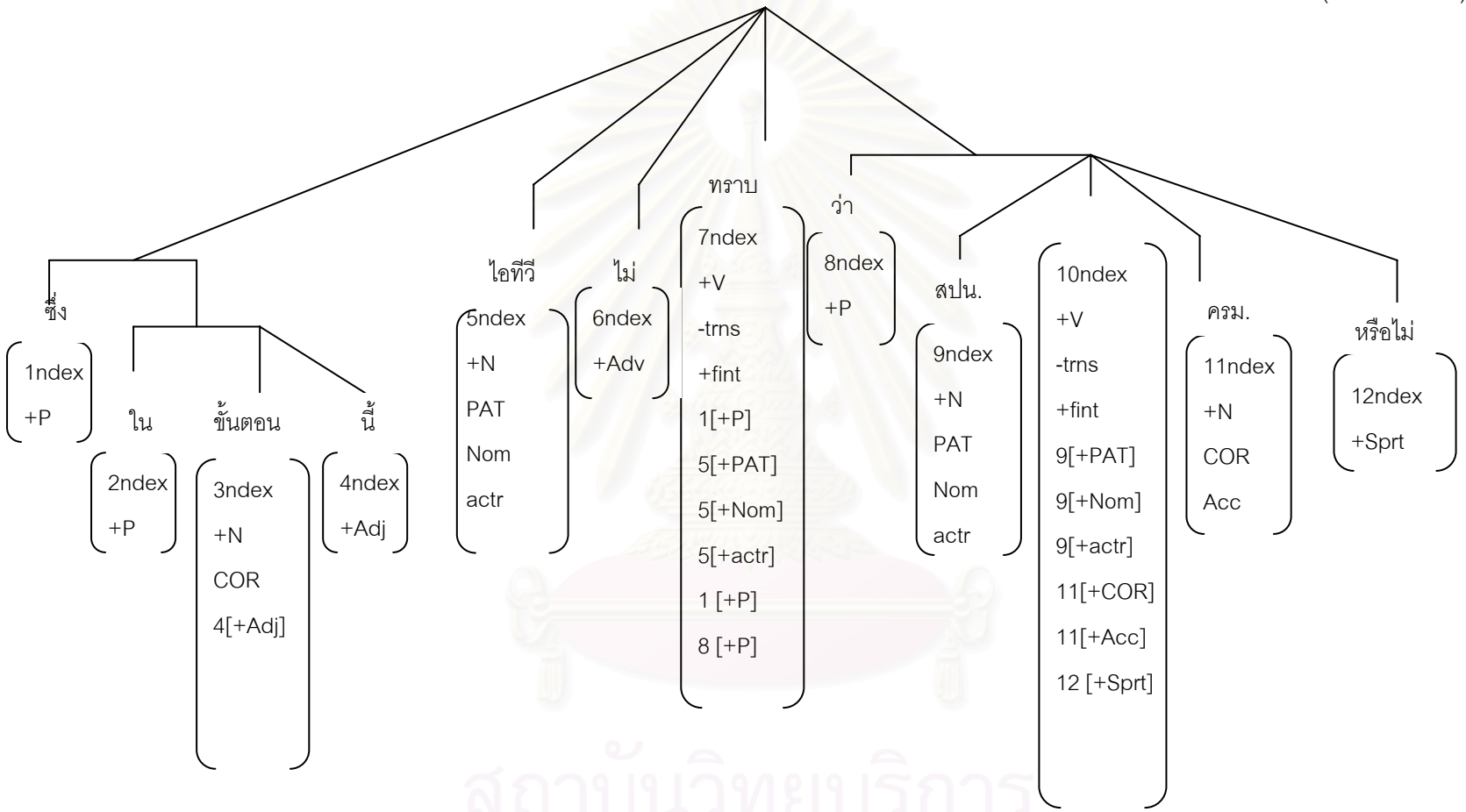

แผนภาพที่ 6.20โครงสร้างประโยคที่ตัวบ่งชี้เรื่อง ซึ่ง เป็นคำบุพบท และปรากฏเป็นส่วนหลักในหน่วยสร้างไร้ศูนย์บุพบทวลี โดยมีบุพบทวลีเป็นส่วนหลักอีกส่วนหนึ่ง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในแผนภาพที่ 6.20 คำว่า ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้เรื่อง มีลักษณ์ +P กำกับเพื่อบ่งว่า ซึ่ง เป็นบุพบท และเป็นส่วนหลักในหน่วยสร้างไร้ศูนย์บุพบทวลี ร่วมกับส่วนหลักอีกส่วน คือ บุพบทวลี *ในขั้นตอนนี้* บุพบทวลี *ซึ่งในขั้นตอนนี้* เป็น “เรื่อง” ของประโยค และเป็นส่วนพึ่งพาของคำกริยา *ทราบ* ซึ่งเป็นส่วนหลักของประโยค (มีลักษณ์เน้นปริบท 1[+P] กำกับที่คำกริยา *ทราบ*)

กล่าวโดยสรุปแล้ว ส่วนประกอบที่เป็น “เรื่อง” ของประโยค เป็นหน่วยสร้างไร้ศูนย์บุพบทวลี ที่มีลักษณะโครงสร้างตรงตามที่ สตารอสตา (Starosta 1988: 232) กล่าวไว้ทุกประการ คือ ประกอบด้วยส่วนหลัก 2 ส่วน ได้แก่ คำบุพบท *ซึ่ง* ส่วนหนึ่ง และนามวลี หรือประโยค หรือบุพบทวลี อีกส่วนหนึ่ง

6.2.3 *ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้เรื่อง สามารถปรากฏร่วมกับตัวบ่งชี้เรื่องอื่น ๆ ได้

เพียรศิริ เอกนิยม (Ekniyom 1982: 48) อิวาซากิและ อิงคาภิรมย์ (Iwasaki and Ingkaphirom 2005: 361) กล่าวว่า *น่ะ นี่ เนี่ย นั้น นี้* เป็นคำที่ทำหน้าที่ เป็นตัวบ่งชี้เรื่องในภาษาไทย ตัวบ่งชี้เรื่องเหล่านี้ มีตำแหน่งในการปรากฏแตกต่างจากตัวบ่งชี้ *ซึ่ง* กล่าวคือ ตัวบ่งชี้เรื่อง *น่ะ นี่ เนี่ย นั้น นี้* ปรากฏเป็นส่วนประกอบหลังของนามวลีที่เป็น “เรื่อง” ของประโยค ยกตัวอย่างเช่น

(52) *ข้าวผัดเนี่ย ฉันไม่ชอบ*

เรื่อง	เนื้อความ	
นามวลี	นามวลี	กริยา
*ข้าวผัด**เนี่ย***	*ฉัน*	*ไม่ชอบ*

(53) *ผู้ชายน่ะ เห็นแก่ตัว*

เรื่อง	เนื้อความ
นามวลี	กริยา
*ผู้ชาย**น่ะ***	*เห็นแก่ตัว*

(54) *ภาษาอังกฤษนี่ ฉันไม่ถนัด*

เรื่อง	เนื้อความ		
นามวลี	นามวลี	วิเศษณ์	กริยา
*ภาษาอังกฤษ**นี่***	*ฉัน*	*ไม่*	*ถนัด*

ผู้วิจัยใช้หลักการปรากฏร่วมวิเคราะห์ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้เรื่องแล้ว พบว่า ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้เรื่อง สามารถปรากฏควบคู่ไปกับตัวบ่งชี้เรื่องอื่น ๆ ที่ปรากฏเป็นส่วนประกอบหลังของ “เรื่อง” ได้ เช่น ปรากฏร่วมกับ *น่ะ นี่ เนี่ย นั้น นี้* ยกตัวอย่างเช่น

(55) *ซึ่งเรื่องนี้เนี่ย นายสุริยะต้องตอบคำถาม* (ผู้จัดการรายวัน)

ประโยค				
เรื่อง		เนื้อความ		
บุพบทวลี		นามวลี	กริยา	อนุประโยค
บุพบท	**นามวลี**			
ซึ่ง	*เรื่องนี้**เนี่ย***	*นายสุริยะ*	*ต้อง*	*ตอบคำถาม*

(56) *ซึ่งข้อความเมืองเขมรนั้นน่ะ คำทรายเจืองเกอหวันเง่าเข้ากราบทูลเจ้ากรุงเวียตนาม*

(จม.เหตุ ร.2)

ประโยค				
เรื่อง		เนื้อความ		
บุพบทวลี		นามวลี	กริยา	อนุประโยค
บุพบท	**นามวลี**			
ซึ่ง	*ข้อความเมืองเขมรนั้น**น่ะ***	*คำทรายเจืองเกอหวันเง่า*	*เข้า*	*กราบทูลเจ้ากรุงเวียตนาม*

(57) *ซึ่งอาการเช่นนี้นี่ หลวงมหิทธิธำรงไม่เคยปฏิบัติต่อยวนใจเลย* (ปราบพยศ)

ประโยค					
เรื่อง		เนื้อความ			
บุพบทวลี		นามวลี	วิเศษณ์	กริยา	อนุประโยค
บุพบท	**นามวลี**				
ซึ่ง	*อาการเช่นนี้**นี่***	*หลวงมหิทธิธำรง*	*ไม่*	*เคย*	*ปฏิบัติต่อยวนใจเลย*

6.2.4 *ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้เรื่อง สามารถแทนที่ได้ด้วยรูปภาษา ที่ทำหน้าที่อย่างเดียวกัน

ในบทนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ *ซึ่ง* ในหน้าที่ต่าง ๆ ด้วยว่า สามารถแทนที่ด้วยรูปภาษา ที่ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์อย่างเดียวกัน ได้หรือไม่ หาก *ซึ่ง* สามารถแทนที่ด้วยรูปภาษาที่ทำหน้าที่อย่างเดียวกันได้ ก็แสดงว่า *ซึ่ง* ปรากฏในปริบททางวากยสัมพันธ์เดียวกับรูปภาษาเหล่านั้น และทำหน้าที่ทางไวยากรณ์นั้น ๆ จริง

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยแทนที่ *ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้เรื่อง ด้วยคำว่า *ส่วน* และ *สำหรับ* ซึ่งเป็นคำที่ เพียรศิริ เอกนิยม (Ekniyom 1982: 50) อิวาซากิและ อิงคาภิรมย์ (Iwasaki and Ingkaphirom 2005: 363) กล่าวว่า ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้เรื่องในภาษาไทย โดยปรากฏร่วมกับนามวลีที่เป็น “เรื่อง” ของประโยค ยกตัวอย่างเช่น

(58) *ส่วนผู้อพยพที่เหลือ ไทยจะรับผิดชอบ*

ประโยค				
เรื่อง		เนื้อความ		
บุพบทวลี		นามวลี	วิเศษณ์	กริยา
บุพบท	**นามวลี**			
ส่วน	*ผู้อพยพที่เหลือ*	*ไทย*	*จะ*	*รับผิดชอบ*

(59) *สำหรับตัวผมเองนั้น ผมคงไม่เปลี่ยนใจแน่ ๆ*

ประโยค						
เรื่อง		เนื้อความ				
บุพบทวลี		นามวลี	วิเศษณ์	วิเศษณ์	กริยา	วิเศษณ์
บุพบท	**นามวลี**					
สำหรับ	*ตัวผมเองนั้น*	*ผม*	*คง*	*ไม่*	*เปลี่ยนใจ*	*แน่ ๆ*

ผลการวิเคราะห์ พบว่าตัวบ่งชี้เรื่อง *ซึ่ง* สามารถแทนที่ได้ ด้วยตัวบ่งชี้ *ส่วน* และ *สำหรับ* แสดงว่า *ซึ่ง* ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้เรื่องจริง ยกตัวอย่างเช่น

(60) *ซึ่งเรื่องนี้ นายสุริยะต้องตอบคำถาม* (ผู้จัดการรายวัน)

ประโยค				
เรื่อง		เนื้อความ		
บุพบทวลี		นามวลี	กริยา	อนุประโยค
บุพบท	**นามวลี**			
ซึ่ง	*เรื่องนี้*	*นายสุริยะ*	*ต้อง*	*ตอบคำถาม*

(61) *ส่วนเรื่องนี้ นายสุริยะต้องตอบคำถาม*

ประโยค				
เรื่อง		เนื้อความ		
บุพบทวลี		นามวลี	กริยา	อนุประโยค
บุพบท	**นามวลี**			
ส่วน	*เรื่องนี้*	*นายสุริยะ*	*ต้อง*	*ตอบคำถาม*

(62) *สำหรับเรื่องนี้ นายสุริยะต้องตอบคำถาม*

ประโยค				
เรื่อง		เนื้อความ		
บุพบทวลี		นามวลี	กริยา	อนุประโยค
บุพบท	**นามวลี**			
สำหรับ	*เรื่องนี้*	*นายสุริยะ*	*ต้อง*	*ตอบคำถาม*

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังวิเคราะห์ให้ตัวบ่งชี้เรื่อง *ส่วน* และ *สำหรับ* มีชนิดของคำเป็นบุพบท เช่นเดียวกับตัวบ่งชี้ ซึ่ง โดยปรากฏเป็นส่วนหลักในหน่วยสร้างบุพบทวลี ดังจะเห็นได้จากแผนภาพที่ 6.21–6.23 ต่อไปนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(60) *ซึ่งเรื่องนี้ นายสุริยะต้องตอบคำถาม*

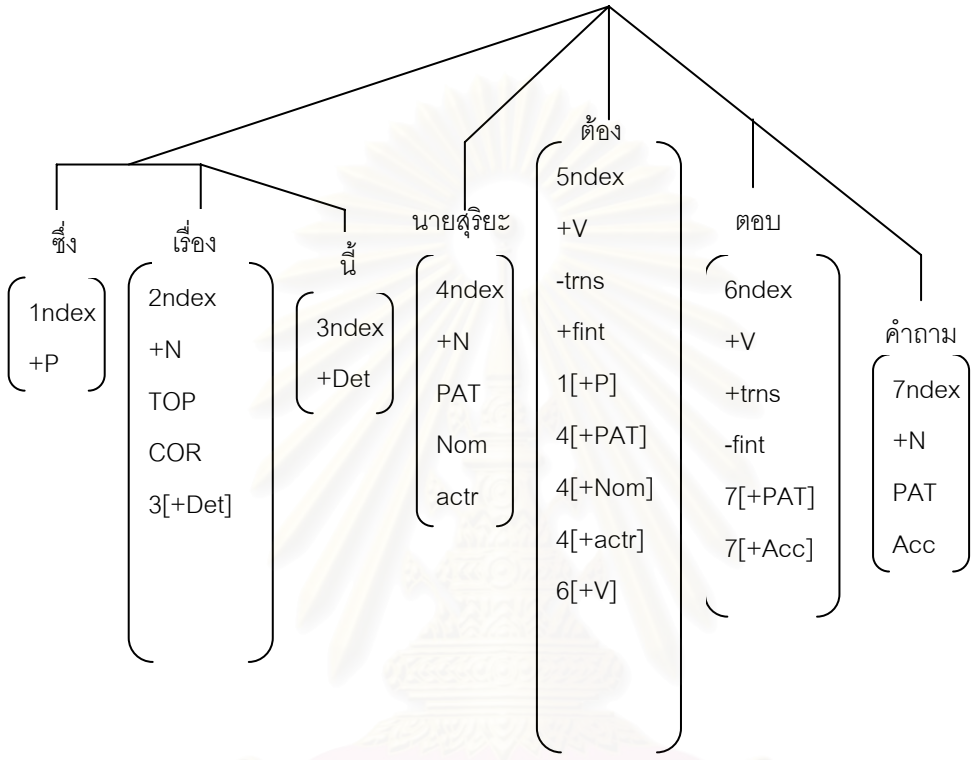

แผนภาพที่ 6.21 โครงสร้างประโยคที่ตัวบ่งชี้เรื่อง ซึ่ง เป็นคำบุพบท
และเป็นส่วนหลักในหน่วยสร้างไร้ศูนย์บุพบทวลี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(61) *ส่วนเรื่องนี้ นายสุริยะต้องตอบคำถาม*

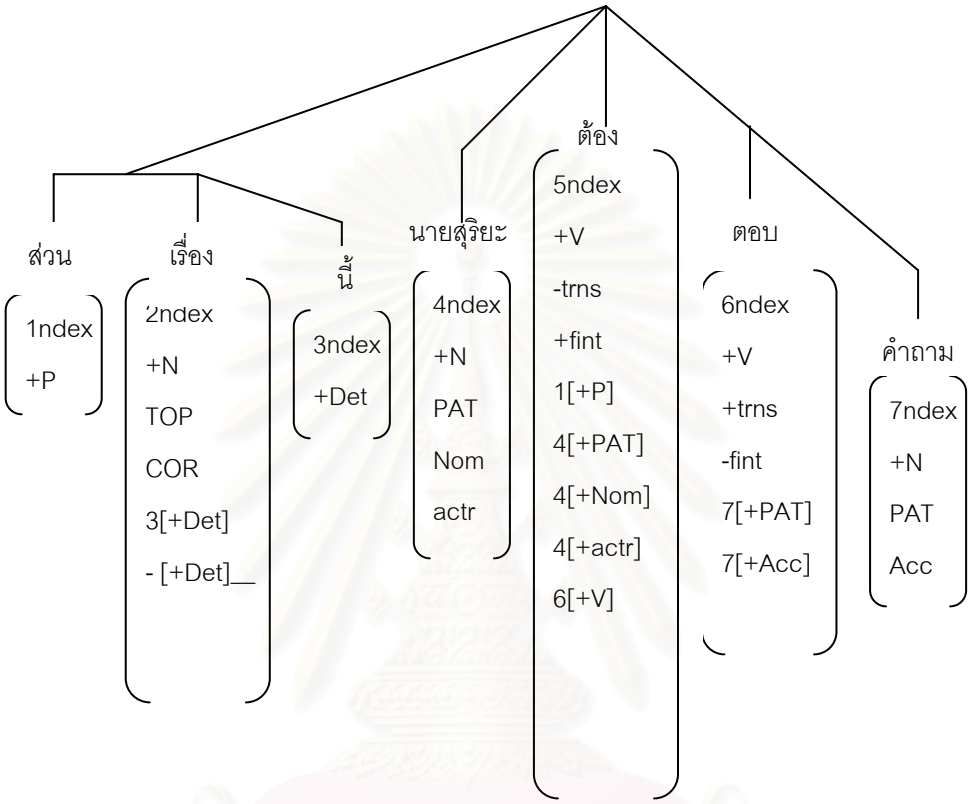

แผนภาพที่ 6.22 โครงสร้างประโยคที่ตัวบ่งชี้เรื่อง *ส่วน* เป็นคำบุพบท
และเป็นส่วนหลักในหน่วยสร้างไร้ศูนย์บุพบทวลี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(62) *สำหรับเรื่องนี้ นายสุริยะต้องตอบคำถาม*

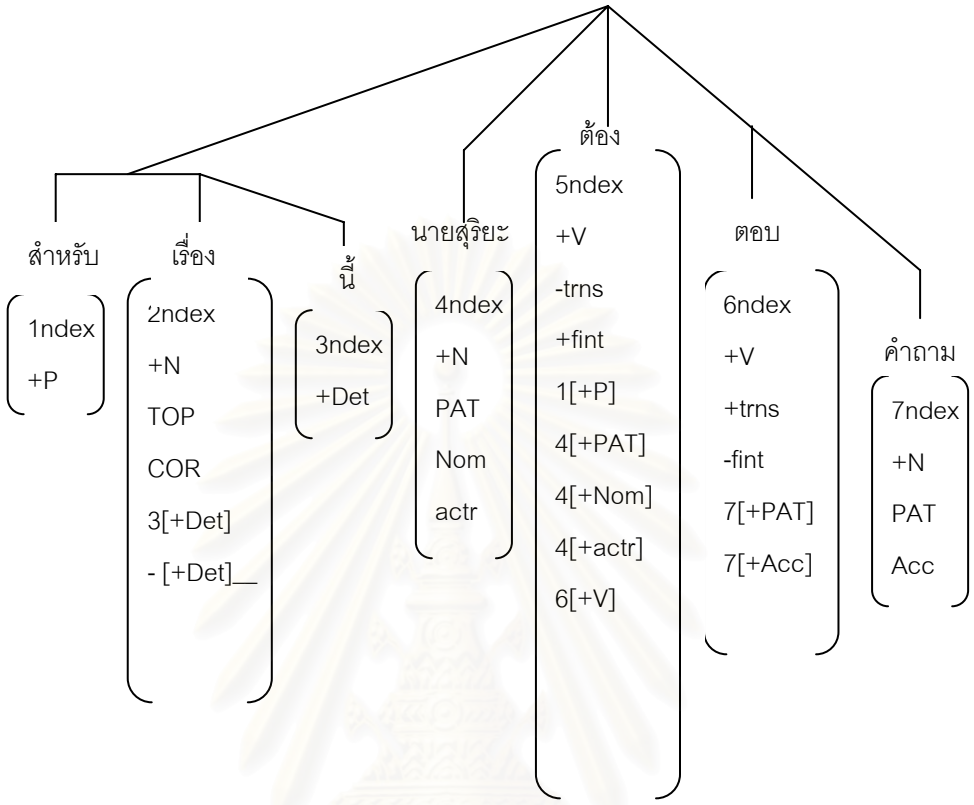

แผนภาพที่ 6.23 โครงสร้างประโยคที่ตัวบ่งชี้เรื่อง *สำหรับ* เป็นคำบุพบท
และเป็นส่วนหลักในหน่วยสร้างไร้ศูนย์บุพบทวลี

แผนภาพที่ 6.22–6.23 ข้างต้น แสดงให้เห็นว่าตัวบ่งชี้เรื่อง *ส่วน* และ *สำหรับ* สามารถปรากฏแทนที่ตัวบ่งชี้เรื่อง *ซึ่ง* ได้ ตัวบ่งชี้เรื่องทั้งสามดังกล่าว มีชนิดของคำเป็นบุพบท (บ่งชี้ด้วยลักษณ์ +P) และปรากฏเป็นส่วนหลักในบุพบทวลี โดยมีนามวลี *เรื่องนี้* ปรากฏเป็นส่วนหลักร่วมด้วย

การแทนที่คำว่า *ซึ่ง* ได้ ด้วยตัวบ่งชี้เรื่อง *ส่วน* และ *สำหรับ* เป็นการยืนยันว่า *ซึ่ง* ที่ปรากฏในปริบทนี้ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้เรื่อง เช่นเดียวกับคำทั้งสองคำดังกล่าว

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบว่า ตัวบ่งชี้เรื่อง *ซึ่ง* สามารถแทนที่ได้ ด้วยตัวบ่งชี้แบบไร้รูป (zero marker) ยกตัวอย่างเช่น

(63ก) *ซึ่งเรื่องนี้ นายสุริยะต้องตอบคำถาม* (ผู้จัดการรายวัน)

ประโยค				
เรื่อง		เนื้อความ		
บุพบทวลี		นามวลี	กริยา	อนุประโยค
บุพบท	**นามวลี**			
ซึ่ง	*เรื่องนี้*	*นายสุริยะ*	*ต้อง*	*ตอบคำถาม*

(63ข) *เรื่องนี้ นายสุริยะต้องตอบคำถาม*

ประโยค			
เรื่อง	เนื้อความ		
นามวลี	นามวลี	กริยา	อนุประโยค
เรื่องนี้	*นายสุริยะ*	*ต้อง*	*ตอบคำถาม*

ตัวอย่างที่ 63ก และ 63ข ข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ส่วนประกอบที่เป็น “เรื่อง” ของประโยคในภาษาไทย อาจอยู่ในรูปของหน่วยสร้างบุพบทวลี คือมีคำว่า ซึ่ง เป็นบุพบท และเป็นส่วนประกอบหน้าของหน่วยสร้าง หรืออาจอยู่ในรูปของนามวลี โดยมีตัวบ่งชี้ชนิดไร้รูปปรากฏก็ได้ ดังจะเห็นได้จากแผนภูมิต้นไม้ต่อไปนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(63ก) *ซึ่งเรื่องนี้ นายสุริยะต้องตอบคำถาม*

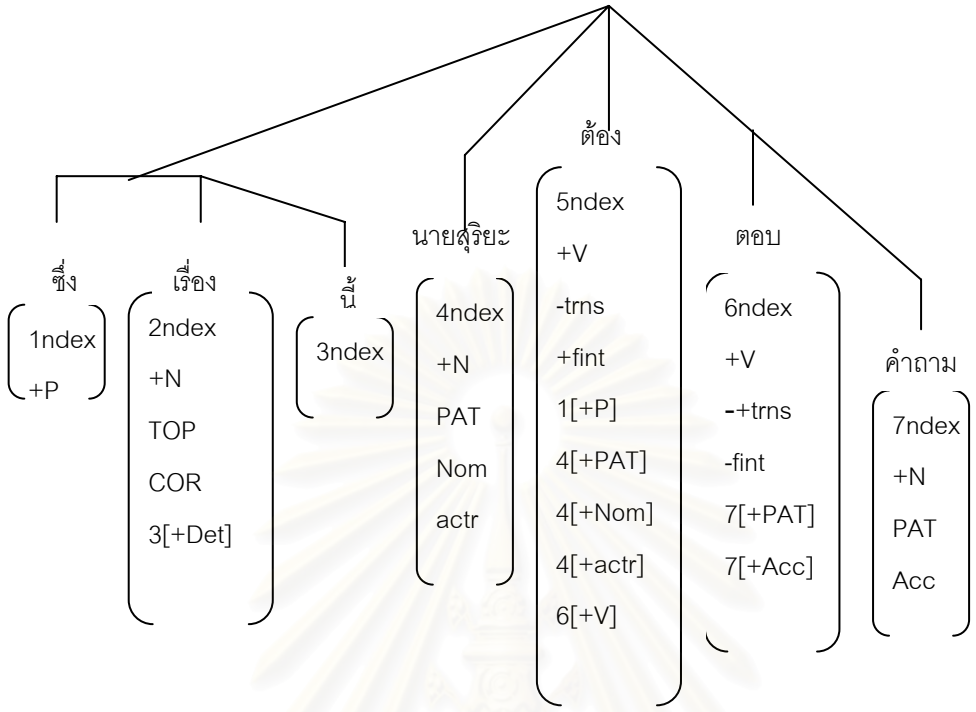

แผนภาพที่ 6.24 โครงสร้างประโยคที่“เรื่อง” ของประโยคเป็นบุพบทวลี โดยมีตัวบ่งชี้เรื่อง ซึ่ง เป็นบุพบท และเป็นส่วนประกอบหน้าของหน่วยสร้าง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

(63ข) *เรื่องนี้ นายสุริยะต้องตอบคำถาม*

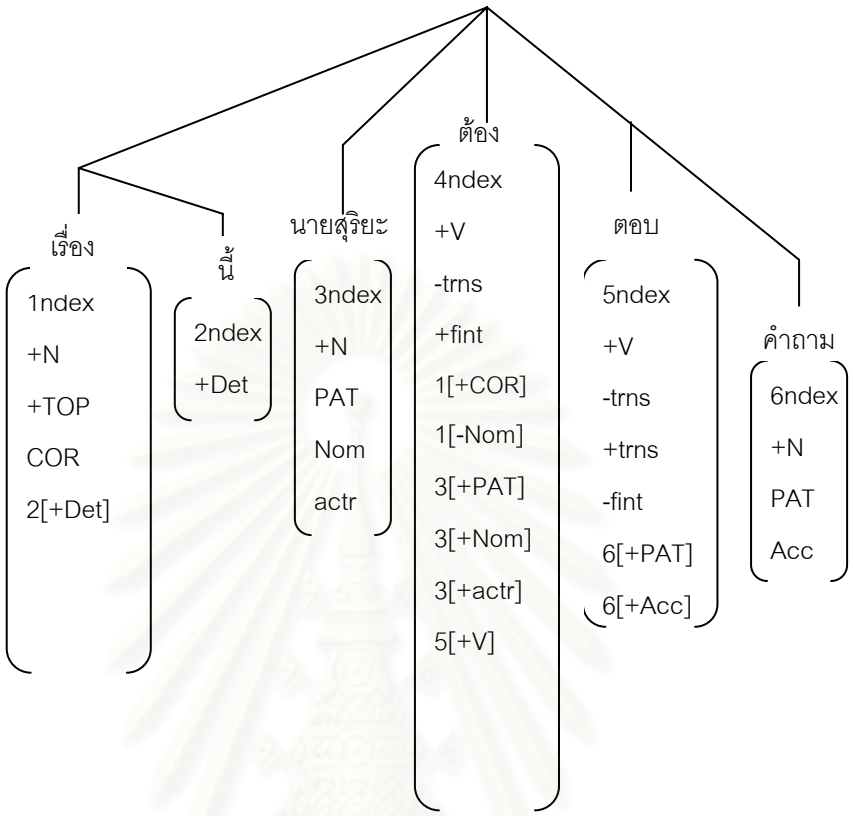

แผนภาพที่ 6.25 โครงสร้างประโยคที่ “เรื่อง” ของประโยคเป็นนามวลี

กล่าวโดยสรุปแล้ว คำว่า ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้เรื่องในภาษาไทย ต้องมีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ทั้ง 4 ประการดังต่อไปนี้

1) ตัวบ่งชี้เรื่อง ซึ่ง ปรากฏร่วมกับนามวลี ประโยค หรือบุพบทวลี ที่เป็น “เรื่อง” ของประโยค

2) ตัวบ่งชี้เรื่อง ซึ่ง เป็นบุพบท และปรากฏเป็นส่วนหลักในหน่วยสร้างไร้ศูนย์บุพบทวลี

3) ตัวบ่งชี้เรื่อง ซึ่ง สามารถปรากฏร่วมกับตัวบ่งชี้เรื่องอื่น ๆ ที่เป็นส่วนประกอบหลังของ “เรื่อง” ได้ เช่น ปรากฏร่วมกับ *นี้ นั้น น่ะ เนี่ย*

4) ตัวบ่งชี้เรื่อง ซึ่ง สามารถแทนที่ได้ด้วยตัวบ่งชี้เรื่องอื่น ๆ ที่เป็นส่วนประกอบหน้าของ “เรื่อง” เช่น คำว่า *ส่วน สำหรับ* และตัวบ่งชี้แบบไร้รูป

6.3 ***ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย** (end focus marker)

ตามที่กล่าวไว้ในบทที่ 4 เรื่องหน้าที่ทางไวยากรณ์ของ ซึ่ง จุดสำคัญข้างท้าย (end-focus) คือ ส่วนประกอบของประโยคที่ปรากฏในตำแหน่งท้ายสุดของประโยค เป็นส่วนที่ผู้พูดต้องการเน้น เนื่องจากเป็นข้อมูล “ใหม่” ที่ผู้พูดกับผู้ฟังไม่มีภูมิหลังร่วมกัน หรือเป็นข้อมูลที่ผู้ฟังไม่มีทางจะได้จากปริบทที่นำมาก่อน หรือผู้ฟังไม่สามารถตีความได้จากสถานการณ์การสื่อสาร

ผู้วิจัยพบว่า ซึ่ง ปรากฏร่วมกับนามวลี ที่เป็นจุดสำคัญข้างท้าย ยกตัวอย่างเช่น

(64) *ผมในฐานะนักกฎหมายขอไขข่าวขอแจงให้ทราบ**ซึ่ง**ข้อจริง* (การเงินธนาคาร)

ผู้วิจัยยังไม่พบว่า มีผู้วิจัยหรือนักภาษาศาสตร์คนใด ที่วิเคราะห์ให้ ซึ่ง ที่ปรากฏร่วมกับนามวลีในตำแหน่งท้ายประโยค เช่นคำว่า ซึ่ง ในตัวอย่างที่ (64) เป็นตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้ายในภาษาไทย แต่มีผู้วิจัยและนักภาษาศาสตร์บางคน เช่น พระยาอุปกิตศิลปสาร (2546) พรทิพย์ กิจสมบัติ (2524) วิเคราะห์ให้ ซึ่ง ในประโยคดังกล่าว เป็นตัวบ่งชี้กรรมการก (accusative case marker) ซึ่งปรากฏกับนามวลีที่อยู่หลังสกรรมกริยา (transitive verb) คำว่า ซึ่ง ที่เป็นตัวบ่งชี้กรรมการกในงานของพระยาอุปกิตศิลปสาร และพรทิพย์ กิจสมบัติ คือ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่บ่งบอกว่านามวลีนั้น ๆ เป็นผู้ถูกกระทำ

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยไม่เห็นด้วยกับการวิเคราะห์ให้ ซึ่ง ที่ปรากฏร่วมกับนามวลีในตำแหน่งท้ายประโยคเป็นตัวบ่งชี้กรรมการกตามที่พระยาอุปกิตศิลปสาร (2546) พรทิพย์ กิจสมบัติ (2524) ได้วิเคราะห์ไว้ ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ให้ ซึ่ง ในที่นี้ ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้ “จุดสำคัญข้างท้าย” ของประโยค เนื่องจากผู้วิจัยมีเหตุผลดังต่อไปนี้

1) ภาษาไทยมีลักษณะเป็นภาษารูปคำโดด (isolating language) ไม่ใช่ภาษาที่ใช้หน่วยคำเติม (affix) เพื่อบอกหน้าที่ทางไวยากรณ์ ภาษาไทยใช้การเรียงลำดับคำในประโยคเพื่อบอกหน้าที่ทางไวยากรณ์ เช่น คำนามที่ปรากฏนำหน้ากริยา คือคำนามที่ทำหน้าที่ประธานของประโยค ส่วนคำนามที่ปรากฏตามหลังคำกริยา คือคำนามที่ทำหน้าที่กรรมตรง ยกตัวอย่างเช่น คำนาม *นักเรียน* ในประโยค *นักเรียนทำการบ้าน* ทำหน้าที่เป็นประธาน เนื่องจากปรากฏนำหน้าคำกริยา *ทำ* ส่วนคำนาม *การบ้าน* ทำหน้าที่เป็นกรรมตรงเนื่องจากปรากฏตามหลังคำกริยา *ทำ*

2) ผู้วิจัยพบว่า ซึ่ง ในกรณีนี้ ปรากฏร่วมกับนามวลีที่เป็นประธานของกริยาอกรรมได้ เช่น

(65ก) ***ความรู้สึก รัก โลภ โกรธ หลง** หมดไปแล้ว*

(65ข) *หมดไปแล้ว**ซึ่งความรู้สึก รัก โลภ โกรธ หลง***

(66ก) ***ชื่อเสียง****ต้องเสื่อมเสีย*

(66ข) *ต้องเสื่อมเสีย****ซึ่งชื่อเสียง***

(67ก) ***รายรับและรายจ่าย****ไม่สมดุลย์*

(67ข) *ไม่สมดุลย์****ซึ่งรายรับและรายจ่าย***

(68ก) *ในดินแดนแถบนี้* ***อารยธรรมอันเก่าแก่ของชาวอินคา****มีชื่อเสียงเลื่องลือมานมนาน*

(68ข) *ในดินแดนแถบนี้ มีชื่อเสียงเลื่องลือมานมนาน****ซึ่งอารยธรรมอันเก่าแก่ของชาวอินคา***

3) ผู้วิจัยพบว่า ในเอกสารที่ผู้วิจัยใช้เป็นแหล่งข้อมูลในงานวิจัยนี้ มีนามวลีจำนวนมากที่ปรากฏตามหลังคำกริยาสกรรม ที่ไม่มีคำว่า ซึ่ง ปรากฏร่วมด้วย เช่น

(69) *พระพุทธเจ้าตรัสเทศนา****พระธรรมจักร*** (ไตรภูมิพระร่วง)

(70) *พ่อขุนรามคำแหงเจ้าเมืองศรีสัชนาลัยสุโขไทปลูก****ไม้ตานนี้****ได้สิบสี่เข้า* (จารึกพ่อขุนรามฯ)

(71) *พระเจ้าอยู่หัวท่านใช้ให้ไปกระทำ****ราชการ*** (กม.ตราสามดวง)

(72) *ให้ ๔ ตำรวจซ่อมแซมจัดแจงกวาดปัดแผ้ว****กุฏิ*** (ประชุมหมายรับสั่ง ภาค 3)

(73) *เธอขออนุญาตพิจารณา****ความรายนี้*** (พระราชหัตถเลขา ร.5)

(74) *ทำไมพอลพตถึงกล้าฆ่า****คนเขมร*** (ไทยรัฐ)

4) ผู้วิจัยพบว่า ซึ่ง ที่ปรากฏร่วมกับนามวลีในตำแหน่งท้ายประโยค ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้ “จุดสำคัญ” ของประโยคจริง เนื่องจากผู้วิจัยลองแทนที่ ซึ่ง ด้วยโครงสร้างประโยคแบบเคล็ฟต์ [.....ไง(ล่ะ)ที่.....] ซึ่งเป็นโครงสร้างประโยคที่ เพียรศิริ เอกนิยม (Ekniyom 1982) อิวาซากิ และอิงคาภิรมย์ (Iwasaki and Ingkaphirom 2004) กล่าวว่าเป็นโครงสร้าง “จุดสำคัญของประโยค” แล้ว พบว่า สามารถใช้โครงสร้างประโยคแบบ เคล็ฟต์ [.....ไง(ล่ะ)ที่.....] แทนคำว่า ซึ่ง ได้ ยกตัวอย่างเช่น

(75ก) *ผมในฐานะนักกฎหมายขอไขข่าวขอแจงให้ทราบ****ซึ่งข้อจริง*** (การเงินธนาคาร)

(75ข) ***ข้อจริงไง (ล่ะ)*** *ที่ผมในฐานะนักกฎหมายขอไขข่าวขอแจงให้ทราบ*

(76ก) *เราได้ถึงแล้ว****ซึ่งความศิวิไลซ์*** (พระราชนิพนธ์ภาคปกิณกะ)

(76ข) ***ความศิวิไลซ์ไง (ล่ะ)*** *ที่เราได้ถึงแล้ว*

เนื่องด้วยเหตุผล 4 ประการดังกล่าว ผู้วิจัยจึงวิเคราะห์ ซึ่ง ที่ปรากฏกับนามวลีในตำแหน่งท้ายประโยค ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้ “จุดสำคัญ” ของประโยค ซึ่งมีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ดังนี้

6.3.1 ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย ปรากฏเป็นส่วนประกอบหน้าของนามวลีที่เป็นจุดสำคัญข้างท้าย

ผู้วิจัยพบว่า ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย ปรากฏเป็นส่วนประกอบหน้าของนามวลีในตำแหน่งท้ายประโยค เช่น

(77) *ท่านทั้งหลายจงสร้องเสพซึ่งกัลยาณมิตร* (จม.เหตุอยุธยา)

ประโยค				
ภูมิหลัง			**จุดสำคัญข้างท้าย**	
นามวลี	วิเศษณ์	กริยา	**บุพบทวลี**	
			บุพบท	**นามวลี**
ท่านทั้งหลาย	*จง*	*สร้องเสพ*	*ซึ่ง*	*กัลยาณมิตร*

(78) *โฉมยงจงฟังซึ่งคำสอน* (ประติทินบัตรและจม.เหตุ)

ประโยค				
ภูมิหลัง			**จุดสำคัญข้างท้าย**	
นามวลี	วิเศษณ์	กริยา	**บุพบทวลี**	
			บุพบท	**นามวลี**
โฉมยง	*จง*	*ฟัง*	*ซึ่ง*	*คำสอน*

(79) *ผลที่ไทยเดินตามกระแสโลกาภิวัตน์อย่างหลับหูหลับตานำมาซึ่งความหายนะของธุรกิจค้าปลีกรายย่อย* (เอเชียปริทัศน์)

ประโยค				
ภูมิหลัง			**จุดสำคัญข้างท้าย**	
นามวลี	กริยา	วิเศษณ์	**บุพบทวลี**	
			บุพบท	**นามวลี**
ผลที่ไทยเดินตามกระแสโลกาภิวัตน์อย่างหลับหูหลับตา	*นำ*	*มา*	*ซึ่ง*	*ความหายนะของธุรกิจค้าปลีกรายย่อย*

6.3.2 ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย เป็นคำบุพบท

ผู้วิจัยใช้หลักการปรากฏร่วมตามแนวทางของทฤษฎีไวยากรณ์พึ่งพา-ศัพทการก วิเคราะห์ชนิดของคำของ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย เช่นเดียวกับที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ชนิดของคำของ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม และตัวบ่งชี้เรื่องไปแล้ว

ผลการวิเคราะห์พบว่า ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย เป็นคำบุพบท และปรากฏเป็นส่วนหลักของหน่วยสร้างไร้ศูนย์บุพบทวลี เนื่องจากมีคุณสมบัติการปรากฏร่วมตรงตามเกณฑ์ในการวิเคราะห์คำบุพบทในภาษาไทย ที่ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2552: 11) และจรัสดาว อินทรทัศน์ (2539) ได้ให้ไว้ทุกประการ ดังนี้

1) ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย เป็นบุพบท เพราะสามารถปรากฏหน้าคำนาม ในหน่วยสร้างไร้ศูนย์บุพบทวลี เช่น

(80) *ท่านทั้งหลายจงตัดเสียซึ่งสังโยชน์ 5 ประการ* (จม.เหตุอยุธยา)

ประโยค					
ภูมิหลัง				**จุดสำคัญข้างท้าย**	
นามวลี	วิเศษณ์	กริยา	วิเศษณ์	**บุพบทวลี**	
				บุพบท	**นามวลี**
ท่านทั้งหลาย	จง	*ตัด*	*เสีย*	*ซึ่ง*	*สังโยชน์ 5 ประการ*

2) ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย ปรากฏร่วมกับคำว่า *ไม่* ไม่ได้ เช่น **ไม่ซึ่ง* เพราะจะทำให้ประโยคผิดไวยากรณ์

3) ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย เป็นคำบุพบท เพราะไม่สามารถแยกออกจากคำนามที่ปรากฏร่วมได้ ทั้งคำบุพบท ซึ่ง และคำนามที่ปรากฏร่วม ต่างก็เป็นส่วนหลักของหน่วยสร้างไร้ศูนย์บุพบทวลี ที่ต้องปรากฏทั้งคู่ การย้ายที่เฉพาะคำนามไปยังตำแหน่งต้นประโยคในตัวอย่างที่ (81ข) จะทำให้ประโยคผิดไวยากรณ์ แต่การย้ายที่ส่วนหลักทั้ง 2 ส่วน คือ ซึ่ง และคำนาม ในตัวอย่างที่ (81ค) สามารถทำได้

(81ก) *ท่านทั้งหลายจงตัดเสีย* $_{PP}$ *[* $_{P}$***[ซึ่ง]*** $_{NP}$***[สังโยชน์ 5 ประการ]*** *]*

(81ข) * $_{NP}$***[สังโยชน์ 5 ประการ]*** *ท่านทั้งหลายจงตัดเสีย* $_{P}$***[ซึ่ง]***

(81ค) $_{PP}$ *[* $_{P}$***[ซึ่ง]*** $_{NP}$***[สังโยชน์ 5 ประการ]*** *] ท่านทั้งหลายจงตัดเสีย*

แผนภาพที่ 6.26 ต่อไปนี้ แสดงโครงสร้างประโยคที่จุดสำคัญข้างท้าย เป็นหน่วยสร้างบุพบทวลี ที่ประกอบด้วยส่วนหลัก 2 ส่วน คือ คำบุพบท *ซึ่ง* (กำกับด้วยลักษณ์ +P) และคำนาม *ความเจริญ* ที่มีลักษณ์ +END FOC กำกับบุพบทวลี *ซึ่งความเจริญ* เป็นส่วนพึ่งพาพี่น้อง (บ่งชี้ด้วยเส้นเอียง) ของคำกริยา *ถึง* ซึ่งเป็นส่วนหลักของประโยค (บ่งชี้ด้วยเส้นดิ่ง)

(82) *จีนถึงซึ่งความเจริญ*

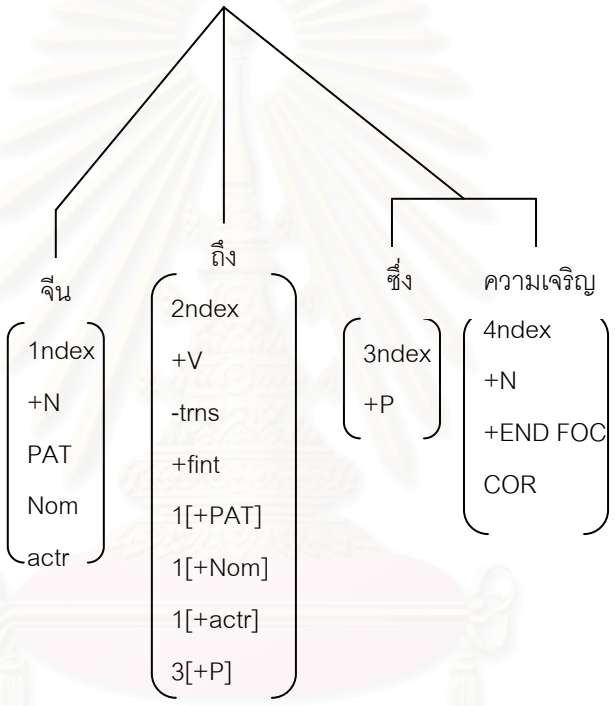

แผนภาพที่ 6.26 โครงสร้างประโยคที่มีตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้ายเป็นคำบุพบท และเป็นส่วนหลักของบุพบทวลี ร่วมกับคำนามที่เป็น “จุดสำคัญข้างท้าย”

ในแผนภาพที่ 6.26 ผู้วิจัยวิเคราะห์ให้คำนาม *ความเจริญ* มีการกสัมพันธ์เป็น การกผู้เกี่ยวข้อง (กำกับด้วยลักษณ์ COR) ไม่ใช่การกผู้รับ (PAT) เนื่องจากคำนาม *ความเจริญ* ดังกล่าวไม่ได้เป็นกรรมของกริยา *ถึง* ในประโยค เพราะไม่สามารถปรากฏเป็นประธานในประโยคกรรมวาจกได้เช่นเดียวกับคำนามที่เป็นกรรมโดยทั่วไป

(83ก) *จีนสร้าง**ความเจริญ**ขึ้นมาอย่างรวดเร็ว*

(83ข) ***ความเจริญ**ถูกสร้างขึ้นมาอย่างรวดเร็ว*

(84ก) *จีนถึงซึ่ง**ความเจริญ***

(85ข) ****ความเจริญ**ถูกถึง*

เพื่อให้เห็นความต่างระหว่างคำนามที่เป็นจุดสำคัญข้างท้าย กับคำนามที่เป็นกรรมของกริยาในประโยคชัดเจนมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงใช้แผนภาพต่อไปนี้ อธิบายโครงสร้างประโยคที่มีคำนามแต่ละชนิด

(85ก) *นักเรียนได้รับความรู้*

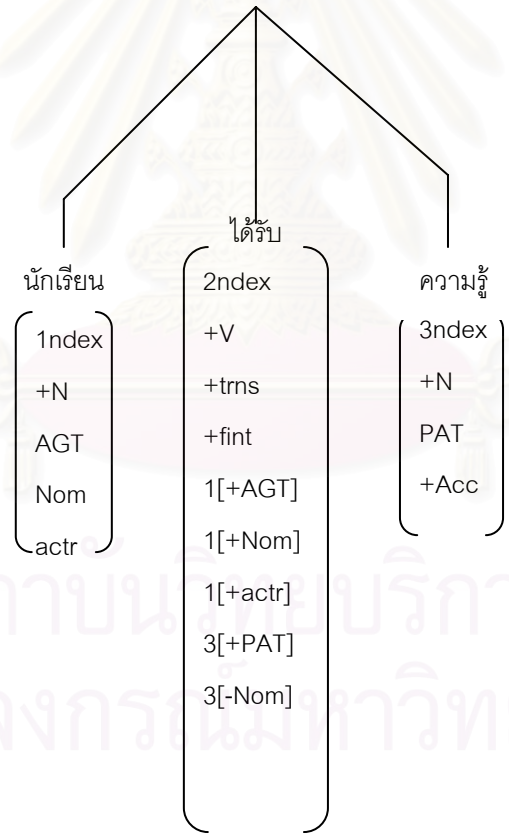

แผนภาพที่ 6.27 โครงสร้างประโยคที่คำนามที่ปรากฏตามหลังคำกริยาเป็นกรรม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในแผนภาพที่ 6.27 คำนาม *ความรู้* เป็นส่วนพึ่งพาของคำกริยา *ได้รับ* และมีการกสัมพันธ์เป็นการกผู้รับ (กำกับด้วยลักษณ์ PAT) นอกจากนี้ คำนาม *ความรู้* ดังกล่าว เป็นกรรมของกริยา *ได้รับ* กล่าวคือ เป็นคำนามที่มีรูปการกกรรม (กำกับด้วยลักษณ์ +Acc)

(85ข) *นักเรียนได้รับซึ่งความรู้*

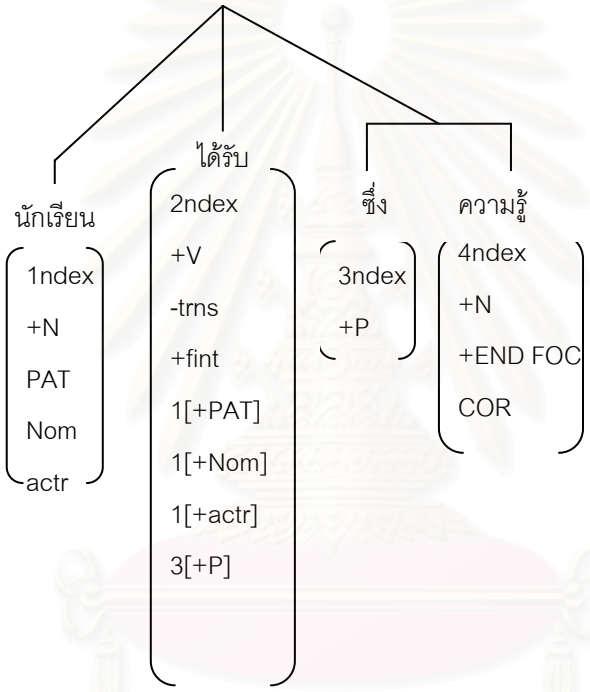

แผนภาพที่ 6.28 โครงสร้างประโยคที่คำนามที่ปรากฏตามหลังคำกริยาเป็นจุดสำคัญข้างท้าย

แผนภาพที่ 6.28 แสดงให้เห็นว่า คำนาม *ความรู้* เป็นส่วนหลักของบุพบทวลี และมีความสัมพันธ์กับคำกริยา *ได้รับ* ในฐานะที่เป็นผู้เกี่ยวข้องในเหตุการณ์ (กำกับด้วยลักษณ์ COR) นอกจากนี้ คำนาม *ความรู้* ไม่ใช่กรรมของกริยา *ได้รับ* (ไม่มีรูปการก +Acc กำกับ)

6.3.3 *ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย สามารถแทนได้ด้วยคำที่ทำหน้าที่อย่างเดียวกัน

เพียรศิริ เอกนิยม (Ekniyom 1982) อิวาซากิและอิงคาภิรมย์ (Iwasaki and Ingkaphirom 2004) กล่าวว่า คำว่า *ไง* หรือ *ไงล่ะ* ในโครงสร้างประโยคแบบเคล็ฟต์ [.....ไง(ล่ะ)ที่.....] เป็นตัวบ่งชี้ส่วนประกอบ ที่เป็น “จุดสำคัญ” ของประโยค ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบข้อมูลประโยคที่มี *ซึ่ง* เป็นตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย ด้วยการแปลงให้เป็นประโยคแบบเคล็ฟต์ ผลการทดสอบพบว่าคำนามที่ปรากฏร่วมกับตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย *ซึ่ง* สามารถปรากฏร่วมกับ *ไง* หรือ *ไงล่ะ* ในประโยคแบบเคล็ฟต์ได้ ยกตัวอย่างเช่น

(86ก) *สมเด็จพระมหามุนีผู้มีเกลศกามสิ้นแล้ว ชำนะได้* $_{FOC}$***[ซึ่งธิดามาร 3 คน]*** (ไกลบ้าน)
(86ข) *[* $_{FOC}$***[ธิดามาร 3 คนไง]*** *ที่สมเด็จพระมหามุนีผู้มีเกลศกามสิ้นแล้ว ชำนะได้]*
(86ค) *[*$_{FOC}$***[ธิดามาร 3 คนไงล่ะ]*** *ที่สมเด็จพระมหามุนีผู้มีเกลศกามสิ้นแล้ว ชำนะได้]*

(87ก) *ผู้พิพากษากระลาการพึงมละเว้นเสีย* $_{FOC}$***[ซึ่งโมหะนั้น]*** (กม.ตราสามดวง)
(87ข) *[* $_{FOC}$***[โมหะนั้นไง]*** *ที่ผู้พิพากษากระลาการพึงมละเว้นเสีย]*
(87ค) *[*$_{FOC}$***[โมหะนั้นไงล่ะ]*** *ที่ผู้พิพากษากระลาการพึงมละเว้นเสีย]*

จากการสำรวจผลงานในอดีต ยังไม่มีผู้วิจัยหรือนักภาษาศาสตร์ท่านใดกล่าวถึงตัวบ่งชี้ “จุดสำคัญข้างท้าย” ที่ปรากฏในตำแหน่งเดียวกับคำว่า *ซึ่ง* คือปรากฏร่วมกับคำนามท้ายประโยคโดยปรากฏนำหน้าคำนาม ผู้วิจัยจึงต้องทดสอบเรื่องการแทนที่ *ซึ่ง* ในหน้าที่นี้ ด้วยตัวบ่งชี้จุดสำคัญ *ไง (ล่ะ)* โครงสร้างประโยคแบบเคล็ฟต์ [.....ไง(ล่ะ)ที่.....]

กล่าวโดยสรุปแล้ว *ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย ต้องมีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ทั้ง 4ประการดังนี้

1) *ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย ปรากฏร่วมกับนามวลี ที่เป็น “จุดสำคัญข้างท้าย” ประโยค

2) *ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย เป็นบุพบท

3) *ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย ปรากฏร่วมกับคำนามในตำแหน่งท้ายประโยค ที่ไม่มีรูปการกกรรม (Acc) และมีการกสัมพันธ์เป็นการก “ผู้เกี่ยวข้อง”

4) ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย สามารถแทนได้ ด้วยโครงสร้างประโยคแบบเคล็ฟต์ [.....ไง(ล่ะ)ที่.....]

6.4 ***ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้สัมพันธสาร** (discourse marker)

ตามที่ได้เสนอผลการวิเคราะห์ไปแล้วในบทที่ 4 ผู้วิจัยวิเคราะห์ให้ ซึ่ง ที่ปรากฏระหว่างประโยค 2 ประโยคในสัมพันธสาร ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้สัมพันธสาร คือทำหน้าที่บ่งชี้ว่า ประโยคทั้งสองมีความเชื่อมโยงและต่อเนื่องกัน โดยอาจเชื่อมโยงแบบให้ข้อมูลเพิ่มเติม (additive) เช่นในตัวอย่างที่ (88) และ (89) หรือเชื่อมโยงแบบแสดงความเป็นเหตุเป็นผล (causal) เช่นในตัวอย่างที่ (90) และ (91)

(88) *ผู้ป่วยโรคเอดส์ส่วนใหญ่พบเพศชายมากกว่าเพศหญิงในอัตราส่วน 3.7 : 1 ซึ่งปัจจัยเสี่ยงของการติดเชื้อเกิดจากการมีเพศสัมพันธ์ร้อยละ 77.26* (กรุงเทพฯ รู้ทันเอดส์)

สัมพันธสาร	
ประโยค	**บุพบท+ประโยค**
ผู้ป่วยโรคเอดส์ส่วนใหญ่พบเพศชายมากกว่าเพศหญิงในอัตราส่วน 3.7 : 1	***ซึ่ง****ปัจจัยเสี่ยงของการติดเชื้อเกิดจากการมีเพศสัมพันธ์ร้อยละ 77.26*

(89) *การแถลงผลการสอบสวนของรัฐบาลเป็นปาหี่ซึ่งเราจะได้รู้ในวันอภิปรายไม่ไว้วางใจว่าปาหี่ของรัฐบาลจะเป็นปาหี่แบบใด* (ผู้จัดการรายวัน)

สัมพันธสาร	
ประโยค	**บุพบท+ประโยค**
การแถลงผลการสอบสวนของรัฐบาลเป็นปาหี่	***ซึ่ง****เราจะได้รู้ในวันอภิปรายไม่ไว้วางใจว่าปาหี่ของรัฐบาลจะเป็นปาหี่แบบใด*

(90) *ถ้าพบก็หมายถึงว่าประเทศไทยจะเข้าข่ายเป็นแหล่งแพร่เชื้อเพิ่มอีก 1 ประเทศซึ่งสถานการณ์จะรุนแรงขึ้น* (กรุงเทพฯ ธุรกิจ)

สัมพันธสาร	
ประโยค	**บุพบท+ประโยค**
ถ้าพบก็หมายถึงว่าประเทศไทยจะเข้าข่ายเป็นแหล่งแพร่เชื้อเพิ่มอีก 1 ประเทศ	***ซึ่ง****สถานการณ์จะรุนแรงขึ้น*

(91) *บริษัทได้นำนวัตกรรมสีแห้งช้าเต็มระบบยี่ห้อสแตนด็อกซ์หรือสีทูเคมาตรฐานเดียวกับเยอรมันมาใช้กับอู่ในเครือของบริษัทซึ่งลูกค้าก็ให้การตอบรับเป็นอย่างดี* (กรุงเทพฯ ธุรกิจ)

สัมพันธสาร	
ประโยค	**บุพบท+ประโยค**
บริษัทได้นำนวัตกรรมสีแห้งช้าเต็มระบบยี่ห้อสแตนด็อกซ์หรือสีทูเคมาตรฐานเดียวกับเยอรมันมาใช้กับอู่ในเครือของบริษัท	***ซึ่ง****ลูกค้าก็ให้การตอบรับเป็นอย่างดี*

ในบทนี้ ผู้วิจัยต้องการวิเคราะห์คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ของ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้สัมพันธสาร ผลการวิเคราะห์พบว่า ซึ่ง ในหน้าที่นี้มีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ดังต่อไปนี้

6.4.1 ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้สัมพันธสาร ปรากฏระหว่างประโยค 2 ประโยค

ผู้วิจัยพบว่า ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้สัมพันธสาร ปรากฏในตำแหน่งระหว่างประโยค 2 ประโยคในสัมพันธสารเดียวกัน ยกตัวอย่างเช่น

(92) *จีนอาจจะเป็นแกนนำในการฉุดฐานะทางเศรษฐกิจของเอเชียไปนำโลกแทนที่สหรัฐฯซึ่งพวกเขาคาดว่าจะถึงคราวเสื่อมโทรม* (เอเชียปริทัศน์)

สัมพันธสาร	
ประโยค	**บุพบท+ประโยค**
จีนอาจจะเป็นแกนนำในการฉุดฐานะทางเศรษฐกิจของเอเชียไปนำโลกแทนที่สหรัฐฯ	***ซึ่ง****พวกเขาคาดว่าจะถึงคราวเสื่อมโทรม*

(93) *เศรษฐกิจของโลกจะเติบโตอย่างต่อเนื่องและรวดเร็วกว่าเดิมซึ่งนักเศรษฐสาสตร์คาดการณ์ไว้ว่าอาจจะถึงร้อยละ 3 ต่อปีหรือมากกว่า* (หมออนามัย)

สัมพันธสาร	
ประโยค	**บุพบท+ประโยค**
เศรษฐกิจของโลกจะเติบโตอย่างต่อเนื่องและรวดเร็วกว่าเดิม	***ซึ่ง****นักเศรษฐสาสตร์คาดการณ์ไว้ว่าอาจจะถึงร้อยละ 3 ต่อปีหรือมากกว่า*

(94) *นายสายชลมีความสามารถทางเทคนิคในการสอนเด็กพิการทางปัญญาซึ่งเขาสามารถสอนลูกชายได้อย่างน่าทึ่งและใช้หลักการคล้าย ๆ กับทางเรา* (ข่าวสด)

สัมพันธสาร	
ประโยค	**บุพบท+ประโยค**
นายสายชลมีความสามารถทางเทคนิคในการสอนเด็กพิการทางปัญญา	***ซึ่ง****เขาสามารถสอนลูกชายได้อย่างน่าทึ่งและใช้หลักการคล้าย ๆ กับทางเรา*

6.4.2 ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้สัมพันธสาร เป็นคำบุพบท

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ให้ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้สัมพันธสาร เป็นคำบุบพท เนื่องจากมีคุณสมบัติการปรากฏร่วมของหมวดคำบุพบท ครบทุกประการตามที่ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2552: 11) ได้กล่าวไว้ในงานวิจัย ดังนี้

1) ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้สัมพันธสาร เป็นคำบุพบท เนื่องจากปรากฏหน้าคำกริยาที่เป็นส่วนหลักของประโยคที่ตามมา เช่น ซึ่ง ในตัวอย่างที่ (95) ปรากฏหน้าคำกริยา *ยอม* ซึ่งเป็นส่วนหลักในประโยค *บรรดานักแทงหวยก็ยอม* ที่ตามมา และ ซึ่ง ในตัวอย่างที่ (96) ปรากฏหน้าคำกริยา *คาด* ซึ่งเป็นส่วนหลักในประโยค *พวกเขาคาดว่าจะถึงคราวเสื่อมโทรม*

(95) *บรรยากาศของชาวบ้านร้านตลาดเป็นไปอย่างคึกคักจนทำให้เจ้ามือหวยออกแถลงการณ์ว่าจะจ่ายรางวัลเลขท้าย 2 ตัวเพียงบาทละ 30– 40 เท่านั้นซึ่งบรรดานักแทงหวยก็ยอม* (ข่าวสด)

สัมพันธสาร	
ประโยค	**บุพบท+ประโยค**
บรรยากาศของชาวบ้านร้านตลาดเป็นไปอย่างคึกคักจนทำให้เจ้ามือหวยออกแถลงการณ์ว่าจะจ่ายรางวัลเลขท้าย 2 ตัวเพียงบาทละ 30– 40 เท่านั้น	***ซึ่ง****บรรดานักแทงหวยก็<u>ยอม</u>*

(96) *จีนอาจจะเป็นแกนนำในการฉุดฐานะทางเศรษฐกิจของเอเชียไปนำโลกแทนที่สหรัฐฯซึ่งพวกเขาคาดว่าจะถึงคราวเสื่อมโทรม* (เอเชียปริทัศน์)

สัมพันธสาร	
ประโยค	**บุพบท+ประโยค**
จีนอาจจะเป็นแกนนำในการฉุดฐานะทางเศรษฐกิจของเอเชียไปนำโลกแทนที่สหรัฐฯ	***ซึ่ง****พวกเขา<u>คาด</u>ว่าจะถึงคราวเสื่อมโทรม*

2) *ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้สัมพันธสาร เป็นบุพบท เพราะปรากฏร่วมกับคำว่า *ไม่* ไม่ได้ เช่น **ไม่ซึ่ง*

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยไม่ได้วิเคราห์ให้ *ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้สัมพันธสาร มีชนิดของคำเป็น**สันธาน** เนื่องจากตามหลักการปรากฏร่วมของทฤษฎีไวยากรณ์พึ่งพา-ศัพทการก คำสันธาน คือ คำที่สามารถปรากฏระหว่างหน่วย 2 หน่วยที่มีความเท่าเทียมกันทางโครงสร้าง เช่น ปรากฏระหว่างนามวลี 2 วลี เช่น *พ่อ<u>และ</u>แม่* ปรากฏระหว่างบุพบทวลี 2 วลี เช่น *บนโต๊ะ<u>หรือ</u>ใต้โต๊ะ* แต่ผู้วิจัยพบว่า *ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้สัมพันธสาร ไม่สามารถปรากฏระหว่างหน่วย 2 หน่วยที่มีความเท่าเทียมกันทางโครงสร้างได้ เช่น **แม่<u>ซึ่ง</u>พ่อ บนโต๊ะ<u>ซึ่ง</u>ใต้โต๊ะ* จึงไม่ใช่สันธาน

นอกจากนี้ ผู้วิจัยไม่วิเคราะห์ *ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้สัมพันธสาร เป็น**วิเศษณ์** เนื่องจากไม่มีคุณสมบัติการปรากฏอย่างเช่นคำวิเศษณ์โดยทั่วไป ที่สามารถปรากฏหน้าประโยค หน้ากริยา หรือปรากฏในตำแหน่งท้ายประโยคก็ได้ เช่น คำว่า *แบบว่า ก็ ในทำนองเดียวกัน* ในตัวอย่างต่อไปนี้

(97ก) ***<u>แบบว่า</u>*** *เด็กสมัยนี้นิยมไปทำศัลยกรรมตามอย่างคนเกาหลีกันมาก*
(97ข) *เด็กสมัยนี้* ***<u>แบบว่า</u>*** *นิยมไปทำศัลยกรรมตามอย่างคนเกาหลีกันมาก*
(98ก) ***<u>ก็</u>*** *เด็กสมัยนี้นิยมไปทำศัลยกรรมตามอย่างคนเกาหลีกันมาก*
(98ข) *เด็กสมัยนี้* ***<u>ก็</u>*** *นิยมไปทำศัลยกรรมตามอย่างคนเกาหลีกันมาก*
(99ก) ***<u>ในทำนองเดียวกัน</u>*** *เด็กสมัยนี้นิยมไปทำศัลยกรรมตามอย่างคนเกาหลีกันมาก*
(99ข) *เด็กสมัยนี้* ***<u>ในทำนองเดียวกัน</u>*** *นิยมไปทำศัลยกรรมตามอย่างคนเกาหลีกันมาก*
(99ค) *เด็กสมัยนี้นิยมไปทำศัลยกรรมตามอย่างคนเกาหลีกันมาก* ***<u>ในทำนองเดียวกัน</u>***

ผู้วิจัยพบว่า *ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้สัมพันธสาร มีตำแหน่งการปรากฏที่เฉพาะเจาะจง คือปรากฏหน้าประโยคเท่านั้น ไม่สามารถปรากฏในตำแหน่งที่หลากหลายได้เช่นคำวิเศษณ์อื่น ๆ เนื่องจากอาจจะทำให้ถูกวิเคราะห์เป็น *ซึ่ง* ในหน้าที่อื่น ๆ เช่น

(100ก) *เศรษฐกิจของโลกจะเติบโตอย่างต่อเนื่องและรวดเร็วกว่าเดิม* ***<u>ซึ่ง</u>****นักเศรษฐศาสตร์คาดการณ์ไว้ว่าอาจจะถึงร้อยละ 3 ต่อปีหรือมากกว่า*
(100ข) *เศรษฐกิจของโลกจะเติบโตอย่างต่อเนื่องและรวดเร็วกว่าเดิม นักเศรษฐศาสตร์* ***<u>ซึ่ง</u>****คาดการณ์ไว้ว่าอาจจะถึงร้อยละ 3 ต่อปีหรือมากกว่า*

ในตัวอย่างที่ (100ข) หาก ซึ่ง ที่ทำหน้าที่ตัวบ่งชี้สัมพันธสาร ปรากฏหน้ากริยาซึ่งเป็นส่วนหลักในประโยค อาจทำให้ ซึ่ง ในที่นี้ถูกวิเคราะห์หรือตีความว่าไม่ใช่ตัวบ่งชี้สัมพพันธสาร แต่เป็น ซึ่ง ที่ทำหน้าที่ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ที่ขยายนามวลี *นักเศรษฐศาสตร์* ก็ได้

6.5 **สรุป**

ในบทนี้ ผู้วิจัยใช้หลักการปรากฏร่วมตามแนวทางของทฤษฎีไวยากรณ์พึ่งพา-ศัพทการก วิเคราะห์ชนิดของคำของ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่ตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม ตัวบ่งชี้เรื่อง ตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย และตัวบ่งชี้สัมพันธสาร รวมทั้งวิเคราะห์ชนิดของหน่วยสร้างที่ ซึ่ง ในแต่ละหน้าที่ เป็นส่วนประกอบ

ผลการวิเคราะห์พบว่า คำว่า ซึ่ง ในภาษาไทย มีชนิดของคำเป็นบุพบท และปรากฏเป็นส่วนประกอบหลักในหน่วยสร้างไร้ศูนย์บุพบทวลี กล่าวคือ เป็นส่วนประกอบที่ต้องปรากฏเสมอในหน่วยสร้าง โดยอาจมีนามวลี ประโยค หรือบุพบทวลี ปรากฏเป็นส่วนหลักร่วมกันในหน่วยสร้างไร้ศูนย์บุพบทวลี

ในบทต่อไป ผู้วิจัยจะเสนอผลการวิเคราะห์วากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ซึ่งผู้วิจัยไม่ได้กล่าวไว้ในบทนี้ เนื่องจากมีประเด็นการวิเคราะห์ทางด้านแบบลักษณ์ภาษา ที่ต้องวิเคราะห์เพิ่มเติมจาก ซึ่ง ในหน้าที่อื่น ๆ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 7

คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ของ ซึ่ง ในฐานะตัวบ่งชี้คุณานุประโยค และคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของนามวลีหลัก

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะเสนอผลการวิเคราะห์ 3 ประการด้วยกันคือ คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ของ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยค คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของนามวลีที่มีคุณานุประโยค ซึ่ง เป็นตัวขยาย และแบบลักษณ์ (typology) ของคุณานุประโยค ซึ่ง

ในการวิเคราะห์วากยสัมพันธ์ของ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์เช่นเดียวกับ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์อื่น ๆ ซึ่งผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ไปแล้วในบทที่ 6 ในบทนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ว่า ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยคเป็นชนิดของคำอะไรและปรากฏเป็นส่วนประกอบของหน่วยสร้างชนิดใด ผู้วิจัยวิเคราะห์และหาคำตอบให้กับคำถามดังกล่าว โดยใช้หลักการปรากฏร่วม (co-occurrence) ของทฤษฎีไวยากรณ์พึ่งพา-ศัพทการก ทฤษฎีนี้วิเคราะห์ว่า คำที่เป็นส่วนหลักของหน่วยสร้าง สามารถปรากฏร่วมกับคำชนิดใดได้บ้าง รวมทั้งบอกตำแหน่งของคำที่มาปรากฏร่วม เช่น อยู่ทางซ้ายหรืออยู่ทางขวาของคำที่เป็นส่วนหลัก นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังวิเคราะห์ด้วยว่า ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยค สามารถแทนที่ด้วยคำอื่น ๆ ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยคในภาษาไทยได้หรือไม่ เพื่อช่วยยืนยันว่า ซึ่ง ปรากฏในปริบททางวากยสัมพันธ์เดียวกับคำอื่น ๆ ที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยคในภาษาไทยและทำหน้าที่อย่างเดียวกัน และในการเสนอผลการวิเคราะห์วากยสัมพันธ์ ผู้วิจัยยังสรุปด้วยว่า ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยค แตกต่างจาก ซึ่ง ที่ทำหน้าที่อื่น ๆ อย่างไร โดยใช้แผนภูมิต้นไม้ของทฤษฎีไวยากรณ์พึ่งพา-ศัพทการกประกอบ

ในการวิเคราะห์อรรถศาสตร์ของนามวลีหลักที่ขยายด้วยคุณานุประโยค ซึ่งผู้วิจัยวิเคราะห์คุณสมบัติความชี้เฉพาะ (definiteness) และคุณสมบัติความมีชีวิต (animacy) ของนามวลีหลักที่ปรากฏร่วมกับ ซึ่ง คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ทั้งสองคุณสมบัติดังกล่าว เป็นคุณสมบัติที่ถูกกล่าวถึงในงานต่าง ๆ ที่ศึกษาหรือวิเคราะห์หน่วยสร้างคุณานุประโยคในภาษาต่าง ๆ ว่ามีความเกี่ยวข้องกับการใช้รูปแปรของตัวบ่งชี้คุณานุประโยคที่แตกต่างกัน ตัวอย่างงานที่กล่าวว่าคุณสมบัติความมีชีวิตของนามวลีหลัก มีผลต่อการเลือกใช้ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ได้แก่ งานของบีเซนแบช-ลูคัส (Biesenbach-Lucas 1987) ซึ่งศึกษาคุณานุประโยคในภาษาอังกฤษ งานของ

เจเนตติ (Genetti 1992) ซึ่งศึกษาคุณานุประโยคในภาษาเนปาล ตัวอย่างงานที่กล่าวว่า คุณสมบัติความชี้เฉพาะของนามวลีหลัก มีผลต่อการเลือกใช้ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ได้แก่ งานของ ปราณี กุลละวณิชย์ (2549) งานของนัทธ์ชนัน เยาวพัฒน์และอมราประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Yaowapat and Prasithrathsint 2008 a) ซึ่งศึกษาคุณานุประโยคในภาษาไทย ผู้วิจัยจะกล่าวถึงงานเหล่านี้อีกครั้ง ตอนที่ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์อรรถศาสตร์

ในการเสนอผลการวิเคราะห์ส่วนที่สามของบทนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์คุณานุประโยค ซึ่งตามแนวแบบลักษณ์ภาษา (linguistic typology) ประเด็นสำคัญที่นักภาษาศาสตร์แบบลักษณ์ เช่น คอมรี (Comrie 1989, 1998, 2002, 2003, 2006; Comrie and Kuteva 2005) และคีนาน (Keenan 1985, Keenan and Comrie 1977) สนใจศึกษาและวิเคราะห์หน่วยสร้างคุณานุประโยคในภาษาต่าง ๆ มี 4 ประเด็นหลัก ๆ ดังนี้

1. ประเด็นเรื่องตำแหน่งการปรากฏของนามวลีหลัก (position of head noun) สำหรับประเด็นนี้ นักภาษาศาสตร์แบบลักษณ์สนใจว่า นามวลีหลักปรากฏอยู่ข้างใน หรืออยู่ข้างนอกคุณานุประโยค

2. ประเด็นเรื่องการเรียงลำดับตำแหน่งการปรากฏของคุณานุประโยค (order of relative clause and head noun) กับตำแหน่งของนามวลีหลัก ในประเด็นนี้นักภาษาศาสตร์แบบลักษณ์สนใจว่า คุณานุประโยคในแต่ละภาษาปรากฏหน้าหรือหลังนามวลีหลัก

3. ประเด็นเรื่องกลวิธีการสร้างคุณานุประโยค (relativization strategies) นักภาษาศาสตร์แบบลักษณ์มุ่งวิเคราะห์ว่า คุณานุประโยคในภาษาต่าง ๆ ในโลก ถูกสร้างขึ้นมาด้วยกลวิธีแบบใด และในแต่ละภาษามีกลวิธีสร้างคุณานุประโยคกี่กลวิธี

4. ประเด็นเรื่องบทบาททางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของตัวอ้างอิงร่วม (coreference หรือ relativized nouns) ในคุณานุประโยค ตัวอ้างอิงร่วมในที่นี้ หมายถึง นามวลีในอนุประโยคที่อ้างถึงนามวลีหลัก นักภาษาศาสตร์แบบลักษณ์สนใจว่า ตัวอ้างอิงร่วมทำหน้าที่อะไรบ้างในอนุประโยค เช่น ทำหน้าที่เป็นประธาน เป็นกรรมตรง เป็นกรรมรอง เป็นต้น

ผู้วิจัยจะอธิบายหลักการวิเคราะห์หน่วยสร้างคุณานุประโยคตามแนวแบบลักษณ์ภาษาโดยละเอียดในหัวข้อ 7.3 รวมทั้งเสนอผลการวิเคราะห์คุณานุประโยค ซึ่ง

ในลำดับต่อจากนี้ ผู้วิจัยจะเสนอผลการวิเคราะห์ส่วนที่หนึ่งของบทนี้ ซึ่งเป็นผลการวิเคราะห์วากยสัมพันธ์ของ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ผลการวิเคราะห์ในส่วนนี้เป็นผลการวิเคราะห์เรื่องชนิดของคำของ ซึ่ง และชนิดของหน่วยสร้างที่ ซึ่ง เป็นส่วนประกอบ

7.1 คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ของ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยค

ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ว่า ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยคในภาษาไทยเป็นชนิดของคำอะไร ปรากฏร่วมกับคำหรือวลีชนิดใด และเป็นส่วนประกอบของหน่วยสร้างชนิดใด รวมทั้งวิเคราะห์ว่า ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยค สามารถแทนที่ด้วยคำ หรือรูปภาษาอื่น ๆ ที่ทำหน้าที่อย่างเดียวกันได้หรือไม่

ก่อนที่จะเสนอผลการวิเคราะห์วากยสัมพันธ์ของ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ผู้วิจัยจะขอกล่าวถึงลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของคุณานุประโยคในภาษาต่าง ๆ โดยทั่วไป รวมทั้งกล่าวถึงลักษณะทางวากยสัมพันธ์ของคุณานุประโยคในภาษาไทยด้วย

ดังที่ผู้วิจัยได้กล่าวไปแล้วครั้งหนึ่งในบทที่ 4 เรื่องหน้าที่ทางไวยากรณ์ของ ซึ่ง ในภาษาไทยว่า หน่วยสร้างคุณานุประโยคเป็นอนุประโยคขยายนามชนิดหนึ่งซึ่งเป็นชนิดที่มีคุณสมบัติที่สำคัญคือ มีตัวอ้างอิงร่วม (co-referent) ที่อ้างถึงนามวลีหลัก ปรากฏอยู่ภายในอนุประโยค

ตัวอ้างอิงร่วมในคุณานุประโยคซึ่งอ้างถึงนามวลีหลักมีอยู่ 4 แบบดังนี้

1. ตัวอ้างอิงร่วมแบบช่องว่าง (gap) ซึ่งเกิดจากการขาดหายไปของนามวลีใดนามวลีหนึ่งในคุณานุประโยค ยกตัวอย่างเช่น

(1) The **food** [that she cooked Ø] is on the dining table.

ในตัวอย่างที่ (1) ตัวอ้างอิงร่วมในคุณานุประโยค *that she cooked* ปรากฏในรูปของช่องว่าง (แทนด้วยสัญลักษณ์ Ø) ช่องว่างดังกล่าว อ้างถึงนามวลีหลัก *food* (แสดงด้วยเครื่องหมายลูกศรคู่)

คอมรีและกูเตว่า (Comrie and Kuteva 2008) กล่าวว่า คุณานุประโยคชนิดที่มีตัวอ้างอิงร่วมแบบช่องว่างในบางภาษา อาจมีตัวบ่งชี้ (marker) หรือตัวเชื่อมอนุประโยค (subordinator) ปรากฏเป็นส่วนประกอบในประโยคด้วย เช่น คำว่า *that* ที่ปรากฏในคุณานุประโยคภาษาอังกฤษ คำว่า *ʔan*[4] ในภาษาไทลื้อ คำว่า mà ในภาษาเวียดนาม คำว่า *dael* ในภาษาเขมร แต่ในบางภาษาอาจไม่มีตัวบ่งชี้ ไม่มีตัวเชื่อมอนุประโยค เช่น คุณานุประโยคในภาษาญี่ปุ่น

(2) The book [<u>that</u> I bought] is very interesting.

(3) ไทลื้อ

maa[1] ***[ʔan***[4] *haw*[4] *hɯ*[3] *cin*[6] *nan*[6]*]* *ni*[1] *paj*[1]

dog REL I give meat that flee go

'The dog that I gave the meat to fled.' (Hanna 1999: 51)

(4) เวียดนาม

Tôi hát cài bài hát [**mà** anh vừa mới nghe]

I sing CLF song REL you this moment recently hear

'I sang the song that you have just heard.' (Emeneau 1951: 97)

(5) เขมร

*kʔaek tɔteahslaaphaə saamdav tii moatstɯŋ muəy [**dael** riiŋtɯkʔah]*

crow fly toward river one REL dry

'The crow flies to a river which is dry.' (Yaowapat 2005: 122)

(6) ภาษาญี่ปุ่น

[gakusie ga kat-ta] hon

student NOM buy-PAST book

'the book that the student bought' (Comrie and Horie 1995: 68)

2. ตัวอ้างอิงร่วมแบบบุรุษสรรพนาม (pronoun) ยกตัวอย่างเช่น สรรพนาม *it* ในคุณานุประโยค *that I don't know where it leads* ในตัวอย่างที่ (2) สรรพนาม *it* ดังกล่าวอ้างถึงนามวลีหลัก *road*

(7) The **road** [that I don't know where **it** leads] is under construction.

3. ตัวอ้างอิงร่วมแบบประพันธสรรพนาม (relative pronoun) ประพันธสรรพนามในที่นี้หมายถึง สรรพนามที่มีการเปลี่ยนแปลงรูปคำ ตามบทบาทหน้าที่ทางไวยากรณ์ของตัวอ้างอิงร่วมในคุณานุประโยค

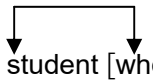

(8)The **student** [**who** bought the book] was waiting for you.

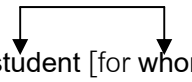

(9)The **student** [for **whom** you bought the book] was waiting for you.

ในตัวอย่างที่ (8) ประพันธสรรพนาม *who* ซึ่งอ้างถึงนามวลีหลัก *student* ทำหน้าที่ประธานของกริยา *bought* ในคุณานุประโยค *who bought the book* ประพันธสรรพนาม *whom* ในตัวอย่างที่ (9) ซึ่งอ้างถึงนามวลีหลัก *student* ทำหน้าที่กรรมรองของกริยา *bought* ในคุณานุประโยค *for whom you bought the book*

4. ตัวอ้างอิงร่วมแบบนามวลี (noun phrase) หมายถึง นามวลีใดนามวลีหนึ่งในคุณานุประโยคที่อ้างถึงนามวลีหลัก ยกตัวอย่างเช่น ตัวอ้างอิงร่วมในคุณานุประโยคภาษาฮินดี (Hindi) ต่อไปนี้

(10) *[ādmī ne jis **cāku** se murgī ko māra thā], us **cāku** ko Rām*
man ERG which knife with chicken ACC killed that knife ACC Ram
ne dekhā
ERG saw
'Ram saw the knife with which the man killed the chicken.'

(Comrie 1989: 139)

เมื่อพิจารณาคุณานุประโยคภาษาไทยแล้ว ผู้วิจัยพบว่า เป็นคุณานุประโยคชนิดที่มีตัวอ้างอิงร่วมแบบช่องว่าง หรือแบบบุรุษสรรพนาม ยกตัวอย่างเช่น

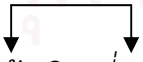

(11) ***ผู้หญิง*** *[ที่* **Ø** *โทรหาคุณเมื่อคืน] ชื่ออะไร*

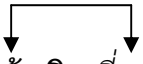

(12) ***ผู้หญิง*** *[ที่**เขา**โทรหาคุณเมื่อคืน] ชื่ออะไร*

นอกจากนี้ คุณานุประโยคในภาษาไทย มีทั้งแบบที่มีตัวบ่งชี้ (marked relative clause) และแบบที่ไม่มีตัวบ่งชี้ (unmarked relative clause) คุณานุประโยคแบบที่มีตัวบ่งชี้ คือ คุณานุประโยคที่มีคำว่า *ที่ ซึ่ง อัน* คำใดคำหนึ่ง ปรากฏเป็นส่วนประกอบหน้าของคุณานุประโยค ส่วนคุณานุประโยคแบบที่ไม่มีตัวบ่งชี้ คือ คุณานุประโยคที่ไม่มีคำว่า *ที่ ซึ่ง อัน* เป็นส่วนประกอบ งานวิจัยในอดีตที่วิเคราะห์ว่าภาษาไทยมีคุณานุประโยคแบบไม่มีตัวบ่งชี้ได้แก่ งานของคุโนะและวงศ์ขมทอง (Kuno and Wongkhomthong 1981) สรัญญา เศวตมาลย์ (Savetamalya 1989, 1996) อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Prasithrathsint 2000) ปราณี กุลละวณิชย์ (2549) นัทธ์ชนัน เยาวพัฒน์และอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Yaowapat and Prasithrathsint 2008 a, 2008 b)

ตัวอย่างคุณานุประโยคที่มีตัวบ่งชี้ *ที่* คือตัวอย่างที่ (13) ตัวอย่างคุณานุประโยคที่มีตัวบ่งชี้ *ซึ่ง* คือตัวอย่างที่ (14) ตัวอย่างคุณานุประโยคที่มีตัวบ่งชี้ *อัน* คือตัวอย่างที่ (15) และตัวอย่างคุณานุประโยคแบบที่ไม่มีตัวบ่งชี้ คือตัวอย่างที่ (16)

(13) *คนที่มีความรู้น้อยมักเสียเปรียบ*

<table>
<tr><td colspan="5">ประโยค</td></tr>
<tr><td colspan="3">นามวลี</td><td rowspan="2">วิเศษณ์</td><td rowspan="2">กริยา</td></tr>
<tr><td rowspan="2">คำนามหลัก</td><td colspan="2">บุพบทวลี (คุณานุประโยค)</td></tr>
<tr><td>บุพบท</td><td>ประโยค</td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>คน</td><td>ที่</td><td>มีความรู้น้อย</td><td>มัก</td><td>เสียเปรียบ</td></tr>
</table>

(14) *จีนซึ่งเป็นประเทศมหาอำนาจกำลังแผ่ขยายอิทธิพลทางเศรษฐกิจ*

<table>
<tr><td colspan="6">ประโยค</td></tr>
<tr><td colspan="3">นามวลี</td><td rowspan="2">วิเศษณ์</td><td rowspan="2">กริยา</td><td rowspan="2">นามวลี</td></tr>
<tr><td rowspan="2">คำนาม
หลัก</td><td colspan="2">บุพบทวลี (คุณานุประโยค)</td></tr>
<tr><td>บุพบท</td><td>ประโยค</td><td></td><td></td><td></td></tr>
<tr><td>จีน</td><td>ซึ่ง</td><td>เป็นประเทศมหาอำนาจ</td><td>กำลัง</td><td>แผ่ขยาย</td><td>อิทธิพลทางเศรษฐกิจ</td></tr>
</table>

(15) *มนุษย์กำลังทำลายธรรมชาติอันสวยงาม*

ประโยค					
นามวลี	วิเศษณ์	กริยา	นามวลี		
			คำนามหลัก	**บุพบทวลี (คุณานุประโยค)**	
				บุพบท	**ประโยค**
มนุษย์	*กำลัง*	*ทำลาย*	*ธรรมชาติ*	*อัน*	*สวยงาม*

(16) *คนมีความรู้น้อยมักเสียเปรียบ*

ประโยค				
นามวลี			วิเศษณ์	กริยา
คำนามหลัก	**บุพบทวลี (คุณานุประโยค)**			
	บุพบท	**ประโยค**		
คน	*Ø*	*มีความรู้น้อย*	*มัก*	*เสียเปรียบ*

นัทธ์ชนัน เยาวพัฒน์ และ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Yaowapat and Prasithrathsint 2008 a: 157) กล่าวว่า คุณานุประโยคแบบไม่มีตัวบ่งชี้ (ในตัวอย่างที่ 17ข และ 18ข) มีข้อจำกัดในการปรากฏ คือ ไม่สามารถปรากฏกับนามวลีที่มีความหมายชี้เฉพาะ (definite) หรือมีความหมายเฉพาะเจาะจง (specific) ได้ ยกตัวอย่างเช่น

(17ก) **เด็กสามคนนั้น**ที่ขโมยของถูกจับแล้ว (นามวลีที่มีความหมายชี้เฉพาะ)

(17ข) *__เด็กสามคนนั้น__ขโมยของถูกจับแล้ว (นามวลีที่มีความหมายชี้เฉพาะ)

(18ก) **อาจารย์ที่สอนภาควิชาภาษาศาสตร์**ที่สอนดีมีกี่คน (นามวลีที่มีความหมายเฉพาะเจาะจง)

(18ข) *__อาจารย์ที่สอนภาควิชาภาษาศาสตร์__สอนดีมีกี่คน (นามวลีที่มีความหมายเฉพาะเจาะจง)

ในตัวอย่างที่ (17ก) และ (17ข) นามวลี *เด็กสามคนนั้น* มีความหมายชี้เฉพาะ ส่วนในตัวอย่างที่ (18ก) และ (18ข) นามวลี *อาจารย์ที่สอนภาควิชาภาษาศาสตร์* มีความหมายเฉพาะเจาะจง ตัวอย่างที่ (17ข) และ (18ข) แสดงให้เห็นว่านามวลีที่มีความหมายชี้เฉพาะ หรือมี

ความหมายเฉพาะเจาะจง ไม่สามารถปรากฏกับคุณานุประโยคแบบไม่มีตัวบ่งชี้ได้ แต่สามารถปรากฏกับคุณานุประโยคแบบมีตัวบ่งชี้ *ที่* ได้ เช่น ในตัวอย่างที่ (17ก) และ (18ก)

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยศึกษาเฉพาะตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ซึ่ง เท่านั้น แต่ผู้วิจัยก็หวังว่าการศึกษาในครั้งนี้จะทำให้เข้าใจคำที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยคคำอื่น ๆ ด้วย ผลการวิเคราะห์คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ของ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยคมีดังต่อไปนี้

7.1.1 ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ปรากฏเป็นส่วนประกอบหน้าของคุณานุประโยค

ผู้วิจัยพบว่า ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ปรากฏเป็นส่วนประกอบหน้าของคุณานุประโยคเช่นเดียวกับตัวบ่งชี้คุณานุประโยค *ที่* และ *อัน* ดังเช่นในตัวอย่างต่อไปนี้

(19) *นักแก้วมโนฮอเขมรซึ่งมาอยู่ที่บ้านเขมรกรุงเทพฯป่วยถึงแก่กรรม* (หมายรับสั่ง ร.5)

ประโยค			
นามวลี			กริยา
คำนามหลัก	**บุพบทวลี (คุณานุประโยค)**		
	บุพบท	**ประโยค**	
นักแก้วมโนฮอเขมร	*ซึ่ง*	*มาอยู่ที่บ้านเขมรกรุงเทพฯ*	*ป่วยถึงแก่กรรม*

(20) *ทุกอย่างที่เกิดขึ้นคือความฝัน*

ประโยค				
นามวลี			กริยา	นามวลี
คำนามหลัก	**บุพบทวลี (คุณานุประโยค)**			
	บุพบท	**ประโยค**		
ทุกอย่าง	*ที่*	*เกิดขึ้น*	*คือ*	*ความฝัน*

(21) *บ้านอันกว้างขวางสงบเงียบเป็นของหญิงคนนั้น*

ประโยค				
นามวลี			กริยา	บุพบทวลี
คำนามหลัก	**บุพบทวลี (คุณานุประโยค)**			
	บุพบท	**ประโยค**		
บ้าน	*อัน*	*กว้างขวางสงบเงียบ*	*เป็น*	*ของหญิงคนนั้น*

7.1.2 ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยคเป็นคำบุพบท

ในหัวข้อนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ซึ่ง ว่าเป็นชนิดของคำอะไร และปรากฏเป็นส่วนประกอบในหน่วยสร้างชนิดใด โดยวิเคราะห์ตามหลักการปรากฏร่วมของทฤษฎีไวยากรณ์พึ่งพา-ศัพทการก เช่นเดียวกับงานวิจัยในอดีตอื่น ๆ ที่ใช้หลักการนี้ วิเคราะห์ชนิดคำในภาษาไทย อย่างงานของ จรัสดาว อินทรทัศน์ (2539) และอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2543, 2552)

ดังที่ผู้วิจัยได้กล่าวไปแล้วในบทที่ 6 ซึ่งนำเสนอผลการวิเคราะห์วากยสัมพันธ์ของ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่ทางไวยากรณ์อื่น ๆ การวิเคราะห์ชนิดของคำตามหลักการปรากฏร่วม คือ การวิเคราะห์ว่าคำ ๆ หนึ่งสามารถปรากฏ หรือไม่สามารถปรากฏร่วมกับคำชนิดใดบ้าง ยกตัวอย่างเช่น จรัสดาว อินทรทัศน์ (2539) และอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2543, 2552) วิเคราะห์ว่า คำกริยาในภาษาไทย คือ คำที่สามารถปรากฏร่วมกับคำว่า *ไม่* ได้ เช่น *ไม่<u>กิน</u> ไม่<u>เดิน</u> ไม่<u>สอบ</u> ไม่<u>ชอบ</u> ไม่<u>อ้วน</u> ไม่<u>อร่อย</u>* เป็นต้น

จากการวิเคราะห์ชนิดของคำตามหลักการปรากฏร่วม ผู้วิจัยพบว่า ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยคเป็นคำบุพบท เนื่องจากมีคุณสมบัติการปรากฏร่วม ตรงตามเกณฑ์ที่ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2543, 2552) ได้ให้ไว้ดังต่อไปนี้

1) ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ปรากฏหน้าคำกริยาในหน่วยสร้างไร้ศูนย์ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2552: 11) กล่าวว่า หน่วยสร้างไร้ศูนย์ คือ หน่วยภาษาที่ส่วนประกอบมีความสำคัญเท่ากัน ไม่มีส่วนใดเป็นส่วนหลัก และอีกส่วนเป็นส่วนพึ่งพา ส่วนประกอบทั้งคู่ต้องปรากฏเสมอ ไม่สามารถตัดส่วนใดออกได้ ผู้วิจัยพบว่า ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยคเป็นบุพบทซึ่งเป็นส่วนประกอบในหน่วยสร้างไร้ศูนย์บุพบทวลี ที่ประกอบด้วยส่วนหลัก 2 ส่วน คือ คำบุพบท และคำกริยา

แผนภูมิต้นไม้ต่อไปนี้ แสดงหน่วยสร้างบุพบทวลีที่ประกอบด้วยส่วนหลัก 2 ส่วนที่มีความสำคัญเท่ากัน (แสดงด้วยเส้น ⌜ ⌝ ในแผนภาพที่ 7.1) คือประกอบด้วยคำบุพบท ซึ่ง และคำกริยา *ทำ*

(22) *รัฐบาลกำลังแก้ไขปัญหาซึ่งยื้ดเยื้อมานาน*

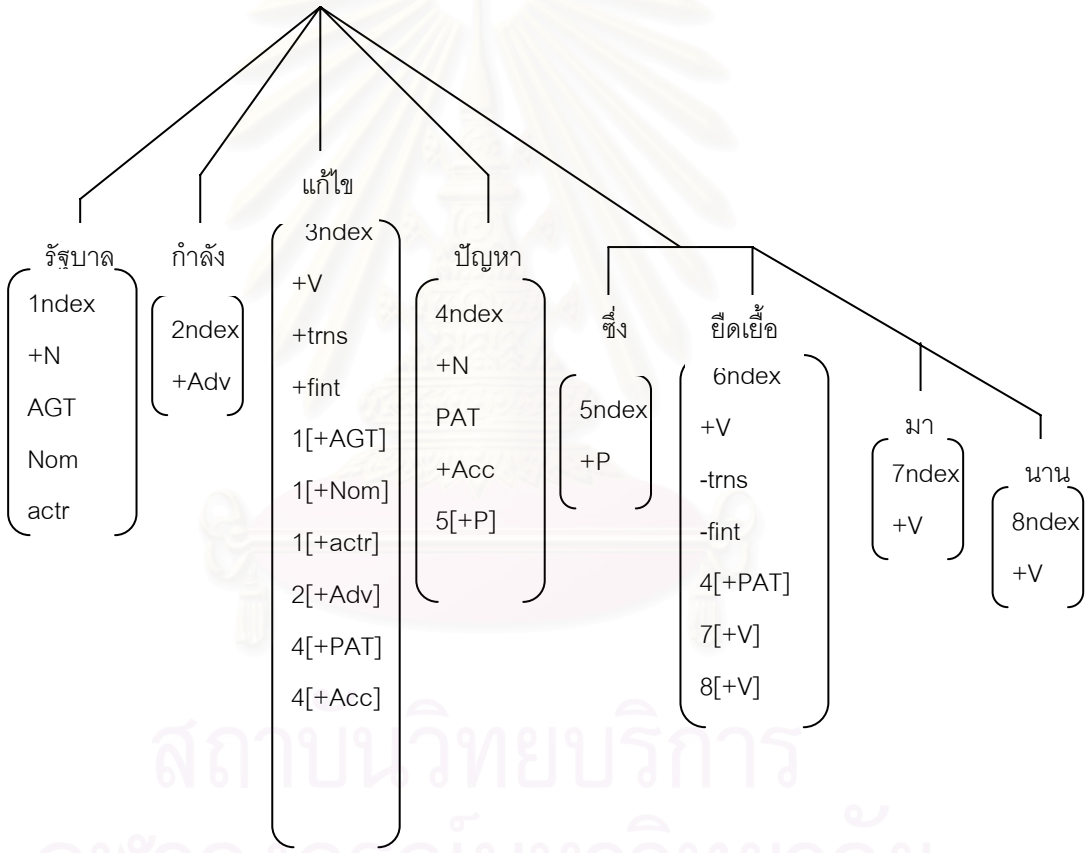

แผนภาพที่ 7.1 โครงสร้างประโยคที่มีตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ซึ่ง เป็นส่วนประกอบของบุพบทวลี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คำว่า *ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยคในแผนภาพที่ 7.1 เป็นคำบุพบท (กำกับด้วยลักษณ์ +P) และเป็นส่วนประกอบในหน่วยสร้างไร้ศูนย์บุพบทวลี *ซึ่งกำลังทำกันอยู่* บุพบทวลีดังกล่าว เป็นส่วนพึ่งพาพี่น้องของคำนาม *สิ่ง* (ดัชนี 2 ที่กำกับที่ลักษณ์ +P บ่งบอกว่าคำนาม *สิ่ง* ต้องการคุณานุประโยค *ซึ่งกำลังทำกันอยู่* ซึ่งอยู่ในรูปของบุพบทวลี เป็นส่วนพึ่งพา)

2) *ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยคเป็นคำบุพบท เพราะปรากฏร่วมกับคำว่า *ไม่* ไม่ได้ อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2552: 8) กล่าวว่า ในการวิเคราะห์ชนิดของคำตามหลักการปรากฏร่วม ควรนำคำนั้นเดี่ยว ๆ ออกมาทดสอบ หากฟังดูแล้วไม่ขัดหูคนไทย ก็ไม่ถือว่าผิดไวยากรณ์ ในการวิเคราะห์คำว่า *ซึ่ง* ผู้วิจัยนำคำว่า *ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยค เช่น *ซึ่ง* ในตัวอย่างที่ (22) มาทดสอบกับคำว่า *ไม่* แล้ว พบว่า การพูดว่า **ไม่ซึ่ง* ไม่สามารถยอมรับได้ เป็นการพูดที่ผิดไวยากรณ์ จึงสรุปได้ว่า *ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยค เป็นคำบุพบท ตามเกณฑ์ของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2552: 11) และตามหลักของสตารอสตา (1988) ที่ให้คุณานุประโยคเป็นบุพบทวลีที่ประกอบด้วยบุพบทกับประโยค

การวิเคราะห์ให้ *ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยคเป็นคำบุพบท และเป็นส่วนประกอบในหน่วยสร้างไร้ศูนย์บุพบทวลี สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ของอมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2552: 11) ที่วิเคราะห์ให้คำที่ทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมคุณานุประโยค (relativizer) หรือคำที่ทำหน้าที่เป็นประพันธสรรพนาม (relative pronoun) เช่น คำว่า *ที่* เป็นคำบุพบท

เพื่อยืนยันผลการวิเคราะห์ที่ว่า *ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยค เป็นคำบุพบท ผู้วิจัยลองทดสอบ *ซึ่ง* ตามเกณฑ์ของหมวดคำอื่น ๆ ที่อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2552) เสนอแล้วพบว่า *ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานประโยคไม่ได้เป็นคำชนิดอื่น ๆ เพราะไม่มีคุณสมบัติการปรากฏร่วมตามเกณฑ์ของหมวดคำอื่น ๆ เลย ยกตัวอย่างเช่น *ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ไม่ใช่คำนาม เพราะไม่สามารถปรากฏหน้าตัวกำหนดได้ เช่น **ซึ่งนี้* **ซึ่งนั้น* และ *ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยคไม่ใช่คำกริยา เพราะปรากฏกับคำว่า *ไม่* ไม่ได้ เช่น **ไม่ซึ่ง* นอกจากนี้ *ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยคไม่ใช่คำสันธาน เพราะไม่สามารถปรากฏระหว่างคำสองคำที่มีความเท่าเทียมกันทางโครงสร้างได้ เช่น **แม่ซึ่งพ่อ* **การกินซึ่งการนอน* **เขียนซึ่งอ่าน* **ฝนตกซึ่งแดดออก* เป็นต้น

ถึงแม้ว่า ***ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยค** กับ ***ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม** มีชนิดของคำเป็นบุพบทเหมือนกัน และเป็นส่วนประกอบในหน่วยสร้างไร้ศูนย์บุพบทวลีเหมือนกัน ประโยคที่เป็นส่วนประกอบอีกส่วนหนึ่งของ *ซึ่ง* ในบุพบทวลี มีโครงสร้างที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ประโยคที่เป็นส่วนประกอบคู่กับตัวบ่งชี้คุณานุประโยค *ซึ่ง* เป็นประโยคที่

ไม่สมบูรณ์ เป็นประโยคที่มีนามวลีหนึ่งขาดหายไปทำให้เกิดเป็นช่องว่าง (แทนด้วยสัญลักษณ์ Ø ในตัวอย่างที่ 23) ในขณะที่ประโยคที่เป็นส่วนประกอบคู่กับตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม เป็นประโยคที่สมบูรณ์ ไม่มีนามวลีใดขาดหายไป (ดูตัวอย่างที่ 24)

(23) *เรื่องซึ่งชาวต่างชาติสนใจคือการเมือง*

ประโยค				
นามวลี			กริยา	นามวลี
คำนามหลัก	**บุพบทวลี (คุณานุประโยค)**			
	บุพบท	**ประโยค**		
เรื่อง	*ซึ่ง*	*ชาวต่างชาติสนใจ Ø*	*คือ*	*การเมือง*

(24) *เรื่องซึ่งชาวต่างชาติสนใจการเมืองไทยไม่ใช่เรื่องใหม่*

ประโยค					
นามวลี			วิเศษณ์	กริยา	นามวลี
คำนามหลัก	**บุพบทวลี (อนุประโยคเติมเต็ม)**				
	บุพบท	**ประโยค**			
เรื่อง	*ซึ่ง*	*ชาวต่างชาติสนใจการเมืองไทย*	*ไม่*	*ใช่*	*เรื่องใหม่*

ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยคในตัวอย่างที่ (23) ปรากฏร่วมกับอนุประโยค *ชาวต่างชาติสนใจ* ซึ่งมีนามวลีที่เป็นกรรมตรงขาดหายไป ทำให้เกิดเป็นช่องว่าง (แทนด้วยสัญลักษณ์ Ø) ในตำแหน่งกรรมตรง (ตำแหน่งหลังคำกริยา *สนใจ*)

ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวนำอนุประโยคเติมเต็มในตัวอย่างที่ (24) ปรากฏกับอนุประโยค *ชาวต่างชาติสนใจการเมืองไทย* ซึ่งเป็นประโยคที่สมบูรณ์

ข้อสรุปเรื่องความแตกต่างระหว่างอนุประโยคเติมเต็มนาม และคุณานุประโยค ที่ผู้วิจัยได้เสนอในที่นี้ สอดคล้องกับคำอธิบายของปราณี กุลละวณิชย์ (ปราณี กุลละวณิชย์ 2549: 60) ที่กล่าวว่า อนุประโยคเติมเต็มเป็นประโยคสมบูรณ์ แต่คุณานุประโยคเป็นประโยคไม่สมบูรณ์

7.1.3 *ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยคสามารถแทนที่ได้ด้วยตัวบ่งชี้คุณานุประโยครูปอื่น ๆ ในภาษาไทย

ผู้วิจัยพบว่า ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยคสามารถแทนที่ได้ด้วยตัวบ่งชี้คุณานุประโยคอื่น ๆ ในภาษาไทย ตัวบ่งชี้คุณานุประโยคอื่น ๆ ที่สามารถปรากฏแทนที่ ซึ่ง ได้คือตัวบ่งชี้ *ที่* และตัวบ่งชี้ไร้รูป (zero relativizer) แต่ผู้วิจัยพบว่า ตัวบ่งชี้ *ที่* และตัวบ่งชี้ไร้รูป ไม่สามารถปรากฏแทนที่ตัวบ่งชี้ ซึ่ง ได้ในทุกกรณี ผู้วิจัยพบเงื่อนไขในการแทนที่ดังนี้

การแทนที่ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ซึ่ง ด้วยตัวบ่งชี้คุณานุประโยค *ที่*

การแทนที่ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค *ซึ่ง* ด้วยตัวบ่งชี้คุณานุประโยค *ที่* สามารถทำได้เฉพาะในกรณีที่นามวลีหลักมีความหมายไม่ชี้เฉพาะ (indefinite) เช่น ในตัวอย่างที่ (25) – (28) ผู้วิจัยพบว่า หากนามวลีหลักที่ขยายด้วยคุณานุประโยค มีความหมายชี้เฉพาะ (definite) เช่น นามวลีที่เป็นชื่อเฉพาะ (proper noun) ที่ผู้ฟังหรือผู้อ่านสามารถระบุสิ่งได้ว่า นามวลีหลักนั้น ๆ กำลังอ้างถึง “สิ่งของอันไหน” “บุคคลคนไหน” “สถานที่แห่งไหน” หรือ “เวลาตอนไหน” ในโลกแห่งความเป็นจริง ตัวบ่งชี้ *ที่* ก็ไม่สามารถปรากฏแทนที่ตัวบ่งชี้ ซึ่ง ได้ เช่น ในตัวอย่างที่ (29) – (32)

ตัวอย่างการแทนที่ *ซึ่ง ด้วย ที่* ในคุณานุประโยคที่ขยายนามวลีหลักที่มีความหมายไม่ชี้เฉพาะ

(25ก) *หากบุคคลเหล่านี้ป่วยจนเสียชีวิตไป ภาระย่อมตกอยู่กับ**ผู้หญิงหรือผู้สูงอายุซึ่งต้องรับภาระในการเลี้ยงดูครอบครัวและเด็ก*** (กรุงเทพฯรู้ทันเอดส์)

(25ข) *หากบุคคลเหล่านี้ป่วยจนเสียชีวิตไป ภาระย่อมตกอยู่กับ**ผู้หญิงหรือผู้สูงอายุที่ต้องรับภาระในการเลี้ยงดูครอบครัวและเด็ก***

(26ก) *เจ้าหนี้ใน Loan Syndication ที่จะกล่าวต่อไปนี้ ย่อมหมายถึง**สถาบันการเงินซึ่งเป็นเจ้าหนี้ของบริษัทลูกหนี้ในมูลหนี้กู้ยืมตามสัญญา*** (การเงินธนาคาร)

(26ข) *เจ้าหนี้ใน Loan Syndication ที่จะกล่าวต่อไปนี้ ย่อมหมายถึง**สถาบันการเงินที่เป็นเจ้าหนี้ของบริษัทลูกหนี้ในมูลหนี้กู้ยืมตามสัญญา***

(27ก) *นายแผนที่เป็นหนี้**อิสตรีคนหนึ่งซึ่งมีชื่อที่น่าฟังว่า น.ส.อ่อนโยน*** (การเงินธนาคาร)

(27ข) *นายแผนที่เป็นหนี้**อิสตรีคนหนึ่งที่มีชื่อที่น่าฟังว่า น.ส.อ่อนโยน***

(28ก) ***คฤหัสถ์ซึ่งอาศัยวัดนั้น*** *ทรงพระราชดำริเห็นว่ามักเกิดความเกี่ยวข้องเนื่อง ๆ* (ประกาศ ร.4)

(28ข) ***คฤหัสถ์ที่อาศัยวัดนั้น*** *ทรงพระราชดำริเห็นว่ามักเกิดความเกี่ยวข้องเนื่อง ๆ*

ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค *ที่* สามารถแทนที ซึ่ง ได้ในตัวอย่างที่ (25) – (28) เนื่องจากนามวลีหลัก “ผู้หญิงหรือผู้สูงอายุ” “สถาบันการเงิน” “อิสตรีคนหนึ่ง” และ “คฤหัสถ์” มีความหมายไม่ชี้เฉพาะ คือไม่ได้อ้างถึง“บุคคลคนไหน” หรือ “สถานที่แห่งไหน” เป็นพิเศษ

ตัวอย่างการแทนที่ ซึ่ง ด้วย *ที่* ในคุณานุประโยคที่ขยายนามวลีหลัก
ที่มีความหมายชี้เฉพาะ

(29ก) ***จีนซึ่ง****มีประชากรเกือบหนึ่งในสี่ของโลก ยังรักษาอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจได้มากกว่า 7 % ต่อปี* (เอเชียปริทัศน์)

(29ข) *****จีนที่****มีประชากรเกือบหนึ่งในสี่ของโลก ยังรักษาอัตราการเติบโตทางเศรษฐกิจได้มากกว่า 7 % ต่อปี*

(30ก) ***สหรัฐซึ่ง****เป็นชาติที่เพิ่งปลดปล่อยทาสหมดไม่นาน อ้างตัวเป็นแชมเปี้ยนโลกส่งเสริมสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพทั่วโลก* (เอเชียปริทัศน์)

(30ข) *****สหรัฐที่****เป็นชาติที่เพิ่งปลดปล่อยทาสหมดไม่นาน อ้างตัวเป็นแชมเปี้ยนโลกส่งเสริมสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพทั่วโลก*

(31ก) *ตนได้ใช้งบจำนวน 1 ล้านบาท เพื่อจดทะเบียนดำเนินธุรกิจภายใต้****บริษัท วายน็อต จำกัด ซึ่ง****เป็นบริษัทให้บริการที่ปรึกษากลยุทธ์ด้านการตลาด* (ไทยโพสต์)

(31ข) **ตนได้ใช้งบจำนวน 1 ล้านบาท เพื่อจดทะเบียนดำเนินธุรกิจภายใต้****บริษัท วายน็อต จำกัด ที่****เป็นบริษัทให้บริการที่ปรึกษากลยุทธ์ด้านการตลาด*

(32ก) *ที่ผ่านมาก็มีการบรรจุเรื่องสิ่งแวดล้อมไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 4 จน****ปัจจุบันซึ่ง****อยู่ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 9* (พลังงาน)

(32ข) **ที่ผ่านมาก็มีการบรรจุเรื่องสิ่งแวดล้อมไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 4 จน****ปัจจุบันที่****อยู่ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 9*

จะเห็นได้ว่า การแทนที่ ซึ่ง ด้วย *ที่* ในตัวอย่างที่ (29ข) – (31ข) ข้างต้น ทำให้ประโยคเหล่านั้น ฟังดูแล้วขัดหู และยอมรับไม่ได้ เป็นเพราะว่า สถานที่ที่นามวลีหลัก *จีน* ในตัวอย่างที่ (29ข) *สหรัฐ* ในตัวอย่างที่ (30ข) *บริษัท วายน็อต จำกัด* ในตัวอย่างที่ (31ข) อ้างถึงในโลกแห่งความเป็นจริงนั้น มีเพียงแห่งเดียว และไม่มีทางที่จะเป็นสถานที่อื่นไปได้ การใช้ตัวบ่งชี้ *ที่* เข้ามาแทนทำให้รู้สึกว่า ในโลกนี้มี *ประเทศจีน ประเทศสหรัฐอเมริกา บริษัท วายน็อต จำกัด* มากกว่า 1 แห่ง ซึ่งขัดแย้งกับความเป็นจริง ส่วนนามวลี *ปัจจุบัน* ในตัวอย่างที่ (32ข) มีจุดอ้างอิงของเวลาที่

ชัดเจน โดยไม่สบสนกับเวลาอื่น ๆ เช่น อดีต หรืออนาคต จึงไม่สามารถใช้ตัวบ่งชี้ *ที่* ในตัวอย่างดังกล่าวได้

นอกจากนี้ การแทนที่ตัวบ่งชี้ ซึ่ง ด้วย *ที่* ไม่ได้ ในกรณีที่นามวลีหลักมีความหมายชี้เฉพาะยังสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์อรรถศาสตร์ของนามวลีหลักในหัวข้อ 7.2.2 อีกด้วย กล่าวคือ ผู้วิจัยพบว่า ตัวบ่งชี้ ซึ่ง มีความถี่ในปรากฏกับนามวลีหลักที่มีความหมายชี้เฉพาะสูงถึงร้อยละ 80

การแทนที่ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ซึ่ง ด้วยตัวบ่งชี้ไร้รูป

ผู้วิจัยพบว่า ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ซึ่ง สามารถปรากฏแทนที่ได้ด้วยตัวบ่งชี้ไร้รูป ในกรณีที่นามวลีหลักมีความหมายทั่วไป (generic) นามวลีหลักที่มีความหมายทั่วไปในที่นี้ หมายถึง นามวลีหลักที่ตัวผู้พูดหรือตัวผู้เขียนไม่ได้ต้องการอ้างถึงใครหรืออะไรอย่างเฉพาะเจาะจง แต่เป็นนามวลีหลักที่ผู้พูดหรือผู้เขียนหมายถึงหรือกล่าวถึงโดยทั่ว ๆ ไป เช่น นามวลี *คน เด็ก เสื้อ* ในตัวอย่างที่ (33) – (35)

(33ก) ***คนซึ่ง****ยังไม่ได้แต่งงาน มีโอกาสเป็นโรคนี้มากกว่าคนอื่น*
(33ข) ***คน****ยังไม่ได้แต่งงาน มีโอกาสเป็นโรคนี้มากกว่าคนอื่น*
(34ก) ***เด็กซึ่ง****พ่อแม่ป่วยเป็นเอดส์ตาย น่าสงสาร*
(34ข) ***เด็ก****พ่อแม่ตายป่วยเป็นเอดส์ตาย น่าสงสาร*
(35ก) ***เสื้อซึ่ง****ซักแล้วหอมกว่า****เสื้อซึ่ง****ยังไม่ได้ซัก*
(35ข) ***เสื้อ****ซักแล้วหอมกว่า****เสื้อ****ยังไม่ได้ซัก*

แต่ถ้านามวลีหลักมีความหมายเฉพาะเจาะจง (specific) กล่าวคือ เป็นนามวลีที่ผู้พูดหรือผู้เขียนมีสิ่งอ้างถึงอยู่ในใจ ตัวบ่งชี้คุณานุประโยคแบบไร้รูปก็ไม่สามารถแทนที่คำว่า ซึ่ง ได้ ยกตัวอย่างเช่น

(36ก) *เขาต้องไปพบ****ลูกค้าคนหนึ่งซึ่ง****ต้องการพบเขาวันนี้*
(36ข) **เขาต้องไปพบ****ลูกค้าคนหนึ่ง****ต้องการพบเขาวันนี้*

ผู้วิจัยพบว่า ตัวบ่งชี้คุณานุประโยคแบบไร้รูป แตกต่างจากตัวบ่งชี้ *ที่* ตรงที่ตัวบ่งชี้คุณานุประโยคแบบไร้รูป ไม่สามารถปรากฏในคุณานุประโยคที่ขยายนามวลีหลักที่มีความหมายเฉพาะเจาะจงได้ ในขณะที่ ตัวบ่งชี้ *ที่* สามารถปรากฏได้ ดังเช่นในตัวอย่างต่อไปนี้

(37ก) *เขาต้องไปพบ**ลูกค้าคนหนึ่งซึ่ง**ต้องการพบเขาวันนี้*
(37ข) *เขาต้องไปพบ**ลูกค้าคนหนึ่งที่**ต้องการพบเขาวันนี้*

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบว่า ตัวบ่งชี้คุณานุประโยคแบบไร้รูป ไม่สามารถแทนที่ ซึ่ง ได้ หากนามวลีหลักมีความหมายชี้เฉพาะ ดังเช่นในตัวอย่างต่อไปนี้

(38ก) *ตำรวจจับ**เด็ก 3 คนนั้นซึ่ง**ขโมยเงินเพื่อน*
(38ข) **ตำรวจจับ**เด็ก 3 คนนั้น**ขโมยเงินเพื่อน*
(39ก) *ประเทศอาเซียนรวม**สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และบรูไนซึ่ง**ไม่ได้อยู่ติดกับไทยด้วย*
(39ข) **ประเทศอาเซียนรวม**สิงคโปร์ ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย และบรูไน**ไม่ได้อยู่ติดกับไทยด้วย*

กล่าวโดยสรุป ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค *ที่* ไม่สามารถปรากฏแทนที่ตัวบ่งชี้ ซึ่ง ได้ ในกรณีเดียวเท่านั้น คือ ในกรณีที่นามวลีหลักมีความหมายชี้เฉพาะ ส่วนตัวบ่งชี้คุณานุประโยคแบบไร้รูปไม่สามารถปรากฏแทนที่ตัวบ่งชี้ ซึ่ง ได้ ใน 2 กรณี คือ ทั้งในกรณีที่นามวลีหลักมีความหมายชี้เฉพาะ และในกรณีที่นามวลีหลักมีความหมายเฉพาะเจาะจง

สำหรับตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ซึ่ง ผู้วิจัยพบว่า เป็นตัวบ่งชี้ที่มีข้อจำกัดในการปรากฏน้อยที่สุด คือ ปรากฏได้ในคุณานุประโยคที่เป็นส่วนขยายนามวลีหลักทั้ง 4 ชนิด ได้แก่ นามวลีหลักที่มีความหมายชี้เฉพาะ นามวลีหลักที่มีความหมายไม่ชี้เฉพาะ นามวลีหลักที่มีความหมายเฉพาะเจาะจง และนามวลีหลักที่มีความหมายทั่วไป

7.2 คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของนามวลีหลักที่ขยายด้วยคุณานุประโยค ซึ่ง

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยต้องการนำเสนอผลการวิเคราะห์อรรถศาสตร์ของนามวลีหลักที่ขยายด้วยคุณานุประโยค ซึ่ง ผู้วิจัยต้องการหาคำตอบว่า การเลือกใช้ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ซึ่ง มีความสัมพันธ์กับคุณสมบัติทางความหมายของนามวลีหรือไม่ คุณสมบัติทางความหมายที่ผู้วิจัย

วิเคราะห์ในงานวิจัยนี้ได้แก่ คุณสมบัติความมีชีวิต (animacy) และคุณสมบัติความชี้เฉพาะ (definiteness)

7.2.1 **ความมีชีวิต**

ความมีชีวิตเป็นคุณสมบัติทางความหมายของนามวลีซึ่งนักภาษาศาสตร์มักจะนำเสนอในลักษณะของลำดับชั้น (hierarchy) ยกตัวอย่างเช่น คอมรี (Comrie 1989: 178) ให้คำจำกัดความคุณสมบัติความมีชีวิตเป็นลำดับชั้น เรียงลำดับจากที่มีคุณสมบัติมีชีวิตมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดดังนี้

human > animal > inanimate

ลำดับชั้นนี้หมายความว่านามวลีที่อ้างถึง “มนุษย์” มีคุณสมบัติความมีชีวิตมากกว่านามวลีที่อ้างถึง “สัตว์” นามวลีที่อ้างถึง “สัตว์” มีคุณสมบัติความมีชีวิตมากกว่านามวลีที่อ้างถึง “สิ่งไม่มีชีวิต” กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ นามวลีที่อ้างถึง “มนุษย์” มีคุณสมบัติของความมีชีวิตมากที่สุดหรืออยู่ในระดับสูงสุด ในขณะที่นามวลีที่อ้างถึง “สิ่งไม่มีชีวิต” มีคุณสมบัติของความมีชีวิตน้อยที่สุดหรืออยู่ในระดับต่ำที่สุด

คุณสมบัติความมีชีวิตของนามวลีมีความสำคัญหรือมีผลต่อไวยากรณ์ในบางภาษา คอมรี (Comrie 1989: 184) ยกตัวอย่างว่า คุณสมบัติความมีชีวิตมีผลต่อคำสรรพนามบุรุษที่ 3 ในภาษาฟินนิช (Finnish) กล่าวคือภาษาฟินนิชมีรูปแปรคำสรรพนามบุรุษที่ 3 ที่แตกต่างกันตามคุณสมบัติความมีชีวิตของสิ่งอ้างถึง (referent) ในกรณีที่สิ่งอ้างถึงที่เป็น “มนุษย์” ก็จะใช้สรรพนาม hän ‘he, she’ (เอกพจน์) และ he (พหูพจน์) ในกรณีที่สิ่งอ้างถึงไม่ใช่ “มนุษย์” ก็จะใช้สรรพนาม se ‘it’ (เอกพจน์) และ ne ‘they’ (พหูพจน์) นอกจากคุณสมบัติความมีชีวิตมีความสำคัญหรือมีผลต่อไวยากรณ์ของหน่วยนามเองแล้ว คอมรี (Comrie 1989: 184) ยังยกตัวอย่างภาษาอื่นที่แสดงให้เห็นว่าคุณสมบัติความมีชีวิตมีผลต่อไวยากรณ์ของคำกริยาในภาษาอีกด้วย

นอกจากนี้ในบางภาษา คุณสมบัติความมีชีวิตของนามวลีอาจมีความสำคัญหรือผลต่อการเลือกใช้รูปแปรตัวบ่งชี้คุณานุประโยค มีงานวิจัยในอดีตหลายงานที่แสดงให้เห็นว่าคุณสมบัติความมีชีวิตของนามวลีหลักมีผลต่อการเลือกใช้รูปแปรตัวบ่งชี้คุณานุประโยคที่แตกต่างกัน งานวิจัยที่จะกล่าวถึงในที่นี้ได้แก่งานของบีเซนแบช-ลูคัส (Biesenbach-Lucas 1987) ซึ่งศึกษาคุณานุประโยคในภาษาอังกฤษ งานของเจเนตติ (Genetti 1992) ซึ่งศึกษาคุณานุประโยคในภาษาเนปาล และงานของเมธาวี ยุทธพงศ์ธาดา (2544) ซึ่งศึกษาคุณานุประโยคในภาษาไทย

บีเซนแบช-ลูคัส (Biesenbach-Lucas 1987) ศึกษาการแปรในการใช้ตัวบ่งชี้คุณานุประโยคในภาษาอังกฤษแบบอเมริกันสมัยใหม่ (Modern American English) โดยเก็บข้อมูลจากหนังสือพิมพ์และบทสนทนา การศึกษาในครั้งนี้เป็นการศึกษาการแปรในการใช้ประพันธสรรพนาม 4 รูปแปรได้แก่ *who* *which* *that* Ø (zero) ตามปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกภาษา หนึ่งในปัจจัยภายในที่บีเซนแบช-ลูคัสศึกษาคือปัจจัยเรื่องคุณสมบัติความมีชีวิต (animacy) ของนามวลีหลักที่ปรากฏร่วมกับประพันธสรรพนามทั้ง 4 รูปแปร ผลการศึกษาพบว่า จากข้อมูลคุณานุประโยคในหนังสือพิมพ์และในบทสนทนา รูปแปร *who* ปรากฏร่วมกับนามวลีหลักที่มีคุณสมบัติมีชีวิต (animate) เท่านั้น ส่วนรูปแปร *which* ปรากฏร่วมกับนามวลีหลักที่มีคุณสมบัติไม่มีชีวิต (animate) เท่านั้น สำหรับรูปแปร *that* และ Ø บีเซนแบช-ลูคัส (Biesenbach-Lucas 1987: 17) พบว่าปรากฏกับนามวลีหลักที่มีคุณสมบัติไม่มีชีวิตมากกว่านามวลีหลักที่มีคุณสมบัติมีชีวิต ยกตัวอย่างเช่น ในบทสนทนา ใช้รูปแปร *that* กับกับนามวลีหลักที่มีคุณสมบัติไม่มีชีวิต 50 % แต่ใช้กับนามวลีหลักที่มีคุณสมบัติมีชีวิตแค่ 35 % นอกจากนี้บีเซนแบช-ลูคัส (Biesenbach-Lucas 1987: 17) ยังสรุปเกี่ยวกับแนวโน้มการใช้รูปแปรประพันธสรรพนามในภาษาอังกฤษแบบอเมริกันสมัยใหม่ด้วยว่า ในอนาคตรูปแปร *that* และ Ø จะมาแทนที่รูปแปร *which* ในกรณีที่นามวลีหลักมีคุณสมบัติไม่มีชีวิต เพราะจากการเก็บข้อมูลบทสนทนาในการศึกษาครั้งนี้ เขาพบว่าไม่มีการปรากฏของรูปแปร *which* เลย มีแต่รูปแปร *that* และ Ø เท่านั้นที่ปรากฏกับนามวลีหลักที่มีคุณสมบัติไม่มีชีวิต โดยปรากฏในความถี่เท่า ๆ กัน คือ 50% และ 50% ส่วนในหนังสือพิมพ์รูปแปร *which* ปรากฏเพียงแค่ 3% เท่านั้น ในขณะที่รูปแปร *that* และ Ø มีความถี่ในการปรากฏรวมกันถึง 97 % ดังนั้นบีเซนแบช-ลูคัสจึงทำนายการเปลี่ยนแปลงในการใช้ประพันธสรรพนามกับนามวลีหลักที่มีคุณสมบัติไม่มีชีวิตในภาษาอังกฤษแบบอเมริกัน

งานวิจัยต่อไปที่จะกล่าวถึงในที่นี้คืองานวิจัยของเจเนตติ (Genetti 1992) ซึ่งศึกษาคุณานุประโยคในภาษาเนปาล ในงานวิจัยนี้ เจเนตติ (Genetti 1992: 423) พบว่าในภาษาเนวารีถิ่นกาฐมาณฑุ (Kathmandu Newari) มีหน่วยคำเติมที่บ่งชี้คุณานุประโยค 3 รูปแปรด้วยกันคือ *-mha* *-pi* และ *-gu* การใช้รูปแปรทั้ง 3 รูปดังกล่าวขึ้นอยู่กับคุณสมบัติความมีชีวิตของนามวลีหลัก หากนามวลีหลักมีคุณสมบัติไม่มีชีวิต ก็จะใช้รูปแปร *-gu* หากนามวลีหลักมีคุณสมบัติมีชีวิต เป็นเอกพจน์ ก็จะใช้รูปแปร *-mha* และหากนามวลีหลักมีคุณสมบัติมีชีวิต เป็นพหูพจน์ ก็จะใช้รูปแปร *-pi* ดังเช่นในตัวอย่างต่อไปนี้

(40) *wo - o -mha manu*
come STATIVE REL man
'the man who came…'

(41) *wo - o -pi manu-ta*
come STATIVE REL man-PL
'the men who came…'

(42) *wo - o -gu laa*
come STATIVE REL water
'the water which came…'

ในงานวิจัยเรื่อง *การศึกษาคุณานุประโยคในวรรณกรรมประเภทสารคดีสมัยรัตนโกสินทร์* เมธาวี ยุทธพงศ์ธาดา (2544: 114–116) ไม่ได้ศึกษาคุณสมบัติเรื่องความมีชีวิตของนามวลีหลักโดยตรง แต่ศึกษาว่าคำเชื่อมคุณานุประโยคในภาษาไทยทั้ง 8 คำได้แก่ *ที่ ซึ่ง อัน ผู้ ดัง ดังที่ ที่ว่า* และ *อย่างที่* ปรากฏร่วมกับนามวลีหลักที่มีความหมายสื่อถึงอะไรบ้าง เมธาวี ยุทธพงศ์ธาดา จำแนกนามวลีหลักออกเป็น 6 ประเภทดังนี้

1) นามวลีประเภทคน
2) นามวลีประเภทสัตว์
3) นามวลีประเภทสิ่งของ
4) นามวลีประเภทสถานที่
5) นามวลีประเภทเวลา
6) นามวลีประเภทนามธรรม

เมธาวี ยุทธพงศ์ธาดา (2544) พบว่า คำเชื่อมคุณานุประโยค *ที่ ซึ่ง อัน* ปรากฏร่วมกับนามวลีหลักทุกประเภท ในขณะที่คำเชื่อมคุณานุประโยค *ผู้* ปรากฏร่วมกับนามวลีประเภทคนเท่านั้น ส่วนคำเชื่อมคุณานุประโยค *ดัง ดังที่* และ *ที่ว่า* ปรากฏร่วมกับนามวลีประเภทนามธรรม และคำเชื่อม *อย่างที่* ปรากฏร่วมกับนามวลีประเภทคน สิ่งของ และนามธรรม

ผลการศึกษาของงานในอดีตทำให้ผู้วิจัยตระหนักถึงคุณสมบัติความมีชีวิตของนามวลีหลักว่าอาจมีผลต่อการปรากฏของตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ผู้วิจัยจึงนำประเด็นดังกล่าวมาศึกษาในงานวิจัยนี้ด้วย ในการศึกษาผู้วิจัยจำแนกนามวลีหลักที่ขยายด้วยคุณานุประโยค ซึ่งตาม

คุณสมบัติความมีชีวิตนามวลีหลัก โดยจำแนกนามวลีหลักออกได้เป็น 2 ชนิดคือ นามวลีหลักที่มีคุณสมบัติมีชีวิต (animate) และนามวลีหลักที่มีคุณสมบัติไม่มีชีวิต (inanimate)

หลักเกณฑ์ที่ผู้วิจัยใช้ในการวิเคราะห์ว่านามวลีหลักใดเป็นนามวลีมีชีวิตหรือไม่มีชีวิต คือ การวิเคราะห์ "สิ่งอ้างถึง" (referent) ของนามวลีนั้น ๆ หากนามวลีใดอ้างถึง "คน" เช่น นามวลี *เพศชาย* ในตัวอย่างที่ 43 นามวลี *กลุ่มคนระดับผู้บริหารประเทศ* ในตัวอย่างที่ 44 นามวลี *ชาวโลก* ในตัวอย่างที่ 45 นามวลี *เด็กในครรภ์* ในตัวอย่างที่ 46 หรืออ้างถึง "สัตว์" ผู้วิจัยวิเคราะห์ให้เป็นนามวลีมีชีวิต หากนามวลีใดอ้างถึง "วัตถุ สิ่งของ" เช่น นามวลี *ไมโครโปรเซสเซอร์* ในตัวอย่างที่ 47 อ้างถึง "ยานพาหนะ" เช่น นามวลี *รถจักรยานยนต์* ในตัวอย่างที่ 48 อ้างถึง "อาคาร สถานที่ สิ่งก่อสร้าง" เช่น นามวลี *สถานีอนามัยบ้านวังบอน ตำบลอิปุ่ม อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย* ในตัวอย่างที่ 49 อ้างถึง "เวลา" เช่น นามวลี *ศตวรรษที่ 19* ในตัวอย่างที่ 50 หรืออ้างถึง "สิ่งที่เป็นนามธรรม" เช่น นามวลี *ค่านิยม* ในตัวอย่างที่ 51 ผู้วิจัยวิเคราะห์ให้เป็นนามวลีไม่มีชีวิต

ตัวอย่างนามวลีหลักที่มีคุณสมบัติมีชีวิต

(43) *กลุ่มอายุที่พบว่าป่วยเป็นโรคเอดส์สูงสุดจะอยู่ในวัยทำงานและพบมากใน**เพศชาย**ซึ่งเป็นผู้นำครอบครัว* (กรุงเทพฯ รู้ทันเอดส์)

(44) *การนำจตุรภาคมาวิเคราะห์สถานการณ์การแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมและภาวะโลกร้อนในระดับประเทศและในระดับโลก...ไม่สามารถยุติได้เพราะ**กลุ่มคนระดับผู้บริหารประเทศ**ซึ่งคิดแต่ผลประโยชน์ของชาติของตน* (พลังงาน)

(45) *ในยุทธจักรบัตรเครดิตที่**ชาวโลก**ซึ่งมีหมู่เฮาชาวไทยรวมอยู่ด้วยรู้จักเป็นอย่างดีคือซิตี้แบงก์* (การเงินธนาคาร)

(46) *ทีมงานผ่าตัดได้ทำการผ่าตัดทำคลอดให้แก่นางดำโดยเป็นกรณีที่ต้องกระทำโดยเร่งด่วนเพื่อช่วยเหลือ**เด็กในครรภ์**ซึ่งอยู่ในภาวะวิกฤต* (หมออนามัย)

ตัวอย่างนามวลีหลักที่มีคุณสมบัติไม่มีชีวิต

(47) *ชื่อนี้มาจาก**ไมโครโปรเซสเซอร์**ซึ่งเป็นชิปหลักหรือสมองของเครื่องคอมพิวเตอร์* (หมออนามัย)

(48) *ขณะมาถึงที่เกิดเหตุได้มี**รถจักรยานยนต์**ซึ่งขับอยู่บนไหล่ทาง ได้ขับขึ้นมาบนถนนโดยไม่ให้สัญญาณไฟ* (หมออนามัย)

(49) *ผู้เขียนได้เริ่มใช้ชีวิตหมออนามัยครั้งแรกเมื่อปี 2531 ที่**สถานีอนามัยบ้านวังบอน ตำบลอิปุ่มอำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย** ซึ่งเป็นเมืองที่อยู่ชายแดนติดกับแขวงไชยบุรีประเทศลาว* (หมออนามัย)

(50) *ย้อนกลับมาที่**ศตวรรษที่ 19** ซึ่งถือว่าเป็นยุคของการปฏิวัติอุตสาหกรรม* (หมออนามัย)

(51) *ปัญหาอยู่ที่ว่า**ค่านิยม**ซึ่งเราถือว่าดีงาม มีคุณค่าสืบทอดกันมา จะมีความหมายเชิงคุณค่าที่สื่อกับคนในยุคปัจจุบันได้หรือไม่* (คณะกรรมการการศึกษาฯ)

จากการวิเคราะห์คุณสมบัติทางความหมายเรื่องความมีชีวิตของนามวลีหลักที่ขยายด้วยคุณานุประโยค ซึ่ง ในเอกสารภาษาไทยสมัยปัจจุบัน (วารสารและหนังสือพิมพ์ระหว่างปี 2541–2550) ความยาว 108,537 คำ ผู้วิจัยพบ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยคชนิดที่ขยายนามวลีหลัก จำนวน 267 ครั้ง นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบว่า ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ซึ่ง ปรากฏร่วมกับนามวลีหลักทั้งที่มีคุณสมบัติมีชีวิตและไม่มีชีวิต แต่ปรากฏในความถี่ที่แตกต่างกัน ดังที่แสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 7.1 ความถี่ของการปรากฏของตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ซึ่ง กับนามวลีหลักที่มีคุณสมบัติมีชีวิตและไม่มีชีวิต

การปรากฏของตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ซึ่ง / **ชนิดของนามวลีหลัก**	**จำนวน**	**ร้อยละ (%)**
นามวลีหลักที่มีคุณสมบัติมีชีวิต	60	22.47
นามวลีหลักที่มีคุณสมบัติไม่มีชีวิต	207	77.53
รวม	267	100

จากจำนวนตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ซึ่ง ทั้งหมดที่ปรากฏในเอกสารภาษาไทยปัจจุบัน จำนวน 267 ข้อมูล ผู้วิจัยพบว่ามีตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ซึ่ง ที่ปรากฏร่วมกับนามวลีหลักที่มีคุณสมบัติมีชีวิตเพียงแค่ 60 ข้อมูล ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 22.47 ในขณะที่มีตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ซึ่ง ที่ปรากฏร่วมกับนามวลีหลักที่มีคุณสมบัติไม่มีชีวิตมากเป็นจำนวนถึง 207 ข้อมูล ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 77.53 จะเห็นได้ว่าตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ซึ่ง ในภาษาไทยปัจจุบันปรากฏกับนามวลีหลักที่มีคุณสมบัติไม่มีชีวิตมากกว่านามวลีหลักที่มีคุณสมบัติมีชีวิตถึง 2.45 เท่า ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าคุณสมบัติความมีชีวิตของนามวลีหลักน่าจะมีความสำคัญต่อการเลือกใช้ตัวบ่งชี้คุณานุประโยคในภาษาไทย

โดยผู้ใช้ภาษามีแนวโน้มที่จะเลือกใช้ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ซึ่ง กับนามวลีหลักที่มีคุณสมบัติไม่มีชีวิต

7.2.2 **ความชี้เฉพาะ**

ความชี้เฉพาะ (definiteness) เป็นคุณสมบัติทางความหมายอีกอย่างหนึ่งของนามวลี กิวอน (Givon 1978: 296) กล่าวว่าเรื่องความชี้เฉพาะเป็นมุมมองของผู้พูด ความ “ชี้เฉพาะ” คือการที่ผู้พูดสันนิษฐานว่าผู้ฟังสามารถระบุได้ว่าสิ่งที่ผู้พูดกำลังพูดถึงในขณะนั้น อ้างถึง “สิ่งไหน” หรือ “คนไหน” ในทางตรงกันข้าม ความ “ไม่ชี้เฉพาะ” คือการที่ผู้พูดคิดว่าผู้ฟังไม่รู้หรอกว่าผู้พูดกำลังพูดถึง “คนไหน” หรือ “สิ่งไหน” อยู่

คุณสมบัติเรื่องความชี้เฉพาะมีผลต่อการใช้ภาษาของผู้พูดด้วย เช่น ผู้พูดภาษาอังกฤษจะเลือกใช้คำว่า *a* หรือ *an* กับคำนามที่ผู้พูดสันนิษฐานว่าผู้ฟังไม่รู้ว่าคำนามนั้นอ้างถึง “สิ่งไหน” หรือ “คนไหน” แต่ผู้พูดจะเลือกใช้คำว่า *the* กับคำนามที่ผู้พูดสันนิษฐานว่าผู้ฟังรู้ว่าผู้พูดกำลังหมายถึง “สิ่งไหน” หรือ “คนไหน” ยกตัวอย่างเช่น

(52) John bought **a** book.
(53) John bought **the** book.

ในตัวอย่างที่ (52) ผู้พูดคิดว่าผู้ฟังไม่รู้ว่า John ซื้อหนังสือเล่มไหน ในขณะที่ในตัวอย่างที่ (53) ผู้พูดคิดว่าผู้ฟังรู้ว่า John ซื้อหนังสือเล่มไหน (ผู้ฟังอาจจะรู้ว่าหนังสือชื่ออะไร รูปร่างหน้าตาเป็นอย่างไร)

นอกจากคุณสมบัติเรื่องความชี้เฉพาะจะมีความสัมพันธ์กับการเลือกใช้คำนำหน้านาม (article) แล้ว ความชี้เฉพาะยังมีความสัมพันธ์กับการเลือกใช้ตัวบ่งชี้คุณานุประโยคในบางภาษาด้วย ปราณี กุลละวณิชย์ (2549) นัทธ์ชนัน เยาวพัฒน์และอมราประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Yaowapat and Prasithrathsint 2008 a) ซึ่งศึกษาคุณานุประโยคในภาษาไทย พบว่า การเลือกใช้ตัวบ่งชี้คุณานุประโยคที่แตกต่างกัน เกี่ยวข้องกับคุณสมบัติความชี้เฉพาะของนามวลีหลัก โดยกล่าวว่า ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค *ที่* ใช้กับนามวลีหลักที่ชี้เฉพาะ ในขณะที่ตัวบ่งชี้คุณานุประโยคแบบไร้รูป (zero relativizer) ใช้กับนามวลีหลักที่ไม่ชี้เฉพาะเท่านั้น กล่าวคือ ถ้านามวลีหลักที่ขยายด้วยคุณานุประโยคนั้น อ้างถึง “สิ่งไหน” หรือ “คนไหน” โดยเฉพาะ ผู้พูดก็จะ

เลือกใช้ตัวบ่งชี้ *ที่* แต่ถ้าผู้พูดคิดว่านามวลีหลักนั้นไม่ได้อ้างถึง “สิ่งไหน” หรือ “คนไหน” เป็นพิเศษแต่อ้างถึงโดยทั่ว ๆไป ผู้พูดก็จะเลือกใช้ตัวบ่งชี้แบบไร้รูปได้ ยกตัวอย่างเช่น

(54ก) *ฉันอยากได้**เสื้อสีเหลืองตัวนั้นที่**ไม่มีกระดุม*

(54ข) **ฉันอยากได้**__**เสื้อสีเหลืองตัวนั้น**__*ไม่มีกระดุม*

(54ค) *ฉันอยากได้**เสื้อ**ไม่มีกระดุม*

ในตัวอย่างที่ (54ก) ผู้พูดคิดว่า ผู้ฟังรู้ว่า “เสื้อสีเหลือง” ตัวที่ผู้พูดกำลังพูดถึง คือ “เสื้อสีเหลือง” ตัวไหน มีรูปร่างหน้าตาเป็นอย่างไร ยี่ห้ออะไร ผู้พูดสามารถเลือกใช้ตัวบ่งชี้ *ที่* ได้รูปเดียวเท่านั้น ผู้พูดไม่สามารถใช้ตัวบ่งชี้แบบไร้รูปได้ เพราะจะทำให้ประโยคผิดไวยากรณ์ ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างที่ (54ข) ในกรณีที่นามวลีหลัก ไม่ได้เฉพาะเจาะจงถึง “เสื้อ” ตัวไหนเป็นพิเศษ แต่พูดถึงเสื้อโดยทั่ว ๆ ไป ผู้พูดสามารถเลือกใช้ตัวบ่งชี้แบบไร้รูปได้ ดังจะเห็นได้จากในตัวอย่างที่ (54ค)

งานวิจัยของปราณี กุลละวณิชย์ (2549) และงานวิจัยของ นัทธ์ชนัน เยาวพัฒน์ และอมราประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (Yaowapat and Prasithrathsint 2008 a) ทำให้ผู้วิจัยคิดว่า คุณสมบัติเรื่องความชี้เฉพาะของนามวลีหลักอาจมีผลต่อการใช้ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ซึ่ง ในภาษาไทย ผู้วิจัยจึงศึกษาคุณสมบัติทางความหมายข้อนี้กับนามวลีหลักที่ขยายด้วยคุณานุประโยค ซึ่ง ในเอกสารภาษาไทยสมัยปัจจุบัน (วารสารและหนังสือพิมพ์ ระหว่างปี 2541-2550) ความยาว 108,537 คำ โดยมีหลักเกณฑ์ในการวิเคราะห์ความชี้เฉพาะของนามวลีหลักดังนี้

1) วิเคราะห์จากความหมายของนามวลี พระยาอุปกิตศิลปสาร (2546: 71) และนววรรณ พันธุเมธา (2549: 56) กล่าวว่า นามวลีบางชนิดเป็นนามวลีที่มีความหมายชี้เฉพาะอยู่แล้ว คือมีความหมายอ้างถึง “สิ่ง ๆ หนึ่ง” “คน ๆ หนึ่ง” “สัตว์ตัวหนึ่ง” “สถานที่แห่งหนึ่ง” ฯลฯ อย่างเฉพาะเจาะจงอยู่แล้ว นามวลีชนิดนี้ได้แก่วิสามานยนามหรือนามวลีที่เป็นชื่อเฉพาะ (proper names) ยกตัวอย่างเช่น นามวลี *ศุภชัย พานิชภักดิ์* ในตัวอย่างที่ 59 นามวลี *สาธารณรัฐรัสเซีย* ในตัวอย่างที่ 60

ส่วนนามวลีชนิดสามานยนาม เป็นนามวลีที่มีความหมายไม่ชี้เฉพาะ เป็นนามวลีที่ไม่ได้อ้างถึง “คน ๆ ไหน” “สิ่ง ๆ ไหน” “สัตว์ตัวไหน” “สถานที่แห่งไหน” ฯลฯ โดยเฉพาะ แต่มีความหมายโดยทั่ว ๆ ไป เช่น นามวลี *มนุษย์* ในตัวอย่างที่ 62 นามวลี *ผู้หญิงหรือผู้สูงอายุ* ในตัวอย่างที่ 63

2) วิเคราะห์จากวากยสัมพันธ์ของนามวลี พระยาอุปกิตศิลปสาร (2546: 92) และนววรรณ พันธุเมธา (2549: 55) อิวาซากิและอิงคาภิรมย์ (Iwasaki and Ingkaphirom 2005: 83–89) กล่าวว่า ภาษาไทยมีคำชนิดหนึ่งที่เรียกว่า “คำชี้เฉพาะ” ทำหน้าที่ระบุความชี้เฉพาะให้กับนามวลีนั้น ๆ เช่น คำว่า *นี้ นั้น โน้น นู้น* ซึ่งระบุถึง “คน” หรือ “สิ่ง” ที่อยู่ใกล้หรือไกลจากตัวผู้พูด คำชี้เฉพาะเหล่านี้ปรากฏตามหลังคำนามหลักในนามวลี เช่น *คนนี้ คนนั้น คนโน้น คนนู้น* ในตัวอย่างที่ 57 คำว่า *นี้* ระบุความชี้เฉพาะให้นามวลีหลัก *บัตรเครดิตเจ้านี้* ว่าต้องเป็น “บัตรเครดิตยี่ห้อนี้” เท่านั้น ไม่ใช่ยี่ห้ออื่น

นอกจากนี้ ยังมีคำชี้เฉพาะอื่น ๆ ที่สามารถปรากฏเดี่ยว ๆ ตามลำพังในนามวลีได้ เช่น คำว่า *นี่* ในประโยค *นี่ใคร* คำว่า *นั่น* ในประโยค *นั่นเรียกว่าอะไร* คำว่า *โน่น* ในประโยค *โน่นร้านอาหารใช่ไหม* คำว่า *นู่น* ในประโยค *นู่นไม่ใช่รถเมล์สายที่ไปเยาวราช*

ในภาษาไทยยังมีคำที่ปรากฏร่วมกับคำนามหลักในนามวลีเพื่อบอกความหมาย “ไม่ชี้เฉพาะ” ด้วย เช่น คำว่า *อื่น* ใน *คนอื่น* คำว่า *ใด* ใน *สิ่งใด* คำว่า *ไร* ใน *เมื่อไร* คำว่า *ไหน* ใน *คนไหน* เป็นต้น ในตัวอย่างที่ 61 คำว่า *อื่น* ที่ปรากฏในนามวลี *สถาบันการเงินอื่น* ทำให้นามวลีดังกล่าวมีความหมายไม่ชี้เฉพาะ ไม่รู้ว่าในที่นี้หมายถึง “สถาบันการเงินไหน ชื่ออะไรบ้าง”

เมื่อวิเคราะห์คุณสมบัติความชี้เฉพาะของนามวลีหลักที่ปรากฏร่วมกับตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ซึ่ง ในภาษาไทยปัจจุบันตามหลักเกณฑ์ทั้ง 2 ข้อดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยพบว่า ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ซึ่ง ในภาษาไทยปัจจุบัน ปรากฏกับนามวลีหลักทั้ง 2 ชนิด คือนามวลีหลักที่มีคุณสมบัติชี้เฉพาะ และนามวลีหลักที่ไม่ชี้เฉพาะ ตัวอย่างที่ (55) – (57) ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างของนามวลีหลักที่มีความหมายชี้เฉพาะ ส่วนตัวอย่างที่ (58) – (61) เป็นตัวอย่างของนามวลีหลักที่มีความหมายไม่ชี้เฉพาะ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวอย่างนามวลีหลักที่มีความหมายชี้เฉพาะ

(55) ***ศุภชัย พานิชภักดิ์****ซึ่งจะเข้าไปดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการการค้าโลกแทน Mike Moore ในปลายปี 2002 นี้ ก็เคยกล่าวว่าเป็นความเข้าใจผิดที่ว่าการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศจะแย่งตลาดของคนพื้นเมืองไปเสีย* (การเงินธนาคาร)

(56) *ความหวังจึงอยู่ที่****สาธารณรัฐรัสเซีย****ซึ่งมีปริมาณก๊าซเรือนกระจก 17.4%* (พลังงาน)

(57) *ถ้าจะหาข้อติสำหรับ****บัตรเครดิตเจ้านี้****ซึ่งผมเคยเป็นลูกค้าคนหนึ่ง มีประสบการณ์อันซาบซึ้งต้องบอกว่าหาข้อติเขาแทบไม่ได้เลย* (การเงินธนาคาร)

ตัวอย่างนามวลีหลักที่มีความหมายไม่ชี้เฉพาะ

(58) ***มนุษย์****ซึ่งเป็นเผ่าพันธุ์ที่สามารถเรียนรู้ที่จะยกระดับจิตตัวเองได้ ก็จะหาหนทางที่จะทำทุกวิถีทางเพื่อความอยู่รอดของสรรพสิ่งและมวลมนุษย์ทั้งหลาย* (พลังงาน)

(59) *หากบุคคลเหล่านี้ป่วยจนเสียชีวิตไป ภาระย่อมตกอยู่กับ****ผู้หญิงหรือผู้สูงอายุ****ซึ่งต้องรับภาระในการเลี้ยงดูครอบครัวและเด็ก* (กรุงเทพฯ รู้ทันเอดส์)

(60) *นายแผนที่เป็นหนี้****อิสตรีคนหนึ่ง****ซึ่งมีชื่อที่น่าฟังว่า น.ส.อ่อนโยน* (การเงินธนาคาร)

(61) *นอกจากจะมีข้อสัญญาผูกพันกับบริษัทลูกหนี้แล้วย่อมต้องมีข้อสัญญาผูกพันตัวเองกับ****สถาบันการเงินอื่น****ซึ่งเป็นเจ้าหนี้ใน Loan Syndication นั้นอีกด้วย* (การเงินธนาคาร)

จากการที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลคุณานุประโยค ซึ่งในเอกสารภาษาไทยสมัยปัจจุบัน (วารสารและหนังสือพิมพ์ ระหว่างปี 2541-2550) ความยาว 108,537 คำ ผู้วิจัยพบ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยคชนิดที่ขยายนามวลีหลักจำนวน 267 ครั้ง และผู้วิจัยยังพบว่า ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ซึ่ง ปรากฏร่วมกับนามวลีหลักที่มีความหมายชี้เฉพาะและไม่ชี้เฉพาะในความถี่ที่แตกต่างกัน ดังที่แสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 7.2 ความถี่ของการปรากฏของตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ซึ่ง กับนามวลีหลักที่มีคุณสมบัติชี้เฉพาะและไม่ชี้เฉพาะ

การปรากฏของตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ซึ่ง / **ชนิดของนามวลีหลัก**	**จำนวน**	**ร้อยละ (%)**
นามวลีหลักที่มีคุณสมบัติชี้เฉพาะ	189	70.79
นามวลีหลักที่มีคุณสมบัติไม่ชี้เฉพาะ	78	29.21
รวม	267	100

จากจำนวนตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ซึ่ง ทั้งหมดที่ปรากฏในเอกสารภาษาไทยปัจจุบัน จำนวน 267 ข้อมูล ผู้วิจัยพบว่ามีตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ซึ่ง ที่ปรากฏร่วมกับนามวลีหลักที่มีคุณสมบัติไม่ชี้เฉพาะเพียงแค่ 78 ข้อมูล ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 29.21 ในขณะที่มีตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ซึ่ง ที่ปรากฏร่วมกับนามวลีหลักที่มีคุณสมบัติไม่มีชีวิตมากเป็นจำนวนถึง 189 ข้อมูล ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 70.79 จะเห็นได้ว่าตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ซึ่ง ในภาษาไทยปัจจุบัน

ปรากฏกับนามวลีหลักที่มีคุณสมบัติชี้เฉพาะมากกว่านามวลีหลักที่มีคุณสมบัติไม่ชี้เฉพาะประมาณ 1.4 เท่า ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าคุณสมบัติความชี้เฉพาะของนามวลีหลักน่าจะเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการเลือกใช้ตัวบ่งชี้คุณานุประโยคในภาษาไทย โดยผู้ใช้ภาษามีแนวโน้มที่จะเลือกใช้ตัวบ่งชี้ คุณานุประโยค *ซึ่ง* กับนามวลีหลักที่มีคุณสมบัติชี้เฉพาะมากกว่า

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังมองว่า การปรากฏของตัวบ่งชี้คุณานุประโยค *ซึ่ง* กับนามวลีหลักที่มีคุณสมบัติชี้เฉพาะในความถี่ที่สูงกว่าการปรากฏกับนามวลีหลักไม่ชี้เฉพาะ สามารถบ่งบอกชนิดของคุณานุประโยคที่ *ซึ่ง* เป็นส่วนประกอบได้ กล่าวคือ คุณานุประโยค *ซึ่ง* เป็นคุณานุประโยคชนิด “ไม่เจาะจง” (non-defining relative clause หรือ non-restrictive relative clause) คือ เป็นคุณานุประโยคชนิดที่ให้ข้อมูลเพิ่มเติมแก่นามวลีหลักที่มีความหมายชี้เฉพาะอยู่แล้ว ไม่ใช่คุณานุประโยคชนิดที่ทำหน้าที่ช่วยระบุสิ่งอ้างถึงที่ชัดเจนให้กับนามวลีหลัก ข้อสรุปของผู้วิจัยในที่นี้สนับสนุนผลการวิเคราะห์ของปราณี กุลละวณิชย์ (2549: 49–50) เรื่องความแตกต่างของตัวบ่งชี้คุณานุประโยค *ซึ่ง* กับ *ที่* ปราณี กุลละวณิชย์กล่าวว่าคุณานุประโยคที่ขึ้นต้นด้วย *ซึ่ง* เป็นคุณานุประโยคคนละชนิดกับคุณานุประโยคที่ขึ้นต้นด้วย *ที่* และคุณานุประโยคทั้งสองก็ให้ความหมายแตกต่างกัน คุณานุประโยคที่ขึ้นต้นด้วย *ซึ่ง* เป็นคุณานุประโยคแบบไม่เจาะจงซึ่งเพียงแต่ให้ข้อมูลเพิ่มเติมแก่นามวลีหลักเท่านั้น เช่น คุณานุประโยค *ซึ่งคุณภาพดีบ้างไม่ดีบ้าง* ในประโยค *สำหรับน้ำดื่มบรรจุขวดของไทย<u>ซึ่งคุณภาพดีบ้างไม่ดีบ้าง</u> มีผู้ร้องเรียนว่า ...* เพียงแต่ให้ข้อมูลเพิ่มเติมแก่นามวลีหลัก *น้ำดื่มบรรจุขวดของไทย* ว่า น้ำดื่มในประเทศไทยมีแต่ที่คุณภาพไม่คงที่ทั้งนั้น ผู้ร้องเรียนก็ร้องเรียนน้ำดื่มบรรจุขวดของไทยทั้งหมด ส่วนคุณานุประโยคที่ขึ้นต้นด้วย *ที่* เช่น คุณานุประโยค *ที่คุณภาพดีบ้างไม่ดีบ้าง* ในประโยค *สำหรับน้ำดื่มบรรจุขวดของไทย<u>ที่คุณภาพดีบ้างไม่ดีบ้าง</u> มีผู้ร้องเรียนว่า ...* เป็นคุณานุประโยคแบบเจาะจงที่ให้ความหมายจำกัดเฉพาะน้ำดื่มกลุ่มที่มีคุณภาพไม่คงที่เท่านั้น ที่มีผู้ร้องเรียน ไม่รวมน้ำดื่มกลุ่มที่มีคุณภาพคงที่

7.3 แบบลักษณ์ของคุณานุประโยค *ซึ่ง*

ดังที่ผู้วิจัยได้กล่าวไปแล้วในตอนต้นของบทนี้ว่า บทนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะวิเคราะห์คุณานุประโยค *ซึ่ง* ในภาษาไทย ตามแนวทางของทฤษฎีแบบลักษณ์ภาษา โดยมีประเด็นในการวิเคราะห์ 4 ประเด็น ดังนี้

1) ตำแหน่งการปรากฏของนามวลีหลักว่าอยู่ข้างในหรืออยู่ข้างนอกคุณานุประโยค

2) การเรียงลำดับตำแหน่งคุณานุประโยคกับตำแหน่งนามวลีหลักว่าคุณานุประโยคปรากฏหน้าหรือหลังนามวลีหลัก

3) กลวิธีการสร้างคุณานุประโยค

4) บทบาททางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของตัวอ้างอิงร่วมในคุณานุประโยค

ผลการวิเคราะห์จะนำเสนอในหัวข้อ 7.3.1 ถึง 7.3.4 ดังต่อไปนี้

7.3.1 ตำแหน่งการปรากฏของนามวลีหลักที่ขยายด้วยคุณานุประโยค ซึ่ง

ประเด็นหนึ่งที่นักภาษาศาสตร์แบบลักษณ์ สนใจศึกษาเกี่ยวกับคุณานุประโยคในภาษาต่าง ๆ คือประเด็นเรื่องตำแหน่งการปรากฏของนามวลีหลัก กล่าวคือ สนใจว่านามวลีหลักที่ขยายด้วยคุณานุประโยค ปรากฏอยู่ข้างใน หรืออยู่ข้างนอกคุณานุประโยค คีนาน (Keenan 1985: 143) กล่าวว่า หากวิเคราะห์คุณานุประโยคในประเด็นนี้ ก็จะสามารถจำแนกคุณานุประโยคออกได้เป็น 2 ชนิด คือคุณานุประโยคชนิดที่นามวลีหลักปรากฏอยู่ภายนอกคุณานุประโยค (external relative clause) กับคุณานุประโยคชนิดที่มีนามวลีหลักปรากฏอยู่ภายในคุณานุประโยค (internal relative clause) คีนาน (Keenan 1985: 143) ให้ตัวอย่างคุณานุประโยคทั้ง 2 ชนิดไว้ดังนี้

(62) Japanese

[Yamada-san ga ka't - te i – ru] **sa'ru**

Yamada Mr SUBJ keep PART be-PRES monkey

'The monkey which Mr.Yamada keeps.'

(63) Navajo

[Tl' eedaa' **hastiin** ya1ti' -ee] a1hosh

last night man spoke -REL sleep

'The man who spoke last night is sleeping.'

ตัวอย่างที่ (62) แสดงคุณานุประโยคชนิดที่นามวลีหลักปรากฏอยู่ภายนอกคุณานุประโยค ในตัวอย่างที่ (62) นามวลีหลัก *sa'ru* 'monkey' ปรากฏอยู่ภายนอกคุณานุประโยค *Yamada-san ga ka't - te i – ru* 'which Mr.Yamada keeps' ส่วนตัวอย่างที่ (63) แสดงคุณานุประโยคชนิดที่นามวลีหลักปรากฏอยู่ภายในคุณานุประโยคนามวลีหลัก ในตัวอย่างที่ (63) นามวลีหลัก *hastiin* 'man' ปรากฏอยู่ภายในคุณานุประโยค *Tl' eedaa' hastiin ya1ti' -ee* 'who spoke last night'

ในการวิเคราะห์แบบลักษณ์ของตำแหน่งการปรากฏของนามวลีหลักที่ขยายด้วยคุณานุประโยค ซึ่ง ผู้วิจัยพบว่า คุณานุประโยค ซึ่ง เป็นคุณานุประโยคชนิดที่นามวลีหลักปรากฏอยู่ภายนอก กล่าวคือ นามวลีหลักที่ขยายด้วยคุณานุประโยค ซึ่ง ปรากฏอยู่ภายนอกคุณานุประโยค ยกตัวอย่างเช่น

(64) ***World Trade Center*** *<u>ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของอภิมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ</u> ถูกเครื่องบิน 2 ลำพุ่งชนเป็นผุยผง* (เอเชียปริทัศน์)

ในตัวอย่างที่ (64) นามวลีหลัก *World Trade Center* ปรากฏอยู่ภายนอกคุณานุประโยค *ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของอภิมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ*

ในหัวข้อ 7.3.2 ต่อไปนี้ ผู้วิจัยจะเสนอผลการวิเคราะห์แบบลักษณ์เรื่องการเรียงลำดับตำแหน่งคุณานุประโยค ซึ่ง โดยสัมพันธ์กับตำแหน่งของนามวลีหลัก

7.3.2 การเรียงลำดับตำแหน่งคุณานุประโยค ซึ่ง โดยสัมพันธ์กับตำแหน่งของนามวลีหลัก

นักภาษาศาสตร์แบบลักษณ์เช่น คีนาน (Keenan 1985) และคอมรี (Comrie 1989, Comrie and Kuteva 2005) จำแนกคุณานุประโยคในภาษาต่าง ๆ ตามลักษณะการเรียงลำดับตำแหน่งคุณานุประโยคกับตำแหน่งนามวลีหลัก ซึ่งจำแนกออกได้เป็นออกเป็น 3 ชนิดดังนี้

1) คุณานุประโยคชนิดปรากฏหน้านามวลีหลัก (prenominal relative clause) ยกตัวอย่างเช่น คุณานุประโยคในภาษาญี่ปุ่นในตัวอย่างที่ (62) ที่กล่าวมาแล้ว ในตัวอย่างดังกล่าว คุณานุประโยค *Yamada-san ga ka't - te i – ru* 'which Mr.Yamada keeps' ปรากฏหน้านามวลีหลัก *sa'ru* 'monkey'

2) คุณานุประโยคชนิดปรากฏหลังนามวลีหลัก (postnominal relative clause) ยกตัวอย่างเช่นคุณานุประโยคในภาษาอังกฤษในตัวอย่างต่อไปนี้

(65) The **course** <u>that is very popular among students</u> is Translation.

ในตัวอย่างที่ (65) คุณานุประโยค *that is very popular among students* ปรากฏตามหลังนามวลีหลัก *course*

3) คุณานุประโยคชนิดล้อมรอบนามวลีหลัก (circumnominal relative clauses) คุณานุประโยคชนิดนี้ก็คือคุณานุประโยคที่มีนามวลีหลักปรากฏอยู่ภายในคุณานุประโยคนั่นเอง ยกตัวอย่างเช่น คุณานุประโยคในนาวาโฮ (Navajo) ในตัวอย่างที่ (63) ที่กล่าวมาแล้ว ในตัวอย่างดังกล่าว นามวลีหลัก *hastiin* 'man' ถูกล้อมรอบด้วยคุณานุประโยค *Tl' eedaa' hastiin yalti' -ee* 'who spoke last night'

ในการวิเคราะห์แบบลักษณ์ของการเรียงลำดับตำแหน่งคุณานุประโยค ซึ่ง โดยสัมพันธ์กับตำแหน่งของนามวลีหลัก ผู้วิจัยพบว่า คุณานุประโยค ซึ่ง เป็นคุณานุประโยคชนิดปรากฏหลังนามวลีหลัก ยกตัวอย่างเช่น คุณานุประโยค *ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของอภิมหาอำนาจทางเศรษฐกิจ* ในตัวอย่างที่ (64) ที่กล่าวมาแล้ว ปรากฏตามหลังนามวลีหลัก *World Trade Center*

ในหัวข้อ 7.3.3 ต่อไปนี้ ผู้วิจัยจะเสนอผลการวิเคราะห์แบบลักษณ์ของกลวิธีการสร้างคุณานุประโยค ซึ่ง

7.3.3 กลวิธีการสร้างคุณานุประโยค ซึ่ง

ประเด็นสำคัญที่นักภาษาศาสตร์แบบลักษณ์ เช่น คอมรี (Comrie 1989, 1998, 2002, 2003, 2006; Comrie and Kuteva 2005) คีนาน (Keenan 1985, Keenan and Comrie 1977) สนใจศึกษา และวิเคราะห์หน่วยสร้างคุณานุประโยคในภาษาต่าง ๆ คือประเด็นเรื่องกลวิธีการสร้างคุณานุประโยค นักภาษาศาสตร์แบบลักษณ์สนใจว่า คุณานุประโยคในภาษาต่าง ๆ ถูกสร้างด้วยกลวิธีแบบใดบ้าง และในกรณีที่ภาษาหนึ่ง ๆ มีกลวิธีสร้างคุณานุประโยคมากกว่าหนึ่งกลวิธี ภาษานั้น ๆ มีเงื่อนไขในการใช้แต่ละกลวิธีอย่างไร ยกตัวอย่างเช่น ในภาษาหนึ่งอาจมีกลวิธีที่ใช้สร้างเฉพาะคุณานุประโยคที่มีตัวอ้างอิงร่วมทำหน้าที่เป็นประธาน ส่วนคุณานุประโยคที่ตัวอ้างอิงร่วมมีบทบาทอื่น ๆ เช่น กรรมตรง กรรมรอง จะถูกสร้างด้วยอีกกลวิธีหนึ่ง เป็นต้น

คอมรี นักภาษาศาสตร์แบบลักษณ์ผู้มีชื่อเสียงในเรื่องของการศึกษาหน่วยสร้างคุณานุประโยคในภาษาต่าง ๆ ทั่วโลกมาเป็นระยะเวลายาวนานกว่า 20 ปี ได้จำแนก และอธิบายกลวิธีการสร้างคุณานุประโยคที่เขาพบในภาษาต่าง ๆ ในโลกนี้ไว้ในหนังสือและบทความวิจัยต่าง ๆ ของเขา (Comrie 1989, 1998, 2002, 2003, 2006; Comrie and Kuteva 2005; Keenan and Comrie 1977) ซึ่งพอจะสรุปออกมาเป็นกลวิธีใหญ่ ๆ 5 กลวิธีดังนี้

1) กลวิธีช่องว่าง (gap strategy)

2) กลวิธีประพันธสรรพนาม (relative pronoun strategy)

3) กลวิธีบุรุษสรรพนาม (pronoun retention strategy)

4) กลวิธีไม่ลดรูป (non-reduction strategy) ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลวิธีย่อยได้แก่

4.1 กลวิธีปรากฏคู่ (correlative strategy)

4.2 กลวิธีแบบนามวลีหลักอยู่ในคุณานุประโยค (internally headed strategy)

4.3 กลวิธีแบบเรียงต่อกัน (paratactic strategy)

5) กลวิธีเติมหน่วยคำที่กริยาในคุณานุประโยค (verb-marking strategy)

คุณานุประโยคที่สร้างด้วย**กลวิธีช่องว่าง**เป็นคุณานุประโยคที่มีนามวลีใดนามวลีหนึ่งขาดหายไป ทำให้เกิดเป็นช่องว่าง (gap) ในประโยค นามวลีที่ขาดหายไปดังกล่าวมีการอ้างอิงร่วม (co-referential) กับนามวลีหลัก ยกตัวอย่างเช่น ในคุณานุประโยค *the girl bought* ที่ขยายนามวลีหลัก *ring* ในประโยค *I like the ring* ***the girl bought.*** มีนามวลีที่ทำหน้าที่กรรมตรงของกริยา *bought* ขาดหายไป เกิดเป็นช่องว่างในตำแหน่งหลังคำกริยา *bought* นามวลีในตำแหน่งกรรมตรงที่ขาดหายไปนั้นมีการอ้างอิงร่วมกับนามวลีหลัก *ring* หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือกรรมตรงของกริยา *bought* ก็คือนามวลี *ring* นั่นเอง

คุณานุประโยคที่สร้างด้วย**กลวิธีประพันธสรรพนาม** มีประพันธสรรพนาม (relative pronoun) เป็นตัวอ้างอิงร่วมกับนามวลีหลัก ประพันธสรรพนามไม่ว่าจะทำหน้าที่ทางไวยากรณ์อะไรในคุณานุประโยค เช่น ทำหน้าที่ประธาน กรรมตรง กรรมรอง ต้องปรากฏในตำแหน่งต้นคุณานุประโยคเสมอ นอกจากนี้ประพันธสรรพนามในภาษาหนึ่ง ๆ มักเปลี่ยนแปลงรูปคำเพื่อบ่งบอกหน้าที่ทางไวยากรณ์หรือการก (case) ที่แตกต่างกัน ยกตัวอย่างเช่น ประพันธสรรพนาม *who* ที่ปรากฏต้นคุณานุประโยคในภาษาอังกฤษมีบทบาทหรือทำหน้าที่ประธานในคุณานุประโยค ในขณะที่ประพันธสรรพนาม *whom* มีบทบาทหรือทำหน้าที่กรรมตรงในคุณานุประโยค ดังเช่นในตัวอย่างต่อไปนี้

(66) The **woman** *who* knows you came here yesterday.
(67) The **man** *whom* you know came here yesterday.

ประพันธสรรพนาม *who* ในตัวอย่างที่ (66) ทำหน้าที่เป็นประธานของกริยา *knows* ในคุณานุประโยค *who knows you* ส่วนประพันธสรรพนาม *whom* ในตัวอย่างที่ (67) ทำหน้าที่กรรมตรงของกริยา *know* ในคุณานุประโยค *whom you know*

บางครั้งประพันธสรรพนามอาจเปลี่ยนแปลงรูปคำ ตามคุณสมบัติทางความหมายของนามวลีหลักที่มันอ้างถึง ยกตัวอย่างเช่น ถ้าประพันธสรรพนามในคุณานุประโยคภาษาอังกฤษ มีการอ้างอิงร่วมกับนามวลีหลัก ที่มีความหมายสื่อถึง “มนุษย์” ประพันธสรรพนามที่จะปรากฏในคุณานุประโยคคือ *who* แต่ถ้าประพันธสรรพนามนั้น มีการอ้างอิงร่วมกับนามวลีหลัก ที่มีความหมายสื่อถึงสิ่งที่ไม่ใช่มนุษย์ เช่น สัตว์ สิ่งของ ก็จะใช้ประพันธสรรพนาม *which* ดังเช่นในตัวอย่างประโยคต่อไปนี้

(68) The **waiter** *who* wears a uniform is very polite.
(69) The **book** *which* you read is very interesting.

ประพันธสรรพนาม *who* ในตัวอย่างที่ (68) อ้างถึงนามวลี *waiter* ในขณะที่ประพันธสรรพนาม *which* ในตัวอย่างที่ (69) อ้างถึงนามวลี *book*

คุณานุประโยคที่สร้างด้วย**กลวิธีบุรุษสรรพนาม** มีบุรุษสรรพนามที่อ้างอิงร่วมกับนามวลีหลัก ยกตัวอย่างเช่น ในประโยค *คน**ที่เขามาหาคุณเมื่อวาน**เป็นใคร* มีบุรุษสรรพนาม *เขา* ที่อ้างถึงนามวลีหลัก *คน*

ประพันธสรรพนามและบุรุษสรรพนามแตกต่างกันตรงที่ประพันธสรรพนามปรากฏในตำแหน่งต้นคุณานุประโยคเสมอไม่ว่าจะบ่งบอกการกหรือบทบาทใดในคุณานุประโยคก็ตาม ในขณะที่ตำแหน่งการปรากฏของบุรุษสรรพนามขึ้นอยู่กับการกหรือบทบาทของมัน ยกตัวอย่างเช่น ในประโยค *คน**ที่เขามาหาคุณเมื่อวาน**เป็นใคร* บุรุษสรรพนาม *เขา* ทำหน้าที่เป็นประธานในคุณานุประโยค ดังนั้นจึงปรากฏหน้ากริยา *มา* แต่บุรุษสรรพนาม *เขา* ในประโยค *คน**ที่คุณไปเจอเขาเมื่อวาน**เป็นใคร* ทำหน้าที่เป็นกรรมตรงจึงปรากฏตามหลังกริยา *เจอ*

สำหรับ**กลวิธีไม่ลดรูป**หมายถึงกลวิธีที่สร้างคุณานุประโยคแบบมีนามวลีหลักปรากฏอยู่ในคุณานุประโยค คอมรีและกูเตว่า (Comrie and Kuteva 2005: 495) กล่าวว่ากลวิธีนี้แบ่งออกเป็น 3 กลวิธีย่อยได้แก่ กลวิธีปรากฏคู่ (correlative strategy) กลวิธีแบบนามวลีหลักอยู่ในคุณานุประโยค (internally headed strategy) กลวิธีแบบเรียงต่อกัน (paratactic strategy)

คุณานุประโยคที่สร้างด้วย**กลวิธีปรากฏคู่** นอกจากจะมีนามวลีหลักปรากฏอยู่ในคุณานุประโยคแล้ว ยังมีตัวอ้างอิงร่วมเป็นสรรพนามหรือนามวลีปรากฏในมุขยประโยคควบคู่ไปด้วย ยกตัวอย่างเช่นคุณานุประโยคในภาษาฮินดี (Hindi) ดังต่อไปนี้

(70) ***[ādmī ne jis <u>cākū</u> se murgī ko māra thā]***, *us <u>cākū</u> ko Rām ne dekhā*

man ERG which knife with chicken ACC killed that knife ACC Ram ERG saw

'Ram saw the knife with which the man killed the chicken.'

(Comrie 1989: 139)

ในตัวอย่างภาษาฮินดีข้างต้น มีนามวลีหลัก *cākū* 'knife' ปรากฏอยู่ในคุณานุประโยค *ādmī ne jis cākū se murgī ko māra thā* 'with which the man killed the chicken' และมีนามวลี *cākū* 'knife' อีกอันหนึ่งเป็นตัวอ้างอิงร่วมในมุขยประโยค *us cākū ko Rām ne dekhā* 'Ram saw the knife'

คุณานุประโยคที่สร้างด้วย**กลวิธีแบบนามวลีหลักอยู่ในคุณานุประโยค**คือกลวิธีที่มีเพียงแค่นามวลีหลักปรากฏอยู่ในคุณานุประโยค โดยไม่มีตัวอ้างอิงร่วมปรากฏในมุขยประโยค ยกตัวอย่างเช่นคุณานุประโยคในภาษาต่อไปนี้

(71) Diegue͂no

[tənay <u>ʔəwa:</u> ʔəwu:w]-pu -l^{Y} ʔciyawx

yesterday house I-saw DEF LOC I-will-sing

'I will sing in the house that I saw yesterday.'

(Comrie 1989: 138)

ในตัวอย่างที่ (71) นามวลีหลัก ***ʔəwa:*** 'house' ปรากฏอยู่ในคุณานุประโยค ***tənay ʔəwa: ʔəwu:w*** 'that I saw yesterday' โดยไม่มีนามวลีหรือสรรพนามใด ๆ ที่อ้างอิงร่วมปรากฏซ้ำในมุขยประโยค

คุณานุประโยคที่สร้างด้วย**กลวิธีแบบเรียงต่อกัน**ก็เหมือนกับกลวิธีไม่ลดรูปทั้งสองแบบที่กล่าวไปแล้วตรงที่นามวลีหลักปรากฏอยู่ภายในคุณานุประโยค คุณานุประโยคที่สร้างด้วยกลวิธีนี้มีตำแหน่งในการปรากฏแบบอยู่เรียงต่อกันกับมุขยประโยค ดูลักษณะเหมือนแค่เอาประโยค 2 ประโยคมาวางเรียงต่อกับแบบหลวม ๆ ยกตัวอย่างเช่นคุณานุประโยคในภาษาต่อไปนี้

(72) Amele

[mel mala heje on] ***((mel)*** *eu) busali nu-i-a*

boy chicken illicit take.3SG.SUBJ-REM.PST boy that run away go-3SG.SUBJ-TOD.PST

'The boy that stole the chicken ran away.'

(Comrie and Kuteva 2005: 495)

ในภาษาหนึ่ง ๆ อาจมีกลวิธีการสร้างคุณานุประโยคมากกว่า 1 กลวิธี ยกตัวอย่างเช่น ภาษาอังกฤษใช้ทั้งกลวิธีช่องว่างและกลวิธีประพันธสรรพนามในการสร้างคุณานุประโยค คุณานุประโยคในภาษาอังกฤษ ที่สร้างด้วยกลวิธีช่องว่าง บ่งชี้ด้วย that ส่วนคุณานุประโยคที่สร้างด้วยกลวิธีประพันธสรรพนาม บ่งชี้ด้วยประพันธสรรพนามที่ขึ้นต้นด้วย *wh-* เช่น *who whom whose which where* ตัวอย่างคุณานุประโยคในภาษาอังกฤษที่สร้างด้วยกลวิธีช่องว่างและกลวิธีประพันธสรรพนามมีดังนี้

(73) The movie **that** I like Ø was produced by Warner Brothers.

(74) The movie **which** Warner Brothers produced is Harry Potter.

คุณานุประโยคที่ขีดเส้นใต้ในตัวอย่างที่ (73) และ (74) ขยายคำนามหลัก *movie* คุณานุประโยค *that I like* ในตัวอย่างที่ (73) สร้างด้วยกลวิธีช่องว่าง (ช่องว่างแทนด้วยสัญลักษณ์ Ø) กล่าวคือในคุณานุประโยคดังกล่าวมีนามวลีหนึ่งขาดหายไปและเกิดเป็นช่องว่าง ช่องว่างในตำแหน่งกรรมตรงของกริยา *like* แสดงว่านามวลีที่เป็นตัวอ้างอิงร่วมกับคำนามหลัก *movie* คือนามวลีที่เป็นกรรมตรงของกริยา *like* นั่นเอง คุณานุประโยค *which Warner Brothers produced* ในตัวอย่างที่ (74) สร้างด้วยกลวิธีประพันธสรรพนาม โดยมีประพันธสรรพนาม *which* เป็นตัวอ้างอิงร่วมกับคำนามหลัก *movie* ประพันธสรรพนาม *which* ดังกล่าวทำหน้าที่เป็นกรรมตรงของกริยา *produced* ในคุณานุประโยค

สำหรับ**กลวิธีเติมหน่วยคำที่กริยาในคุณานุประโยค** เป็นกลวิธีที่คอมรี (Comrie 2006: 147) กล่าวว่าสามารถปรากฏควบคู่ไปกับกลวิธีอื่น ๆ ในคุณานุประโยคหนึ่ง ๆ ได้ เช่น ปรากฏคู่กับกลวิธีบุรุษสรรพนามหรือกลวิธีช่องว่าง (ดูตัวอย่างที่ 75 และ 76)

คุณานุประโยคที่สร้างด้วยกลวิธีเติมหน่วยคำที่กริยาในคุณานุประโยคหมายถึงคุณานุประโยคที่มีการมีการเติมหน่วยคำรูปต่าง ๆ ที่กริยาในคุณานุประโยคเพื่อแสดงบทบาทหน้าที่ของ

ตัวอ้างอิงร่วม ตัวอย่างภาษาที่สร้างคุณานุประโยคด้วยกลวิธีนี้ได้แก่ภาษาแคมเบอร่า (Kambera) ซึ่งเป็นภาษาในตระกูลออสโตรนีเซียน (Austronesian) ในภาษาแคมเบอร่า หากตัวอ้างอิงร่วมมีบทบาทประธานในคุณานุประโยค คำกริยาในคุณานุประโยคจะมีหน่วยคำเติม *ma-* มาปรากฏร่วม แต่หากตัวอ้างอิงร่วมมีบทบาทกรรมตรง คำกริยาในคุณานุประโยคจะมีหน่วยคำเติม *pa-* มาปรากฏร่วม ดังเช่นในตัวอย่างต่อไปนี้

(75) *ku-ita-yana na tau [na **ma**-pàpu water]*
1SG.NOM-see-3SG.ACC ART person ART REL.SUBJ-pluck corn
'I see the person that plucks corn.'

(Comrie 2006: 22)

(76) *na njara [na **pa**-kei memang-na-nya]*
ART horse ART REL.OBJ-buy immediately-3SG.GEN-3SG.DAT
'the horse that he immediately bought for her'

(Comrie 2006: 22)

ประโยคที่อยู่ในเครื่องหมายวงเล็บ *[ ]* ในตัวอย่างที่ (75) และ (76) คือตัวอย่างคุณานุประโยคในภาษาแคมบาร่า คุณานุประโยคในตัวอย่างทั้งสองตัวอย่างดังกล่าว สร้างด้วยกลวิธี 2 กลวิธีควบคู่กันคือกลวิธีช่องว่างและกลวิธีเติมหน่วยคำที่กริยา ตัวอ้างอิงร่วมในคุณานุประโยคทั้งสองปรากฏในรูปของช่องว่าง นอกจากนี้ยังมีหน่วยคำเติมปรากฏที่กริยาในคุณานุประโยคเพื่อบอกบทบาทของตัวอ้างอิงร่วมอีกด้วย หน่วยคำเติมหน้า *ma-* ซึ่งปรากฏที่กริยา *pàpu* 'pluck' ในตัวอย่างที่ (75) แสดงบทบาทประธานของตัวอ้างอิงร่วมในคุณานุประโยค ส่วนหน่วยคำเติมหน้า *pa-* ซึ่งปรากฏที่กริยา *kei* 'buy' ในตัวอย่างที่ (76) แสดงบทบาทกรรมตรงของตัวอ้างอิงร่วมในคุณานุประโยค

ในบทนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์แบบลักษณ์ของกลวิธีการสร้างคุณานุประโยค ซึ่ง ตามแนวทางของทฤษฎีภาษาศาสตร์แบบลักษณ์ ที่เสนอโดยคอมรี (Comrie 1989, 1998, 2002, 2003, 2006; Comrie and Kuteva 2005) ผลการวิเคราะห์พบว่า คุณานุประโยค ซึ่ง ในภาษาไทย สามารถสร้างได้ด้วยกลวิธี 2 กลวิธี คือกลวิธีช่องว่าง และกลวิธีบุรุษสรรพนาม

คุณานุประโยค ซึ่งที่สร้างด้วยกลวิธีช่องว่างเป็นคุณานุประโยคที่มีนามวลีใดนามวลีหนึ่งขาดหายไป ทำให้เกิดเป็นช่องว่าง (gap) ในประโยค และนามวลีที่ขาดหายไปนั้นมีการอ้างอิงร่วม

(co-referential) กับนามวลีหลัก ในตัวอย่างต่อไปนี้ นามวลีที่ทำหน้าที่กรรมตรงในคุณานุประโยคขาดหายไป (แทนด้วยสัญลักษณ์ Ø) นามวลีดังกล่าวอ้างถึงนามวลีหลัก *สิ่ง* (แสดงด้วยเครื่องหมายลูกศรในแผนภาพที่ 7.2)

(77) *รัฐบาลกำลังแก้ไขปัญหา<u>ซึ่งชาวต่างชาติสนใจ</u>*

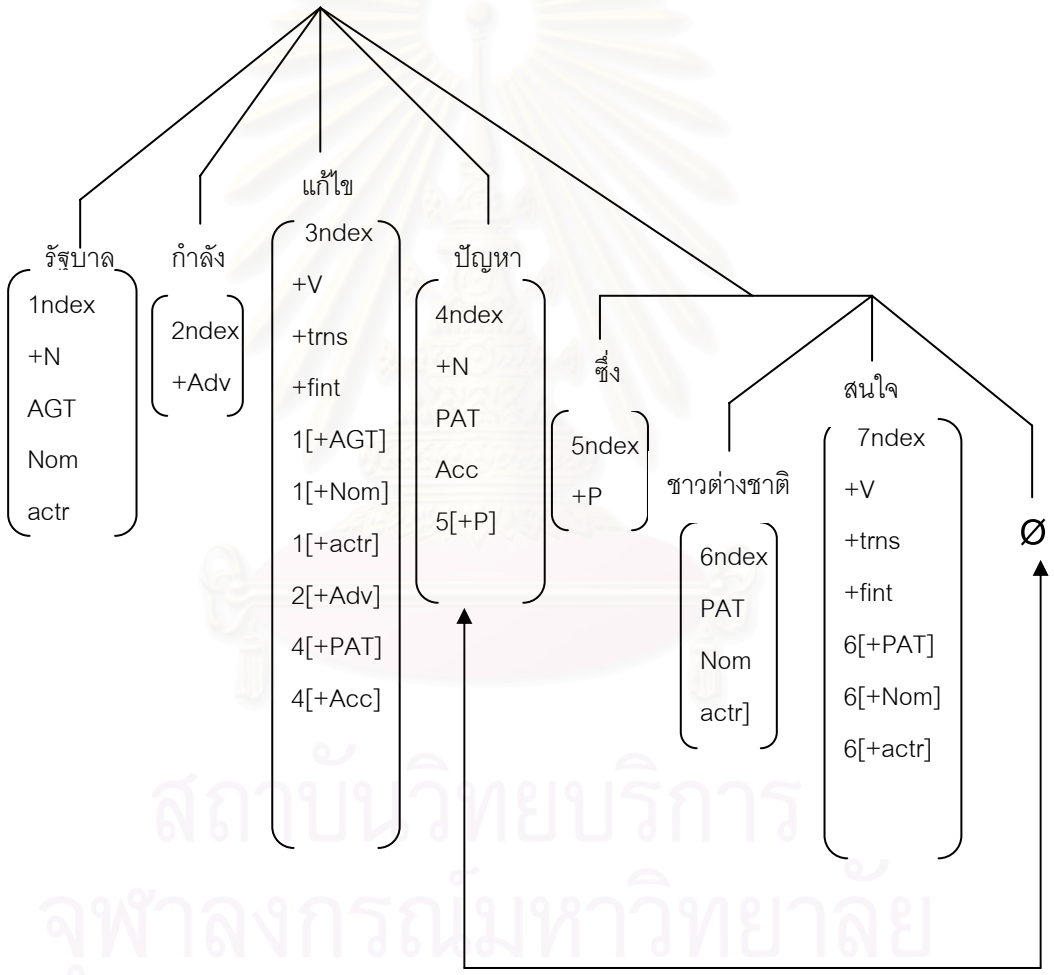

แผนภาพที่ 7.2 โครงสร้างคุณานุประโยค ซึ่ง ที่สร้างด้วยกลวิธีช่องว่าง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ส่วนคุณานุประโยค ซึ่งที่สร้างด้วยกลวิธีบุรุษสรรพนามเป็นคุณานุประโยคที่มีบุรุษสรรพนามเป็นตัวอ้างอิงร่วมกับนามวลีหลัก ในตัวอย่างต่อไปนี้ คำสรรรพนาม *เขา* ในคุณานุประโยค ซึ่ง *เขาไม่มีพ่อแม่* อ้างถึงนามวลีหลัก *เด็ก* (แสดงด้วยเครื่องหมายลูกศรคู่ในแผนภาพที่ 7.2)

(78) *เด็กซึ่งเขาไม่มีพ่อแม่น่าสงสาร*

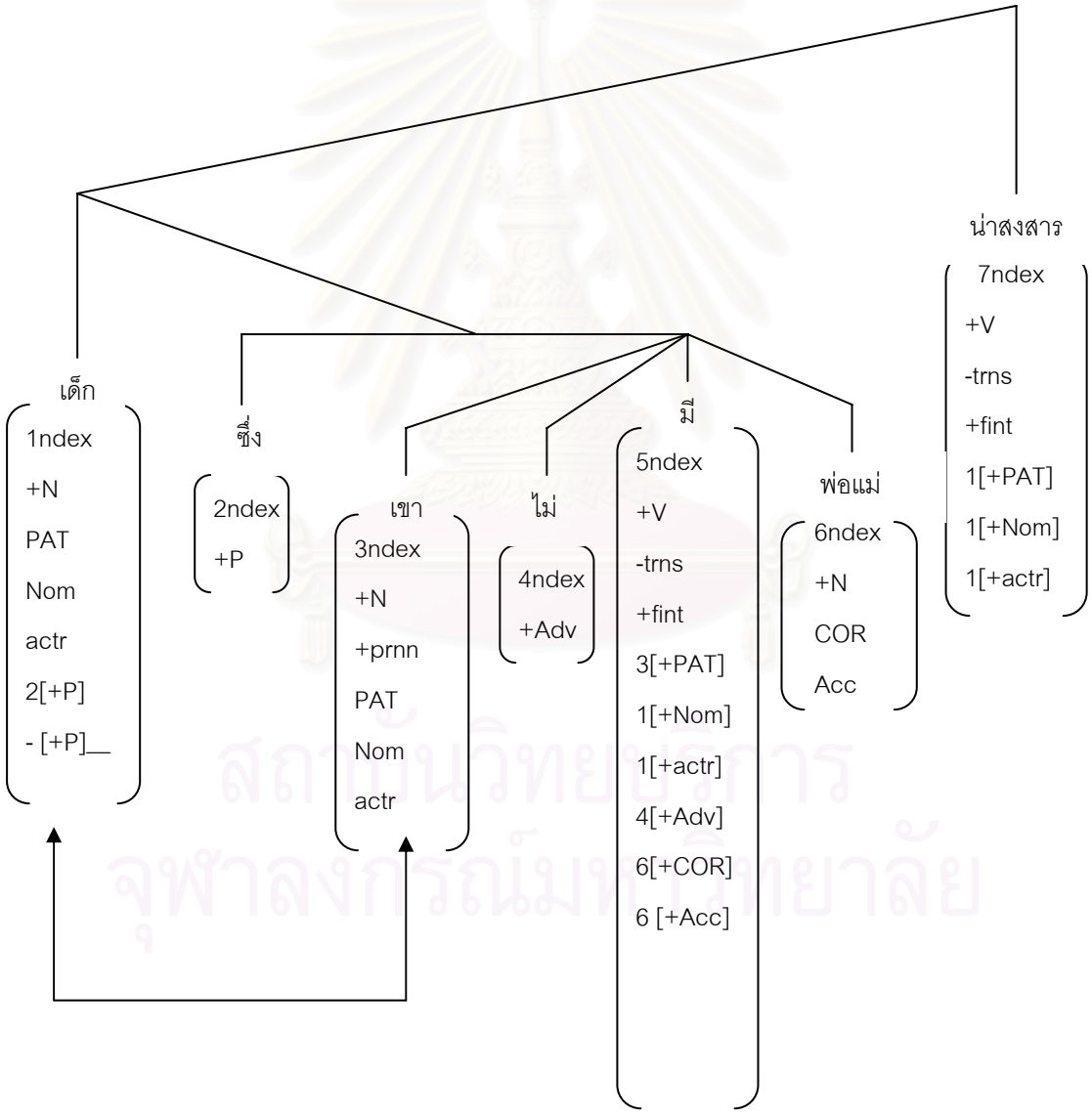

แผนภาพที่ 7.3 โครงสร้างคุณานุประโยค ซึ่ง ที่สร้างด้วยกลวิธีบุรุษสรรพนาม

ในหัวข้อที่ 7.3.4 ต่อไปนี้ ผู้วิจัยจะเสนอผลการวิเคราะห์แบบลักษณ์สุดท้ายของคุณานุประโยค ซึ่ง ซึ่งเป็นแบบลักษณ์เรื่องบทบาททางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของตัวอ้างอิงร่วม

7.3.4 บทบาททางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของตัวอ้างอิงร่วมในคุณานุประโยค ซึ่ง

การวิเคราะห์เรื่องบทบาททางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของตัวอ้างอิงร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการวิเคราะห์ตามทฤษฎีเรื่อง “ลำดับขั้นการเข้าถึงนามวลี” (Noun Phrase Accessibility Hierarchy) ที่เสนอโดยคีนานและคอมรีในปี 1977 (Keenan and Comrie 1977) ตัวอ้างอิงร่วมตามคำจำกัดความของคีนานและคอมรี (Keenan and Comrie 1977: 64) หมายถึงนามวลีในคุณานุประโยคที่อ้างถึงนามวลีหลัก คีนานและคอมรียกตัวอย่างว่า นามวลี *her* ที่เป็นกรรมตรงของคำกริยา *likes* ในคุณานุประโยค (*that*) *John likes* เป็นตัวอ้างอิงร่วม เป็นนามวลีที่อ้างถึงนามวลีหลัก *girl* ในตัวอย่าง *the girl that John likes* แต่เนื่องจากคุณานุประโยค (*that*) *John likes* ดังกล่าวสร้างด้วยกลวิธีช่องว่าง นามวลี *her* ดังกล่าวจึงปรากฏแบบไร้รูป ปรากฏเป็นช่องว่างในตำแหน่งหลังกริยา *likes*

จากการเก็บข้อมูลคุณานุประโยคในประมาณ 50 ภาษาทั่วโลก คีนานและคอมรีพบว่าตัวอ้างอิงร่วมหรือนามวลีในคุณานุประโยคที่อ้างถึงนามวลีหลัก มีความสัมพันธ์กับคำกริยาในคุณานุประโยคโดยทำหน้าที่เป็นประธาน กรรมตรง หรือกรรมรองอย่างใดอย่างหนึ่ง ยกตัวอย่างเช่น

(79) The **man** who knows you came here yesterday. (ประธาน)
(80) The **man** whom you know came here yesterday (กรรมตรง)
(81) The **man** to whom you gave the book came here yesterday (กรรมรอง)

ประโยคที่ขีดเส้นใต้ในตัวอย่างที่ (79) – (81) เป็นตัวอย่างของคุณานุประโยคในภาษาอังกฤษซึ่งเป็นส่วนขยายคำนามหลัก *man* ในคุณานุประโยคที่ขีดเส้นใต้ทั้ง 3 ประโยคในตัวอย่างที่ (79) – (81) มีตัวอ้างอิงร่วมที่อ้างถึงคำนามหลักอยู่ในรูปของประพันธสรรพนาม *who* และ *whom* ในตัวอย่างที่ (79) *who* มีความสัมพันธ์กับคำกริยา *knows* โดยมีบทบาทหรือทำหน้าที่เป็นประธานของกริยาดังกล่าว ในขณะที่ *whom* ในตัวอย่างที่ (80) มีความสัมพันธ์กับ

คำกริยา *know* โดยทำหน้าที่เป็นกรรมตรง ส่วน *whom* ในตัวอย่างที่ (81) ซึ่งปรากฏร่วมกับบุพบท *to* มีความสัมพันธ์กับคำกริยา *gave* โดยทำหน้าที่เป็นกรรมรอง

ในทางอรรถศาสตร์ ตัวอ้างอิงร่วมในคุณานุประโยคหนึ่ง ๆ อาจมีการกเป็นการกเจ้าของ (genitive or possessor) การกอ้อม (oblique) หรือการกกรรมของการเปรียบเทียบ (object of comparison) ยกตัวอย่างเช่น

(82) *The* ***house*** *where he lives* is very big. (การกอ้อม: การกสถานที่)
(83) *The* ***man*** *whose dog ran away* is so sad. (การกเจ้าของ)
(84) I don't know *the* ***man*** *who he is taller than.* (การกกรรมของการเปรียบเทียบ)

ประโยคที่ขีดเส้นใต้ในตัวอย่างที่ (82) – (84) ข้างต้นเป็นตัวอย่างของคุณานุประโยคในภาษา อังกฤษที่มีตัวอ้างอิงร่วมอยู่ในรูปของประพันธสรรพนาม ประพันธสรรพนาม *where* ในตัวอย่างที่ (82) อ้างถึงคำนามหลัก *house* และมีบทบาทเป็นการกสถานที่ของคำกริยา *lives* (he lives in the house) ประพันธสรรพนาม *whose* ในตัวอย่างที่ (83) อ้างถึงคำนามหลัก *man* และมีบทบาทเป็นการกเจ้าของ (the man's dog) ส่วนประพันธสรรพนาม *who* ในตัวอย่างที่ (84) อ้างถึงคำนามหลัก *man* และมีบทบาทเป็นการกกรรมของการเปรียบเทียบ (he is taller than the man)

การกอ้อมที่คีนานและคอมรี (Keenan and Comrie 1977: 66) กล่าวถึงในงานวิจัยของพวกเขา หมายถึงการกของนามวลีที่ปรากฏร่วมกับคำบุพบทในบุพบทวลี และบุพบทวลีดังกล่าวต้องเป็นอาร์กิวเมนต์ของคำกริยาในประโยคด้วย คีนานและคอมรียกตัวอย่างว่า นามวลี *the chest* ที่ปรากฏร่วมกับบุพบท *in* ในประโยค *John put the money in the chest.* เป็นนามวลีที่มีการกอ้อม เนื่องจากปรากฏในบุพบทวลี *in the chest* ซึ่งเป็นอาร์กิวเมนต์ของกริยา *put* คีนานและคอมรีไม่ได้หมายความถึงนามวลีในบุพบทวลีที่ทำหน้าที่เป็นวิเศษณ์ (adverb) อย่างเช่น นามวลี *Chicago* ในบุพบทวลี *in Chicago* ในประโยค *John lives in Chicago.*

บทบาทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของตัวอ้างอิงร่วมที่คีนานและคอมรีกล่าวถึงในงานของพวกเขา เป็นการรวบรวมบทบาทที่เป็นไปได้ทั้งหมดที่พวกเขาพบจากคุณานุประโยคใน 50 ภาษาทั่วโลก แต่คีนานและคอมรี (Keenan and Comrie 1977: 66) ไม่ได้หมายความว่าทุกภาษาต้องมีตัวอ้างอิงร่วมที่แสดงครบทุกบทบาท ยกตัวอย่างเช่น ภาษามาลากาสซี (Malagasy) จะมีแต่ตัวอ้างอิงร่วมที่มีบทบาทเป็นประธาน ในภาษาฮินดี (Hindi) นามวลีที่เทียบเท่ากับกรรม

ของการเปรียบเทียบในภาษาอื่น ๆ แสดงด้วยนามวลีที่มีการกอ้อม กล่าวคือแสดงด้วยนามวลีที่เป็นกรรมของบุพบท

จากข้อมูลคุณานุประโยค 50 ภาษาทั่วโลก คีนานและคอมรี (Keenan and Comrie 1977: 66) พบว่าบทบาททางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของตัวอ้างอิงร่วมที่พวกเขาพบในภาษาหนึ่ง ๆ มีความสัมพันธ์กัน กล่าวคือบทบาทหนึ่ง ๆ สามารถบ่งชี้การปรากฏของบทบาทอื่น ๆ ได้ คีนานและคอมรีได้นำบทบาททางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของตัวอ้างอิงร่วมในคุณานุประโยคที่เขาพบทั้งหมดมาจัดลำดับการบ่งชี้การปรากฏดังนี้

Subject >Direct Object >Indirect Object >Oblique >Genitive >Object of Comparison

คีนานและคอมรีเรียกลำดับขั้นนี้ว่า “ลำดับชั้นการเข้าถึงนามวลี” (Noun Phrase Accessibility Hierarchy) ลำดับขั้นนี้เรียงลำดับบทบาทจากซ้ายไปขวา โดยบทบาทที่อยู่ทางขวาในลำดับ คืออยู่ทางขวาของเครื่องหมาย > เป็นบทบาทที่สามารถบ่งชี้การปรากฏของบทบาทที่อยู่ทางซ้ายของเครื่องหมาย > ได้ ยกตัวอย่างเช่น บทบาทกรรมตรงสามารถบ่งชี้การปรากฏของบทบาทประธานได้ กล่าวคือหากพบว่าในภาษาหนึ่งมีตัวอ้างอิงร่วมที่มีบทบาทกรรมตรง ก็แสดงว่าในภาษานั้นต้องมีตัวอ้างอิงร่วมที่มีบทบาทประธาน ตัวอย่างภาษาที่มีลักษณะเช่นนี้ได้แก่ ภาษาเวลช์ (Welsh) ภาษาฟินนิช (Finnish)

นอกจากนี้ คีนานและคอมรี (Keenan and Comrie 1977: 67) ยังพบว่าคุณานุประโยคในแต่ละภาษาอย่างน้อยที่สุดต้องมีตัวอ้างอิงร่วมที่ทำหน้าที่เป็นประธาน ส่วนบทบาทที่พบน้อยที่สุดคือบทบาทกรรมของการเปรียบเทียบ

จากการวิเคราะห์บทบาททางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของตัวอ้างอิงร่วมในคุณานุประโยค ซึ่ง ผู้วิจัยพบว่า ตัวอ้างอิงร่วมในคุณานุประโยค ซึ่ง มีบทบาททางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ 5 บทบาทดังต่อไปนี้

(85) *ผู้ที่จัดทำใบปลิวนั้นก็คือ**นายเล้ง โบราณวงศ์** [ซึ่ง Ø ถูกจับได้ที่ตึกวรจักร]* (ประธาน)

(86) *ที่ประชุมเห็นชอบ**การยกเลิกกองทุนรักษาเสถียรภาพตลาดหลักทรัพย์ฯ*** (กรรมตรง)
[ซึ่งธนาคารกรุงไทยรับผิดชอบ Ø อยู่]

(87) ***ชายชู้** [ซึ่งพ่อแม่หญิงมิได้ยกให้ Ø] นั้นภาเอาหญิงไป* (กรรมรอง)

(88) ***ที่** [ซึ่งไปกิน Ø วันนี้] อยู่ในเรือนกระจก* (การกอ้อม: สถานที่)

(89) *สิ่งนั้นคือ**แม่เจ้าประคุณ** [ซึ่งข้าพเจ้าอยากจะเห็นหน้า Ø อิก]* (การกเจ้าของ)

ประโยคที่อยู่ในเครื่องหมายวงเล็บ [ ] ในตัวอย่างที่ (85) – (89) ข้างต้นเป็นตัวอย่างของคุณานุประโยค ซึ่งที่ผู้วิจัยพบในข้อมูล คุณานุประโยคทั้ง 5 ประโยคในตัวอย่างที่ (85) – (89) ดังกล่าวมีตัวอ้างอิงร่วมอยู่ในรูปของช่องว่าง (แสดงด้วยสัญลักษณ์ Ø) กล่าวคือมีการขาดหายไปของนามวลีในคุณานุประโยคซึ่งเป็นนามวลีที่อ้างถึงนามวลีหลัก

ในตัวอย่างที่ (85) ตัวอ้างอิงร่วมหรือนามวลีที่ขาดหายไปในคุณานุประโยค *ซึ่งถูกจับได้ที่ตึกวรจักร* คือนามวลีที่ทำหน้าที่เป็นประธานของกริยา *ถูก* ซึ่งอ้างถึงนามวลีหลัก *นายเล้ง โบราณวงศ์*

ในตัวอย่างที่ (86) ตัวอ้างอิงร่วมกับนามวลีหลัก *กองทุนรักษาเสถียรภาพตลาดหลักทรัพย์ฯ* คือนามวลีที่ทำหน้าที่เป็นกรรมตรงของกริยา *รับผิดชอบ* ซึ่งขาดหายไปในคุณานุประโยค *ซึ่งธนาคารกรุงไทยรับผิดชอบอยู่*

ในตัวอย่างที่ (87) ตัวอ้างอิงร่วมกับนามวลีหลัก *ชายชู้* คือนามวลีที่ทำหน้าที่เป็นกรรมรองของกริยา *ยก* ซึ่งขาดหายไปในคุณานุประโยค *ซึ่งพ่อแม่หญิงมิได้ยกให้*

ในตัวอย่างที่ (88) ตัวอ้างอิงร่วมกับนามวลีหลัก *ที่* คือนามวลีที่มีบทบาทเป็นการกสถานที่ของกริยา *กิน* ซึ่งขาดหายไปในคุณานุประโยค *ซึ่งไปกินวันนี้*

ในตัวอย่างที่ (89) ตัวอ้างอิงร่วมกับนามวลีหลัก *แม่เจ้าประคุณ* คือนามวลีที่มีบทบาทเป็นการกเจ้าของ[1] ซึ่งขาดหายไปในคุณานุประโยค *ซึ่งข้าพเจ้าอยากจะเห็นหน้าอิก*

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังนับความถี่ในการปรากฏของตัวอ้างอิงร่วมบทบาทต่าง ๆ ในคุณานุประโยค ซึ่ง ในเอกสารภาษาไทยปัจจุบัน โดยผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากวารสารและหนังสือพิมพ์ที่ตีพิมพ์ในปี 2541–2550 ความยาว 108,537 คำ จากการเก็บข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยพบคุณานุประโยค ซึ่ง ทั้งหมด 267 ประโยค ผลการนับความถี่ในการปรากฏของตัวอ้างอิงร่วมบทบาทต่าง ๆ ในคุณานุประโยค ซึ่งมีดังที่แสดงในตารางที่ 3 ต่อไปนี้

---

[1] นามวลีที่มีการกเจ้าของ คือ นามวลีที่อ้างถึง “ผู้เป็นเจ้าของ” เช่น *ฉัน* และ *ลูกค้า* ในตัวอย่าง *หนังสือฉัน กระเป๋าลูกค้า* เป็นส่วนขยายนามวลีที่อ้างถึง “สิ่งที่อยู่ในครอบครองของเจ้าของ” ซึ่งในตัวอย่างดังกล่าว คือ *หนังสือ* และ *กระเป๋า* ดังนั้น นามวลีที่มีการกเจ้าของจึงมีตำแหน่งในการปรากฏตามหลังนามวลีที่ถูกครอบครอง เช่นเดียวกับส่วนขยายนามอื่น ๆ ในภาษาไทย เช่น *หนังสืออื่น* ในคุณานุประโยค *ซึ่งข้าพเจ้าอยากจะเห็นหน้าอิก* ในตัวอย่างที่ (89) นามวลี *แม่เจ้าประคุณ* ซึ่งมีการกเจ้าของในคุณานุประโยคนั้น เป็นส่วนขยายคำนาม *หน้า* จึงมีตำแหน่งในการปรากฏตามหลังคำว่า *หน้า*

ตารางที่ 7.3 ความถี่ของการปรากฏของตัวอ้างอิงร่วมในคุณานุประโยค ซึ่ง จำแนกตามบทบาททางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์

การปรากฏของตัวอ้างอิงร่วม / บทบาททางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์	จำนวน	ร้อยละ (%)
ประธาน	246	92.135
กรรมตรง	10	3.745
กรรมรอง	4	1.5
การกอ้อม	4	1.5
การกเจ้าของ	3	1.12
รวม	267	100

ในจำนวนคุณานุประโยค ซึ่ง ทั้งหมด 267 ประโยค ผู้วิจัยพบการปรากฏของตัวอ้างอิงร่วม (ปรากฏเป็นช่องว่างหรือบุรุษสรรพนาม) ที่มีบทบาทประธาน มากที่สุด คือพบถึง 246 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 92.135 บทบาทที่พบมากรองลงมาเป็นอันดับที่ 2 คือบทบาทกรรมตรง ซึ่งผู้วิจัยพบการปรากฏ 10 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 3.745 สำหรับตัวอ้างอิงร่วมที่มีบทบาทกรรมรองและการกอ้อม ผู้วิจัยพบการปรากฏในจำนวนที่เท่ากันคือ 4 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 1.5 และบทบาทที่พบน้อยที่สุด คือการกเจ้าของ ซึ่งผู้วิจัยพบแค่ 3 ครั้งเท่านั้น โดยคิดเป็นร้อยละ 1.12 ความถี่ในการปรากฏของตัวอ้างอิงร่วมบทบาทต่าง ๆ แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ผู้ใช้ภาษาไทยมีแนวโน้มที่จะเลือกใช้ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ซึ่ง กับตัวอ้างอิงร่วมที่มีบทบาทประธาน

ผลการวิเคราะห์บทบาททางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของตัวอ้างอิงร่วมในคุณานุประโยค ซึ่งที่ผู้วิจัยนำเสนอในงานวิจัยนี้ สนับสนุนทฤษฎีเรื่อง “ลำดับชั้นการเข้าถึงนามวลี” Noun Phrase Accessibility Hierarchy ที่เสนอโดยคีนานและคอมรี (Keenan and Comrie 1977) ใน 2 ประเด็นด้วยกัน คือ

1) ตัวอ้างอิงร่วมที่มีการกเจ้าของในคุณานุประโยค ซึ่ง บ่งชี้การปรากฏของตัวอ้างอิงร่วมที่มีบทบาทอื่น ๆ ที่อยู่ทางซ้ายในลำดับขั้น

Subject >Direct Object >Indirect Object >Oblique >Genitive >Object of Comparison

บทบาทที่อยู่ทางซ้ายของการกเจ้าของในลำดับขั้นนี้ ได้แก่ การกอ้อม บทบาทกรรมรอง บทบาทกรรมตรง และ บทบาทประธาน ทฤษฎีนี้กล่าวว่า บทบาททางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของตัวอ้างอิงร่วม บทบาทหนึ่ง ๆ ที่พบในคุณานุประโยค สามารถบ่งชี้การปรากฏของบทบาทอื่น ๆ ได้ ยกตัวอย่างเช่น ในภาษาหนึ่ง ๆ หากพบตัวอ้างอิงร่วมที่มีบทบาทการกเจ้าของ ก็ต้องพบตัวอ้างอิงร่วมที่มีบทบาทการกอ้อม บทบาทกรรมรอง บทบาทกรรมตรง และบทบาทประธานด้วย เพราะเป็นบทบาทที่อยู่ทางซ้ายของการกเจ้าของในลำดับขั้น ซึ่งเป็นบทบาทที่เข้าถึงได้ง่ายกว่าการกเจ้าของ ผลการวิเคราะห์คุณานุประโยค ซึ่งในงานวิจัยนี้ สนับสนุนหลักการของทฤษฎีดังกล่าว กล่าวคือ คุณานุประโยคที่ (89) ซึ่งตัวอ้างอิงร่วมมีบทบาทการกเจ้าของ บ่งชี้การปรากฏของคุณานุประโยคที่ (85) – (88)

2) ความถี่ในการปรากฏของตัวอ้างอิงร่วมที่มีบทบาทต่าง ๆ ในคุณานุประโยค ซึ่ง ช่วยสนับสนุนว่า บทบาทประธาน ซึ่งอยู่ทางซ้ายสุดของลำดับขั้น เป็นบทบาทที่เข้าถึงง่ายที่สุด เนื่องจากปรากฏในความถี่ที่สูงที่สุด บทบาทที่เข้าถึงได้ง่ายรองลงมาคือ บทบาทกรรมตรง บทบาทกรรมรอง บทบาทการกอ้อม และบทบาทการกเจ้าของ ตามลำดับ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การที่ตัวอ้างอิงร่วมที่มีบทบาทการกเจ้าของ ปรากฏในความถี่ต่ำสุด สนับสนุนว่าบทบาทการกเจ้าของเป็นบทบาทที่เข้าถึงได้ยากที่สุด

กล่าวโดยสรุป คุณานุประโยค ซึ่ง มีแบบลักษณ์ดังต่อไปนี้

1) นามวลีหลักที่ขยายด้วยคุณานุประโยค ซึ่ง ปรากฏอยู่ภายนอกคุณานุประโยค

2) คุณานุประโยค ซึ่ง เป็นคุณานุประโยคชนิดปรากฏหลังนามวลีหลัก

3) คุณานุประโยค ซึ่ง สร้างด้วยกลวิธีช่องว่าง หรือกลวิธีบุรุษสรรพนาม

4) ตัวอ้างอิงร่วมในคุณานุประโยค ซึ่งมีบทบาทประธานมากที่สุด

7.4 **สรุป**

ในบทนี้ ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์วากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ของนามวลีที่มีคุณานุประโยค ซึ่ง เป็นตัวขยาย และเสนอผลการวิเคราะห์แบบลักษณ์ภาษาของคุณานุประโยค ซึ่ง ผลการวิเคราะห์วากยสัมพันธ์พบว่า ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยคในภาษาไทย มีชนิดของคำเป็นบุพบทซึ่งเป็นส่วนประกอบหลักในหน่วยสร้างไร้ศูนย์บุพบทวลี กล่าวคือ เป็นส่วนประกอบที่ต้องปรากฏเสมอในหน่วยสร้าง ไม่สามารถละได้ และบุพบทวลีนี้ ทำหน้าที่เป็นคุณานุประโยค ที่มี ซึ่ง เป็นตัวบ่งชี้

ผลการวิเคราะห์อรรถศาสตร์พบว่า คุณสมบัติทางความหมายของนามวลีหลัก 2 ประการ ได้แก่ ความมีชีวิต และความชี้เฉพาะ มีผลต่อการปรากฏของตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ซึ่ง กล่าวคือ ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ซึ่ง มีแนวโน้มที่จะปรากฏกับนามวลีหลักที่มีคุณสมบัติไม่มีชีวิต และปรากฏกับนามวลีหลักที่มีคุณสมบัติชี้เฉพาะ

ผลการวิเคราะห์แบบลักษณ์ภาษาของคุณานุประโยค ซึ่ง พบว่า คุณานุประโยค ซึ่ง มีแบบลักษณ์ที่สำคัญ 4 ประการ คือ เป็นคุณานุประโยคที่นามวลีหลักปรากฏอยู่ภายนอกคุณานุประโยค เป็นคุณานุประโยคที่ปรากฏหลังนามวลีหลัก เป็นคุณานุประโยคที่สร้างด้วยกลวิธีช่องว่างหรือกลวิธีบุรุษสรรพนาม และเป็นคุณานุประโยคที่ตัวอ้างอิงร่วมมีแนวโน้มที่จะมีบทบาทเป็นประธานมากกว่าบทบาทอื่น ๆ

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยเสนอเกณฑ์สำคัญที่จะช่วยจำแนกคุณานุประโยค ออกจากหน่วยสร้างอื่น ๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน เช่น หน่วยสร้างอนุประโยคเติมเต็ม เกณฑ์ดังกล่าว คือเกณฑ์ตัวอ้างอิงร่วม คุณานุประโยคในภาษาไทย มีคุณสมบัติเด่นที่ทำให้แตกต่างจากหน่วยสร้างชนิดอื่น ๆ คือ การมีตัวอ้างอิงร่วมกับส่วนหลัก ปรากฏอยู่ในประโยค คุณานุประโยคในภาษาไทย มีช่องว่าง หรือบุรุษสรรพนาม ที่อ้างถึงส่วนหลักซึ่งได้แก่ นามวลีหลัก หรือประโยคที่นำมาข้างหน้า ในขณะที่ หน่วยสร้างชนิดอื่น ๆ เช่น อนุประโยคเติมเต็ม ไม่มีตัวอ้างอิงร่วมปรากฏในประโยค

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 8

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

8.1 สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์หน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำว่า ซึ่ง ในภาษาไทย และศึกษาพัฒนาการด้านหน้าที่ทางไวยากรณ์ของ ซึ่ง ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน คำว่า “หน้าที่ทางไวยากรณ์” ในงานวิจัยนี้ หมายถึงบทบาทที่คำ ๆ หนึ่งมีในภาษา ซึ่งอาจเป็นบทบาทในมิติประโยค เช่น บทบาททางวากยสัมพันธ์ หรืออาจเป็นบทบาทในมิติเหนือประโยค เช่น บทบาททางวัจนปฏิบัติศาสตร์ และบทบาททางสัมพันธสาร ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยมุ่งวิเคราะห์ว่า ซึ่ง มีหน้าที่หรือบทบาทอะไรบ้าง

ในการศึกษาพัฒนาการทางด้านหน้าที่ ผู้วิจัยแบ่งช่วงสมัยในการศึกษาออกเป็น 5 ช่วงสมัย คือ สมัยสุโขทัย สมัยอยุธยา สมัยรัชกาลที่ 1 ถึงรัชกาลที่ 4 สมัยรัชกาลที่ 5 ถึงรัชกาลที่ 8 และสมัยรัชกาลที่ 9 ในการเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากเอกสารประเภทร้อยแก้วที่มีใช้จริงในแต่ละช่วงสมัยที่ศึกษา เช่น หมายรับสั่ง พระราชหัตถเลขา จดหมาย บันทึก วารสาร หนังสือพิมพ์ นวนิยาย ฯลฯ โดยผู้วิจัยกำหนดความยาวโดยรวมของเอกสารที่ใช้เป็นแหล่งข้อมูล ประมาณ 100,000 คำ เท่ากันทุกสมัย ผู้วิจัยวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงหรือพัฒนาการด้านหน้าที่ไวยากรณ์ของ ซึ่ง จากค่าความถี่หรือร้อยละในการปรากฏของ ซึ่ง ในแต่ละหน้าที่ กล่าวคือ วิเคราะห์ว่า มีการใช้ ซึ่ง ในแต่ละหน้าที่มากขึ้นหรือน้อยลงอย่างไร หน้าที่ใดของ ซึ่ง มีแนวโน้มที่จะคงอยู่ต่อไปในอนาคต และหน้าที่ใดมีแนวโน้มที่จะสูญหายไป รวมทั้งวิเคราะห์ว่า หน้าที่ใดมีพัฒนาการมากจากหน้าที่ใด

นอกจากการวิเคราะห์หน้าที่และพัฒนาการด้านหน้าที่แล้ว ผู้วิจัยยังมุ่งวิเคราะห์คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ของ ซึ่ง ในแต่ละหน้าที่ด้วย กล่าวคือ มุ่งวิเคราะห์ว่า ซึ่ง ในแต่ละหน้าที่ มีชนิดของคำเป็นอะไร เช่น เป็นคำบุพบท คำวิเศษณ์ คำสันธาน เป็นต้น และมุ่งวิเคราะห์ว่า ซึ่ง ในแต่ละหน้าที่ ปรากฏเป็นส่วนประกอบในหน่วยสร้างชนิดใด เช่น เป็นส่วนประกอบในหน่วยสร้างบุพบทวลี วิเศษณ์วลี เป็นต้น ในการวิเคราะห์วากยสัมพันธ์ของ ซึ่ง ผู้วิจัยใช้หลักการปรากฏ

ร่วมของทฤษฎีไวยากรณ์พึ่งพาศัพทการกในการวิเคราะห์ การปรากฏร่วม หมายถึง การพิจารณาว่าคำ ๆ หนึ่ง สามารถปรากฏร่วม หรือไม่สามารถปรากฏร่วมกับคำชนิดใดได้

สำหรับ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ผู้วิจัยได้วิเคราะห์คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของนามวลีหลักเพิ่มเติม คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ที่อยู่ในขอบเขตของการวิเคราะห์ในงานวิจัยนี้ คือคุณสมบัติความมีชีวิต และคุณสมบัติความชี้เฉพาะ การวิเคราะห์คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของนามวลีหลักที่มีคุณานุประโยค ซึ่ง เป็นส่วนขยาย ก็เพื่อหาข้อสรุปว่า คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ดังกล่าว มีผลต่อการใช้ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ซึ่ง ในภาษาไทยหรือไม่ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้วิเคราะห์แบบลักษณ์ของคุณานุประโยค ซึ่ง ตามแนวคิดของภาษาศาสตร์แบบลักษณ์ด้วย โดยแบบลักษณ์ที่ผู้วิจัยมุ่งวิเคราะห์ ได้แก่ แบบลักษณ์เรื่องตำแหน่งการปรากฏของนามวลีหลัก เรื่องการเรียงลำดับตำแหน่งคุณานุประโยคกับตำแหน่งนามวลีหลัก เรื่องกลวิธีการสร้างคุณานุประโยค และแบบลักษณ์เรื่องบทบาททางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของตัวอ้างอิงร่วมในคุณานุประโยค

ผลการวิเคราะห์ในงานวิจัยนี้ สรุปเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

8.1.1 **หน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำว่า ซึ่ง ในภาษาไทย**

ผู้วิจัยพบว่า ซึ่ง มีหน้าที่ทางไวยากรณ์ 3 มิติ คือ หน้าที่ในมิติวากยสัมพันธ์ (syntactic function) หน้าที่ในมิติวัจนปฏิบัติศาสตร์ (pragmatic function) และหน้าที่ในมิติสัมพันธสาร (discourse function)

หน้าที่ในมิติวากยสัมพันธ์ ได้แก่ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยค (relativizer) และ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม (complementizer)

หน้าที่ในมิติวัจนปฏิบัติศาสตร์ ได้แก่ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้เรื่อง (topic marker) และ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย (end-focus marker)

หน้าที่ในมิติสัมพันธสาร ได้แก่ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้สัมพันธสาร (discourse marker)

คำว่า ซึ่ง ที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ปรากฏเป็นส่วนประกอบส่วนหน้าของคุณานุประโยค เพื่อทำหน้าที่บ่งชี้ว่า ประโยคที่มันเป็นส่วนประกอบ เป็นอนุประโยคชนิดที่มีตัวอ้างอิงร่วมกับนามวลีหลักที่คุณานุประโยคขยาย นอกจากนี้ ซึ่ง ที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยค

ไม่ใช่ตัวบ่งชี้คุณานุประโยคชนิดประพันธสรรพนาม แต่เป็นชนิดตัวเชื่อมคุณานุประโยค เช่น ซึ่ง ในตัวอย่าง *นกกีวีเป็นนก<u>ซึ่ง</u>ไม่มีปีก*

คำว่า ซึ่ง ที่เป็นตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม ปรากฏเป็นส่วนประกอบส่วนหน้าของอนุประโยคเติมเต็ม เพื่อทำหน้าที่บ่งชี้ว่า ประโยคที่มันเป็นส่วนประกอบ เป็นอาร์กิวเมนต์ของคำกริยา เช่น *<u>ซึ่ง</u>นักศึกษาปฏิบัติตามคำสั่งก็สมควรแล้ว* หรือเป็นอาร์กิวเมนต์ของคำนามในมุขยประโยค เช่น *การ<u>ซึ่ง</u>เขาไม่ให้เราเข้าไปเป็นการดูถูกเราอย่างมาก*

คำว่า ซึ่ง ที่เป็นตัวบ่งชี้เรื่อง ปรากฏเป็นส่วนหน้าของส่วนประกอบที่เป็น “เรื่อง” ของประโยค คำว่า ซึ่ง ในที่นี้ ทำหน้าที่บ่งชี้ว่า ส่วนประกอบของประโยคส่วนนั้น เป็นสิ่งที่ประโยคพูดถึง เป็นสิ่งที่ถูกกำหนดจากมุมมองของผู้พูดหรือผู้เขียนว่า เป็นสิ่งที่ผู้ฟังหรือผู้อ่านมีภูมิหลังอยู่แล้ว เช่น ซึ่ง ในตัวอย่าง *นิสิตควรแต่งกายให้สุภาพ<u>ซึ่ง</u>ข้อนี้ทุกคนเห็นด้วย*

คำว่า ซึ่ง ที่เป็นตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย ปรากฏเป็นส่วนประกอบส่วนหน้าของ “จุดสำคัญ” ในตำแหน่งท้ายประโยค คำว่า ซึ่ง ในที่นี้ ทำหน้าที่บ่งชี้ว่า ส่วนประกอบของประโยคส่วนนั้น เป็นสารสนเทศใหม่ที่ผู้ฟังผู้อ่าน ไม่มีภูมิหลัง และเป็นสารสนเทศที่สำคัญที่สุด ที่ผู้พูดหรือผู้เขียนต้องการเน้น เช่น ซึ่ง ในตัวอย่าง *อย่าละเลย<u>ซึ่ง</u>หน้าที่*

คำว่า ซึ่ง ที่เป็นตัวบ่งชี้สัมพันธสาร ปรากฏระหว่างประโยค 2 ประโยคในสัมพันธสาร และทำหน้าที่เชื่อมโยงความในประโยคทั้ง 2 ประโยคให้ต่อเนื่องกัน โดยเชื่อมโยงแบบให้ข้อมูลเพิ่มเติม เช่น *เศรษฐกิจย่ำแย่<u>ซึ่ง</u>ทุกคนวิตกกังวลมาก* หรือเชื่อมโยงแบบเป็นเหตุเป็นผล เช่น *เศรษฐกิจย่ำแย่มาตั้งแต่ปีที่ผ่านมา<u>ซึ่ง</u>คนต้องตกงานกันมากขึ้น*

เกี่ยวกับสมมติฐานข้อแรกของการวิจัย หน้าที่ทางไวยากรณ์ของ ซึ่ง ที่พบในงานวิจัยนี้ มีทั้งหน้าที่ที่เป็นไปตามสมมติฐานและไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อแรกที่ตั้งไว้ หน้าที่ที่เป็นไปตามสมมติฐานได้แก่ หน้าที่ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค และหน้าที่ตัวบ่งชี้เรื่อง ส่วนหน้าที่ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง หน้าที่ตัวบ่งชี้กรรมการก และหน้าที่คำเชื่อมประโยค เป็นหน้าที่ที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน กล่าวคือ เป็นหน้าที่ที่ไม่พบในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงหน้าที่ที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐานเพิ่มเติม ในหัวข้อ 8.2 การอภิปรายผล

8.1.2 พัฒนาการด้านหน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำว่า ซึ่ง ในภาษาไทย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยรัชกาลที่ 9 ผู้วิจัยพบว่า มีการเปลี่ยนแปลงด้านหน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำว่า ซึ่ง ในภาษาไทย ในลักษณะที่มีจำนวนหน้าที่

เพิ่มขึ้นหรือลดลง กล่าวคือ ในสมัยสุโขทัย ผู้วิจัยพบว่า ซึ่ง มีหน้าที่ทางไวยากรณ์เพียงแค่ 3 หน้าที่ คือ หน้าที่ตัวบ่งชี้เรื่อง หน้าที่ตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย และหน้าที่ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ในสมัยต่อมาคือสมัยอยุธยา ก็เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นกับหน้าที่ทางไวยากรณ์ของ ซึ่ง คือมีจำนวนหน้าที่เพิ่มขึ้นเป็น 4 หน้าที่ โดยมีหน้าที่ตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม เป็นหน้าที่ใหม่ที่เพิ่มขึ้นมา ในสมัยรัชกาลที่ 5 ถึงรัชกาลที่ 8 การเปลี่ยนแปลงด้านหน้าที่ของ ซึ่ง ก็เกิดขึ้นอีกครั้ง คือมีจำนวนหน้าที่เพิ่มขึ้นมาอีก 1 หน้าที่ คือ หน้าที่ตัวบ่งชี้สัมพันธสาร นอกจากนี้ ในสมัยรัชกาลที่ 9 ก็มีการเปลี่ยนแปลงเรื่องจำนวนหน้าที่ทางไวยากรณ์ของ ซึ่ง เช่นกัน แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงในทิศทางตรงกันข้ามกับสมัยที่ผ่าน ๆ มา กล่าวคือ ในสมัยรัชกาลที่ 9 ซึ่งเป็นสมัยปัจจุบัน ผู้วิจัยพบว่า ซึ่ง มีจำนวนหน้าที่ทางไวยากรณ์ลดลง โดยพบว่าหน้าที่ในฐานะตัวนำอนุประโยคเติมเต็มสูญหายไป ทั้งนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ซึ่ง ในหน้าที่ดังกล่าว ถูกแทนที่ด้วยคำว่า *ที่* ซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวนำอนุประโยคเติมเต็มในภาษาไทยเช่นกัน

นอกจากการเปลี่ยนแปลงทางด้านจำนวนของหน้าที่แล้ว ผู้วิจัยพบว่า มีการเปลี่ยนแปลงของความถี่หรือร้อยละในการปรากฏของ ซึ่ง ในหน้าที่ต่าง ๆ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน กล่าวคือ ความถี่ในการปรากฏของ ซึ่ง ในบางหน้าที่ เช่น หน้าที่ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค และหน้าที่ตัวบ่งชี้สัมพันธสาร มีแนวโน้มสูงขึ้นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในขณะที่ ความถี่ในการปรากฏของ ซึ่ง ในบางหน้าที่ เช่น หน้าที่ตัวบ่งชี้เรื่อง และตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ส่วน ซึ่ง ที่ทำหน้าที่ตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม พบว่า มีความถี่ในการปรากฏต่ำมากในทุกสมัยที่มีหน้าที่นี้ปรากฏ ทั้งนี้ น่าจะเป็นเพราะถูกแทนที่ด้วยตัวบ่งชี้ *ที่* เช่นเดียวกับในหน้าที่ตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม

เมื่อพิจารณาสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 ด้านพัฒนาการของหน้าที่ทางไวยากรณ์ของ ซึ่ง ข้อค้นพบในงานวิจัยนี้ ไม่เป็นไปตามสมมติฐานดังกล่าว เนื่องจากหน้าที่ที่เก่าแก่ที่สุดที่พบในการวิจัยครั้งนี้ ไม่ใช่หน้าที่ตัวบ่งชี้กรรมการก แต่เป็นหน้าที่ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค หน้าที่ตัวบ่งชี้เรื่อง และหน้าที่ตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย ซึ่งเริ่มปรากฏครั้งแรกในสมัยสุโขทัย นอกจากนี้ การวิจัยครั้งนี้ก็ไม่พบ ซึ่ง ที่เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง และ ซึ่ง ที่เป็นคำเชื่อมประโยค ดังนั้น สมมติฐานเรื่องพัฒนาการของหน้าที่ จึงไม่เป็นจริง

เกี่ยวกับพัฒนาการด้านหน้าที่ทางไวยากรณ์ของ ซึ่ง ผู้วิจัยพบว่า ซึ่ง ที่ทำหน้าที่ตัวบ่งชี้สัมพันธสาร มีพัฒนาการมาจาก ซึ่ง ที่เป็นตัวบ่งชี้เรื่อง

8.1.3 **คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ของคำว่า *ซึ่ง* ในภาษาไทย**

จากการใช้หลักการปรากฏร่วมตามแนวทางของทฤษฎีไวยากรณ์พึ่งพาศัพทการก ผู้วิจัยพบว่า *ซึ่ง* เป็นคำบุพบท กล่าวคือ *ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค ตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม ตัวบ่งชี้เรื่อง ตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย และตัวบ่งชี้สัมพันธสาร มีชนิดของคำเป็นบุพบท ซึ่งเป็นส่วนหลักในหน่วยสร้างไร้ศูนย์บุพบทวลี คือเป็นส่วนประกอบในบุพบทวลีที่ต้องปรากฏเสมอ ไม่สามารถละได้

8.1.4 **คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของนามวลีที่มีคุณานุประโยค *ซึ่ง* เป็นส่วนขยาย**

ผลการวิเคราะห์ความถี่หรือร้อยละในการปรากฏของตัวบ่งชี้คุณานุประโยค *ซึ่ง* กับนามวลีหลักที่มีคุณสมบัติมีชีวิต และนามวลีหลักที่มีคุณสมบัติไม่มีชีวิต พบว่า คุณสมบัติความมีชีวิต เป็นคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ที่มีผลต่อการใช้ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค *ซึ่ง* ในภาษาไทย กล่าวคือ ผู้พูดมีแนวโน้มที่จะเลือกใช้ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค *ซึ่ง* ในกรณีที่นามวลีหลักมีคุณสมบัติไม่มีชีวิต

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบว่า คุณสมบัติความชี้เฉพาะของนามวลีหลัก ก็เป็นคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์อีกคุณสมบัติหนึ่ง ที่มีผลต่อการใช้ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค *ซึ่ง* กล่าวคือ ผู้พูดมีแนวโน้มที่จะเลือกใช้ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค *ซึ่ง* ในกรณีที่นามวลีหลักมีคุณสมบัติชี้เฉพาะ ผลการวิเคราะห์ในข้อนี้ สามารถอธิบายหน้าที่ของตัวบ่งชี้คุณานุประโยค *ซึ่ง* ได้ กล่าวคือ ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค *ซึ่ง* ทำหน้าที่เพียงแค่ให้ข้อมูลหรือขยายความเพิ่มเติมให้กับนามวลีหลัก แต่ไม่ได้ทำหน้าที่จำกัดความหมายของนามวลีหลัก และไม่ได้ทำหน้าที่เจาะจงสิ่งที่นามวลีหลักอ้างถึง

เมื่อพิจารณาสมมติฐานข้อที่ 3 ของการวิจัย ผู้วิจัยพบว่า ความมีชีวิต และความชี้เฉพาะเป็นลักษณะทางอรรถศาสตร์ ที่จำแนกความแตกต่างทางคุณสมบัติเฉพาะ *ซึ่ง* ที่เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยค แต่ไม่ได้จำแนกความแตกต่างทางคุณสมบัติของ *ซึ่ง* ในหน้าที่อื่น ๆ ดังนั้นสมมติฐานข้อที่ 3 ของการวิจัย จึงไม่เป็นจริง

ผลการวิเคราะห์อรรถศาสตร์ของนามวลีหลักที่มีคุณานุประโยคเป็นส่วนขยายในงานวิจัยนี้ ยังแสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างตัวบ่งชี้คุณานุประโยค *ซึ่ง* และตัวบ่งชี้คุณานุประโยคอื่น ๆ ในภาษาไทย ซึ่งได้แก่ ตัวบ่งชี้ *ที่* และตัวบ่งชี้ไร้รูปอีกด้วย กล่าวคือ ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค *ซึ่ง* สามารถปรากฏกับนามวลีหลักที่มีความหมายชี้เฉพาะได้ เช่น นามวลีที่เป็นชื่อเฉพาะ หรือนามวลีที่มีสิ่งอ้างถึงเพียงสิ่งเดียวในโลกของความเป็นจริง ในขณะที่ตัวบ่งชี้ *ที่* และตัวบ่งชี้ไร้รูป ไม่สามารถปรากฏกับนามวลีชนิดนี้ได้

8.1.5 แบบลักษณ์ของคุณานุประโยค ซึ่ง

จากการวิเคราะห์คุณานุประโยค ซึ่ง ตามแนวของภาษาศาสตร์แบบลักษณ์ ผู้วิจัยพบว่า คุณานุประโยค ซึ่ง มีแบบลักษณ์ดังนี้ คุณานุประโยค ซึ่ง เป็นคุณานุประโยคชนิดที่มีนามวลีปรากฏอยู่นอกคุณานุประโยค เป็นคุณานุประโยคที่ปรากฏหลังนามวลีหลัก เป็นคุณานุประโยคที่สร้างด้วยกลวิธีช่องว่าง หรือกลวิธีบุรุษสรรพนาม และเป็นคุณานุประโยคที่ตัวอ้างอิงร่วมมีบทบาทเป็นประธาน กรรมตรง กรรมรอง การกอ้อม หรือการกเจ้าของ จากการนับจำนวนครั้งและการคำนวณร้อยละของการปรากฏของตัวอ้างอิงร่วมแต่ละบทบาท ผู้วิจัยพบว่า คุณานุประโยค ซึ่ง มีแนวโน้มปรากฏกับตัวอ้างอิงร่วมที่มีบทบาทประธานมากที่สุด คือ ปรากฏถึงร้อยละ 90

เมื่อพิจารณาสมมติฐานข้อที่ 4 ของการวิจัย ผลการศึกษาในครั้งนี้พบว่า กลวิธีการสร้างคุณานุประโยคและลำดับชั้นการเข้าถึงนามวลี เป็นลักษณะทางวากยสัมพันธ์ที่จำแนกความแตกต่างทางคุณสมบัติของ ซึ่ง ในหน้าที่ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค แต่ไม่จำแนกความแตกต่างทางคุณสมบัติของ ซึ่ง ในหน้าที่อื่น ๆ ดังนั้น สมมติฐานข้อที่ 4 จึงไม่เป็นจริง

8.2 อภิปรายผล

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยต้องการอภิปรายเพิ่มเติมถึงข้อขัดแย้งในอดีตเกี่ยวกับการวิเคราะห์หน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำว่า ซึ่ง อภิปรายถึงหน้าที่ทางไวยากรณ์บางหน้าที่ที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน และอภิปรายเกี่ยวกับ ซึ่ง ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้สัมพันธสาร

ข้อขัดแย้งในอดีตเกี่ยวกับการวิเคราะห์หน้าที่ทางไวยากรณ์ของ ซึ่ง ได้แก่ ข้อขัดแย้งที่ว่า *ซึ่ง* ที่ปรากฏในประโยคที่ไม่ได้ขยายนาม เช่น *ซึ่ง* ในประโยค *ซึ่งทำให้ทุกคนวิตกกังวลมาก* ซึ่งขยายประโยค *เศรษฐกิจทั่วโลกตกต่ำ* ในตัวอย่างที่ (1) ใช่ *ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่ตัวบ่งชี้คุณานุประโยคหรือไม่

(1) *เศรษฐกิจทั่วโลกตกต่ำ<u>ซึ่ง</u>ทำให้ทุกคนวิตกกังวลมาก*

นักภาษาศาสตร์บางคน เช่น เพียรศิริ เอกนิยม (Ekniyom 1971) ภาสิณี ศรหิรัญ (Sornhiran 1978) วิเคราะห์ *ซึ่ง* ในตัวอย่างดังกล่าว เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยคชนิดหนึ่ง โดยเพียรศิริ เอกนิยม เรียกคุณานุประโยคชนิดนี้ว่า sentential relative clause ส่วนภาสิณี ศรหิรัญ เรียกว่า non-nominal relative clause อย่างไรก็ตาม นักภาษาศาสตร์อีกกลุ่มหนึ่ง เช่น

ประภารัตน์ พรหมปภากร (2539) พรทิพย์ ไชยรัตน์ (2544) และปราณี กุลละวณิชย์ (2549) ไม่เห็นด้วยกับการวิเคราะห์ให้เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยค เนื่องจากไม่ใช่ประโยคที่ขยายนาม

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ *ซึ่ง* ประโยค *ซึ่งทำให้ทุกคนวิตกกังวลมาก* เป็นตัวบ่งชี้สัมพันธสารที่ทำหน้าที่เชื่อมความระหว่างประโยค *เศรษฐกิจทั่วโลกตกต่ำ* และ *ทำให้ทุกคนวิตกกังวลมาก* โดยประโยค *ทำให้ทุกคนวิตกกังวลมาก* ให้ข้อมูลเพิ่มเติมแก่ประโยค *เศรษฐกิจทั่วโลกตกต่ำ* ผู้วิจัยไม่วิเคราะห์ *ซึ่ง* ในตัวอย่างที่ (1) เป็นตัวบ่งชี้คุณานุประโยค เนื่องจากคุณานุประโยคหมายถึงอนุประโยคที่เป็นส่วนขยายนาม แต่ประโยค *ซึ่งทำให้ทุกคนวิตกกังวลมาก* ไม่ได้ขยายคำนามใด ๆ ในประโยค *เศรษฐกิจทั่วโลกตกต่ำ* นอกจากนี้ คุณานุประโยคเป็นประโยคที่มีนามวลีหนึ่งขาดหายไป ทิ้งไว้เป็นช่องว่าง และช่องว่างดังกล่าวอ้างถึงนามวลีที่คุณานุประโยคเป็นส่วนขยาย ในตัวอย่างที่ (2) ต่อไปนี้ ช่องว่าง (แทนด้วยสัญลักษณ์ Ø) ในคุณานุประโยค *ซึ่งตกต่ำทั่วโลก* อ้างถึงนามวลีหลัก *เศรษฐกิจ* โดยไม่สามารถตีความเป็นนามวลีอื่น ๆ ได้ กล่าวคือ ตีความได้ว่า “เศรษฐกิจตกต่ำทั่วโลก” (ไม่ใช่ “นักลงทุนตกต่ำทั่วโลก”)

(2) *นักลงทุน วิตกกังวลเกี่ยวกับเศรษฐกิจ* <u>ซึ่ง</u> *Ø ตกต่ำทั่วโลก*

ในขณะที่ช่องว่างในประโยค *ซึ่งทำให้ทุกคนวิตกกังวลมาก* ในตัวอย่างที่ (1) อาจตีความเป็นนามวลีอื่น ๆ ที่ถูกละไปก็ได้ เช่น *ปัญหานี้ สถานการณ์ในช่วงที่ผ่านมา*

เกี่ยวกับหน้าที่ตัวบ่งชี้นามวลีแปลงที่ผู้วิจัยตั้งไว้ในสมมติฐาน ผู้วิจัยพบว่า *ซึ่ง* แตกต่างจากคำว่า *ที่* ถึงแม้ว่า *ซึ่ง* กับ *ที่* ปรากฏในปริบทเดียวกัน เช่น ในตัวอย่างที่ (3) และ (4) แต่ผู้วิจัยพบว่า *ซึ่ง* มีชนิดของคำและหน้าที่ทางไวยากรณ์ที่แตกต่างจากคำว่า *ที่* รวมทั้ง *ซึ่ง* ยังปรากฏเป็นส่วนประกอบในหน่วยสร้างที่แตกต่างจาก *ที่* ด้วย

(3) <u>*ซึ่ง*</u>*เสด็จพระราชดำเนินมาสู่สถานที่...นับว่าเป็นสมัยมงคล...*
(4) <u>*ที่*</u>*ได้เสด็จพระราชดำเนินมาสู่สถานที่...นับว่าเป็นสมัยมงคล...*

ปราณี กุลละวณิชย์ (Kullavanijaya 2002: 17) วิเคราะห์เป็นนามวลีที่ทำหน้าที่เป็นประธานของกริยา *นับ* และวิเคราะห์ให้คำว่า *ที่* ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้นามวลีแปลง (nominalizer) ในกรณีของ *ซึ่ง* ในตัวอย่างที่ (3) ผู้วิจัยพบว่า ไม่สามารถวิเคราะห์ให้เป็นคำนาม และทำหน้าที่เป็น

ตัวบ่งชี้นามวลีแปลงได้เช่นเดียวกับการวิเคราะห์คำว่า *ที่* เพราะ *ซึ่ง* ไม่มีคุณสมบัติของคำนาม กล่าวคือ *ซึ่ง* ไม่มีความหมายประจำคำ *ซึ่ง* ปรากฏกับตัวกำหนด *นี้ นั้น* ไม่ได้ (**ซึ่งนี้ *ซึ่งนั้น*) *ซึ่ง* ปรากฏตามหลังบุพบทไม่ได้ (**ในซึ่ง **เพื่อซึ่ง*) ดังนั้น เมื่อ *ซึ่ง* ไม่ใช่คำนาม ประโยคที่ *ซึ่ง* เป็นส่วนประกอบ เช่น ในตัวอย่างที่ (3) จึงไม่ใช่หน่วยสร้างนามวลี ที่มี *ซึ่ง* เป็น ส่วนหลัก เมื่อพิจารณาหน้าที่ทางไวยากรณ์ *ซึ่ง* ไม่ใช่ตัวบ่งชี้นามวลีแปลง เพราะไม่สามารถทำหน้าที่เปลี่ยนประโยคที่ *ซึ่ง* เป็นส่วนประกอบ ให้มีสถานะเป็นนามวลีได้ ดังที่ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ไปแล้วในบทที่ 6 คำว่า *ซึ่ง* ที่ปรากฏในปริบทเดียวกับในตัวอย่างที่ (3) เป็นคำบุพบท และปรากฏเป็นส่วนหลักในหน่วยสร้างไร้ศูนย์บุพบทวลี และ *ซึ่ง* ทำหน้าที่เป็นตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม

ประเด็นสุดท้ายที่ผู้วิจัยต้องการจะกล่าวถึงในที่นี้ คือประเด็นของ *ซึ่ง* ที่ทำหน้าที่เป็นตัวบ่งชี้สัมพันธสาร ผู้วิจัยพบว่า การวิเคราะห์ชนิดของคำที่ทำหน้าที่ในสัมพันธสารนั้น เป็นเรื่องที่ยาก เนื่องจากเป็นคำที่มีความสัมพันธ์ในระดับที่เหนือกว่าประโยค เป็นคำชนิดที่นักภาษาศาสตร์และนักไวยากรณ์ยังมีข้อขัดแย้งในการวิเคราะห์กันอยู่ ยกตัวอย่างเช่น ฮัลลิเดย์และฮาซาน (Halliday and Hasan 1976) วิเคราะห์ให้คำที่ทำหน้าที่ในสัมพันธสาร เช่น คำว่า and, then, therefore, as a result, though, however เป็นคำสันธาน (conjunction) ในขณะที่ บางคนจัดให้เป็นคำวิเศษณ์ (adverb) สำหรับงานวิจัยนี้ จัดให้คำเหล่านั้นเป็นคำบุพบท เนื่องจากมีคุณสมบัติการปรากฏร่วมตรงกับหมวดคำบุพบท กล่าวคือ ปรากฏหน้ากริยาซึ่งเป็นส่วนหลักในหน่วยสร้างไร้ศูนย์ได้ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า การวิเคราะห์ชนิดของคำที่ทำหน้าที่ในสัมพันธสาร เช่น คำว่า *ซึ่ง* ยังคงต้องการการศึกษาและวิจัยอย่างลึกซึ้งต่อไป ว่าคำเหล่านั้นมีชนิดของคำเป็นอะไร

8.3 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาในครั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่ามีประเด็นในการศึกษาประเด็นอื่น ๆ ที่น่าสนใจสืบเนื่องจากงานวิจัยนี้ ดังนี้

8.3.1 ควรมีการศึกษาหน้าที่ทางไวยากรณ์ของคำว่า *ซึ่ง* ในภาษาพูด เช่น ศึกษาจากบทสนทนาในชีวิตประจำวัน ศึกษาจากการใช้ภาษาของผู้ดำเนินรายการทางโทรทัศน์และวิทยุ เพื่อดูว่า การใช้ *ซึ่ง* ในภาษาเขียนและในภาษาพูด เหมือนกันหรือแตกต่างกันอย่างไร ผู้วิจัยคิดว่า ควรศึกษาด้วยวิธีการวิเคราะห์ความถี่ในการปรากฏของ *ซึ่ง* ในแต่ละหน้าที่ และนำผลการวิเคราะห์ในภาษาพูด มาเปรียบเทียบกับผลการวิเคราะห์ความถี่ในงานวิจัยนี้

8.3.2 ควรมีการศึกษาคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของตัวบ่งชี้คุณานุประโยค *ที่* เพื่อดูว่าคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของนามวลีหลัก มีผลต่อการใช้ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค *ที่* เหมือนกับที่มีผลต่อตัวบ่งชี้คุณานุประโยค *ซึ่ง* หรือไม่ ซึ่งอาจนำไปสู่ข้อสรุปที่ชัดเจนว่า ตัวบ่งชี้ *ซึ่ง* กับ *ที่* แตกต่างกันอย่างไร

8.3.3 ควรมีการศึกษาแบบลักษณ์ของคุณานุประโยคที่บ่งชี้ด้วย *ที่* และนำมาเปรียบเทียบดูว่า แบบลักษณ์ของคุณานุประโยคที่บ่งชี้ด้วย *ที่* เหมือนหรือแตกต่างจากแบบลักษณ์ของคุณานุประโยคที่บ่งชี้ด้วย *ซึ่ง* อย่างไร

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

ดุษฎีพร ชำนิโรคสานต์. 2512. **อนุพากย์ในภาษาไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. แผนกวิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จรัสดาว อินทรทัศน์. 2539. **กระบวนการที่คำกริยากลายเป็นคำบุพบทในภาษาไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต. ภาควิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เทพี จรัสจรุงเกียรติ. 2543. **หน่วยเชื่อมโยงปริจเฉทภาษาไทยตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงปัจจุบัน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

นววรรณ พันธุเมธา. 2527. **ไวยากรณ์ไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองสาส์นการพิมพ์.

ประภารัตน์ พรหมปภากร. 2539. **การแปรและการเปลี่ยนแปลงของคุณานุประโยคในภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปราณี กุลละวณิชย์. 2549. อนุประโยคขยายนาม: คุณานุประโยคและอนุประโยคเติมเต็มนาม. ใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (บรรณาธิการ), **หน่วยสร้างที่มีข้อขัดแย้งในไวยากรณ์ไทย: หน่วยสร้างคุณานุประโยค หน่วยสร้างอนุประโยคเติมเต็ม หน่วยสร้างกริยาเรียง และหน่วยสร้างกรรมวาจก**, หน้า 7–65. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พรทิพย์ กิจสมบัติ. 2524. **การใช้คำ ที่ ซึ่ง อัน**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. ภาควิชาภาษาไทย บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พรทิพย์ ไชยรัตน์. 2544. การใช้คำ “ซึ่ง” ในปัจจุบัน. **วารสารวรรณวิทัศน์** ปีที่ 1 ฉบับที่ 1 (พฤศจิกายน 2544): 126–144.

เมธาวี ยุทธพงศ์ธาดา. 2544. **การศึกษาคุณานุประโยคในวรรณกรรมประเภทสารคดีสมัยรัตนโกสินทร์**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. สาขาวิชาภาษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วิจินตน์ ภาณุพงศ์. 2520. **โครงสร้างภาษาไทย**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สรัญญา เศวตมาลย์. 2537. **ลักษณะโครงสร้างของประพันธวลีในภาษาไทย: ทฤษฎีศัพทการก**. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สายสมร วัฒนสมบูรณ์. 2537. **การเปลี่ยนแปลงของวิเศษณานุประโยคบอกเวลาในภาษาไทยสมัยรัตนโกสินทร์**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2537. **กำเนิดและพัฒนาการของการแปลงให้เป็นนามวลีในภาษาไทย: หลักฐานแสดงการปรับเปลี่ยนเป็นสมัยใหม่ของภาษาไทย**. รายงานการวิจัย เสนอสถาบันไทศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2552. หลักสำคัญในการจำแนกชนิดของคำในภาษาไทย. ใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, สรบุศย์ รุ่งโรจน์สุวรรณ และศรวนีย์ สรรคบุรานุรักษ์ (บรรณาธิการ), **รวมบทความเสนอในการประชุมวิชาการโครงการไวยากรณ์ไทยฉบับครอบคลุม ภาษาย่อยเรื่อง ความหลากหลายของภาษาในสังคมไทย ภาษาไทยมาตรฐาน ภาษาไทยถิ่น และภาษาย่อยในสังคมไทย: ประเด็นปัญหาและข้อค้นพบใหม่**. เชียงราย: บดินทร์การพิมพ์.

อุปกิตศิลปสาร, พระยา. 2546. **หลักภาษาไทย: อักขรวิธี วจีวิภาค วากยสัมพันธ์ ฉันทลักษณ์**. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

ภาษาอังกฤษ

Arregi, Karlos. 2001. **Focus and word order in Basque**. Massachusetts: Massachusetts Institute of Technology. (Manuscript)

Brown, E.K. and J.E. Miller. 1980. **Syntax: A linguistic introduction to sentence structure**. London: Hutchinson.

Comrie, Bernard. 1989. **Language universals and linguistics typology**. 2nd ed. Oxford: University of Chicago Press.

Comrie, Bernard and Kaoru Horie. 1995. Complement clauses versus relative clauses: Some Khmer evidence. In Werner Abraham, T. Givon and Sandra A. Thompson (eds.), **Discourse grammar and typology: Papers in honor of John W.M. Verhaar**, pp. 65–75. Amsterdam: John Benjamins.

Comrie, Bernard. 1996. The unity of noun modifying clauses in Asian languages. **Pan-Asiatic Linguistics: Proceedings of The Fourth International Symposium on Languages and Linguistics**, Volume 3, pp. 1077–1088. Salaya, Thailand: Institute of Language and Culture Development, Mahidol University at Salaya.

Comrie, Bernard. 1998a. Attributive clauses in Asian language towards an areal typology. In Winfried Boeder, Christoph Schroeder, Karl Heinz Wagner, and Wolfgang Wildgen (eds.), **Sprache in Raum und Zeit, In memorium Johannes Bechert, Band 2: Beitr ge zur empirischen Sprachwissenschaft**, 51–60. Tubingen: Gunter Narr.

Comrie, Bernard. 1998b. Rethinking the typology of relative clauses. **Language Design** 1 (1998), pp. 59–86.

Comrie, Bernard. 1999. Relative clauses: Structure and typology on the periphery of standard English. In Peter Collins and David Lee (eds.), **The Clause in English: In honour of Rodney Huddleston**, Studies in Language Companion Series, Volume 45, pp. 81–91. Amsterdam: John Benjamins. (offprint)

Comrie, Bernard. 2002. Rethinking relative clause types in the Mediterranean area. In Paolo Ramat and Thomas Stolz (eds.), **Mediterranean Languages: Papers from the MEDTYP Workshop**, Tirrenia, June 2000, pp. 87–98. Bochum: Universitatsverlag Dr.N. Brockmeyer.

Comrie, Bernard. 2003. The Verb-marking relative clause strategy, with special reference to Austronesian languages. **Linguistik Indonesia** 21, pp. 1–18.

Comrie, Bernard and Tania Kuteva. 2005. Relativization strategies. In Martin Haspelmath, Matthew S. Dryer, David Gil and Bernard Comrie (eds.), **The World Atlas of Language Structures**, edited by, pp. 494–501. Oxford: Oxford University Press.

Comrie, Bernard. 2006. Syntactic typology: Just how exotic are European-type relative clauses? In Ricardo Mairalk and Juana Gil (eds.), **Linguistic Universals**, pp. 130–154. Cambridge: Cambridge University Press.

DeLancey, Scott. 1999. Relativization in Tibetan. In Yogendra P. Yadava and Warren W. Golver (eds.), Topics in Nepalese Linguistics, pp. 231–249. Kamaladi, Kathmandu: Royal Nepal Academy.

Dik, Simon C. 1980. **Studies in Functional Grammar**. London: Academic Press.

Dik, Simon C. 1997. **The theory of Functional Grammar Part I: The structure of the clause**. Berlin: Mouton de Gruyter.

Emeneau, M. B. 1951. **Studies in Vietnamese (Annamese) Grammar**. Berkeley: University of California Press.

Ekniyom, Peansiri. 1982. **A study of informational structuring in Thai**. Doctoral dissertation. University of Hawaii.

Francis, Nelson W. 1958. **The structure of American English**. New York: The Ronald Press.

Fries, Charles Carpenter. 1952. **The structure of English: An introduction to the construction of English sentences**. New York: Harcourt, Brace and World.

Genetti, Carol. 1992. Semantic and grammatical categories of relative clause morphology in the languages of Napal. **Studies in Language** 16.2: 405–427.

Givon, Talmy. 2001. **Syntax: An introduction Volume II**. Amsterdam: John Benjamins.

Gundel, Jeanette K. 1988. Universal of topic and comment structure. In Michael Hammond, Edith Moravcsik and Jessica Wirth (eds.), **Studies in syntactic typology**, pp.209–239. Amsterdam: John Benjamins.

Halliday, M.A.K. 1967. Notes on transitivity and theme in English. **Journal of Linguistics** 3: 199–244.

Halliday, M.A.K. and Ruqaiya Hasan. 1976. **Cohesion in English**. London: Longman.

Halliday, M.A.K. and Christian M.I.M. Matthiessen. 2004. **An introduction to functional grammar**. 3rd edition. London: Hodder Arnold.

Hanna, William J. 1999. Relative clauses in Tai Lue. In Lynn Paulsen (ed.), **PYU working papers in linguistics** (vol. 3), pp. 46–59. Chiangmai: Payap University.

Hengeveld, Kees and J. LachlanMackenzie. 2008. **Functional Discourse Grammar: A typologically-based theory of language structure**. New York: Oxford University Press.

Higbie, James and Snea Thinsan. 2002. **Thai reference grammar: The structure of spoken Thai**. Bangkok: Orchid Press.

Hoonchamlong, Yuphaphann. 1991. **Some issues in Thai anaphora: A government and binding approach**. Doctoral dissertation. University of Wisconsin-Madison.

Huber, Brigitte. 2003. Relative clauses in Kyirong Tibetan. **Linguistics of the Tibeto-Burman Area**, Volume 26:1, pp. 1–14.Huffman, Franklin Eugene. 1967. **An Outline of Cambodian Grammar**. Doctoral dissertation. Cornell University.

Iwasaki, Shoichi and Preeya Ingkaphirom. 2005. **A reference grammar of Thai**. Cambridge: Cambridge University Press.

Jackendoff, Ray S. 1972. **Semantic interpretation in Generative Grammar**. Cambridge: The MIT Press.

Jacobs, Roderick A. and Peter S. Rosenbaum. 1968. **English transformational grammar**. Waltham: Blaisdell Publishing.

Keenan, Edward L. 1985. Relative clauses. In Timothy Shopen (ed.), **Language Typology and Syntactic Description Volume II: Complex constructions**. Cambridge: Cambridge University Press.

Kidd, Evan, Elena Lieven, and Michael Tomasello. 2005. The acquisition of complement clause constructions: A sentence repetition study. **Proceedings of the 32nd Stanford Child Language Forum**, pp. 50–59.

Kroeger, Paul. 2004. **Analyzing syntax: A Lexical-Functional approach**. Cambridge: Cambridge University Press.

Kullavanijaya, Pranee. 2002. A historical study of /thii/ in Thai. In Anthony Diller and Jerold A. Edmonson (eds.), **The Tai- Kadai Languages**, pp. 1–27. London: Routledge Press.

Kuno, Susumu and Wongkhomthong, Preeya. 1981. Relative clauses in Thai. **Studies in Language** 5, pp. 195–226.

Li, Charles N. and Sandra A. Thompson. 1976. Subject and topic: A new typology of language. In Charles N. Li (ed.), **Subject and topic**, pp. 445–489. New York: Academic Press.

Li, Kening. 2008. Contrastive focus structure in Mandarin Chinese. In Marjorie K.M. Chan and Hana Kang (eds.), **Proceedings of the 20th North American Conference on Chinese Linguistics (NACCL-20)**, vol. 2, pp. 759–774. Columbus, Ohio: The Ohio State University.

Matsumoto, Yoshiko. 1988. **Semantics and pragmatics of noun-modifying constructions in Japanese**. Proceedings of the Fourteenth Annual Meeting of the Berkeley Linguistics Society.

Matsumoto, Yoshiko. 1990. The role of pragmatics in Japanese relative clause constructions. **Lingua** 82, pp. 111–129.

Matsumoto, Yoshiko. 1991. **Is it really a topic that is relativized? Arguments from Japanese**. Proceedings of The Twenty-seventh Regional Meeting of the Chicago Linguistics Society.

Matsumoto, Yoshiko. 1996. Interaction of factors in construal: Japanese relative clauses. In M. Shibatani and S. A. Thompson (eds.), **Grammatical Constructions: Their Form and Meaning**, pp. 103–123. Oxford: Claredon Press.

Noonan, Michael. 1985. **Complementation**. In Timothy Shopen (ed.), **Syntactic typology and syntactic description**, vol. 2, pp. 42–139. Cambridge: Cambridge University Press.

Panupong, Vichin. 1970. **Inter-sentence relations in modern conversational Thai**. Bangkok: The Siam Society.

Prasithrathsint, Amara. 2007 (forthcoming). Complementizers and verb classification in Thai. Paper presented at **The 17th Annual Meeting of the Southeast Asian Linguistics Society (SEALS XVII)**, August 31–September 2, 2007, University of Maryland, College Park, Maryland, USA. To appear in JSEALS.

Prasithrathsint, Amara. 2009. The zero complementizer in Thai. **Proceedings of the CU-Japan Linguistics Symposium**.

Quirk, Randolph, Sydney Greenbaum, Geoffrey Leech and Jan Svartvik. 1972. **A contemporary grammar of English**. London: Longman.

Riddle, Elizabeth M. 1993. The relative marker *uas* in Hmong. **Linguistics of Tibeto-Burman Area**, Volume 16:2, pp. 57–68.

Savetamalya, Saranya. 1989. **Thai nouns and noun phrases: A Lexicase analysis**. Doctoral dissertation. University of Hawaii.

Savetamalya, Saranya. 1996. Verbal relative clauses as adnominal modifiers in Thai. **Pan-Asiatic Linguistics: Proceedings of The Fourth International Symposium on Languages and Linguistics**, Volume 2, pp. 627–646. Salaya, Thailand: Institute of Language and Culture Development, Mahidol University at Salaya.

Schachter, Paul. 1985. Parts of speech system. In Timothy Shopen (ed.), **Language typology and syntactic description Volume 1: Clause structure**, pp. 3–61. Cambridge: Cambridge University Press.

Sornhiran, Pasinee. 1978. **A transformational study of relative clauses in Thai**. Doctoral dissertation. University of Texas at Austin.

Starosta, Stanley. 1988. **The Case for Lexicase: An outline of Lexicase Grammatical Theory**. London: Pinter.

Stubbs, M. 1983. **Discourse analysis: The sociolinguistic analysis of natural language**. Chicago: University of Chicago Press.

Suktrakul, Suthinee. 1975. **A contrastive analysis of relative clauses in Thai-English**. Doctoral dissertation. University of New Jersey.

Tiancharoen, Supanee. 1987. **A comparison of spoken and written Thai: Linguistic and sociolinguistic perspectives**. Doctoral dissertation. Georgetown University.

Thompson, Laurence C. 1965. **A Vietnamese Reference Grammar**. Honolulu: University of Hawaii Press.

Von Heusinger, Klaus. 2004. Focus particles, sentence meaning, and discourse structure. In W. Abraham and A. ter Meulen (eds.), **Composing Meaning**, pp. 167–193. Amsterdam: Benjamins.

Yaowapat, Natchanan. 2005. Pronoun retention in Thai and Khmer relative clauses. In Paul Sidwell (ed.), **SEALS XV: Papers from the 15th Annual Meeting of the Southeast Asian Linguistics Society**, pp. 121–132. Canberra: Pacific Linguistics.

Yaowapat, Natchanan and Amara Prasithrathsint. 2008 a. Reduced relative clauses in Thai and Vietnamese. In Paul Sidwell and Uri Tadmor (eds.), **SEALSXVI: Papers from the 16th Annual Meeting of the Southeast Asian Linguistics Society (2006)**, pp. 143–159. Canberra: Pacific Linguistics.

Yaowapat, Natchanan and Amara Prasithrathsint. 2008 b. A typology of relative clauses in mainland Southeast Asian languages. **Mon-Khmer Studies** 38: 1–23.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

รายชื่อเอกสารที่ใช้เป็นแหล่งข้อมูลในงานวิจัย

สมัย	ชื่อเอกสาร/ชื่อเรื่อง	ปีพ.ศ.ของเอกสาร
สุโขทัย	ศิลาจารึกพ่อขุนรามคำแหง	1835
สุโขทัย	ศิลาจารึกกฎหมายลักษณะโจร	1856–1976
สุโขทัย	ศิลาจารึกศรีชุม	1884–1910
สุโขทัย	ศิลาจารึกนครชุม	1900
สุโขทัย	ศิลาจารึกวัดหินตั้ง	1901–2000
สุโขทัย	ศิลาจารึกวัดป่ามะม่วง หลักที่ 1	1904
สุโขทัย	ศิลาจารึกวัดเขาสุมนกูฏ/วัดป่าแดง	1912
สุโขทัย	ศิลาจารึกวัดช้างล้อม	1927
สุโขทัย	ศิลาจารึกวัดสรศักดิ์	1960
สุโขทัย	ไตรภูมิพระร่วง	1888
อยุธยา	ประชุมจดหมายเหตุสมัยอยุธยา ภาค 1	
อยุธยา	- จารึกฐานพระอิศวร กำแพงเพชร	2053
อยุธยา	- คำจาฤกที่พระเจดีย์ศรีสองรักษ์ เมืองด่านซ้าย	2103
อยุธยา	- หนังสือออกพระจอมเมืองศรีราชโกษา กรมการเมืองตะนาวศรี อนุญาตให้พ่อค้าเดนมาร์ค เข้ามาค้าขายยังประเทศไทย จ.ศ.983	2164
อยุธยา	- หนังสือออกญาไชยาเมืองตะนาวศรี อนุญาตให้พ่อค้าเดนมาร์คเข้ามา ค้าขายยังประเทศไทย	2164
อยุธยา	- จารึกวัดจุฬามณี พิษณุโลก ในรัชกาลสมเด็จพระนารายณ์	2223
อยุธยา	- สัญญาไทย-ฝรั่งเศส ครั้งสมเด็จพระนารายณ์	2231
อยุธยา	- หนังสือออกพระวิสูตรสุนทรถึงท่านมูสูสิงแฟรเสนาบดี	2231
อยุธยา	- หนังสือออกพระวิสูตรสุนทรถึงมูสูลายิ	2231

สมัย	ชื่อเอกสาร/ชื่อเรื่อง	ปีของเอกสาร
อยุธยา	- พระราชปุจฉาสมเด็จพระเพทราชา	2233
อยุธยา	- จารึกวัดป่าโมก จังหวัดอ่างทอง ในรัชกาลสมเด็จพระที่นั่งท้ายสระ	2271
อยุธยา	- เรื่องรายงานพระเมรุครั้งกรุงเก่า จ.ศ.1097	2278
อยุธยา	- จารึกอักษรมุกด์ หอพระมณเฑียรธรรม วัดพระศรีรัตนศาสดาราม	2295
อยุธยา	- จดหมายเหตุระยะทางพระอุบาลีไปลังกทวีป	2295
อยุธยา	- จารึกบานประตูมุก วัดพระพุทธไสยาศน์ป่าโมก จังหวัดอ่างทอง ในรัชกาลสมเด็จพระบรมโกศ	2296
อยุธยา	- จารึกบานประตูประดับมุก วิหารพระพุทธชินราช พิษณุโลก ในรัชกาลสมเด็จพระบรมโกศ	2299
อยุธยา	- ตำราหน้าที่มหาดเล็ก	
อยุธยา	- ตำราหน้าที่ชาวที่	
อยุธยา	- ตำราหน้าที่ตำรวจ	
อยุธยา	- ตำราหน้าที่กรมวัง	
อยุธยา	พระราชพงศาวดารกรุงเก่า ฉบับหลวงประเสริฐอักษรนิติ์	2223
อยุธยา	ประวัติโกษาปานและบันทึกการเดินทางไปฝรั่งเศส	2229
อยุธยา	ประชุมพระตำราบรมราชูทิศเพื่อกัลปนา สมัยอยุธยา ภาค 1	
อยุธยา	- พระตำราบรมราชูทิศเพื่อกัลปนา สมัยสมเด็จพระเพทราชา	2242
อยุธยา	- เรื่องกัลปนาวัด จังหวัดพัทลุง	
อยุธยา	- สำเนาหนังสือครั้งกรุงเก่า ว่าด้วยการพระราชทานที่กัลปนา	
อยุธยา	ประชุมหมายรับสั่ง ภาค 1 สมัยกรุงธนบุรี	
รัชกาลที่1-4	กฎหมายตราสามดวง	2348

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สมัย	ชื่อเอกสาร/ชื่อเรื่อง	ปีของเอกสาร
รัชกาลที่1-4	ประชุมหมายรับสั่ง ภาค 3 รัชกาลพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย	
รัชกาลที่1-4	- ร่างตราถึงพระยาไทรบุรี เรื่องถวายสิ่งของในการพระเพลิงพระบรมศพ	
รัชกาลที่1-4	- สารตราเจ้าพระยาอัครมหาเสนาบดี เรื่องเมืองตรังภูรา	
รัชกาลที่1-4	- หนังสือเจ้าพระยาอัครมหาเสนาบดี ถึงเมืองตรังกานู	
รัชกาลที่1-4	- หนังสือนายสังจางวาง ถึงพระยานครตอบรับเรื่องผ้าขาวดีบุกซึ่งส่งเข้าไปถวาย	
รัชกาลที่1-4	- หนังสือหมื่นศักดิพลเสพเจ้ากรม เรื่องส่งข้าวสารบรรทุกเรือออกมา 20 เกวียน	
รัชกาลที่1-4	- ใบบอก เรื่องเมืองสงขลา	
รัชกาลที่1-4	- ท้องตราเรื่องตั้งนายบุญรอดเป็นกรมการเมืองภูตรา	
รัชกาลที่1-4	- ท้องตราถึงเมืองนครฯ เรื่องตอบรับเครื่องราชบรรณาการเมืองกลันตัน	
รัชกาลที่1-4	- ท้องตราเรื่องพระราชทานสิ่งของแก่พระอภัยวารีพระกปิตันพานิชเมืองเกาะหมาก	
รัชกาลที่1-4	- ท้องตราเรื่องให้เจ้าเมืองเกาะหมากแนะนำพวกแขกไปซื้อช้างทางปากน้ำเมืองตรัง	
รัชกาลที่1-4	- เรื่องนายทองอยู่บุตรพระยาท้ายน้ำ เอาปืนหลวงไปจำนำ	
รัชกาลที่1-4	- เรื่องเจ้าครอกธรรมราชประชวรไข้ทรพิษ	
รัชกาลที่1-4	- ร่างท้องตราถึงหัวเมือง เรื่องข้าหลวงรังวัดนาออกตราจองที่ดิน	
รัชกาลที่1-4	- ท้องตราเรื่องให้สืบจับตัวแขกพวกระตูปักลัน	
รัชกาลที่1-4	- เรื่องอนุญาตให้หลวงละไบเจ๊กอยยอยืมเงินจ้างส่งพริกไทย	
รัชกาลที่1-4	- กฎกระทรวงกลาโหมให้แก่พระยานครศรีธรรมราช	
รัชกาลที่1-4	- สารตราถึงพระยานครศรีธรรมราช	
รัชกาลที่1-4	- พระราชสาสน์ตอบญวนว่าด้วยถวายพระเพลิงพระบรมศพ	
รัชกาลที่1-4	- พระราชสาสน์ถึงพระเจ้ากรุงเวียตนาม	
รัชกาลที่1-4	- พระราชสาสน์ญวนถึงไทย เรื่องยกทัพมาคุมเขมร	
รัชกาลที่1-4	- พระราชสาสน์ญวนถึงไทย เรื่องเหตุการณ์เมืองเขมร	

สมัย	ชื่อเอกสาร/ชื่อเรื่อง	ปีของเอกสาร
รัชกาลที่1-4	- รายชื่อช้างที่จับได้ จ.ศ.๑๑๗๓	
รัชกาลที่1-4	- ทำเนียบข้าราชการเมืองนครศรีธรรมราช	
รัชกาลที่1-4	- เรื่องส่งราชทูตและสิ่งของมาร่วมการพระบรมศพ รัชกาลที่ ๑ กับเรื่องประเทศเขมรวุ่นวาย	
รัชกาลที่1-4	- คำให้การพระยาสังคโลก เล่ม ๒ เรื่องเขมรต้อนเจ้าพระยายมราช พาองค์อิ่ม องค์ด้วง มากรุงเทพฯ	
รัชกาลที่1-4	จดหมายเหตุ รัชกาลที่ 2 จ.ศ.1173	2354
รัชกาลที่1-4	ประชุมหมายรับสั่ง ภาค 4 ตอน 1 รัชกาลพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว จ.ศ.1186–1203	2367–2384
รัชกาลที่1-4	จดหมายเหตุเรื่องทัพญวน	2383
รัชกาลที่1-4	จดหมายเหตุรัชกาลที่ 3	2367–2401
รัชกาลที่1-4	ประชุมประกาศรัชกาลที่ 4	2394–2411
รัชกาลที่1-4	จดหมายเหตุหลวงอุดมสมบัติ	2381-2382
รัชกาลที่ 5-8	ประชุมพระราชหัตถเลขา พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ที่ทรงบริหารราชการแผ่นดิน	2434–2453
รัชกาลที่ 5-8	ประติทินบัตรและจดหมายเหตุ	2432
รัชกาลที่ 5-8	ไกลบ้าน	2450
รัชกาลที่ 5-8	ดุสิตสมิต ฉบับที่ 88 เล่มที่ 8 วันที่ 4 กันยายน 2463	2463
รัชกาลที่ 5-8	ประมวลพระราชนิพนธ์ภาคปกิณกะ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว	
รัชกาลที่ 5-8	- โคลนติดล้อ	2458
รัชกาลที่ 5-8	- ความเข้าใจผิด	
รัชกาลที่ 5-8	- ความเห็นเอกชน	
รัชกาลที่ 5-8	- ขอความเมตตา	
รัชกาลที่ 5-8	- มะพร้าวตื่นดก	

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สมัย	ชื่อเอกสาร/ชื่อเรื่อง	ปีของเอกสาร
รัชกาลที่ 5-8	- ความเป็นชาติไทยโดยแท้จริง	2457–2561
รัชกาลที่ 5-8	- เครื่องหมายแห่งความรุ่งเรืองคือสภาพสตรี	
รัชกาลที่ 5-8	ปกิณกคดี	
รัชกาลที่ 5-8	- เรื่องเปรียบนามสกุลกับชื่อแซ่	2456
รัชกาลที่ 5-8	- เรื่องหลักราชการ	2457
รัชกาลที่ 5-8	- กฎมนเทียรบาลว่าด้วยข้าราชการในพระราชสำนัก	2457
รัชกาลที่ 5-8	พงศาวดารไทยใหญ่	2456
รัชกาลที่ 5-8	จดหมายเหตุพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จเลียบมณฑลฝ่ายเหนือและนครเชียงใหม่	2469
รัชกาลที่ 5-8	ปราบพยศ	2472
รัชกาลที่ 5-8	ถึงหญิงใหญ่	2476
รัชกาลที่ 5-8	สาส์นสมเด็จ	2479–2480
รัชกาลที่ 5-8	ข้างหลังภาพ	2480
รัชกาลที่ 9	หนังสือพิมพ์เนชั่นสุดสัปดาห์ ปีที่ 6 ฉบับ 302 วันที่ 19-25 มีนาคม 2541	2541
รัชกาลที่ 9	หนังสือพิมพ์ข่าวสด ปีที่ 7 ฉบับที่ 2636 วันอังคารที่ 17 กุมภาพันธ์ 2541	2541
รัชกาลที่ 9	วารสารการเงินธนาคาร มกราคม 2543	2543
รัชกาลที่ 9	หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ปีที่ 52 ฉบับที่ 15709 วันพุธที่ 24 มกราคม 2544	2544
รัชกาลที่ 9	วารสารเอเชียปริทัศน์ ปีที่23 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2545	2545
รัชกาลที่ 9	วารสารธรรมจักษุ ปีที่ 87 ฉบับที่ 2 พฤศจิกายน 2545	2545
รัชกาลที่ 9	วารสารกรุงเทพฯรู้ทันเอดส์ ปีที่ 11 ฉบับที่ 64 กุมภาพันธ์-พฤษภาคม 2546	2546
รัชกาลที่ 9	วารสารพลังงาน ปีที่ 4 ฉบับ 2546	2546

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สมัย	ชื่อเอกสาร/ชื่อเรื่อง	ปีของเอกสาร
รัชกาลที่ 9	หนังสือพิมพ์กรุงเทพฯธุรกิจ ปีที่ 16 ฉบับที่ 5306 วันพฤหัสบดีที่ 3 เมษายน 2546	2546
รัชกาลที่ 9	วารสารหมออนามัย ปีที่ 13 ฉบับที่ 6 พฤษภาคม–มิถุนายน 2547	2547
รัชกาลที่ 9	หนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน ปีที่ 15 ฉบับที่ 4529 วันศุกร์ที่ 17 มิถุนายน 2548	2548
รัชกาลที่ 9	หนังสือพิมพ์มติชนรายวัน ปีที่ 29 ฉบับที่ 10287 วันพุธที่ 10 พฤษภาคม 2549	2549
รัชกาลที่ 9	หนังสือพิมพ์โพสท์ทูเดย์ ปีที่ 5 ฉบับที่ 1,659 วันพฤหัสบดีที่ 23 สิงหาคม 2550	2550
รัชกาลที่ 9	หนังสือพิมพ์ไทยโพสต์ ปีที่ 11 ฉบับที่ 3836 วันจันทร์ที่ 30 เมษายน 2550	2550

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข

ตัวอย่างการบันทึกเอกสารที่ใช้เป็นแหล่งข้อมูล

ผู้แต่ง
ปีของเอกสาร/ปีที่พิมพ์
ประเภทของเอกสาร
ความยาวของเอกสาร คำ
จำนวนข้อมูลโดยรวม
จำนวนข้อมูลแยกตามหน้าที่

ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค	ข้อมูล
ตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม	ข้อมูล
ตัวบ่งชี้เรื่อง	ข้อมูล
ตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย	ข้อมูล
ตัวบ่งชี้สัมพันธสาร	ข้อมูล

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ค

การคำนวณค่าไค-สแควร์ (Chi-square)

1) การหาค่า n_r, n_c และ N

สมัย	ตัวบ่งชี้คุณานุประโยค *(o)*	ตัวนำอนุประโยคเติมเต็ม *(o)*	ตัวบ่งชี้เรื่อง *(o)*	ตัวบ่งชี้จุดสำคัญข้างท้าย *(o)*	ตัวบ่งชี้สัมพันธสาร *(o)*	รวม *(n_r)*
สุโขทัย	25	0	9	10	0	44
อยุธยา	199	10	59	44	0	312
ร.1–4	293	13	77	19	0	402
ร.5–8	515	11	42	13	33	614
ร.9	261	0	42	9	257	569
รวม *(n_c)*	*n_{c1}=1293*	*n_{c2}=34*	*n_{c3}=229*	*n_{c4}=95*	*n_{c5}=290*	*N=1941*

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2) หาค่า E, $E = \frac{n_r n_c}{N}$

Row	*Column*	n_r	n_c	*N*	*E*
1	1	44	1293	1941	29.31
1	2	44	34	1941	0.77
1	3	44	229	1941	5.19
1	4	44	95	1941	21.54
1	5	44	290	1941	6.57
2	1	312	1293	1941	207.84
2	2	312	34	1941	5.46
2	3	312	229	1941	36.81
2	4	312	95	1941	15.27
2	5	312	290	1941	46.61
3	1	402	1293	1941	267.79
3	2	402	34	1941	7.04
3	3	402	229	1941	47.43
3	4	402	95	1941	19.67
3	5	402	290	1941	60.06
4	1	614	1293	1941	409.02
4	2	614	34	1941	10.75
4	3	614	229	1941	72.44
4	4	614	95	1941	30.05
4	5	614	290	1941	91.73
5	1	569	1293	1941	379.04
5	2	569	34	1941	9.96
5	3	569	229	1941	67.13
5	4	569	95	1941	27.85
5	5	569	290	1941	85.01

3) หาค่า O-E, $(O-E)^2$, $\frac{(O-E)^2}{E}$ และ $x^2 = \sum \left(\frac{(O-E)^2}{E} \right)$

Row	*Column*	*O*	*E*	*O-E*	$(O-E)^2$	$(O-E)^2/E$
1	1	25	29.31	-4.31	8.62	0.29
1	2	0	0.77	-0.77	1.54	2
1	3	9	5.19	3.81	14.51	2.79
1	4	10	21.54	-11.54	133.17	6.18
1	5	0	6.57	-6.57	43.16	6.57
2	1	199	207.84	-8.84	78.14	0.37
2	2	10	5.46	4.54	20.61	3.77
2	3	59	36.81	22.19	492.39	13.37
2	4	44	15.27	28.73	825.41	54.05
2	5	0	46.61	-46.61	2172.49	46.60
3	1	293	267.79	25.21	635.54	2.37
3	2	13	7.04	5.96	35.52	5.04
3	3	77	47.43	29.57	874.38	18.43
3	4	19	19.67	-0.67	0.45	0.02
3	5	0	60.06	-60.06	3607.20	60.05
4	1	515	409.02	105.98	11231.76	27.46
4	2	11	10.75	0.25	0.625	0.06
4	3	42	72.44	-30.44	926.59	12.79
4	4	13	30.05	-17.05	290.7	9.67
4	5	33	91.73	-58.73	3449.21	37.60
5	1	261	379.04	-118.04	13933.44	36.75
5	2	0	9.96	-9.96	99.20	9.96
5	3	42	67.13	-25.13	631.52	9.40
5	4	9	27.85	-18.85	355.32	12.76
5	5	257	85.01	171.99	29580.56	347.96

สูตรหาค่า *df*

$$df = (r-1)(c-1)$$
$$= (5-1)(5-1)$$
$$= (4)(4)$$
$$= 16$$

$X^2 = 726.31, \quad df = 16, \quad p < 0.01$, ***มีนัยสำคัญ***

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียน

นางสาวนัทธ์ชนัน เยาวพัฒน์ เกิดเมื่อวันจันทร์ที่ 29 กันยายน พ.ศ. 2523 ที่จังหวัดกรุงเทพฯ สำเร็จการศึกษาปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง ภาควิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในปีการศึกษา 2543 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2544 หลังจากนั้น ได้สอบวัดคุณสมบัติ เพื่อเปลี่ยนระดับการศึกษาและเข้าศึกษาในหลักสูตรอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2546 และในปีการศึกษา 2547 ได้รับทุนในโครงการปริญญาเอกกาญจนาภิเษก รุ่นที่ 7 จากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย จนกระทั่งสำเร็จการศึกษา

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย